Møteinnkalling

Utvalg:	**Rondane-Dovre nasjonalparkstyre**
Møtested:	Store møterom, Norsk Villreinsenter Nord, Hjerkinn
Dato:	08.04.2022
Tidspunkt:	10:00 -15:00

Eventuelt forfall må meldes snarest til Eirin Berge, epost fmopebe@statsforvalteren.no tlf 915 38046 eller Trond Stensby, epost trste@statsforvalteren.no tlf 91161458

Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed.

Saksliste

Utvalgs-saksnr	Innhold	Lukket	Arkiv-saksnr
ST 18/2022	Godkjenning av innkalling og valg av styremedlem til å signere protokoll		
ST 19/2022	Rondane NP - søknad om kledning Korstadbua - Anders Ånne		2022/2152
ST 20/2022	Frydalen LVO - Flakkstjønna NR - dispensasjon - etablering av permanent bru over Frya nedenfor utløpet fra Flakken - løypepreparering - Rondane Kvamsfjellet turløypelag		2021/10502
ST 21/2022	Frydalen LVO - dispensasjon - riving og oppføring av ny utedo - Furusjøvegen 332 - gbnr 343/11 - Morten Skoglund		2022/2973
ST 22/2022	Rullering av forvaltningsplaner - Ferdselsrestriksjoner		2020/12316
ST 23/2022	Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - sluttbehandling		2021/810
ST 24/2022	Sak - Delegert myndighet - dispensasjoner etter nml § 48 i forbindelse med skadefellingsforsøk		2022/3568
ST 25/2022	Sak - Arbeid for å få videreført ressurs for informasjonsarbeid nasjonalparkstyrene for Rondane-Dovre og Dovrefjell		2019/20682
ST 26/2022	Rondane NP - søknad om kledning Vesllegerbua - Sel fjellstyre		2022/3732
ST 27/2022	Delegerte vedtak		
DS 27/2022	Rondane NP - Dovre NP - Veslehjerkinntjønnin NR - Mesætermyre NR - dispensasjon - bruk av drone ved telling villrein - nord for Ula - Rondane nord villreinutvalg		2022/2684
DS 28/2022	Delegert vedtak - Dovre NP - dispensasjon - 2022 - 2025 - organiserte rideturer - Kvistli Islandshester		2022/1814
DS 29/2022	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2022 - ekstraturer - Jens Naas-Bibow		2022/2610
DS 30/2022	Delegert sak - Rondane NP - Dispensasjon og avslag - motorferdsel 2022 - 2025 - Cecilie Haug Eriksson	X	2021/8196
DS 31/2022	Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - Frydalen LVO - snødekt mark - transport til Rundhøbu - Jørn Lodver Dalseg		2022/3202
DS 32/2022	Delegert sak - Rondane NP - Motorferdsel snødekt mark 2022 - transport til hytte - Erik Bassøe		2022/2150
DS 33/2022	Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - snødekt mark - transport av drager og øvrig materiell - Birken AS		2022/3507

DS 34/2022	Delegert sak - avslag - Rondane NP - Dovre NP - Grimsdalen LVO - bruk av løs sporhund i forbindelse med skadefelling - Felles landbruksforvaltning for Lesja og Dovre	2022/702
DS 35/2022	Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022-2025 - Gudbrand Skraastad	2022/1700
DS 36/2022	Avvist klage på vedtak - Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter	2021/8074
DS 37/2022	Delegert sak - Dovre NP - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022-2025 - utkjøring saltstein - Hardbakken-Einbuggdalen sankarlag	2022/3191
DS 38/2022	Delegert sak - Hemmldalen NR - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022 - utvidet antall ekstraturer - Andreas Hartz	2022/2307
DS 39/2022	Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - motorferdsel - 2022 - snødekt mark - utbedring av pipe - Langtjønnbu - Dovre fjellstyre	2022/3203
DS 40/2022	Delegert sak - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2022 - Andreas Hartz	2022/2307
ST 28/2022	Referatsaker	
RS	Signert Avtale Miljøfaglig Utredning 2022 - kartlegging av lokaliteter i Frydalen LVO	2021/9548
RS	Møte - oppstart søknadsprosess om riving av stall/fjøs og oppføring av vintersel Gammelsteig	2022/2404
RS	Dovre NP - svar - turforslag ved Grimsdalshytta	2022/3029
RS	Rondane NP - svar - kledning Korstadbua	2022/2152
RS	Frydalen LVO - godkjenning av melding om hogst i vernskog - Iver Eide	2022/2527
RS	Dovre NP - turforslag ved Grimsdalshytta	2022/3029
RS	Tilbakemelding på varsel om re-varding og merking av ruter i fjellet - DNT Oslo og Omegn	2021/12454
RS	Frydalen LVO - svar - oppretting av punktfester for fritidseiendommer og naust - gbnr 344/5 - Luseby - Pål Martin Sletten	2022/2716
RS	Rondane NP - Frydalen LVO - Melding om vedtak - motorferdsel i utmark - dispensasjon ved skadefelling av freda rovvilt 2022-2025 - Sør-Fron kommune	2022/2136
RS	Rondane NP - Frydalen LVO - kopi - søknad fra det interkommunale skadefellingslaget i Fron om tillatelse til motorferdsel i utmark	2022/2136
RS	Årsmelding 2021 - Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten	2022/2318
RS	Rådgivende utvalg for Rondane-Dovrefjell Nasjonalpark- medlem Visit Lillehammer	2020/3971

RS	Frydalen LVO - referat fra møte, 24.02.22 - Gammelsteig seter - gbnr 22/1 - Sør-Fron	2022/2404
RS	Oversender vedtak - restaureringstiltak - vegetasjonsrydding - oppsetting av informasjonsskilt - Kongevegen over Dovrefjell	2021/1290
RS	Melding om vedtak - Rondane NP - snødekt mark - utbedring av pipe - Langtjønnbu - Dovre fjellstyre	2022/3203
RS	Frydalen LVO - svar -riving og oppføring av ny utedo på 343/11 - Furusjøvegen 332	2022/2973
RS	UTKAST Avtale om drift av ferdselstellere ved Kongevegen	2022/2955
ST 29/2022	Eventuelt	

ST 18/2022 Godkjenning av innkalling og valg av styremedlem til å signere protokoll

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2022/2152-7 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 21.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	19/2022	08.04.2022

Rondane NP - søknad om kledning Korstadbua - Anders Ånne

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3, pkt. 1.3 b) får Anders Ånne tillatelse til å skifte utvendig kledning på Korstadbua ved Fremre Vulutjønna, Sør-Fron kommune i Rondane nasjonalpark.

Vilkår:

1. Ny utvendig kledning skal være av typen villmarkspanel, jf . figur 3 i saken.
2. Rivningsmaterialer skal fraktes ut av nasjonalparken.
3. Tillatelsen gjelder til 08.04.25.
4. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal ha melding når tiltaket er fullført. Melding sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no , og merkes arkivsak 22/2152.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Saksopplysninger

Vi har mottatt følgende e-post datert 17.02.22 fra Anders Ånne:

«Kledningen på Korstadbua som ligger ved Fremre Vulutjønn er svært slitt og trenger derfor å byttes. Kreves det søknad om fasadeendring? Er det realistisk å få begynt å frakte innover materialer til feks halve bua i Mars måned 2022 så vi får begynt i sommer og resten vinteren 2022/23?»

Med e-posten fulgte bilde som vist i figur 1.

Figur 1. Nåværende kledning på Korstadbua, vedlegg fra Anders Ånne.

Sekretariatet sendte e-post til Anders Ånne, 18.02.22:

«Forskrift og retningslinjer I verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3, pkt. 1.2 a) heter det:

> *Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre innretninger. Vedlikehold av bygninger skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger.*

I forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane står det, s. 42:

> *Verneforskriftene tillater vedlikehold i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Dette omfatter vanlig vedlikehold som reparasjon av tak, vinduer, fundamenteringer og ytterkledning og som er tillatt etter plan- og bygningsloven. For vedlikeholdsarbeid skal eksteriøret ikke endres og reparasjoner er å foretrekke fremfor hele utskiftninger der dette er mulig. (…)*

Svar:

Det går fram av vedlagte foto at det er et behov for å skifte utvendig kledning på Korstadbua. Det planlagte vedlikeholdet på Korstadbua, slik det er beskrevet i e-posten av 17.02.22, ***er ikke søknadspliktig****, jf. verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3, pkt. 1.2 a). Det forutsetter at det ikke skjer en fasadeendring. Ny kledning må føres opp som stående panel, med tilsvarende farge og dimensjoner som i dag.*

Vi legger til grunn at frakt av materialer skjer innenfor rammen av gjeldende tillatelse til motorferdsel, gitt i vårt brev datert 19.11.21.»

Anders Ånne svarte i e-post, datert 18.02.22

«Takk for positivt svar, men typen kledning som er på bua idag med smale overliggere og med brun maling går ikke inn i terrenget og miljøet, maling vil også kreve vedlikehold relativt raskt i et slikt værhardt område.

Jeg vil derfor søke om å bruke stående ukantet og ubehandlet villmarkskledning av malmfuru.

Dette er også brukt på både Bjørkebua og Dalsegbua ved Fremre Vulutjønn. Dette vil gi ei grå og værslitt overflate som sklir mye bedre inn i naturen og området. Legger ved bilde av typen kledning jeg mener.

Legger også ved et gammelt bilde av bua fra 1940-tallet da den den var kledd med bredere og ubehandlet kledning

Tiltaket vil da også bringe bua nærmere sitt opprinnelige utseende.»

Med e-posten fulgte det et gammelt bilde av Korstadbua fra 1940-tallet (se figur 2) og bilde av type «Villamarkspanel» (se figur 3).

Figur 2. Korstadbua på 1940-talet, vedlegg frå Anders Ånne.

Figur 3. Type «Villmarkspanel».

Saken ble i brev, datert 14.03.22, sendt Innlandet fylkeskommune til uttale. Innlandet har uttalt seg i e-post datert, 21.03.22:
«Kulturarvseksjon ved Innlandet fylkeskommunen har fått saken med deres ref. 2022/2152 som gjelder søknad om utskifting av kledning på Korstadbua, Rondane nasjonalpark, Sør-Fron kommune, ved Fremre Vulutjønna.

Kulturarvseksjon har vurdert saken og har ingen merknad til den.»

Korstadbua ligger i Rondane nasjonalpark, Sør-Fron kommune, ved Fremre Vulutjønna, se figur 4.

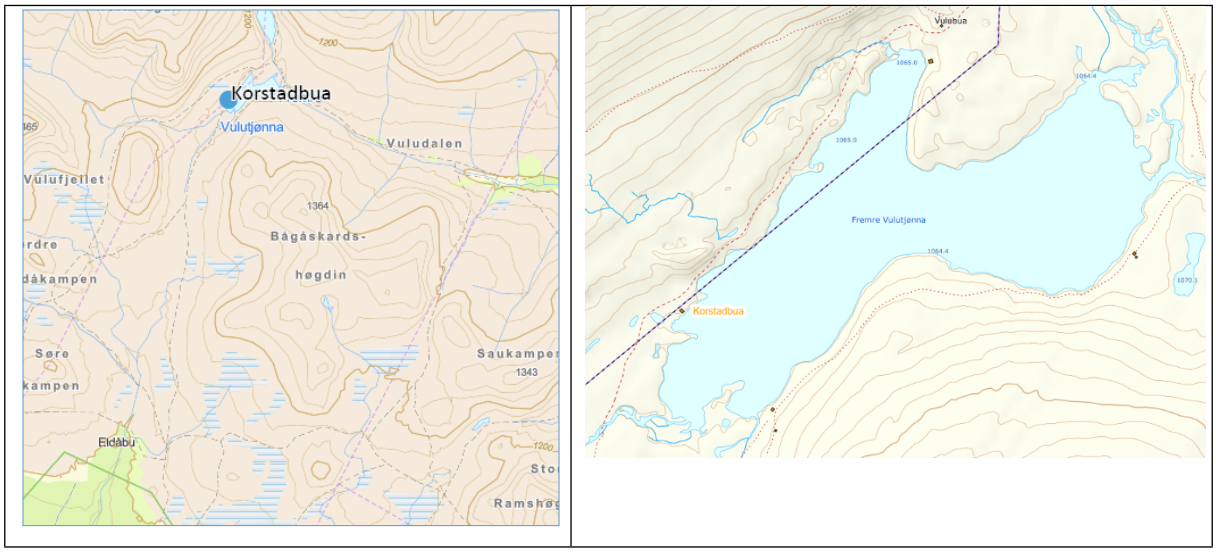

Figur 4. Kartutsnitt med Korstadbua i Rondane nasjonalpark, oversikt og detalj.

Sekretariatet gjør for orden skyld oppmerksom på at det for Korstadbua, ved erklæring fra Direktoratet for Statens skoger, 04.07.75 bekreftes å gi rett til avgiftsfri tomt for eiendommene:

Gnr.	Bnr	Eiendom	Eier
35	3	Korstadhagen Midtre	Gøril Reiss Gunstad og Ola Ingvar Gunstad
37	1-2	Nedre og Øvre Ånne	Anders Ånne

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:
- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,

- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1.1 Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg (…) Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for:
a. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre innretninger. Vedlikehold av bygninger skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger. (…)

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:
(…)

b. Ombygging og utvidelse av bygninger.

Forvaltningsplan

s. 42
Verneforskriftene tillater vedlikehold i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Dette omfatter vanlig vedlikehold som reparasjon av tak, vinduer, fundamenteringer og ytterkledning og som er tillatt etter plan- og bygningsloven. For vedlikeholdsarbeid skal eksteriøret ikke endres og reparasjoner er å foretrekke fremfor hele utskiftninger der dette er mulig. (…)

(...)
Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Naturmangfoldloven

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Anders Ånne vil skifte utvendig kledning på Korstadbua. Den ny kledningen vil ha annen farge og andre dimensjoner, enn det som er på bua i dag. Tiltaket er ikke å se på som vedlikehold, jf. forvaltningsplanen: «(…)*For vedlikeholdsarbeid skal eksteriøret ikke endres, (…)»*

Tiltaket blir derfor behandlet etter verneforskriften § 3, pkt. 1.3 b) – forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygginger og utvidelser. I dette tilfellet er det snakk om en «ombygging» uten utvidelse av arealet for bua.

Det skal nå brukes villmarkspanel, som skal gråne naturlig med tiden. Ånne har med foto dokumentert, at bua tidligere har hatt en lignende utvendig kledning. Det er også opplyst at villmarkspanel er brukt på andre buer i området.

Nasjonalparkforvalteren viser til skiftende bruk av bygningsmaterialer på bua, og at bruk av villmarkspanel ikke vil bryte med noen etablert byggeskikk, eller ha konsekvenser for bygningsvernet i området. Jf. også uttale fra Innlandet fylkeskommune. Skiftet av kledning medfører ikke endret bruk av Korstdabua. Nasjonalparkforvalteren vurderer tiltaket til ikke å ha konsekvenser for verneverdiene i Rondane nasjonalpark.

Under de harde værforholdene en har i fjellet, vil det tidvis for alle bygninger med utvendig kledning, forventes et behov for utskiftning. Saken vil derfor gi presedens for lignende tilfeller i nasjonalparken, uten at dette blir vurdert å ha nevneverdige konsekvenser for verneverdiene.

Skifte av kledning vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke ha konsekvenser for naturmangfoldet, og en vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8 – 12 er derfor lite relevant. Det blir lagt til grunn at riviningsmateriale blir fraktet ut av nasjonalparken.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2021/10502-7 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 24.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	20/2022	08.04.2022

Flakkstjønna NR - dispensasjon - etablering av ny skiløypetrase forbi Flakken - løypepreparering - Rondane Kvamsfjellet turløypelag

Innstilling fra forvalter

A.
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Rondane Kvamsfjellet turløypelag dispensasjon fra verneforskrifte for Flakkstjønna naturreservat § 3, pkt 3 for merking og preparering av skiløype i Flakkstjønna naturreservat, søkt om i brev datert 21.03.22, i Frydalen landskapsvernområde, og som vist i her:

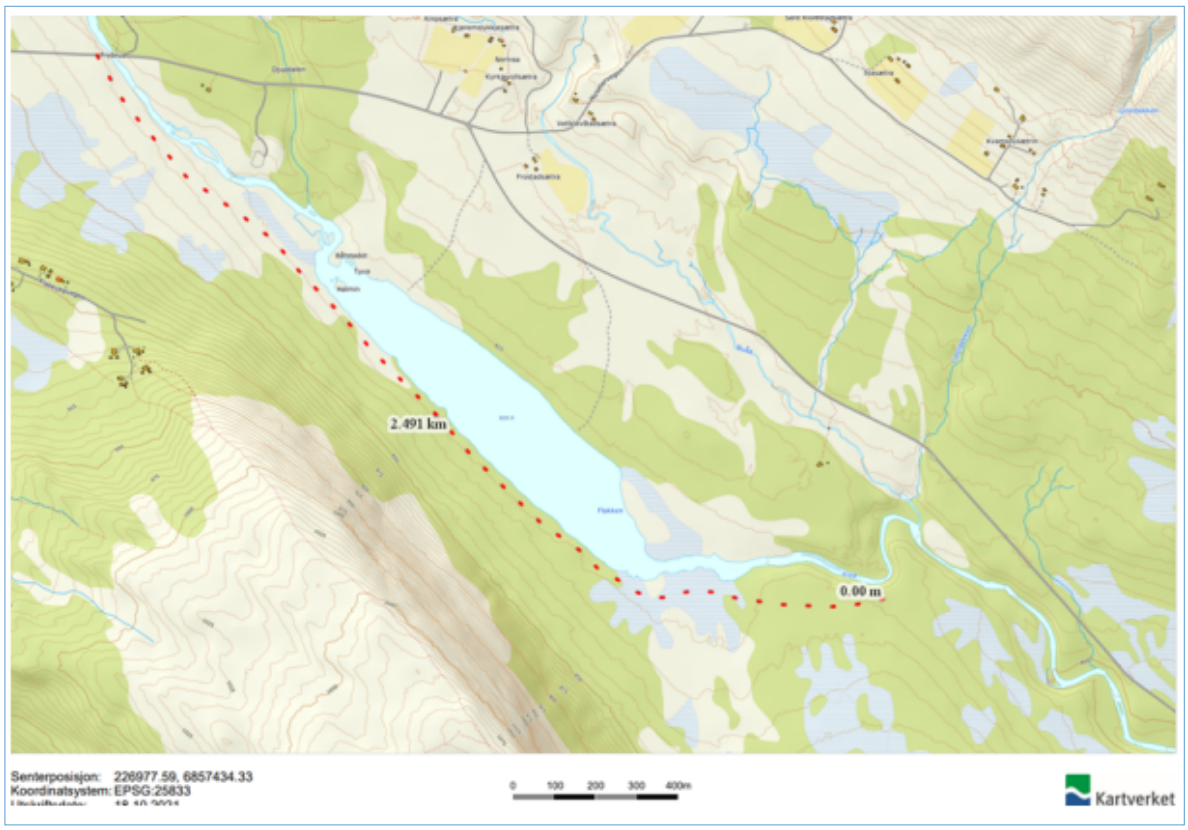

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

Tillatelsen gjelder også fjerning av enkelte trær, for å komme fram med tråkkemaskinen langs traséen.

Vilkår:

1. Tillatelsen/dispensasjonen omfatter ikke terrenginngrep.

2. Gjennomføring av punkt A skal gjøres i samråd med Statens Naturoppsyn v. Finn Bjormyr.

3. Bruken av skiløypetraséen skal følge de regler som gjelder for preparering av skiløyper i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane, og vårt delegerte vedtak om preparering og stikking av skiløyper fra 28.06.21.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Søknad fra Rondane Kvamsfjellet turløypelag, datert 21.03.22, med vedlagt notat.

Saksopplysninger

Rondane Kvamsfjellet turløypelag skriver i søknad datert 21.03.22:

«Viser til dialog og befaring i sist høst med Rondane – Kvamsfjellet turløypelag (RKT) om tiltak knyttet til den nye skiløypetrasen i Frydalen. Som det ble anmodet om har vi utarbeidet et forslag til en justert trase som medfører at skiløypa krysser Frya ved bruk av eksisterende veibro istedenfor at det opparbeides en ny bro nedenfor utløpet fra Flakken. Den justerte traseen er som avtalt lagt på vestsida av Flakken.

I vedlagte notat har vi redegjort for den justerte traseen og vår vurdering av forholdet til de aktuelle verneområder.

Etter at vi har fått tilbakemelding og avklaring fra nasjonalparkforvalteren, vil vi gjennomføre en nødvendig prosess med Nord-Fron kommune og de to aktuelle grunneiere for å klargjøre den aktuelle skiløypetrasen.»

Rondane Kvamsfjellet turløypelag har lagt ved følgende notat:

«**Omlegging av skiløypetrase ved Flakken**

1. Bakgrunn

Rondane – Kvamsfjellet turløypelag (RKT) fikk i 2020 godkjent en omlegging av skiløypetraseen mellom Kvamsnysætrin og Fiskdalen.

Vedtaket i Rondane – Dovre nasjonalparkstyre var følgende:
«A.

Med hjemmel i verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde § 3, pkt. 1.3 k) får Rondane Kvamsfjellet turløypelag tillatelse for merking og preparering av skiløype i Frydalen landskapsvernområde, som vist i figur 1, og søkt om i brev datert 11.12.19, jf. brev 02.03.20. Tillatelsen gjelder også fjerning av enkelte furutrær langs traséen.

B.
Med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 får Rondane Kvamsfjellet turløypelag dispensasjon for merking og preparering av skiløype i Flakkstjønna naturreservat, som vist i figur 1, og søkt om i brev datert 11.12.19, jf. brev 02.03.20. Dispensasjonen gjelder også fjerning av enkelte bjørketrær på grensen mot Frydalen landskapsvernområde.

C.
Vilkår:

1. Gjennomføring av punktene A og B skal gjøres i samråd med Statens Naturoppsyn v. Finn Bjormyr.

2. Tillatelsen/dispensasjonen omfatter ikke terrenginngrep.

3. Bruken av skiløypetraséen skal følge de regler som gjelder for preparering av skiløyper i Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane.

4. Omlegging av skiløypa åpner ikke for endret bruk av Peer Gynt seterveg, jf. verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde § 3, pkt. 5.2 c).

Den nye skiløypetrasen i Frydalen er vist på kartskissen under.

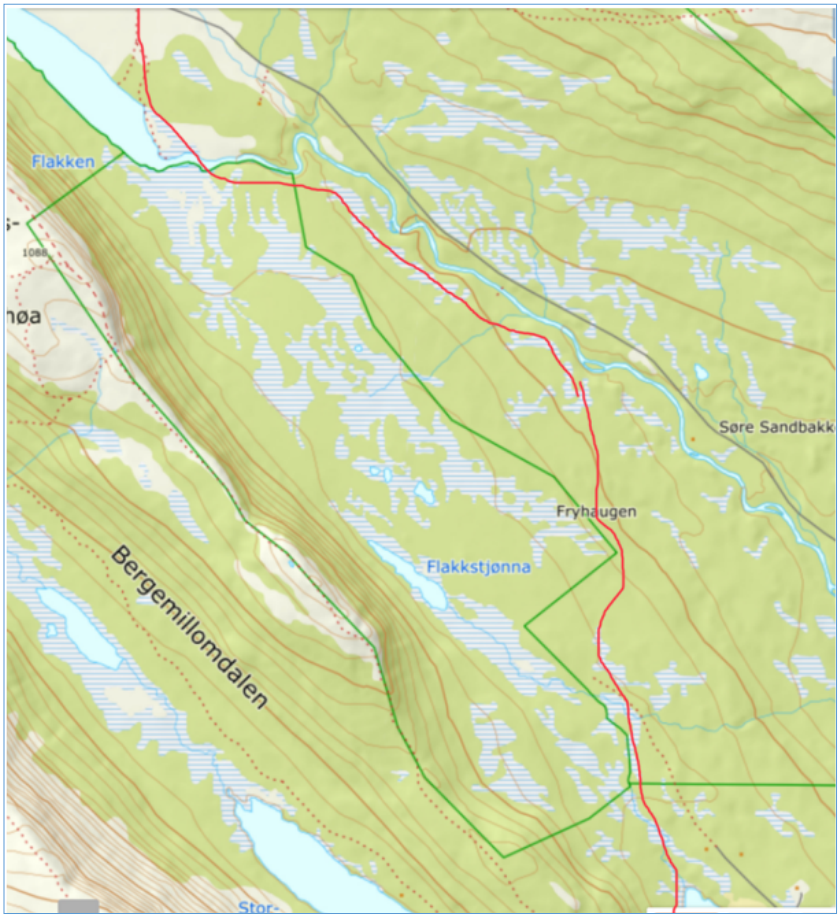

Fig.1 Skiløypetrase i Frydalen

Den nye traseen krysser Frya nedenfor Flakken og RKT satt derfor i 2021 i gang en prosess for å eventuelt etablere en bro som tråkkemaskinen kan kjøre over, ved kryssing av Frya. Det ble derfor 18. oktober 2021 gjennomført en befaring med deltakelse fra sekretariatet for Rondane Dovre nasjonalparkstyre, Nord-Fron kommune og RKT.

Under befaringen og i notat fra nasjonalparkforvalteren i etterkant, kom det tydelig fram at det å etablere en broløsning vil være et krevende prosjekt i forhold til vernebestemmelsene for Frydalen landskapsvernområde og Flakkstjønna naturreservat. RKT ble derfor bedt om å utrede en mulig alternativ trase på vestsiden av Flakken der en krysser Fryavassdraget på eksisterende veibro.

Med bakgrunn i dette, vil RKT her legge fram en traseløsning i tråd med ønsket fra nasjonalparkforvalteren.

2. Ny skiløypetrase på vestsiden av Flakken

Vi vil videre beskrive den aktuelle skiløypetrase, forholdet til vernebestemmelser, grunneiere og videre prosess.

2.1 Beskrivelse ny trase

Under er vist RKT sitt forslag til ny trase for strekningen mellom eksisterende veibro over Frya og ned til området sør for utløpet fra Flakken.

Fig. 2 Ny skiløypetrase på vestsiden av Flakken

Som det framgår av den inntegnede traseen, vil skiløypa krysse Frya nordvest for Flakken via eksisterende veibro. Veien i dette området blir ikke vinterbrøytet og det er allerede en skiløype som krysser Frya via denne brua. Det ligger derfor vel til rette for å kunne bruke denne brua også for den skiløypetrasen som skal videre sørover i Frydalen.

Den nye traseen vil være litt over 2 km lang, før den kommer inn på eksisterende skiløypetrase nedenfor utløpet av Flakken. Derfra vil en følge den traseen som det ble gitt tillatelse til i 2020.

Etter å ha befart det aktuelle området i løpet av vinteren, ser en at en langs Flakken pga. skrånende terreng, må legge løypa nesten helt ned mot vannet.

På strekningen langs vannet vil det være nødvendig å rydde en del bjørkeskog for å kunne kjøre med løypemaskinen. Det aktuelle området ligger som nevnt nedenfor stort sett utenfor de aktuelle verneområder.

2.2 Forholdet til Frydalen landskapsvernområde og Flakkstjønna naturreservat

I forhold til Frydalen landskapsvernområde er det vår forståelse at denne nye traseen ikke vil berøre dette landskapsvernområdet, men ligge tett ned mot grensen som går langs vestsiden av Flakken.

Den skiløypetrasen som det ble gitt tillatelse til i 2020, er som det framgår av vedtaket i nasjonalparkstyret, så vidt innom Flakkstjønna naturreservat. Den nye traseen, vil i tillegg berøre et nytt parti på ca. 2-300 meter innenfor naturreservatet. Det aktuelle partiet innenfor naturreservatet består av et myrområde med noe bjørkeskog. Det vil ikke være

aktuelt å utføre noen terrengtilpasning innenfor naturreservatet. Den aktuelle traseen vil kun bli brukt som skiløype, det er verken ønskelig eller egnet å opparbeide denne traseen til bruk på barmark. Dvs. det aktuelle tiltaket gjelder kun løypekjøring på snødekt mark.

RKT er inneforstått med de meget strenge vernebestemmelser som gjelder for Flakkstjønna naturreservat. Med bakgrunn i beskrivelsen av tiltaket og den tilbakemelding som ble gitt fra nasjonalparkforvalteren under befaringen høsten 2021, er det vår vurdering at denne justeringen av den aktuelle skiløypetrase ikke vil berøre naturreservatet utover det som den traseen det tidligere er gitt tillatelse til medfører.

2.3 Forholdet til grunneiere og Nord-Fron kommune

Den aktuelle traseen berører kun to grunneiere, Nysæter sameie og en annen privat grunneier. Vi har vært i dialog med begge grunneierne og det vurderes å ikke være noe problem å få de nødvendige tillatelser fra disse.

Når det gjelder hoveddelen av den nye traseen som ligger utenfor de aktuelle verneområder, er det vår forståelse at RKT her må innhente nødvendig tillatelse for tiltaket fra Nord-Fron kommune.

3. Oppsummering

Rondane-Kvamsfjellet turløypelag ønsker med denne henvendelsen til RondaneDovre nasjonalparkstyre å få innhentet nødvendig tillatelse for å få etablert den nye skiløypetrase som her er redegjort for. Etter vår forståelse gjelder nødvendig tillatelse følgende:

- En utvidelse av traseen innenfor Flakkstjønna naturreservat over en strekning på 2-300 meter

Vi håper på en positiv avklaring slik at den justerte skiløypetrase kan være på plass til vinteren 2022/23.

Befaring, 18.10.21
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjennomførte befaring av området 18.21. Med på befaringen var

- Oddleiv Sæle, Rondane Kvamsfjellet turløypelag
- Svein Andresen, Rondane Kvamsfjellet turløypelag
- Anders Nybakken, Nord-Fron kommune.
- Eirin Berge, sekretariatatet for Rondane Dovre nasjonalparkstyre
- Trond Stensby, sekretariatatet for Rondane Dovre nasjonalparkstyre.

Vi gjengir oppsummeringen fra befaringen her:

Bakgrunn

Bakgrunnen for befaringen var at Rondane Kvamsfjellet turløypelag i 2020 fikk godkjent en omlegging av skiløypetraseen mellom Kvamsnysætrin og Fiskedalen. Den nye traseen krysser Frya nedenfor Flakken. Rondane Kvamsfjellet ser nå behovet for en bro som tråkkemaskinen kan kjøre over, ved kryssing av Frya.

Figur A. Området befart 18.10.21

Planer om bru

Rondane Kvamsfjellet løypelag ønsker en permanent bru – i motsetning til den isbrua de anla forrige sesong med provisoriske lemmer.

I samråd med Håkon Nårstad (Renaa AS) og Håkon Dalen (Stokk og Stein AS) har løypelaget startet planleggingen av en bru over Frya. Brua er tenkt lagt over djupålen, totalt spenn på ca. 15 m, med ett til to støttepunkter, se figur B.

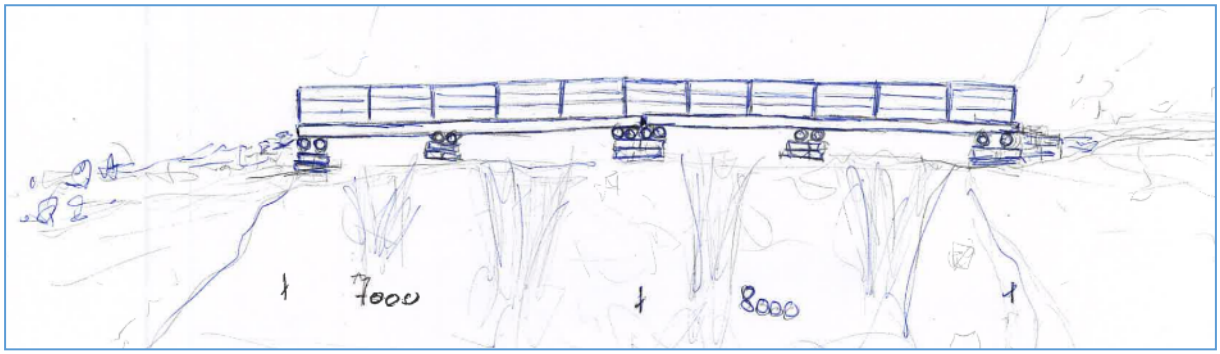

Figur B. Skisse bru, mottatt fra Oddleiv Sæle, 17.10.21.

Figur C. Bilde fra kryssingspunktet over Frya, nedenfor Flakken. Brulegemet er tenkt lagt over djupålen, ca. halve elveløpet, jf. gul strek. Den borterste delen er tørrlagt vinterstid.

En foreløpig vurdering fra sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er at dette er et krevende prosjekt. Sekretariatet ga innspill til løypelaget om å utrede en mulig alternativ trase på vestsiden av Flakken, se figur D.

Nord-Fron kommune v. Anders Nybakken støttet innspillet om å utrede en alternativ trase.

Rondane Kvamsfjellet løypelag ga uttrykk for at de ville vurdere dette alternativet nærmere.

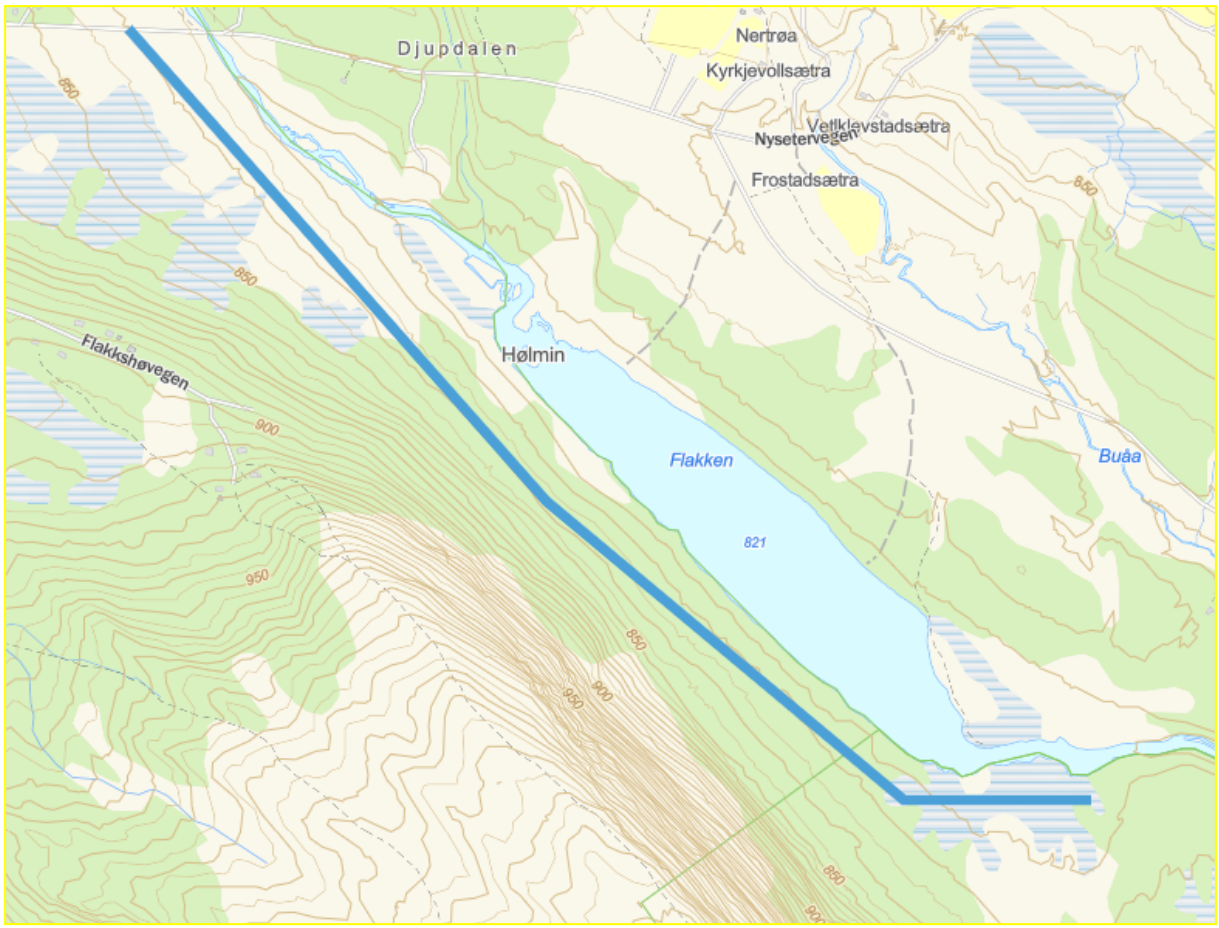

Figur D. Innspill – utrede alternativ trase på vestsiden av Flakken.

Dagens midlertidige løsning
Løypelaget legger ut lemmer som tråkkemaskinen kjører, se figur E. Dette blir gjort med traktor og lesseapparat. Løypelaget ble gjort oppmerksom på at dette er søknadspliktig motorferdsel i utmark.

Løypelaget vil sende søknad om dette.

Figur E. Lemmer som blir lagt ut som provisorisk vinterbro på kryssingspunktet nedenfor Flakken.

Oppfølging
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre avventer videre utspill frå Rondane Kvamsfjellet turløypelag.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Flakkstjønna naturreservat

«§ 2 Formål

Føremålet med fredinga er å take vare på eit variert og lite påverka myr- og skogområde som økosystem med alt naturleg plante- og dyreliv. Området har mange vegetasjonstypar med typiske økologiske gradientar innafor myr- og fjellbjørkeskogsamfunna, noko som gjer området til eit sjeldant godt område for undervising og forsking.»

§ 3 Vernereglar

«…
3. Det må ikkje setjast i verk tiltak som kan endre dei naturgjevne forholda, som t.d. oppføring av bygningar, anlegg og faste innretningar, fråsetting av campingvogn, brakker o.l., framføring av luftleidningar, jordkablar og kloakkleidningar, bygging av vegar, uttak, lagring, planering eller utfylling av masse, ulike former for graveverksemd og overflatearbeid, drenering og anna form for tørrlegging, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forureiningstilførsler, attlegging av avfall, gjødsling, kalking og bruk av kjemiske plantevernmiddel. Opplistinga er ikkje uttømmande.

4. Motorisert ferdsle samt lågtflyging under 300 m er forbode. Forbodet gjeld også bruk av modellbåtar og modellfly. …»

Forvaltningsplan

I forvaltningsplanen er det definert tre kategorier skiløyper:

«1 Preparert skiløype tillatt preparert og merket fra da forholdene ligger til rette for preparering frem til og med 20. april. I de år påsken kommer senere enn 20. april er preparering tillatt til og med 2. påskedag. Stikker skal være innsamlet senest fire dager etter sluttdato for preparering.

2 Stikka skiløype merking tillatt annonsert fra 10. februar til 2. påskedag. Stikker kan settes ut to dager før og samles inn senest fire dager etter tillatt annonseringsperiode.

3 Stikka påskeskiløype merking tillatt annonsert fra fredagen en drøy uke før palmesøndag til 2. påskedag. Stikker kan settes ut to dager før og samles inn senest fire dager etter tillatt annonseringsperiode.»

I tabell 1 og figur F er det vist utdrag av forvaltningsplanen som gjelder skiløypenettet på Venabygdsfjellet.

Tabell 1. Utdrag av vedlegg 23 i forvaltningsplanen, tidsrom for tillatt stikking og preparering av skiløyper.

Løypenr	Trase	Verneområde	Kategori	Ansvarlig	Merking	Preparering
24	Koltjønnhaugen – Fryvollan	FLVO	1	KTL	KTL	transportløype
26	Fryvollan – langs Frya – Trolløypa (ved Kvamsnysetrene)	FLVO	1	KTL	KTL	KTL

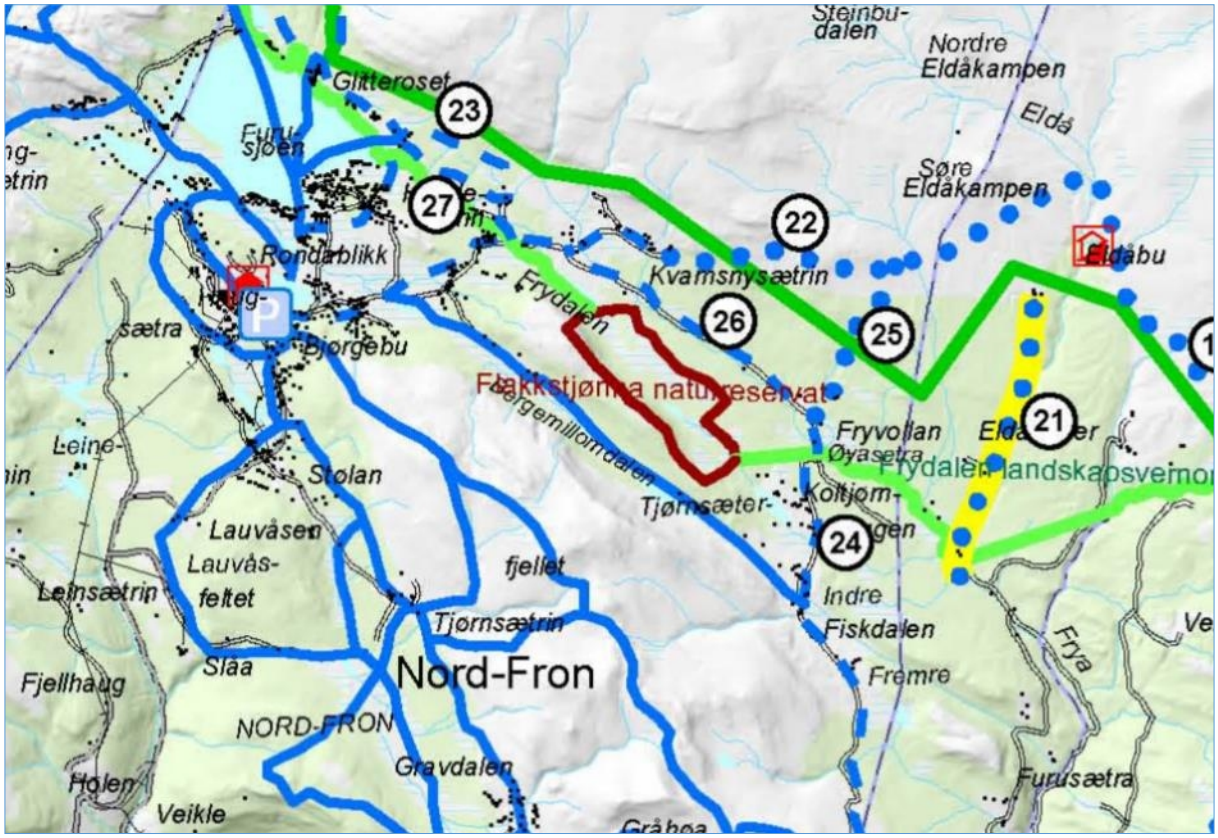

Figur F. Utsnitt av skiløypekart, Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane vedlegg 18.

I figur G er det vist eit kart over skiløypenettet på Kvamsfjellet, slik det er framstilt på nettstedet skisporet.no.

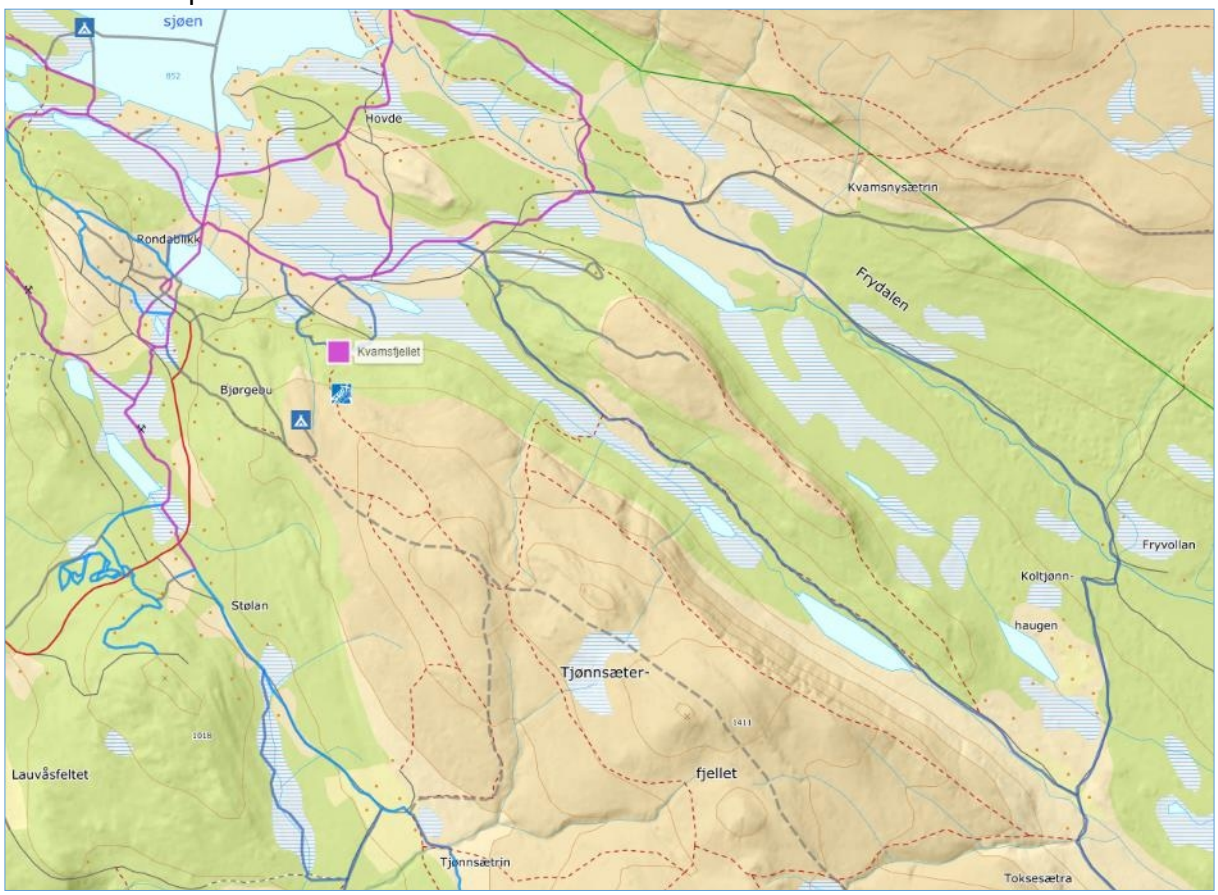

Figur G. Utsnitt av løypekart for Kvamsfjellet, skisporet.no (06.01.20)

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven § 48 stiller svært strenge krav til når en dispensasjon eventuelt kan vurderes, men åpner for tiltak som «ikke strider mot verneformålet og ikke påvirker verneverdiene nevneverdig». Begge vilkår må være oppfylt. Unntak kan også vurderes «dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig». Dispensasjon må heller ikke gis om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instrukser fra overordnede myndigheter spiller også inn.

Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikke brukes for å utvide rammene gitt i vernevedtaket, men er en sikkerhetsventil som skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfelle som ikke ble vurdert på vernetidspunktet

I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen (og naturmangfoldloven § 48) må søknaden også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmnagfoldoven §§ 8 – 12.

Vurdering

Søknaden må bli vurdert etter verneforskriftene for:

- Flakkstjønna naturreservat.

I Flakkstjønna naturreservat er forbod mot alle former for inngrep og fjerning av vegetasjon.

Søknaden gjelder en trase som går gjennom naturreservatet. Dette er den strengeste formen for områdevern. Formålet med naturreservatet er å ta vare på et «variert og lite påverka» skog- og myrområde. Vernereglene slår fast at det forbud mot alle typer inngrep, som bl.a. «*…, bygging av vegar, uttak, lagring, planering eller utfylling av masse, ulike former for graveverksemd og overflatearbeid, drenering og anna form for tørrlegging, …»* I tillegg er det forbud mot motorferdsel innenfor naturreservatet.

I behandling av kongeleg resolusjon for Verneplan for Rondane (24.20.2003) skriver departementet bl.a. (jf. naturmangfaldlova § 8):

«Fylkesmannen i Oppland fremhever at vesentlige verneverdier bli liggende utenfor verneforslaget hvis man reduserer utvidelsen på nordøstsiden. Dette gjelder særlig verdier knyttet til kildehorisonter og kantsoner mellom myr og skog, områder som tradisjonelt har stort biologisk mangfold. Videre vil viktige deler av det helhetlige myrkomplekset bli liggende utenfor. Dette gjelder bl.a. de mest typiske bakkemyrene i området. Skogen på det aktuelle arealet er dessuten en fattig utforming med en blanding av furu og bjørk. Fylkesmannen tilrår derfor at det foreliggende verneforslaget blir videreført.

DN støtter fylkesmannens vurderinger.

Miljøverndepartementet slutter seg til direktoratets tilrådninger.»

I verneformålet for naturreservatet er det lagt vekt på at området er lite påvirket.

Rondane Kvamsfjellet turløypelag opplyser i brev 02.03,20 at de kun trenger å fjerne noen få bjørker på grensen mellom naturreservatet og landskapsvernområdet. Siden det ikke er planer om inngrep, og kun fjerning av noen enkelte trær i naturreservatet, vil det kunne gis dispensasjon for en ny skiløypetrase her. Tiltaket vil da ikke være i strid med verneformålet. Skiløypetraséen vil berøre en liten del av reservatet, og ikke medføre vesentlige ulemper for det biologiske mangfoldet når det gjeld vegetasjon, vilt og fugleliv. (Jf. naturmangfoldlova § 9 og 10).

Videre skriver Rondane Kvamsfjellet turløypelag 21.03.22 at de med «*bakgrunn i beskrivelsen av tiltaket og den tilbakemelding som ble gitt fra nasjonalparkforvalteren under befaringen høsten 2021, er det vår vurdering at denne justeringen av den aktuelle skiløypetrase ikke vil berøre naturreservatet utover det som den traseen det tidligere er gitt tillatelse til medfører.»*

For å sikre at tiltaket blir gjennomført med minst mulig ulempe for verneverdiene vil nasjonalparkforvalteren fortsatt ha med vilkåret om at fjerneing av enkelte trær skal skje i samråd med Statens naturoppsyn.

Det omsøkte tiltaket berører et lite areal og fjerning av enkelte trær, og vil etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke påvirke verneverdiene i Flakkstjønna naturreservat i nevneverdig grad. (jf. naturmangfoldloven §§ 9 og 10)

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2022/2973-4 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 30.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	21/2022	08.04.2022

Frydalen LVO - dispensasjon - riving og oppføring av ny utedo - Furusjøvegen 332 - gbnr 343/11 - Morten Skoglund

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i verneforskriften for Frydalen laandskapsvernområde § 3, pkt. 1.3 d) får Morten Skoglund tillatelse til, på gnr. 434 bnr. 11 i Nord-Fron kommune, Frydalen landskapsvernområde

a) å rive eksisterende utedo.
b) å føre opp ny utedo, med maks. ytre mål, grunnflate: 2,0 m * 1, 8 m, og maks. høyder på halvtak, 2,3 m og 2,0 m, se figur 5 i saken.

Vilkår:

1. Ny utedo kan oppføres under forutstening av at den eksisterende rives.
2. Den nye utedoen skal plassereses som vist i figur 1 og 4 i saken.
3. Den nye utedoen skal ha farge som vist i figur 6 saken.
4. Riviningsmaterialer skal fraktes ut av landskapsvernområdet.
5. Tillatelsen gjelder til 08.04.2025.
6. Når tiltaket er ferdigstilt, sendes melding om dette, med foto til sfinpost@statsforvalteren.no . Merk meldingen arkivsak 22/2973 .

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Brev fra Nord-Fron kommune, 21.03.22.
- Søknad fra Morten Skoglund, 17.03.22.

Saksopplysninger

Nord-Fron kommune har i brev datert 21.03.22 sendt følgende;

«*Nord-Fron kommune har mottat søknad om riving og oppføring av utedo på 343/11, Furusjøvegen 332. Det vises til korrespondanse med Trond Stensby vedrørende behandling av tiltaket. Saken oversendes Rondane-Dovre nasjonalparkstyre for behandling etter verneforskriften for Frydalen landskapsvernområde.*»

Det følger av brevet fra kommunen at Morten Skoglund på skjema, datert 17.03.22, har søkt om:

- riving av bygg mindre enn 50 m^2
- opppføring av tilbygg mindre enn 50 m^2.

Det går videre fram av skjemaet at dette gjelder gnr. 343 bnr. 11 i Nord-Fron kommune, Furusjøveien 332. Eiendommen har et areal på 3050 m2. Det er oppgitt følgende areal for søknaden:

- Areal av bygninger , konstruksjoner og parkering i dag: 70 m^2
- Areal av bygninger, konstruksjoner og parkering etterpå: 70 m^2.

Vedlagt søknaden er følgende kart og bilder:

- Eksisterende utedo og planlagt utedo (se figur 1)
- Oversiktskart (se figur 2)
- Foto av eksisterende bygninger (se fiigur 3)
- Fotomontasje ny utedo (se figur 4)
- Planskisse ytre mål utedo (se figur 5)
- Foto av den nye utedoen (se figur 6)

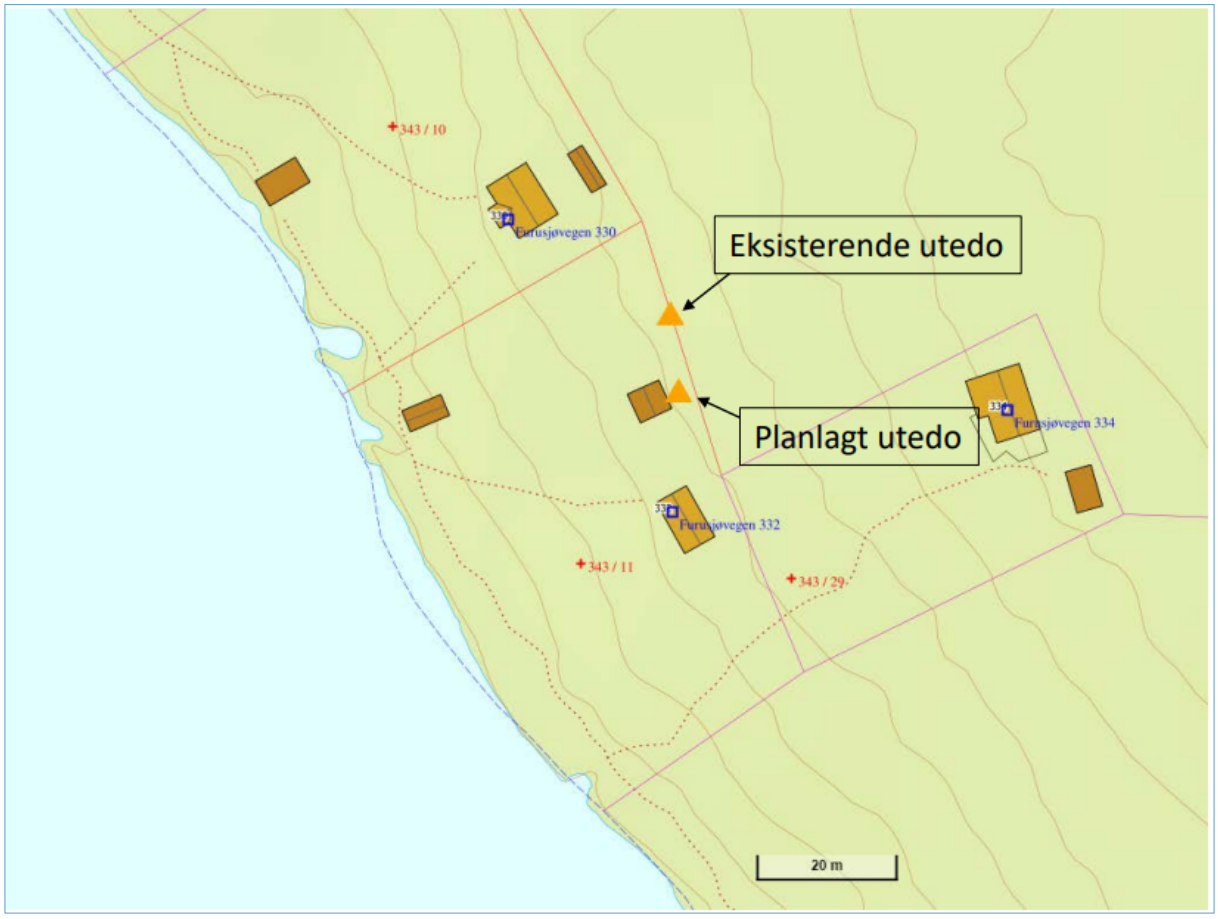

Figur 1. Eksisterende utedo og planlagt utedo.

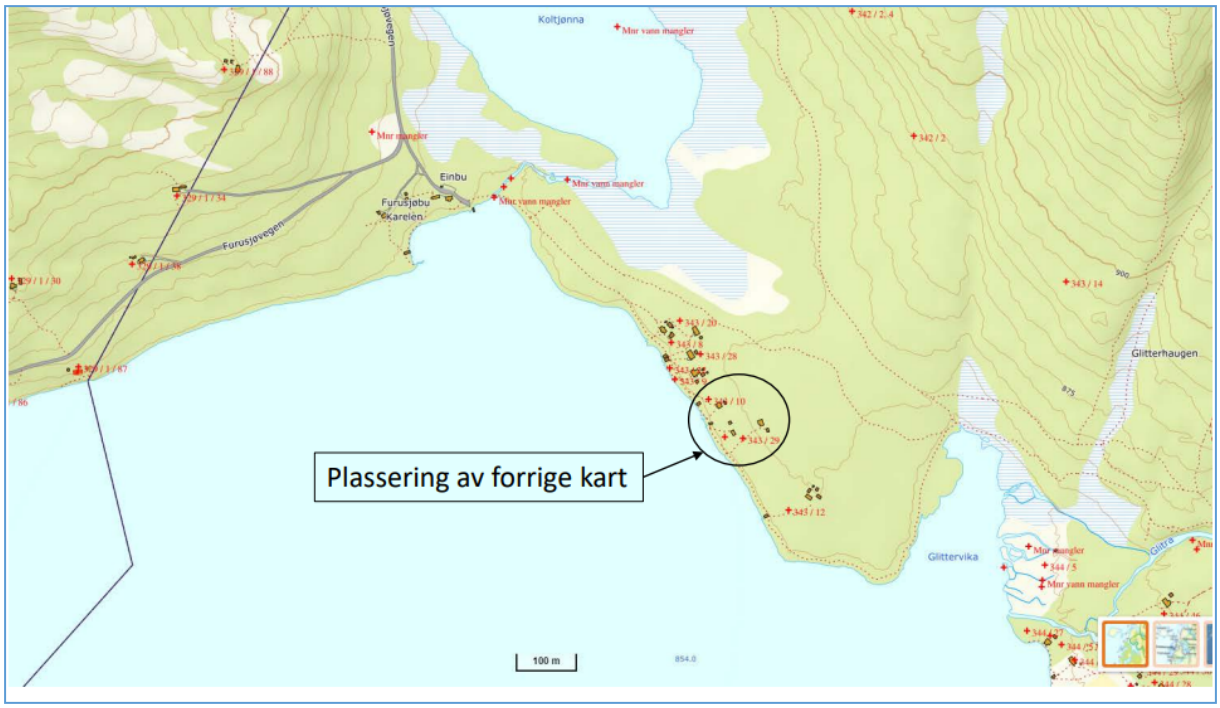

Figur 2. Oversiktskart.

Figur 3. Foto av eksisterende bygninger.

Figur 4. Fotomontasje ny utedo.

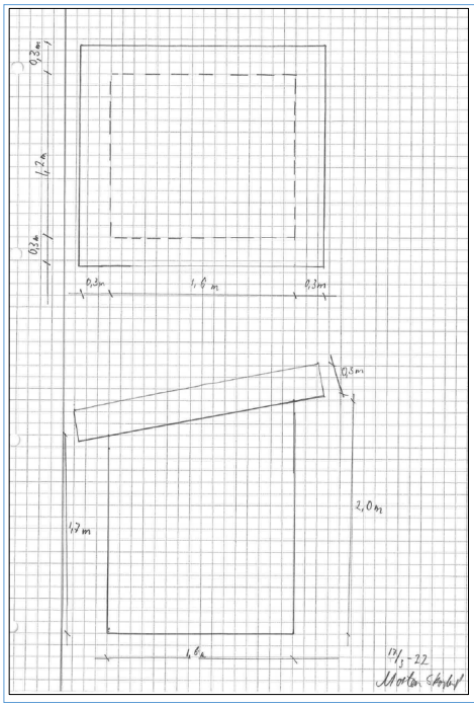

- Tegningen er tegnet etter bilder hos selgeren.
- Doen er oppgitt til å være 1,00*1,40 m.
- Jeg antar de oppgitte målene er innvendige mål
- Og de andre målene er basert på de to oppgitte måleme
- Jeg antar den målsatte tegninga er innenfor 10 cm nøyaktighet
- Bildene på de neste sidene gir et godt inntrykk av utformingen.

Figur 5. Planskisse ytre mål utedo.

Figur 6. Foto av den nye utedoen

Plassering av eiendommen gnr. 343 bnr 11 i Frydalen landskapsvernområde er vist i figur 7.

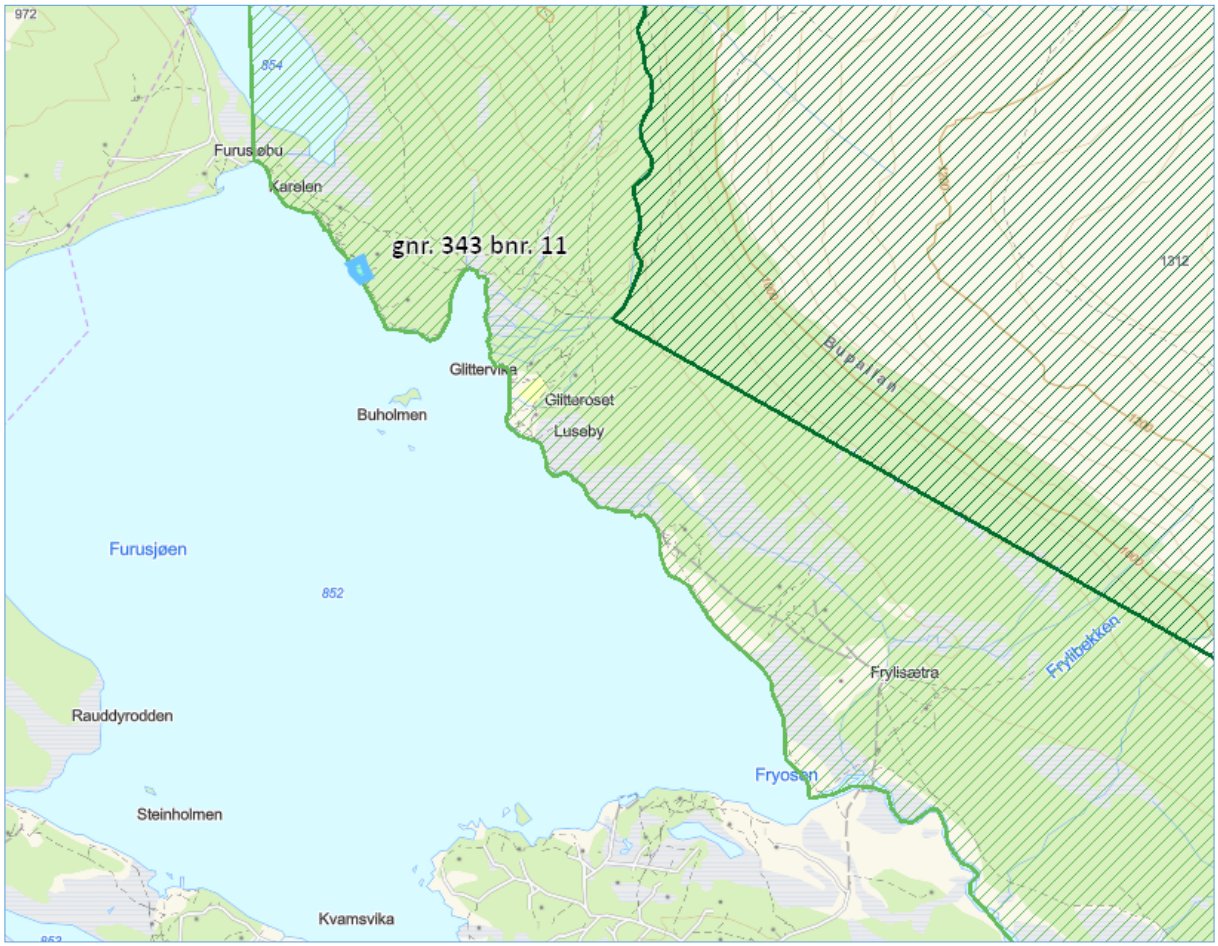

Figur 7. Gnr. 343 bnr. 11 i Frydalen landskapsvernområde.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

Frydalen landskapsvernområde

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Frydalen landskapsvernområde er å:

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på leveområder for villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- ta vare på landskapsformene.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1.1 Området er vernet mot inngrep som vesentlig kan endre eller virke inn på landskapets art eller karakter.

Med de unntak som følger av forskriftens punkt 1.2 og 1.3 er det forbud mot inngrep som veibygging, oppføring av bygninger eller anlegg, (…) o.l. Opplistingen er ikke uttømmende.

Fylkesmannen avgjør i tvilstilfeller om et tiltak må anses å ville endre landskapets art eller karakter vesentlig.

1.3 Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til:

(…)
d. Ombygginger og tilbygg til eksisterende bygninger i tråd med forvaltningsplan.

Forvaltningsplan

s. 42

Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Søknad om ombygninger og utvidelse vil behandles strengere innenfor nasjonalparkene enn innenfor landskapsvernområdene. Forutsetninger som må oppfylles for at det kan gis dispensasjon for tilbygg/ombygninger er blant annet at:

- Byggetiltaket skal være forankret i konkret behov (**som vedplass, do e.l)** som ikke kan dekkes innenfor eksisterende bygningsmasse.
- Tilbygget må være vesentlig mindre enn eksisterende grunnflate, svært små buer bør ikke påbygges.

Forvaltningsmyndigheten vil kunne stille vilkår om eksteriørmessig utforming, farge og materialvalg av ombyggingen/påbygg i samsvar med tradisjonell byggeskikk eller tilpasset bygningen/bygningsmiljøet for øvrig. Vilkår kan også være begrunnet i landskapshensyn. Montering av eksempelvis vinduer og pipe på bygg som av tradisjon ikke har slike elementer vil vurderes strengt. Det vil normalt kunne gis tillatelse til etablering av utedo og vedplass der det ikke finnes tilfredsstillende løsninger på dette i dag. (…)

s. 43

(…) • Tilbygg bør underordne seg eksisterende hus, enten ved å videreføre uttrykket eller gjennom å markere at det er nytt. For eksempel kan tilbygg til lafta hus gjerne være i bindingsverk, mens eksisterende hus er utgangspunkt for formen.

(…)

s. 45

3. Hytteområder /fritidshus

(…)

Frydalen LVO

Fryavassdraget er et vassdrag varig vernet mot kraftutbygging. Det er innenfor en sone på om lag 100 m ikke tillatt å føre opp nye bygg/tilbygg, jf kommunedelplanen for Frydalen. I Frydalen landskapsvernområde er det definert ut hytteområder, som ligger utenfor det vassdragsnære beltet med byggeforbud. Hytteområdene utenfor dette beltet har felles retningslinjer for ombygging/tilbygg:

- Maksimalt bruksareal etter bygging av tilbygg er 70 m² (TBRA).
- Arealet på nytt tilbygg skal ikke utgjøre mer enn 30 % av areal på hytta/fritidsboligen på vernetidspunktet.

I vedlegg 6 til forvaltningsplanen er gnr. 343 bnr. 11 vist å ligge i en sone innenfor 100 m fra vernet vassdrag, se figur 8.

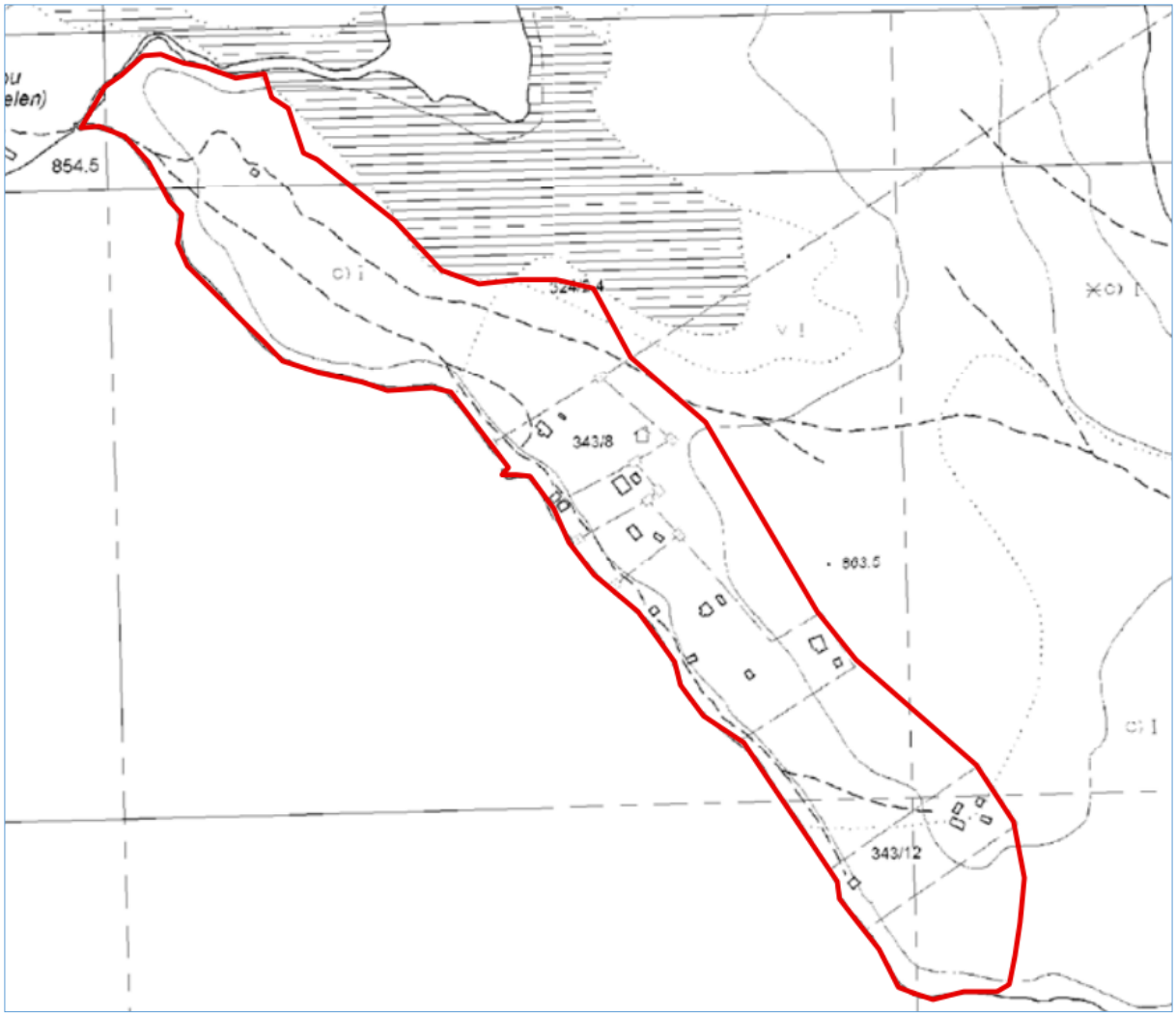

Figur 8. Fritidsbolig nærmere enn 100m fra varig verna vassdrag – vedlegg 6 - Forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Naturmangfoldloven

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Presedens

I brev fra Miljødirektorstet, datert 02.03.15 heter det bl.a.:

Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen.

Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden

Vurdering

Riving og oppsetting av ny utedo er søknadspliktig etter verneforkskriften for Frydalen landskapsvernområdet § 3 pkt. 1. 3. d), jf . pkt. 1.1. Det omsøkte tiltaket vil ikke føre til endringer i sum bebygd areal. Den nye utedoen vil, etter de vedlagte bilder og skisser, få tilsvarende utforming som eksisterende utedo. Det nye bygget vil derfor ikke endre landskapets karakter. Den nye utedoen skal føres opp, inntil et eksisterende uthus. En samling av bygningsmassen på denne måten, vurderer nasjonalparkforvalteren å være positivt for landskapets karakter. Det nye utedoen vil ikke nye byggetiltak nærmere strandlinja enn nåværende situasjon.

Det omsøkte byggetiltaket vil ikke gi eiendommen nye bygningsmessige kapasiteter som vil kunne medføre nedret eller utvidet bruk. Tiltaket vil derfor etter nasjonalparkforvalteren sin vurdering ikke ha nevneverdig påvirkning på verneformålet for Frydalen landskapsvernområde, eller naturmangfoldet i området. En ytterligere vurdering etter naturmangfoldoven §§ 8 – 12 er derfor lite relevant.

Det omsøkte tiltaket er innenfor godkjente retningslunjer i forvaltningsplanen. Saken vil derfor ikke skape ny presedens.

Nasjonalparkforvalteren vil innstille på at søknaden godkjennes.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2020/12316-172 **Saksbehandler:** Eirin Berge **Dato:** 14.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	22/2022	08.04.2022

Sak – Ferdselsregulering gjennom forskrift

Innstilling fra sekretariatet

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre viser til utvalgssak 61/2021 datert 1.12.2021 hvor det pekes på at vurdering av områder for ferdselsreguleringer etter verneforskriften § 3 punkt er et av flere forhold som er viktig i forbindelse med revidering av forvaltningsplanen, jf innspill fra Statsforvalteren i Innlandet og Villreinnemda i Rondane og Sølnkletten i forbindelse med oppstartsmelding for planarbeidet.

For ferdselsregulerende tiltak i form av ferdselsrestriksjoner gitt i forskrift er denne myndigheten tillagt Miljødirekrotatet, jf verneforskrift for Rondane og Dovre nasjonalparker, § 3 punkt 5.4 og verneforskrift for Grimsdalen og Dørålen landskapsvernområder § 3 punkt 4.3 og 4.4: *«Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken/landskapsvernområdet kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmlijøet»*

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre ber Miljødirektoratet om å vurdere hvorvidt en forskrift som regulerer ferdsel i begrensede områder/tidsrom er et aktuelt tiltak i Rondane og Dovre nasjonalparker og/eller Grimsdalen og Dørålen landskapsvernområder.

I forbindelse med et eventuelt forskriftsarbeid må lokal tilslutning avklares, og nasjonalparkstyret forutsetter å bli involvert i en prosess knyttet til utarbeidelse av forskrift.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Styresak 61/2021 datert 1.12.2021 Oppdatert prosjektplan ver 1.2 (vedlagt)
- Innspill til oppstartsvarsel om forvaltningsplanarbeidet fra Statsforvalteren i Innlandet datert 30.8.2021, se https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/forvaltningsplan-rullering-2021-22

- Innspill til oppstartsvarsel om forvaltningsplanarbeidet fra Villreinenmda for Rondane og Sølnklettten datert 16.9.2021, se https://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/publikasjoner/forvaltningsplan-rullering-2021-22

Saksopplysninger

Bakgrunn
Vedtak om oppstart med rullering av forvaltningsplaner for de store verneområdene i Rondane og Hemmeldalen NR ble gjort den 30.november 2020, og prosjektplan for arbeidet ble godkjent 10.februar 2021.

Oppstartsmelding om revidering av forvaltningsplanene ble sendt ut til ulike organisasjoner, myndigheter, lag og foreninger og privatpersoner mfl. Det har blitt holdt partsmøter med kommuner, reiseliv, villreininteresser, landbruket og andre, og nasjonalparkstyret har mottatt 40 skrifllige innspill til oppstartsmeldinga.

I styremøte den 1.desember 2021 vedtok nasjonalparkstyret en justert prosjektplan etter høringsinnspill gitt i forbindelse med oppstartsmeldinga.

I styresaken den 1.desember er blant annet følgende forhold lagt vekt på som viktig i revidering av forvaltningsplanen:

«Vurdere områder for ferdselsregulering etter verneforskriften: «Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.» Legge vekt på at ferdselsregulering skal være gjelde for begrensede områder og tidsrom. Det skal avklares om et slikt forslag har lokal tilslutning.»

Som bakgrunn ligger blant annet innspill fra Statsforvalteren i Innlandet og Villreinnemda for Rondane og Sølnkletten gitt i forbindelse med oppstartsmeldinga:

Statsforvalteren i Innlandet 30.8.2021 (utdrag fra innspillet):
«Å ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane er et hovedformål for verneområdene i Rondane, Dovre og Hemmeldalen. Villreinen er nå både internasjonalt og nasjonalt inne på «rødlista» over truede arter. Norge og Innlandet, med areal i seks av ti nasjonale villreinområder, har et særlig stort ansvar for å ivareta arten i Europa

(…)

Fritidsbruken av natur har endret seg mye siden friluftslova ble vedtatt, både i forhold til økt interesse, aktivitetsformer og -utstyr, og omfattende informasjonsdeling gjennom sosiale medier og internett ellers. Dette er i ferd med å skape et press som overskrider naturens tålegrenser, og dermed en utfordring som må løses, ikke minst i verneområder. Men også av hensyn til framtida for allemannsretten er en helt nødt til å løse utfordringene med «overbruk». Det er lite sannsynlig at vi vil ha en villreinstamme i Rondane i framtida uten en sterkere styring av ferdselen. Ferdselsrestriksjoner innføres nå av flere kommuner rundt om i landet, grunnet i forurensingshensyn og sikkerhetshensyn. Ferdselsrestriksjoner er også

innført i fuglereservater for avgrensa perioder. Det bør derfor være legitimt å innføre ferdselsrestriksjoner også for å ivareta en av de få gjenværende bestandene av den siste europeiske villreinen, som sammen med villreinen i Snøhetta og Sølnkletten er blant de genetisk mest opprinnelige».

Villreinnemda i Rondane og Sølnkletten, 16.9.2021 (utdrag fra innspillet):
«Ferdselsregulerende tiltak i soner som i dag har stor ferdsel (fokusområder):
Det er store utfordringer i å opprettholde en mest mulig funksjonell villreinbestand. En viktig faktor for bestandens vitalitet er økt utveksling mellom bestandene i nord og sør» (NINA Temahefte 74). For å ivareta villreinen er det et generelt behov for å dempe ferdselspresset i fokusområdene, men helt nødvendig i de viktigste trekkområdene.

Utover 2000-tallet har trekket øst og vest for Rondanemassivet opphørt. Tidligere har trekkruter som Rondhalsen gått ut av bruk. Dette hindrer tilgangen fra nord til sommerbeitene i midt-området (Vulufjell) og det gir økt sårbarhet for villreinen. Tiltak for å restaurere trekket øst og vest for Rondane-massivet ble diskutert ved utarbeidelsen av en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark. Tiltak er også foreslått i NINA Rapport 1013 (2013). Så langt har vi ikke registrert at det er gjennomført konkrete, ferdselsregulerende tiltak for å bedre på situasjonen i dette området. En hovedårsak synes å være den fragmenterte forvaltningen, med flere likestilte lovverk og avgrensa sektormyndighet for ulike organer

Tiltak som ferdselsreguleringer har også en stor politisk kostnad, og det kan settes spørsmålstegn ved om en kan forvente at lokale myndigheter skal ta denne kostnaden alene. I tillegg til å restaurere trekk som er gått ut av bruk, er det viktig å hindre at nye barrierer oppstår. NINA advarte allerede i 2013 om stor ferdsel kunne føre til en barriereeffekt i Grimsdalen, og på sikt en ytterligere oppdeling av stammen nord for Ula. «Områdene nord for Grimsdalsvegen i Dovre nasjonalpark er viktige både som beite- og kalvingsområder og det er av stor funksjonell betydning at villreinen fortsatt kan trekke over Grimsdalsvegen og at de fritt kan utnytte de lavereliggende delene av dalen som kalvingsland og vårbeiter» (NINA Temahefte 74). Grimsdalen har også gode vår- og sommerbeiter som i liten grad brukes av villreinen. Tidligere har turisttrafikken i Grimsdalen først startet opp ved St.Hanstider. Denne sommeren meldes det imidlertid at det var stor trafikk allerede da vegen åpnet 5. juni. I Grimsdalen vil det for villreinen være behov for ferdselsregulerende tiltak relativt raskt.»

Kvalitetsnorm for villrein
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er godt kjent med kvalitetsnormarbeidet for villrein og at Miljødirektoratet i løpet av våren 2022 vil presentere den første klassifiseringen som er gjennomført av de 10 nasjonale villreinområdene, inkludert Rondane villreinområde.

Villreinområder blir klassifisert som enten grønn, røde eller gule (trafikklysklassifisering) Dersom et villreinområde blir klassifisert som rødt skal det gjennomføres en påvirkningsanalyse og Klima- og miljødepartementet skal utarbeide en tiltaksplan for villreinbestanden/villreinens leveområder.

Sekretariatet ser at prosessen rundt revidering av forvaltningsplan og prosessen rundt arbeidet med kvalitetsnormen har ulike forløp, og neppe vil falle sammen i tid. Det lar seg

derfor ikke samordne. Arbeidet med kvalitetsnormen vil likevel gi et oppdatert kunnskapsgrunnlag, som er nyttig for arbeidet med forvaltningsplanen.

Hjemmelsgrunnlag

Vedtekter for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre 2020:

8. STYRETS OPPGAVER

Medlemmene av styret skal forvalte verneområdene i samsvar med internasjonale forpliktelser, naturmangfoldloven og verneforskriftene for det enkelte verneområde. Alle representantene i styret har et felles ansvar for en helhetlig forvaltning av verneområdene hvor ivaretakelse av verneverdiene og verneformålet er hovedoppgaven.

Verneformål – forskrift

Formålet med opprettelsen av Rondane og Dovre nasjonalparker er å,(§ 2):

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med opprettelsen av Grimsdalen landskapsvernområde er å (§2):

- ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, der seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner utgjør en vesentlig del av landskapets egenart,
- ta vare på en del av et stort sammenhengende fjellområde, med leveområder villreinstammen i Rondane og et rikt dyre- og planteliv,
- sikre viktige og mye brukte trekkområder for villreinen,
- ta vare på geologiske forekomster og landskapsformer.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

Formålet med Dørålen landskapsvernområde (§2) er å:

Ta vare på et fjellområde som utgjør en del av leveområdene til villreinen i Rondane, spesielt viktige trekkområder, og å ta vare på et særpreget landskap med tilhørende planteliv, dyreliv, landskapsformer, geologiske forekomster og kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

I verneforskriften for Rondane og Dovre nasjonlaparker er det en bestemmelse som gir mulighet for å vedta forskrift om ferdselsrestriksjoner, jf. § 3 punkt 5.4. Myndigheten til å vedta slik forskrift er lagt til Miljødirektoratet Tilsvarende bestemmelse er gitt for Dørålen LVO § 3 punkt 4.4 og Grimsdalen LVO § 3 punkt 4.3
«Innenfor nærmere avgrennsede deler av nasjonalparken/landskapsvernområdet kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet»

Verneforskriftene for nasjonalparkene og landskapsvernområdene har videre følgende bestemmelser som er relevante knyttet til ferdsel:

- Vedlikehold av merkede stier, løyper, bruer og skilt i henhold til forvaltningsplanen er direkte tillatt gjennom forskriftene (§ 3 punkt 1.2)
- Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppsetting av skilt om merking av stier ihht forvaltningsplan (§ 3 punkt 1.3)
- Av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner kan forvaltningsmyndigheten legge om eller krevet fjernet merking av stier og løyper (§ 3 punkt 5.6 kun i forskriftene for nasjonalparkene)

Forvaltningsplan

Gjeldende forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane fra 2009 er laget med utgangspunkt i bruken av området til friluftsaktiviteter slik disse var i 2009 (arbeidet med forvaltningsplanen pågikk i årene 2005-2009). Tilretteleggingen har som mål å gi kvaltietsmessig gode naturopplevelser og lokke brukeren til et aktivt friluftsliv.

Forvaltningsplanen fra 2009 har hatt mål om å finne balansen mellom tilrettelegging for frilluftslivet og å bevare og helst bedre villreinstammens muligheter for å overleve på langt sikt. Det er likevel pekt på i forvaltningsplanen (s .61) at den fremtidige utviklingen av turisme, friluftsliv og ferdsel i vissse deler av verneområdet og tidsperioder kan være i i konflikt med blant annet villrein.

Vurdering

Fra gammelt av har vi hatt rett til å ferdsel i skog og mark, etter elvene, på innsjøer, i skjærgården og til fjells – uavhengig av hvem som eier grunnen. Retten til fri ferdsel i utmark har vært og er en viktig forutsetning for den norske friluftstradisjonen. Rondane nasjonalpark er en av de mest besøkte nasjonlaparkene i hele landet og har store opplevelseskvaliteter. DNT skiver på sosiale medier at Rondvassbu i hjertet av Rondane nasjonalpark er en av

DNT sine mest besøkte hytter. Dovre nasjonalpark er betydelig mindre tilrettelagt, det er færre stier og skiløyper og ingen turisthytter innenfor vernegrenen for nasjonalparken.

I verneområder er regelen at frilufstlivet skal bygge på en friluftslivtradisjon som er enkel og lite ressurskrevende med små krav til utustyr og fysisk tilrettelgegging (jf. formålsbestemmelsene i § 2 for Dovre og Rondane nasjonalparker). Området og verneforskriftene skal forvaltes på en slik måte at friluftslivet gis rimelige rammer for bruk og tilrettelegging som ikke går på bekostning av verneverdiene. Bestemmelsen kan slik leses som en instruks til forvaltningen om å ivareta friluftslivets interesser innenfor disse rammene.

Vernevedtak gjort i kgl resolusjon i 2003 er rammen som forvaltningsmyndigheten må forholde seg til og gir også rammene for forvaltningsplan.

Besøksstrategiene for hhv Dovre nasjonalpark (2021) og Rondane nasjonalpark (2015) som er vedtatt av nasjonlaparkstyret og godkjent av Miljødirektoratet, er tydelige på at følgende ferdselsprinsipper skal legges til grunn for styring av de besøkende:

- én hovedferdselsåre i Dovre-Rondane som følger nord-sør retning
- redusere antallet merka stier/skiløyper, blant annet ved bare å tillate én merka sti/trase mellom to turmål/turisthytter
- sommersti og vinterløype skal som hovedregel følge samme korridor
- stimulere de besøkende til å følge merkete stier og løyper

NINA rapport 1013 «Villrein og ferdsel i Rondane 2009-2014» viser til at omfanget av beøkende er stor og at prosentandelen lokale brukere er lav sammenlignet med turisttrafikken ellers. Rapporten skriver at ferdselen er sterkt kanalisert til merkede stier og løyper.Rapporten viser at villreinen lever innenfor relativit begrensede arealer og unngår områdene med mest ferdsel. I deler av Rondane er ferdselen så stor at arealer villreinen tidligere brukte, er gått helt ut av bruk. Som figuren under viser er de mest verdifulle villreinområdene i sentrale deler av Rondane gått helt ut av bruk, og det er ikke lenger et funksjonelt trekk på veststiden av Rondanemassivet. Mangel på tilgangen fra nord til sommerbeitene i Vulufjell gir økt sårbarhet for reinen.

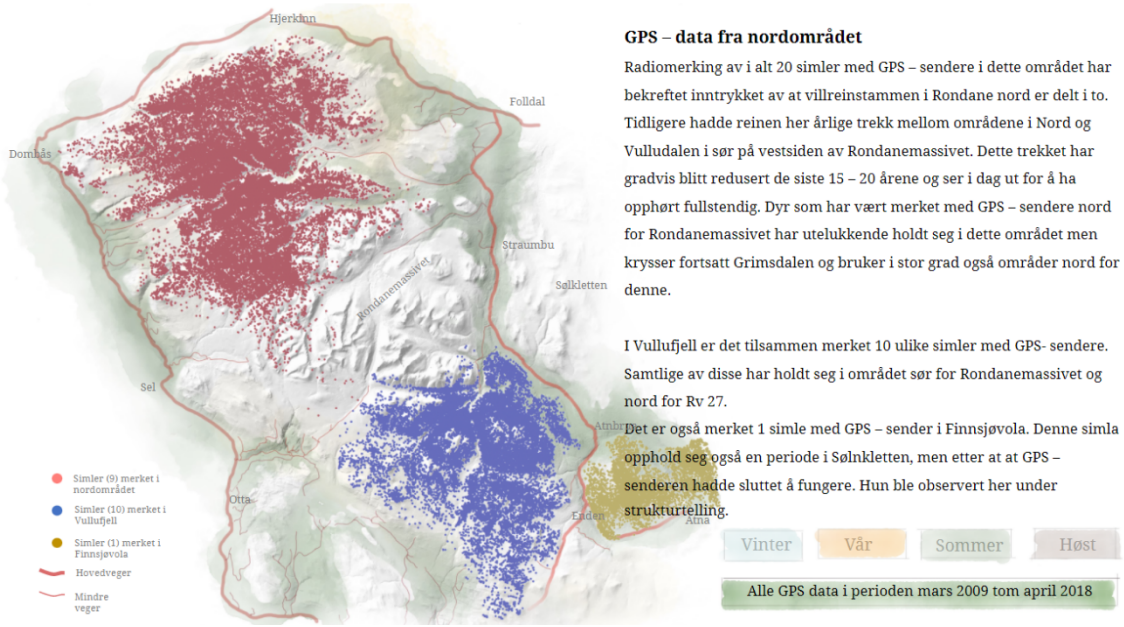

Slik sti-og løypenettverket er vist i gjeldende forvaltningsplan (vedlegg 17 og 18) er dette i hovedsak vist som ferdselsegment mellom turisthytter som lå der på vernetidspunktet. Turisthyttene er plassert i sentrale deler av verneområdet men også i tilknytning til viktige trekkområder.

Forvaltningsmyndigheten for verneområdene kan i medhold av vernebestemmelsene for nasjonalparkene legge om eller kreve fjernet merking av stier/løyper av hensyn til naturmiljøet eller kulturminner. Det er ingen tilsvarende hjemmel for landskapsvernområdene. Gjennom forvaltningsplanarbeidet som er startet opp, vil stier og løyper bli et tema som blir gjennomgått og vurdert, blant annet opp mot nytt kunnskapsgrunnlag om verneverdiene.

Det har tidligere blitt fjernet merking av stier i Rondane nasjonalpark.

- Musvorddalen
- Steinbudalen
- Foksådalen
- Gautstigen
- Eldåbu-Gråhøgdbu

Effekten av å fjerne merkinga er rapportert som vellykket og villreinen har tatt områdene der merkinga er fjernet i bruk igjen (Musvorddalen, Steinbudalen). I fjor ble turisthytta Gråhøgdbu kjørt ned fra fjellet fra sin tidligere sentrale plassering i villreinområdet (utenfor verneområdet) og plassert på Maihaugen. En eventuell flytting av turisthytta Gråhøgdbu ble tatt opp første gang på 1970-tallet. Som følge av flytting av Gråhøgdbu og at en ny turisthytte er blitt oppført, har også merking av stier i Rondane nasjonalpark blitt fjernet. Allerede samme år tyder tall fra ferdselstellere på at fjerning av stimerking medfører redusert ferdsel. Det er nødvendig å få ytterligere tall fra tellerene i det videre for å få bekreftet denne tendensen. Om redusert ferdsel vil medføre at villreinen tar i bruk disse områdene gjenstår å se.

Fritidsbruken av natur har endret seg mye siden friluftsloven ble vedtatt i 1957. Folk har mer fritid og friluftsaktivitetene har utviklet seg til mer spesialisering og indivdualisering. Flere av turisthyttene i verneområdene i Rondane-Dovre melder om at turisten i større grad enn før vil ha flere dagers opphold på hyttene og ikke gå fra hytte til hytte slik som tidligere. Dagsturer og toppturer fra hyttene blir mer aktuelt og ferdselen følger ikke alltid de merka stiene og løypene.

I 2009 (gjeldende forvaltningsplan) var det ikke grunnlag for å definere spesielle delområder som så sårbare at det var aktuelt å regulere eller forby allmenhetens ferdsel spesielt. Kunnskapsgrunnlaget siden den gang er endret, og det er behov for å vurdere dette på nytt. Arbeidet med revidering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane har gjennom innspill fra ulike aktører og interesser aktualisert dette.

Myndighet til å eventuelt innføre ferdselsrestriksjoner gjennom forskrift tilligger Miljødirektoratet. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre tilrås derfor å sende en henvendelse til Miljødirektoratet for en vurdering av om et slikt virkemiddel er aktuelt i Rondane og Dovre nasjonalparker og /eller i Grimsdalen og Dørålen landskapsvernområder.

Sekretariatet legger til grunn at eventuelle ferdselregulerende tiltak/ferdselrestriksjoner må gjelde for begrensede områder og tidsrom.

Mulige ferdselsregulerende tiltak kan være:

- Parkerings- og campingforbud på enkelte vegstrekninger og parkeringsplasser
- Endring i vegers åpningstider
- Forbud mot ferdsel i visse soner/områder i enkelte tider av året

Det skal avklares om eventuelle forslag om ferdselsregulerende tiltak i form av ferdselsrestriksjoner har lokal tilslutning.

Konklusjon

I forbindelse med oppstartsmelding for planarbeidet med forvaltningsplanen, jf også vedtak fra nasjonalparkstyre 1.desember 2021, synliggjøres et behov for å få avklart om ferdselsregulerende tiltak utover fjerning av merking og omlegging av stier og løyper er aktuelt i de store verneområdene i Rondane for å bedre forholdene for villreinen.

Sekretariatet tilrår at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre oversender en henvendelse til Miljødirektoratet om hvorvidt forskrift om ferdselsregulerende tiltak er aktuelt i Rondane og Dovre nasjonalparker, jf. verneforskriftens bestemmelser § 3 punkt 5.4 og/eller Grimsdalen og Dørålen landskapsvernområder, jf. § 3 punkt 4.4/4.3

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Rullering av

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane

og

Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat

-

Prosjektplan

Atnasjøen og Rondane. Foto: Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Versjon 1.2

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

01.12.21 – styresak 61/2021

Innhold

1. Innledning 3
1.1 Bakgrunn 3
1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet 4
1.3 Rammer for saksbehandlingen 5
1.3 Fagsystemer 7
1.4 Hva er en forvaltningsplan 7
1.4.1 Endring av verneforskrifter 8
1.5 Bevaringsmål 9
2. Målet med forvaltningsplanarbeidet 9
3. Aktører 10
4. Organisering av planarbeidet 20
4.1 Prosjektledelse 20
4.2 Kompetansebehov 20
4.3 Involvering 20
4.4 Prosjektorganisering 21
6. Tidsplan 22
7. Økonomi 22

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

For de verneområdene som Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har forvaltningsansvaret for er det nedfelt i verneforskriftene at det skal utarbeides en forvaltningsplan. F.eks. står det i verneforskriften for Rondane nasjonalpark § 5:
«Forvaltningsmyndigheten kan iverksette tiltak for å fremme formålet med vernet. Det skal utarbeides en forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for oppsyn, skjøtsel, tilrettelegging, informasjon mv. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.»

Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane er fra 2009, og Forvaltningsplan for Hemmeldalen naturreservat er fra 2011. Plandokumentene er tilgjengelige som pdf-dokumenter på nettet:
http://www.nasjonalparkstyre.no/Rondane-Dovre/Planer-og-publikasjoner/Forvaltningsplan/ .

Forvaltningsplanene er også lagt inn som «skallplaner» i portalen «Forvaltningsplan på nett».

Kunnskapsgrunnlaget for gjeldende forvaltningsplaner er lagt i årene før planene ble godkjent. Gjeldende forvaltningsplaner er derfor skrevet ut fra en situasjon som var gjeldende for om lag 15 år siden. Gjeldende forvaltningsplaner har mange kartvedlegg, og disse er framstilt uten bruk av nye digitale GIS-verktøy. Miljødirektoratet har nå laget en egen nettløsning «Forvaltningsplan på nett». Nye og reviderte forvaltningsplaner skal nå produseres og bli gjort tilgjengelig i dette fagsystemet.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 30.11.20, styresak 56/20 gjort slik vedtak:

1. «Med hjemmel i vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.1 vedtar nasjonalparkstyret å sette i gang arbeidet med revidering av Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane og Forvaltningsplan for Hemmeldalen.
2. Gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet blir det søkt om midler til gjennomføring av arbeidet.
3. Sekretariatet forbereder en sak til nasjonalparkstyret med et forslag til en prosjektplan for forvaltningsplanarbeidet.
4. I samband med planarbeidet blir det gjennomført en brukerundersøkelse etter standard metode, sommeren 2021. Det blir søkt om midler til brukerundersøkelsen gjennom bestillingsdialogen med Miljødirektoratet.»

1.2 Verneområder omfattet av planarbeidet

Ved rullering av forvaltningsplanene blir det lagt opp til at det lages egne forvaltningsplaner for alle verneområdene forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, jf. også fagsystemet «Forvaltningsplan på nett». En oversikt over verneområdene er vist i tabell 1.

Tabell 1. Verneområder forvaltet av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, etter Naturbase.

Verneområde (id)	Areal (daa)	Areal sum (daa)	Kommuner
Nasjonalpark (2)		**1 259 439,6**	
Rondane (VV00001873)	968 972,0		Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal
Dovre (VV00002230)	290 467,6		Dovre, Folldal
Landskapsvernområde (4)		**187 773,3**	
Grimsdalen (VV00002233)	120 679,8		Dovre, Folldal
Frydalen (VV00002229)	39 660,1		Sel, Nord-Fron, Sør-Fron
Dørålen (VV00002234)	15 850,2		Folldal, Dovre
Vesle Hjerkinn (VV00002232)	11 583,2		Dovre
Naturreservat (8)		**276 734,0**	
Mesæternyre (VV00002231)	2 930,9		Dovre
Myldingi (VV00001880)	12 773,5		Folldal, Sør-Fron
Flakkstjønna (VV00000794)	2 968,4		Nord-Fron
Veslehjerkinntjønnin (VV00000493)	2 033,2		Dovre
Kattuglehøi (VV00000378)	267,4		Dovre
Grimsdalsmyrene (VV00000879)	480,7		Dovre
Hovdsjømyrene (VV00002583)	4 359,2		Stor-Elvdal
Hemmeldalen (VV00002440)	250 920,7		Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker, Hamar
Sum		**1 723 946,9**	

1.3 Rammer for saksbehandlingen

I naturmangfoldloven §§ 35 og 36 står det bl.a.:
«Utkast til forvaltningsplan skal legges frem samtidig med vernevedtaket. Der det også er aktuelt med skjøtselsplan, skal den inngå i forvaltningsplanen.»

I vedtektene for nasjonalparkstyret (2020) heter det:
«*8.1 Forvaltningsplan*
Styret skal utarbeide/revidere forvaltningsplan for verneområdene. Oppstart av planarbeidet bør skje i dialog med Miljødirektoratet. Forvaltningsplaner skal utarbeides innenfor rammene av naturmangfoldloven og verneforskriftene. Forvaltningsplanen skal konkretisere hvordan formålet med vernet skal nås, og skal inneholde enn flerårig tiltaksplan og en besøksstrategi. Utkast til forvaltningsplan skal sendes til direktoratet for faglig gjennomgang før høring. Forvaltningsplanen skal godkjennes av Miljødirektoratet.

8.2 Skjøtsel og besøksforvaltning
Som forvaltningsmyndighet skal styret ut fra naturmangfoldloven § 33 og verneformålet i de enkelte verneforskrifter vurdere behov for og nødvendig gjennomføring av skjøtsel og tilrettelegging. Plan for skjøtsel og eventuell tilrettelegging skal, jf. §§ 35 og 36 siste ledd, inngå i en forvaltningsplan godkjent av Miljødirektoratet. Forvaltningstiltak iverksettes på et kunnskapsbasert grunnlag i samsvar med vedtatte forvaltningsplaner/skjøtselsplaner.

Styret kan som forvaltningsmyndighet legge til rette for at verneområdenes potensial for verdiskapning utnyttes innenfor rammen av verneforskriftene og naturmangfoldloven. Dette skal skje gjennom konkrete forvaltnings- og skjøtselstiltak, fortrinnsvis i tråd med den delen av forvaltningsplanene som omhandler besøksstrategi. Styret skal ikke opptre som næringsaktør, men bør i denne sammenhengen innlede et samarbeid med lokalt reiseliv/øvrig reiseliv, samt det autoriserte besøkssenter. …»

I **veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven** er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:
«Klima- og miljødepartementet har gitt utfyllende bestemmelser til saksbehandlingsreglene i eget rundskriv (Rundskriv T2/15 Saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven). Rundskrivet gjelder ved opprettelse av nye verneområder. Så langt det passer gjelder rundskrivet også ved endring eller revisjon av eksisterende verneforskrifter, og ved utarbeidelse av forvaltningsplaner.» (Vår understreking)

I rundskriv T2/15 heter det bl.a.:

- *Alle som berøres av forslagene og andre interesserte skal få fremmet sine synspunkter på en tilfredsstillende måte. God gjensidig informasjon vil bidra til å dempe konflikter og øke forståelse for vernet.*
- *Hovedformålet med saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven er å sikre at saksbehandlingen i vernesaker skal være åpen og inkluderende ved at alle berørte parter trekkes inn i saken.*
- *Grunneiere og rettighetshavere vil ha konkrete rettigheter i det området som vurderes for vern, mens den berørte lokalbefolkningen er en videre krets av de som bor i nærheten av området som utredes for vern.*

- *Kommunene er sentrale samarbeidspartnere i verneplanprosesser, og det er viktig å vurdere vern i medhold av naturmangfoldloven i sammenheng med andre planer og aktivitet i kommunene,*

I tråd med Rundskriv T2/15 blir bestemmelser i naturmangfoldloven om saksbehandling lagt til grunn. I naturmangfoldloven §§ 41 til 43 er det fastsatt særskilte regler om saksbehandling ved opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven kap. V. Disse reglene gjelder i tillegg til forvaltningslovens generelle regler, og blir, så langt de passer, gjort gjeldende for arbeidet med forvaltningsplanen:

- Naturmangfoldloven § 41. om saksbehandling:
  - *«Når et arbeid med vern etter dette kapitlet tar til, skal det innenfor rammene av annet til tredje ledd samt §§ 42 og 43 legges til rette for en saksbehandling med best mulig samarbeid med grunneiere, rettighetshavere, berørte næringsinteresser og representanter for lokalbefolkningen, herunder utøvere av samisk kultur og utøvere av samisk næring, kommunen og fylkeskommunen, Sametinget og andre berørte myndigheter. …»*
- Naturmangfoldloven § 42 om kunngjøring av forslag:
  - *«Vernemyndigheten skal kunngjøre verneforslaget, med de viktigste følger det antas å få, i minst én avis som er alminnelig lest på stedet. … Grunneiere og rettighetshavere skal så vidt mulig underrettes ved brev og gis en rimelig frist for å komme med merknader før forslag utformes.*
  - *På et tidlig tidspunkt i saksforberedelsen, og i god tid før kunngjøringen, skal det søkes samarbeid med offentlige myndigheter, organisasjoner mv. som har særlig interesse i tiltaket. Utarbeidelse av forskrift skal skje i et samarbeid med berørte sentrale myndigheter.»*
- Naturmangfoldloven § 42 høring:
  - *Forslaget til forskrift skal sendes på høring etter reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 37. Om varsling av grunneiere og rettighetshavere gjelder reglene i forvaltningsloven § 16. Forslaget legges ut til offentlig ettersyn på minst ett lett tilgjengelig sted og kunngjøres i Norsk Lysingsblad og i minst én avis som er alminnelig lest på stedet.*
  - *Høringsforslaget skal beskrive området som forslaget omfatter, herunder verneformål og verneverdier, avgrensing av området og andre verdier enn naturverdier, samt de følgene forslaget antas å få, og gi en frist på minst to måneder for uttalelse.*
  - *Forslaget legges frem til uttalelse for kommunen, fylkeskommunen og berørte statlige fagorganer, og for Sametinget hvis verneforslaget berører samiske interesser.*
- Naturmangfoldloven § 8 pålegger myndighetene å innhente og legge til grunn kunnskap om natur når det treffes beslutninger som berører naturmangfoldet.

1.3 Fagsystemer

I arbeidet med forvaltningsplanear brukes tre ulike digitale fagsystemer:

- Forvaltningsplan på nett (FPNV)
    - Her skrives planen, bl.a. om brukerinteresser, og retningslinjene som skal knyttes til verneforskriftene.
    - Kart, bilder og figurer, skjøtselsplaner og besøksstrategier blir lastet opp som vedlegg.
    - Allmennheten får tilgang til planen via en innsynsløsning på internett.
- Naturbase
    - Inneholder kart og faktaark om de ulike verneområdene.
- NatStat
    - Her registres trusler mot verneverdiene, bevaringsmål og opplegg for overvåking.

Det er en dynamisk kobling mellom «Forvaltningsplan på nett», Naturbase og NatStat. Relevant informasjon som ligger i Naturbase og NatStat blir automatisk lastet inn i forvaltningsplanen.

1.4 Hva er en forvaltningsplan

I **Forvaltningsplan på nett for verneområder** (FPNV v.2.0) Brukerveiledning (Miljødirektoratet 10.06.20) står det:

«En forvaltningsplan er en praktisk veileder som skal bidra til beslutninger og bruk som sikrer vernet. Innenfor rammen av verneforskriften kan planen gi retningslinjer om bruk, informasjon, skjøtsel, tilrettelegging mv., samt mål og tiltak for å ivareta verneverdiene.»

I **veileder M-481 | 2016 Opprettelse av verneområder etter naturmangfoldloven** er det tatt inn noen føringer for utarbeiding av forvaltningsplan:

Organisert ferdsel

- Gjennom forvaltningsplan skal det presiseres hvilke aktiviteter som er tillatt uten videre og hvilke aktiviteter som må ha særskilt tillatelse. Markslitasje og forstyrrelse av dyreliv gjør at særlig større arrangementer bør vurderes nærmere av forvaltningsmyndigheten. Dette må vurderes i forhold til verneformålet i det enkelte verneområdet og type aktivitet. Hvorvidt en organisert tur med f.eks. kajakk, kano eller robåt kan skade naturmiljøet vil være avhengig av både når aktiviteten skjer, i hvilken nasjonalpark eller i hvilket område av en nasjonalparken aktiviteten foregår.

Organisert bruk av hest

- Enkeltpersoners bruk av hest skal være tillatt. Organisert bruk av hest skal normalt være tillatt på veier, samt traseer og områder som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen. Aktuelle traseer og eventuelt områder skal således angis i forvaltningsplan. Organisert bruk av hest utenfor veg og slike angitte traseer skal da være søknadspliktig. Det er særlig hensynet til markslitasje som gjør det nødvendig å legge restriksjoner på denne typen organisert virksomhet.

Sykling

- Etter friluftsloven er sykling tillatt på veier og stier i utmark og ellers overalt på fjellet. Omfanget av terrengsykling i utmark er økende. Slik aktivitet kan føre til store skader og slitasje i terrenget. I følge forskriftsmalen for nasjonalparker skal sykling derfor kun være tillatt på veier, samt traseer og stier som er godkjent for slik bruk i forvaltningsplanen.

Kommuneplan

- *Plan- og bygningsloven er et viktig verktøy for å styre utviklingen i randsoner inntil verneområder. Lovens § 11-8 tredje ledd bokstav c gir kommunen mulighet til å fastsette randsonen som hensynssone. I denne sonen kan det gis bestemmelser for å hindre vesentlig forringelse av verneverdiene i verneområdet. Dette forutsetter at bestemmelsene fastsettes samtidig med fastsetting av verneforskrift for nytt område, ved revisjon av forskriften eller samtidig med ny forvaltningsplan eller ved revisjon av denne.*

Det kan ellers gis utdypende retningslinjer til de ulike bestemmelsene i verneforskriftene når det gjelder:

- Landskap, herunder byggetiltak
- Dyreliv
- Planteliv
- Ferdsel, herunder turstier og skiløyper
- Motorferdsel
- Forurensing
- Skjøtsel og tiltak
- Oppsyn.

I forvaltningsplanen skal det tas inn kortfattede beskrivelser av verneområdene om:

- Verneverdier
- Naturstatus
- Brukerinteresser.

1.4.1 Endring av verneforskrifter

I samband med forvaltningsplanarbeidet kan det komme innspill som gjelder endring av verneforskriftene. Miljødirektoratet har myndighet til å foreta endringer av uvesentlig art. Det vil typisk være retting av feil i verneforskriften, som f.eks. at det mangler et gårds- og bruksnummer o.l.

Forskriftsendringer eller vesentlige endringer av vernegrensene, som vil endre forvaltningen av et verneområde vil kreve ny kongelig resolusjon. Ansvaret for disse prosessene ligger til Miljødirektoratet og Statsforvalteren.

Fagsystemene som skal benyttes ved framstilling av forvaltningsplaner har ikke løsninger for å behandle innspill om forskriftsendringer. I den grad det kommer slike innspill, kan man legge disse samlet fram i en egen sak for nasjonalparkstyret. Nasjonalparkstyret kan her komme med en oppmoding til Statsforvalteren og Miljødirektoratet om ta innspillene opp til videre behandling.

1.5 Bevaringsmål

På Miljødirektoratets nettsted NatStat er det opplyst:

«Verneområdene er beskyttet mot skade og ødeleggelse. Likevel endres også vernet natur. Mange endringer er naturlige, mens andre forårsakes, direkte eller indirekte, av menneskelig aktivitet. Det kan f.eks. være fremmede arter som endrer det opprinnelige naturmangfoldet, inngrep som fører til tørrlegging eller gjengroing, eller ny naturbruk som endrer vegetasjon og artssammensetning.

I NatStat kan forvaltningsmyndigheten sette konkrete bevaringsmål for ønsket naturtilstand innen et verneområde. Bevaringsmål, f.eks. knyttet til fremmede arter, skal overvåkes. Resultatet av overvåkningen fastslår om naturtilstanden er god, middels eller dårlig, og om bevaringsmålet er nådd. Innsynsløsning til NatStat gir oversikt over antall bevaringsmål, målt tilstand, og hvilke påvirkningsfaktorer (f.eks. fremmede arter) som følges opp av forvaltningsmyndigheten.»

2. Målet med forvaltningsplanarbeidet

Det blir her også vist til kap. 1.3.

Målet med forvaltningsplanarbeidet er å oppdatere gjeldende forvaltningsplan i tråd med:

- ny måte for framstilling og distribusjon av plandokumentene – «Forvaltningsplan på nett» - FPNV (versjon 2.0).
- endret kunnskapsgrunnlag
- endret bruk av verneområdene
- at besøksforvaltning skal være et eget tema i forvaltningsplanene.
- at behovet for informasjon har økt, og skjer på flere plattformer.

Det blir særlig lagt vekt på følgende forhold som viktige i revidering av forvaltningsplanen:

- fastsette bevaringsmål og status for verneverdiene.
    - Villrein
    - Viktige naturtypelokaliterlokaliteter med aktiv skjøtsel
    - Hekkelokaliteter for rovfugl og våtmarksfugl
- lage entydige og samordnede retningslinjer for organisert ferdsel.
    - Definisjon og søknadsplikt
    - Vurdere soner og retningslinjer for organsiert ferdsel, og organisert bruk av hest.
- Klargjøre bruken av begrepet «randsone», jf. ulik betydning i verneforskrift og gjeldende forvaltningsplan.
- Definisjon av ferdselsformer som er til skade (f.eks. kiting, paragliding, ultraløp, hundeprøver, sykling, el-sykling)
- ha lik praksis og gjennomgang av praksis knyttet til ulike typer turmål innenfor verneområdene
- Hva er et enkelt og tradisjonelt friluftsliv?
- lage entydige og samordnede retningslinjer for byggesaker i verneområdene.
    - Oppdatere bruk av aktuelle faguttrykk i tråd med plan- og bygningsloven / TEK17.
    - Utnyttingsgrad – samordne bruken av uttrykkene bebygd areal (BYA) og bruksreal (BRA)
    - Definisjon av vedlikehold av bygninger
    - Gjerder.
    - Terrasser, veranda og platting o.l.

    - Byggeskikk, fasader, materialbruk.
- ha ny vurdering av godkjente løyper og stier.
    - Arbeide etter prinsippet:
        - Tilrettelegging begrenses for ferdsel øst-vest (ikke inn i sentral fjellområder i nasjonalparken).
        - Prinsippet om én merket sti/løype mellom to punkter gjennomføres.
        - Eventuelle nye kanaliseringstiltak skal skje til utkanten av verneområdene.
- Vurdere områder for ferdselsregulering etter verneforskriften: *«Innenfor nærmere avgrensede deler av nasjonalparken kan Miljødirektoratet ved forskrift regulere eller forby ferdsel som kan være til skade for naturmiljøet.»* Legge vekt på at ferdselsregulering skal være gjelde for begrensede områder og tidsrom. Det skal avklares om et slikt forslag har lokal tilslutning.
- skjøtsel og bruk av seterlandskapet.
- retningslinjer for motorferdsel i utmark.
    - ordning med leiekjører
    - antall turer, datoer, traseer, maskinpreparering av skiløyper, anledning til å ta med person på lasset, rapportering, kjentmassturer for hjelpekorps m.m.
- bruk av droner og ny komminikasjonsteknologi
- fiskekultivering
- forvaltning av kulturminner
- vurdere bruk av arealbrukssoner
- oppdatere gjeldende temakart (og lage nye temakart etter behov) med en tilfredsstillende og tidsmessig kvalitet.
- oppdatere kunskapsgrunnlaget.
- saksbehandlingsrutiner, vilkårsetting m.m.
- konsekvenser av klimaendringene for verneverdiene
- besøksforvaltning og besøkstrategier.

Det er aktuelt å knytte bevaringsmål til

- leveområde for villrein
- urørthet
- økosystem og biologisk mangfold
- naturtyper
- landskap
- kulturminne.

3. Aktører

Som det går fram av kap. 1.2 blir det lagt stor vekt på åpenhet og involvering i arbeidet med forvaltningsplanen. Det blir derfor gitt en omtale av ulike aktører i planprosessen.

Miljødirektoratet

Miljødirektoratet skal gi:

- en faglig godkjenning av utkast til forvaltningsplan før høring
- endelig godkjenning av forvaltningsplanen.

Miljødirektoratet kan ellers bli kontaktet for veiledning i ulike spørsmål knyttet til planprosessen.

Miljødirektoratet er eier av portalen «Forvaltningsplan på nett», og vil gi opplæring i bruken av portalen.

Statens naturoppsyn
Statens naturoppsyn Rondane og Statens naturoppsyn Hemmeldalen har oppsynet med verneområdene, og driver i tillegg med dokumentasjon, skjøtsel, fysisk tilrettelegging og informasjon.

Statsforvalteren i Innlandet
Statsforvalteren er formell høringspart.
Statsforvalteren kan ellers konsulteres i faglige spørsmål knyttet til planprosessen.

Innlandet fylkeskommune
Fylkeskommunen er formell høringspart.
Fylkeskommunen er forvaltningsmyndighet etter kulturminnelova, og kan konsulteres om forvaltning av kulturminne i verneområdene.
Fylkeskommunen er planmyndighet for Regional plan for Rondane og Sølnkletten.

Kommunene
Kommunene er formelle høringsparter.

Verneområdene ligger i Innlandet fylke, og i kommunen Dovre, Sel, Nord-Fron, Sør-Fron, Ringebu, Folldal, Stor-Elvdal, Åmot, Ringsaker og Hamar.

Kommunene er viktige samarbeidsparter og aktører. Kommunene har god lokalkunnskap, er forvaltningsmyndighet, har mål og strategier for samfunnsutviklingen og et eget virkemiddelapparat.

Kommunene er viktige aktører fordi det ofte er en sammenheng mellom det som skjer innenfor og utenfor verneområdene.

Grunneiere og fjellstyrer
Grunneiere og fjellstyrer er formelle høringsparter. Arealet i verneområdene består av både statsallmenning, bygdeallmening, sameier og private eiendommer. Grunneiere og fjellstyrer disponerer grunn og forvalter ulike bruksretter. Vernebestemmelser og retningslinjer vil påvirke råderetten over arealene. Grunneiere og fjellstyrer må derfor involveres i planarbeidet.

Statsallmenningene har en tredelt forvaltning:

- Statskog SF er grunneier.
- Fjellstyrene, forvalter ulike bruksretter (seter, beite, jakt og fiske) etter i fjelloven.
- Allmenningstyrene, forvalter skogen etter lov om skogbruk i statsallmenningene.

Innenfor verneområdene er det åtte statsallmenninger. En oversikt er gitt i tabell 2.

Tabell 2. Oversikt over statsallmenninger i verneområdene, etter fjellstyrene.no og Innlandsgis.

Kommune	Statsallmenning	Fjellstyre	Verneområder
Dovre Dovre	Dovrefjell statsallmenning (87/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Dovre nasjonalpark; Vesle Hjerkinn landskapsvernområde; Veslehjerkinntjønnin naturreservat.
	Grimsdalen statsallmenning (86/1), forvaltet av Dovre fjellstyre.	Dovre	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark;

			Grimsdalen landskapsvernområde; Dørålen landskapsvernområde; Grimsdalsmyrene naturreservat: Mesætermyre naturreservat; Kattuglehøi naturreservat.
Folldal	Folldal statsallmenning (229/1; 230/1), forvaltet av Folldal fjellstyre.	Folldal	Rondane nasjonalpark; Dovre nasjonalpark; Dørålen landskapsvernområde
Sel	Sel og Nordre Koloen statsallmenning (329/1)	Sel	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Nord-Fron; Sør-Fron	Vulufjell statsallmenning (220/2; 410/1),	Vulufjell	Rondane nasjonalpark; Frydalen landskapsvernområde.
Stor-Elvdal	Atnedalens statsallmenning (91/1),	Sollia	Rondane nasjonalpark
	Setningen statsallmenning (91/1)	Sollia	Rondane nasjonalpark
Ringebu	Ringebu Østfjell statsallmenning, (194/1),	Ringebu	Rondane nasjonalpark

Innenfor nasjonalparken er det mange private eiendommer. I tabell 3. er det gitt en oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene.

Tabell 3. Oversikt over gårds- og bruksnummer for de ulike verneområdene. (gnr./bnr. – etter verneforskriftene)

Kommune	**Verneområde**	**Eiendommer**
Dovre	Rondane NP	62/1, 62/2,
	Dovre NP	2/3, 19/1, 28/4, 29/9, 31/1, 31/2, 31/3, 34/1, 35/4, 37/7, 39/1, 85/1, 86/1, 87/1, Einbuggdalen grunneierlag, Dombåsfeltet grunneierlag og Gråsida grunneierlag
	Grimsdalen NP	37/2, 40/2, 42/5, 42/6, 44/1, 45/1, 45/3, 45/4, 47/1, 47/2, 47/12, 48/1, 48/2, 48/3, 48/4, 50/2, 50/3, 50/8, 51/1, 51/3, 52/1, 52/2, 52/5, 54/1, 54/2, 54/10, 55/1, 55/2, 56/1, 57/1, 57/3, 57/4, 58/1, 58/2, 60/1, 60/2, 60/4, 61/3, 61/461/7, 61/8, 62/1, 63/2, 69/2, 69/3, 73/7, 86/1, 96/1.
Sel	Rondane NP	221/1, 221/7, 221/11, 238/2, 240/1, 242/1, 242/2, 245/1, 245/2, 245/16, 245/34, 245/35, 245/36, 246/2, 254/1, 256/1, 256/2, 257/1, 257/2, 257/3, 260/1, 261/1, 261/2, 261/3, 261/7, 261/8, 261/9, 261/11, 261/12, 261/16, 261/20, 268/1, 269/2, 270/1, 271/1, 272/1, 272/2, 272/9, 273/21, 275/2, 276/3, 279/3,
	Frydalen NP	215/1, 246/1, 246/55, 246/67, 246/68, 246/79, 246/98, 246/100, 251/1

Nord-Fron	Rondane NP	272/1, 273/6, 274/1, 275/1, 276/1, 277/1, 277/4, 278/1, 278/6, 279/1, 279/3, 280/1, 280/3, 281/1, 282/1, 282/2, 283/1, 283/6, 285/14, 286/1, 286/183, 287/1, 290/1, 292/2, 293/1, 293/2, 294/1, 295/3, 296/3, 297/1, 297/5, 307/1, 309/2, 326/11, 327/1, 328/1, 328/10, 329/1, 329/7, 330/1, 330/2, 330/6, 331/15, 333/1, 333/9, 336/1, 337/1, 337/6, 338/5, 339/1, 341/1, 342/4, 343/14, 344/5, 344/6, 345/1, 345/12, 347/1, 350/1, 352/1, 352/4, 353/1, 357/1, 358/6, 362/12, 368/1, 371/3, 373/1, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1.
	Frydalen NP	271/1, 272/1, 273/1, 273/5, 273/6, 274/1, 274/9, 275/1, 275/2, 276/1, 277/1, 277/4, 277/15, 278/1, 278/6, 279/1, 279/2, 279/3, 279/11, 280/1, 280/3, 280/6, 281/1, 281/9, 282/1, 282/2, 283/1, 283/2, 283/3, 283/6, 284/1, 284/2, 284/5, 284/8, 284/11, 285/2, 285/14, 286/1, 286/23, 286/29, 286/35, 286/42, 286/183, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3, 319/3, 320/1, 320/2, 322/1, 323/1, 324/2, 324/12, 325/1, 326/8, 326/14, 327/1, 327/67, 327/69, 327/74, 328/1, 328/4, 328/10, 328/31, 329/1, 329/7, 330/2, 330/6, 331/15, 332/1, 333/1, 333/9, 333/30, 334/3, 334/33, 336/1, 336/5, 337/1, 337/6, 337/35, 337/55, 337/88, 337/94, 337/120, 341/1, 343/8, 343/9, 343/12, 343/14, 343/22, 344/5, 344/9, 344/16, 344/26, 344/28, 345/1, 345/12, 346/1, 350/1, 351/3, 352/1, 352/4, 352/16, 352/21, 352/22, 352/25, 353/1, 353/7, 353/14, 353/19, 358/6, 362/12, 372/4, 371/3, 377/1, 383/3, 385/1, 388/1, 402/1, 403/1.
	Flakkstjønna NR	272/1, 273/1, 274/9, 276/1, 277/1, 277/15, 280/1, 280/3, 280/6, 281/9, 282/1, 283/2, 287/1, 288/65, 290/1, 292/2, 293/5, 294/1, 295/3,4, 296/3, 297/5, 329/1, 329/7, 329/16, 330/1, 330/2, 330/18, 333/1, 334/1, 327/1, 353/1 og Nyseter Sameige
Sør-Fron	Rondane NP	1/1, 1/2, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/1, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 33/1, 34/1, 35/1, 37/1, 38/1, 39/1, 40/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 66/3, 66/8, 69/4, 177/1, 177/2, 177/2,
	Frydalen NP	2/1, 14/1, 20/1, 21/1, 22/1, 23/1, 24/1, 25/8, 25/19, 26/1, 27/1, 28/1, 29/1, 29/8, 30/1, 31/1, 32/1, 33/1, 34/1, 35/1, 36/1, 37/1, 38/1, 38/9, 39/1, 40/1, 58/1, 59/1, 61/4, 62/1, 65/2, 66/1, 66/3, 66/8, 69/4.
	Myldingi NR	1/1
Folldal	Rondane NP	169/13, 172/1, 172/2, 172/3, 175/1, 175/3, 175/5.
	Dørålen LVO	171/1, 171/2, 171/3, 171/5, 172/1, 172/2, 172/3
	Myldingi NR	176/1, 176/2, 176/3, 176/8, 176/10, 176/12, 177/2, 177/3
Stor-Elvdal	Rondane NP	37/1, 38/1, 38/2, 72/1, 78/4.
	Hemmeldalen NR	4/1, 4/3, 6/2, 7/1, 7/2, 8/1, 8/32, 8/46, 10/11, 10/15, 10/19 og 10/26

	Hovdsjømyrene NR	Strand sameie, Ophus sameie, 6/1, 6/2, 6/3, 6/12, 6/6, 6/7, 6/8, 6/15, 7/1, 7/2, 7/4 og 7/6
Åmot	Hemmeldalen NR	Nordre Raufjellsameiet, Søndre Raufjellsameiet, 9/30, 10/2, 26/1 og 26/82
Ringsaker	Hemmeldalen NR	527/1 og 818/1
Hamar	Hemmeldalen NR	202/1

Næringsdrivende

Innenfor verneområdene er det i hovedsak to typer næringsdrivende:

- Landbruk
- Reiseliv.

Landbruk

Landbruket er av de viktigste brukerinteressene i verneområdene. Ved siden av jakt og fangst er landbruket den bruken med lengst historie i verneområdene. Grunneiere og representanter for næringen må være høringsparter, og konsulteres i planprosessen.

Landbruk utøves i ulike former:

- Alminnelig gårdsdrift, med bygninger
- Setring, med bygninger
- Nydyrking
- Skogbruk
- Salg av jakt og fiske
- Gårdsturisme
- Beitebruk, se egne avsnitt nedenfor.

Det vanlige er at landbruk er knyttet til en grunneiendom. Det blir da vist til oversikten i tabell 3, og avsnittene lenger ned om lag og organisasjoner.

Grunneierlag

I mange tilfeller er enkelteiendommer for små til å kunne å bli tildelt fellinsgretter etter viltloven. Salg av jakt og fiske blir derfor ofte organisert i egne grunneierlag. En oversikt over aktuelle grunneierlag er vist i tabell 4.

Tabell 4. Grunneierlag i verneområdene

Kommune	Grunneierlag	Verneområde
Dovre	Fokstugu	Dovre. Grimsdalen.
	Dombåsfeltet	
	Einbuggdalen sameige	
	Gråsida grunneigarlag	
	Svartdal/Skogseter	Rondane. Dørålen.
	Kollettholen og Fallie	
Sel	Sjoa grunneierlag	Rondane. Frydalen.
	Bredebygden grunneierlag	
	Mysusæter grunneierlag	
	Søre Sel greunneierlag	
	Kampen grunneierlag	Rondane
	Høvringen utmarkslag	
Nord-Fron	Sødorp sameige	Rondane. Frydalen.
	Sødorp grunneierlag	
	Kvam grunneierlag	
Sør-Fron	Østkjølen grunneierlag	Rondane. Frydalen.
Ringebu	Venabygd grunneierlag	Rondane
Folldal	Øvre Folldal utmarkslag	Dovre
	Midtre Folldal jakt- og fiskelag	Dovre
	Kolletholen jaktsameige	Dovre
	Nord Atndal utmarkslag	Rondane. Dørålen.
	Grimsdalen setersameie	Rondane. Dørålen.
Stor-Elvdal	Stor-Elvdal Grunneierforening	Hemmeldalen
	Kiær-Mykleby	
	Sætresameiet	
Åmot	Nordre Raufjellsameiet	Hemmeldalen
	Søndre Raufjellsameiet	
	Hovdlia viltstellområde	
Ringsaker	Phil AS	Hemmeldalen
	Furnes Almenning	
Hamar	Vang almenning	Hemmeldalen

Beitebruk

Innenfor verneområdene er beitebruken organisert i 16 ulike beitelag En oversikt er vist i tabell 5. Beitelagene er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Tabell 5. Oversikt over beitelag innenfor verneområdene (NIBIO, Kilden 11.01.21).

Beitelag	**Kommune**	**Verneområde**
Bergsgrenda beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Kattuglehøi NR
Grimsdalen beitelag	Dovre	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO; Grimsdalsmyrene NR; Mesætermyre NR;
Einbuggdalen og Hardbakken beitelag	Dovre	Dovre NP; Vesle Hjerkinn LVO
Skogseter beitelag	Dovre	Rondane NP; Grimsdalen LVO
Streite Meseterhø beitelag	Folldal	Rondane NP; Grimsdalen LVO; Veslehjerkinntjønnin NR
Elgvasslien beitelag	Folldal	Rondane NP
Høvringen sankelag	Sel	Rondane NP
Vågå avløserlag – Mysuseter og Kampen	Sel	Rondane NP; Frydalen LVO
Kvam østside beitelag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO; Flakkstjønna NR
Sødorp og Kvam hestavlslag	Nord-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Østkjølen og Vuludalen beitelag	Sør-Fron	Rondane NP; Frydalen LVO
Ramshytta gjeterlag	Ringebu	Rondane NP
Mykleby beitelag	Stor-Elvdal	Hemmeldalen NR
Vestre Åmot beitelag	Åmot	Hemmeldalen NR
Ringsaker beitelag – Øyungen	Ringsaker	Hemmeldalen NR
Ringsaker beitelag – Gammelskolla	Ringsaker	Hemmeldalen NR
Løten og Vang beitelag	Hamar	Hemmeldalen NR

Reiseliv

Reiselivets organisasjoner og bedrifter er høringsparter, og må konsulteres i planprosessen.

Reiselivsnæringa tilbyr ulike produkt i tilknytning til nasjonalparken, som f.eks.

- Overnatting
- Servering
- Aktivitetar og guidede turer
- Utleie av utstyr m.m.

Gjennom sine tilbud, og ikke minst ved aktiv markedsføring, trekker reiselivet mange besøkende til nasjonalparken. Derfor er det viktig å involvere reiselivet i arbeidet med forvaltningsplanen.

Reiseliv er i hovedsak organisert i fire sammenslutninger:

- Nasjonalparkriket Reiseliv AS (Dovre, Sel)
- Visit Lillehammer (Nord-Fron, Sør-Fron, Ringsaker)
- Rondanevegen (Folldal, Stor-Elvdal).
- Visit Hedmark (Stor-Elvdal, Åmot, Hamar)

En oversikt over aktuelle bedrifter er vist i tabell 6. Det kan også finnes aktører som ikke har adresse i regionen.

Tabell 6. Oversikt over berørte reiselivsbedrifter i og rundt verneområdene.

Kommune	**Bedrifter**	**Berører verneområde**
Dovre	Fokstugu	Dovre NP
	Hjelleseter	Dovre NP
	Furuhaugli	Dovre NP
	Dovregubbens hall	Dovre NP
	Hageseter	Dovre NP
	Hjerkinnhus	Dovre NP
	Hjerkinn fjellstue og fjellridning	Dovre NP
	Bergseng seter	Grimsdalen LVO
	Grimsdalshytta (DNT)	Grimsdalen LVO
	Budsjord	Dovre NP
	Dovrefjell adventures	Dovre NP; Grimsdalen LVO
Sel	Høvringen Aktivitetsselskap	Rondane NP
	Laurgårdseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Høgfjellshotell	Rondane NP
	Øigardseter Fjellstue	Rondane NP
	Smuksjøseter Fjellstue	Rondane NP
	Rondane Haukliseter Fjellhotell	Rondane NP
	Romundgardseter	Rondane NP
	Putten seter	Rondane NP
	Høvringen Fjellstue	Rondane NP
	Formoseter seterhus	Rondane NP
	Dissen seter Hytteutleie	Rondane NP
	Den norske fjellskolen Rondeheim	Rondane NP
	Brekkeseter fjellstue	Rondane NP
	Høvringen Landhandleri og Kafe	Rondane NP
	Peer Gynt hytta	Rondane NP
	Rondane Høyfjellshotell	Rondane NP
	Rondane Fjellstue	Rondane NP
	Rondvassbu (DNT)	Rondane NP
	Bjørnhollia (DNT)	Rondane NP; Myldingi NR
	Rondaneguiden	Rondane NP
	Nordisk Friluftskompani (Espedalen)	Rondane NP
	Sne og Vand (Danmark)	Rondane NP

Nord-Fron	Kvamhytta	Rondane NP; Frydalen NP
	Hotel Rondablikk	Rondane NP; Frydalen NP
	Sulseter Rideleir	Rondane NP; Frydalen NP
	Bjørgebu	Rondane NP; Frydalen NP
Sør-Fron	?	
Ringebu	Barnåla storhytte	Rondane NP
	Trabelia hyttegrend og camping	Rondane NP
	Lundegard	Rondane NP
	Lundegrenda	Rondane NP
	Spidsbergseter Resort Rondane	Rondane NP
	Venabu Fjellhotell og Hytter	Rondane NP
	Lundes handel	Rondane NP
Folldal	Kvistli islandshester	Dovre NP; Grimsdalen LVO; Vesle Hjerkinn LVO
	Folldal fjellstue	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Folldal gruver	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Grimsbu turistsenter	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Kvebergsøya Gard	Rondane NP; Grimsdalen LVO
	Nordre Fallet	Rondane NP; Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Fjellsyn camping	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Strømhaug hytteutleie	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Snøhetta Husky	Dovre NP; Grimsdalen LVO
	Berg gård	Rondane NP
	Brendryen camping	Rondane NP
	Øvre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
	Nedre Dørålseter Turisthytte	Rondane NP; Dørålen LVO
Stor-Elvdal	Atnasjø Kafe	Rondane NP
	Rondane Gjestegård	Rondane NP
	Solhaug camping	Rondane NP
Åmot	-	-
Ringsaker	-	-
Hamar	-	-

Utmarksnæring

Rondane nord villreinutvalg

Rondane nord villreinutvalg er en sammenslutning av grunneiere og rettighetshavere for forvaltning av villrein, salg av jaktkort og gjennomføring av villreinjakten.

Fjellstyrer og grunneierlag, grunneiere

Aktørene har ulike tilbud av storviltjakt, småviltjakt, fiske og utleie av hytter og buer.

Vegstyrer
Gjelder:

- Grimsdalsvegen
- Vegen til Dørålen
- Vegen til Spranget - Rondvassbu
- Peer-Gynt seterveg
- Vegen til Bjønnhollia.

Lag og organisasjoner
Frivillige lag og organisasjoner (også kalt «tredje sektor») organiserer ulike grupper som kan være brukere av nasjonalparken. Disse forvalter brukerne sine interesser, og blir talerør for ulike interesser. Viktige lag og organisasjoner er:

- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- DNT Oslo og Omegn
- Hedmark og Hamar turistforening
- Oppland JFF
- Hedmark JFF
- Innlandet bondelag
- Oppland bonde- og småbrukerlag
- Hedmark bonde- og småbrukerlag
- Oppland sau og geit
- Hedmark sau og geit
- Glommen og Mjøsen Skog
- Lokale turlag, gjelder også løypelag.

Andre aktører
Villreinnemnda for Rondane Sølnkletten
Villreinnemndene er opprettet i forskrift om hjortevilt § 21 Om villreinnemndene:

«Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.
Det skal være ni villreinnemnder
…
7) Villreinnemnda for Rondane Sølnkletten.»

Villreinforum for Rondane Sølnkletten
Samarbeidsorgan for villreinnemnda og villreinutvalgene.

Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre
Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre har ansvaret for tilgrensende verneområder i Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark.

Norsk Villreinsenter nord
Villreinsenteret har ansvaret for å formidle all relevant kunnskap om villreinen og dens leveområder.

Statens vegvesen
Statens vegvesen har ansvar for europa- og riksvegnettet. Her ligg også ansvar for avkjøringer og rasteplasser, samt sekretariat for Nasjonale Turistveger.

Forsvaret
Gjelder forsvarets operative virksomhet, samt forespørsler og gjennomføring av øvelser.

Norsk Villreinsenter nord
Stiftelsen Norsk villreinsenter har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villreinfjellene i Norge. Det har status som «BesøkssenterVillrein»

Kongevegen over Dovrefjell
Hovedprosjektets mål er å istandsette og tilrettelegge Kongevegen over Dovrefjell slik at vegen sikres og bevares for fremtidige generasjoner.

Pilegrimsleden
Tilrettelegger for vandringer langs den gamle pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim.

Birken AS
Ansvarlig for tilrettelegging og gjennomføring av Birkebeinerrennet.

Enkeltpersoner
Det er aktuelt å knytte kontakt med enkeltpersoner med særlig kunnskap om og erfaring med bruken av verneområdene.

4. Organisering av planarbeidet

4.1 Prosjektledelse

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalpark ha prosjektledelsen. Prosjektledelsen skal ansvar for:

- framstilling, oppfølging, framdrift prosjektplan
- økonomistyring
- etablering/aktivitet prosjektorganisasjon
- gjennomføre møter og partsmøter med ulike aktører
- ha kontakt med kommunene
- rapportere til styringsgruppen (nasjonalparkstyret)
- framstille høringsdokumentene (forvaltningsplanene)
- sluttbehandling.

4.2 Kompetansebehov

I arbeidet med forvaltningsplanen har sekretariatet behov for å opplæring i bruk av portalen «Forvaltningsplan på nett».

4.3 Involvering

I tråd med forvaltningsloven, naturmangfoldloven og god forvaltningsskikk er det viktig å legge opp til bred involvering i planarbeidet, og en åpen planprosess.

Sekretariatet vil bruke Rådgivende utvalg og Administrativt kontaktutvalg som referansegrupper.

Videre vil vi tilrå at det blir opprettet lokale referansegruppe (3 – 5 medlemmer) i hver kommune. Sekretariatet vil gjennomføre møter med disse, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Det vil bli lagt en plan for åpne møter i kommunene, både i innspillsfasen og i samband med høringen.

Videre vil sekretariatet legge opp til egne partsmøter med:

- Statsforvalteren i Innlandet
- Innlandet fylkeskommune
- Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten
- Villreinutvalget for Rondane nord
- Villreinforum for Rondane og Sølnkletten
- Norsk Villreinsenter nord
- DNT Oslo og Omegn
- Forum for natur og friluftsliv – Innlandet
- Destinasjonsselskapene
- Kongevegen/Pilegrimsleden
- Andre aktuelle aktører, f.eks enkelte fjellstyrer, grunneierlag, velforeninger, interesseorganisasjoner eller næringsdrivende.

Nasjonalparkstyret sin hjemmeside vil bli brukt aktivt for å dele informasjon.

Villreinforum vil bli aktivt involvert i planarbeidet for å ivareta villreininteressene. Dette vil være i egne møter, og høvet til å komme med skriftlige innspill.

Det kan etableres en egen faggruppe som ser på behov for tiltak for å ivareta seterlandskapene.

4.4 Prosjektorganisering

Prosjektet vil bli organisert med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre som styringsgruppe. Prosjektledelse vil bli ivaretatt av sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. SNO Rondane og SNO Hemmeldalen vil være løpende involvert som faglige ressurser i arbeidet.

Administrativt kontaktutvalg og Rådgivende utvalg vil være referansegrupper for planarbeidet. I tillegg til en fast prosjektstruktur vil det bli gjennomført partsmøter med enkeltaktører etter behov.

Prosjektorganiseringen er ellers vist i tabell 7.

Tabell 7. Prosjektorganisering.

Funksjon	**Sammensetning – aktør**
Styringsgruppe	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektledelse	Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
SNO Rondane og SNO Hemmeldalen	Faglig ressurs for prosjektledelsen
Referansegrupper og møter	
• Administrativt kontaktutvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Rådgivende utvalg	Som oppnevnt av Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
• Referansegrupper i kommunene	3 – 5 personer, oppnevnes av kommunene
• Åpne møter	I den enkelte kommune, alt. felles for flere kommuner
• Partsmøter	Se oversikt over aktører.

6. Tidsplan

Tidsplan for prosjektet er vist i tabell 8.

Tabell 8. Tidsplan for arbeidet med revidering av forvaltningsplanen.

Aktivitet	**Tider**	**Merknad**
Vedtak om oppstart av planarbeidet	30. november.2020	
Opplæring «Forvaltningsplan på nett»	Uke 4 2021	
Prosjektplan til godkjenning i nasjonalparkstyret	10. februar 2021	
Høring prosjektplan	Februar/mars 2021	
Godkjenning prosjektplan	mars 2021	
Møter med utvalg, partsmøter	2021	
Møter med kommuner	slutten av mai – juni	
Brukerundersøkelse, gjennomføring	(juni – oktober 2021)	
Brukerundersøkelse, punching	november 2021	
Nasjonalparkstyret – gjennomgang av innspill	desember 2021	
Analyse brukerundersøkelse	2022	
Arbeid med bevaringsmål i NatStat	2022	
Planarbeid – «Forvaltningsplan på nett»	2022	
Møter med utvalg og parter	2022 - 2023	
Møter med kommuner og referansegrupper	2022 - 2023	
Høring og sluttbehandling	2022 - 2023	

7. Økonomi

Miljødirektoratet har tildelt kr. 200.000,- til planarbeid og gjennomføring av brukerundersøkelsen i 2021.

Det er videre aktuelt å søke om midler for fullføring av planprosessen i 2022 - 2023.

Forvaltningsplanarbeidet vil ellers skje innenfor sekretariatets økonomiske rammer for 2022 og 2023.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2021/810-46 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 24.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	23/2022	08.04.2022

Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - sluttbehandling

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslag til *Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu* godkjent med følgende endringer:

- En kort omtale av villreinens internasjonale verdi tas inn skjøtselsplanen:

«Norge har forpliktelser til å ivareta villrein gjennom internasjonale konvensjoner (Bern-konvensjonen, konvensjonen om biologisk mangfold) og plasseringen av villrein både på den internasjonale og nasjonale «rødlista» over trua arter.»

- Det foreslås å ta inn følgende avsnitt under kapittel Friluftsliv», s. 10:

«Både lokale og nasjonale friluftslivsinteresser er knyttet til vandringer langs Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim og Kongevegen over Dovrefjell.»

«Pilegrimsleden» kan tas ut av overskriften øverst på s. 12. Nasjonalparkforvalteren mener ellers at teksten i avsnittet er dekkende for dagens situasjon.

Foto-by-line på s 39, tas inn: «Hans Jacob Dahl»

- Under kap. 3.1 foreslås tatt inn nytt avsnitt:

«Kommunen
Kommunen har et ansvar for å ivareta kulturminneverdiene i sin planlegging og saksbehandling etter bl.a. plan- og bygningslovens bestemmelser.»

Informasjonsskilt ved Bønnealteret føres opp i kartene over tiltak på strekningene Ståkån/Bønnealteret og Bønnealteret/Hardbakken.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 Særutskrift Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - høring

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

2 220121 forslag Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

Saksopplysninger

AU Rondane-Dovre nasjonalparkstyre gjorde i møte 02.02.22, sak 1/2022 slik vedtak:

«Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslag til Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu lagt ut på høring i minst seks uker.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil også være teknisk tilrettelegger av høringen for forvaltningsmyndighetene med ansvar for strekningene utenfor Dovre nasjonalpark - Innlandet fylkeskommune og Dovrefjell nasjonalparkstyre.»

Av AU-saken går det ellers bl.a. fram:

Prosessen har ellers blitt gjennomført som vist i tabell 1. Referater og andre viktige dokumenter er vedlagt saken.

Tabell 1. Oversikt over aktiviteter i planprosessen.

Dato	Aktivitet
09.03.21	Prosjektgruppe, oppstartsmøte.
23.03.21	Arbeidsgruppe, møte.
20.05.21	Orienteringsmøte, (Statsforvalteren, Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten, Innlandet fylkeskommune, Kongevegprosjektet, Pilegrimssenter Dovrefjell, sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.)
10.06.21	Arbeidsgruppe, møte.
16.06.21	Prosjektgruppe befaring, Fokstugu – Åteigen.
09.11.21	Arbeidsgruppe, møte.
13.01.22	Prosjektgruppe, møte

I prosessen har det vært fokus på hovedtemaene vist i punktlista nedenfor. Dette går fram av ulike møtereferat og innspill, og er også er beskrevet i forslaget til skjøtselsplan.

Hovedtema i planprosessen:

- Kulturminneverdier.
- Hensynet til villreinen.
- Grunneierinteressene.
- Ferdsel.
- Samhandling verneområdeforvaltning og kulturminneforvaltning.

I forbindelse med høringen har det kommet følgende uttalelser:

Statsforvalteren i Innlandet, 16.03.22
«Vi viser til oversendelse 03.02.2022. Skjøtselsplanen Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har på vegne av flere myndigheter sendt «Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu» på høring. Strekningen dels ligger utenfor verneområder, i Dovre nasjonalpark og i Fokstugu landskapsvernområde (LVO). Innlandet fylkeskommune er kulturminne-myndighet for Kongevegen, Dovrefjell nasjonalparkstyre er

forvaltningsmyndighet for Fokstugu LVO og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre for Dovre nasjonalpark.

Formålet med skjøtselsplanen er å:

- Sikre en helhetlig ivaretagelse av Kongevegen med det historiske vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu.
- Sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet.
- Være et førende dokument for skjøtsel og ivaretagelse av strekningen.
- Skjøtselsplanen er ikke ment å være en plan for økt ferdsel, men en plan for å vedlikeholde og sikre kulturminner av nasjonal verdi.
- Det er i planen foreslått å gjennomføre en rekke tiltak:
- Eksisterende informasjon/skilting på vegens høyeste punkt, Hardbakken, erstattes med et skilt i kne-/hoftehøyde med informasjon om kulturminnet Allmannrøysa
- Kongevegen merkes med skifersteiner med blå kongekrone og retningsskilt. Skiferheller settes på bakkenivå.
- Ferdselstellinger med to automatiske ferdselstellere skal videreføres for å følge utviklingen i ferdsel.
- Tilrettelegging/bru/klopplegging på strekningen Hundyrju-Fokstugu
- Stikkrenner (hovedprinsipp er tørrmuret kiste med lokkstein) og drenering
- Vegetasjonspleie: Rydding av skog
- Retningsskilt ved Åteigen, Fokstugu og Hundyrju
- Informasjonsskilt ved Åteigen, Fokstugu og evt. Hundyrju (med oppfordring om at det ikke skal sykles på strekningen)

Statsforvalterens vurderinger

Det er positivt at flere institusjoner på tvers av fagfelt og myndighetsområde har samlet seg om en felles plan. Denne strekningen av Kongevegen har stor kulturhistorisk verdi samtidig som den går gjennom et viktig villreinområde. Det er derfor viktig å finne helhetsløsninger som balanserer ulike hensyn. I denne saken omfatter Statsforvalterens ansvar særlig villrein.

Utfordringene for villreinen i Rondane med fragmentering og reduksjon av levearealene som følge av ferdsel er velkjente og godt dokumenterte, se f.eks. -Strand, O. & Gundersen, V. 2019. Silhuett Rondane – Hvordan bevare villreinen. NINA Temahefte 74. Norsk institutt for naturforskning. Supplerer NINA Rapport 1013 med resultater også for perioden 2014-2019. - Brænd, E. og Sønsterud Myren. 2022. Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane. Norsk Villreinsenter.
https://storymaps.arcgis.com/stories/d8273320f9144bbe9a3d70b3a4585422

I skjøtselsplanen er villrein omtalt i et eget avsnitt. Vi savner her en omtale av villreinens internasjonale verneverdi, både gjennom de forpliktelser Norge har til å ivareta villrein gjennom internasjonale konvensjoner (Bern-konvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold) og innplasseringen av villrein både på den internasjonale og nasjonale «rødlista» over trua arter.

Klassifiseringen av nasjonale villreinområder etter Kvalitetsnormen for villrein, som vil si noe om tilstanden i villreinområdene, er planlagt framlagt i løpet av våren. Det kan komme signaler fra dette arbeidet som bør integreres i skjøtselsplanen. Det kan derfor vurderes om det er hensiktsmessig å avvente endelig godkjenning av skjøtselsplanen til denne klassifiseringen er framlagt.

I besøksstrategien for Dovre nasjonalpark vises det til at «Ferdselen langs Kongevegen/Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens krysninger av et bestemt stisegment og arealunnvikelse……En har ikke

virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen». I kunnskapsgrunnlaget for Kvalitetsnormen for villrein sies det at en potensiell utfordring for denne strekningen av Kongevegen er økt ferdsel av gående og syklende som kan føre til ytterligere arealunnvikelse.

For villreinen er det derfor svært viktig at ferdselen ikke øker på den strekningen av Kongevegen som skjøtselsplanen omfatter.

I Dovre og Rondane nasjonalparker er det åpnet for sykling bare i begrenset omfang; På tre eksisterende veger, samt at det i de organisert sonene ved Høvringen og Dombås (inkludert Kongevegen) kan sykles på merkede stier (jfr. avsnitt 4.5.2 i forvaltningsplanen). Ved revisjon av forvaltningsplanen bør det derfor vurderes om sykling ikke lenger skal være tillatt heller på den delen av Kongevegen som ligger i Dovre nasjonalpark.

Videre bør tilrettelegging og skjøtselstiltak som fører til at det blir enklere å ferdes, særlig sykle, langs Kongevegen, unngås dersom de ikke er strengt nødvendige av kulturminnehensyn. Det er ikke ønskelig med ferdsel langs flere parallelle traséer, fordi dette vil kunne skape en ekstra barriere for villreinens arealbruk. Merking og tilrettelegging i form av f.eks. kavling bør derfor skje bare langs en hovedtrasé.

Skilting bør utenom Allemannsrøysa begrenses til de skogkledte områdene der de ikke skaper en silhuettvirkning som kan skremme villreinen. Ved Allemannsrøysa skaper røysa allerede i seg sjøl en slik silhuettvirkning, slik at et skilt i hofte-/knehøyde her vil ha minimale konsekvenser.

SNO har etter hvert bred erfaring med å bedre ferdselsmulighetene i myr/våte partier og stivedlikehold generelt. Denne kompetansen må brukes inn også ved skjøtsel av Kongevegen, og SNO bør også ha oppsyn med arbeidet for å sikre ivaretakelse av naturverdiene.

Vi forutsetter at tiltak som innebærer permanente fysiske innretninger, som bruer, skilting, klopping og kavling, omsøkes vernemyndigheten på vanlig måte før gjennomføring. Det samme gjelder skjøtselstiltak som ikke er initiert av vernemyndigheten selv.»

Kommentar:

En kort omtale av villreinens internasjonale verdi tas inn skjøtselsplanen:

«Norge har forpliktelser til å ivareta villrein gjennom internasjonale konvensjoner (Bern-konvensjonen, konvensjonen om biologisk mangfold) og plasseringen av villrein både på den internasjonale og nasjonale «rødlista» over trua arter.»

Det er etter vår mening ikke hensiktsmessig å avvente endelig godkjenning av skjøtselsplanen til klassifiseringen kvalitetsnormen for villrein er framlagt. Dette arbeidet skal følges om av Klima- og miljødepartementet.

Etter nasjonalparkforvalteren si vurdering vil vedlikehold av kulturminnene ikke påvirke villreinens leveområde i nevneverdig grad.

Tilrettelegging for ferdsel er ikke et mål eller tema i skjøtselsplanen. Skjøtselsplanen legger opp til fortsatt overvåking av ferdselen langs Kongevegen. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret vil sette fokus på sykling langs Kongevegen i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Skjøtselsplanen legger opp til en nøktern form for skilting langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu. Det vil være en informasjonstavle i hver ende, og ellers et fåtall lavtstående informasjonsskilt. I nasjonalaprken er det planlagt et lavtstående skilt ved Allamnnrøysa.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret har etablert gode rutiner for planleggingsmøter med lokalt SNO. I tillegg har Innalndet fylkeskommune tilsvarende møter for kultuminnefaget.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten, mars 2022

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har på vegne av flere myndigheter sendt «Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu» på høring. Strekningen dels ligger utenfor verneområder, i Dovre nasjonalpark og i Fokstugu landskapsvernområde (LVO). Innlandet fylkeskommune er kulturminne-myndighet for Kongevegen, Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Fokstugu LVO og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre for Dovre nasjonalpark. Dokumentet kan leses i sin helhet her: https://www.nasjonalparkstyre.no/uploads/files_rondane_dovre/Skjotselsplaner/SkjotselsplanKongevegen/220202-forslag-Skjotselsplan-for-Kongevegen-mellom-Ateigen-og-Fokstugu.PDF SAKSOPPLYSNINGER Denne delen av Kongevegen ligger i sin helhet i Dovre kommune. En stor del av strekningen ligger i nasjonalt villreinområde i Regionalplanen for Rondane-Sølnkletten.

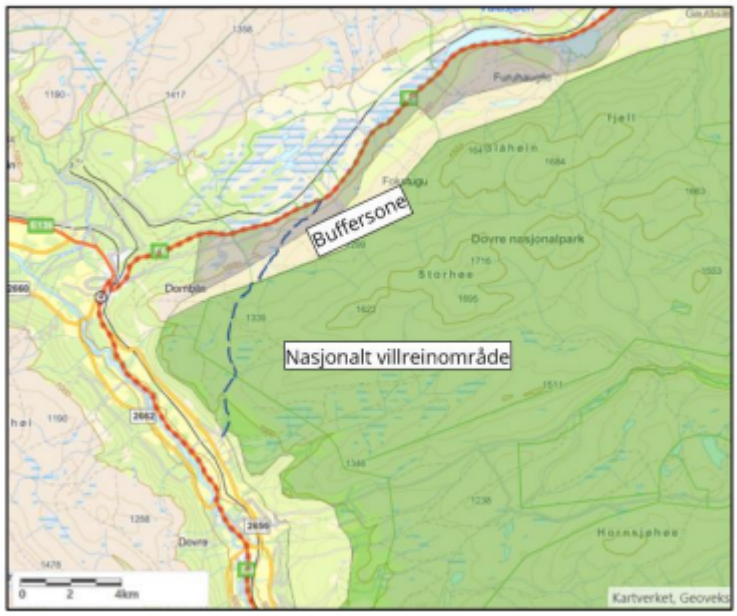

Figur 1. Den delen av Kongevegen som omfattes av skjøtselsplanen er merket med blå stipla linje

Formålet med skjøtselsplanen er å: • Sikre en helhetlig ivaretagelse av Kongevegen med det historiske vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu. • Sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet. • Være et førende dokument for skjøtsel og ivaretagelse av strekningen. Skjøtselsplanen er ikke ment å være en plan for økt ferdsel, men en plan for å vedlikeholde og sikre kulturminner av nasjonal verdi. Det er foreslått ulike tiltak langs Kongevegen (se full oversikt side 42 i tiltaksplanen), samt kart side 48-52.

Eksisterende informasjon/skilting på vegens høyeste punkt, Hardbakken, erstattes med et skilt i kne- /hoftehøyde med informasjon om kulturminnet Allmannrøysa (bilde fra skjøtselsplanen

Kongevegen merkes med skifersteiner med blå kongekrone og retningsskilt. Skiferheller settes på bakkenivå.

- Ferdselstellinger med to automatiske ferdselstellere skal videreføres for å følge utviklingen i ferdsel.
- Tilrettelegging/bru/klopplegging på strekningen Hundyrju-Fokstugu
- Stikkrenner (hovedprinsipp er tørrmuret kiste med lokkstein) og drenering
- Vegetasjonspleie: Rydding av skog
- Retningsskilt ved Åteigen, Fokstugu og Hundyrju
- Informasjonsskilt ved Åteigen, Fokstugu og evt. Hundyrju (med oppfordring om at det ikke skal sykles på strekningen.

I skjøtselsplanen sies det ellers at det «kan være hensiktsmessig å sette opp skilt av type 2 der det er forsvarlig ut fra et naturfaglig ståsted.

Informasjonsskilt type 1 (høytstående) og 2 (skråstilt) som skal informere om Kongevegen. Foto: Marit Johansson

Figur 2. Utsnitt fra skjøtselsplanen

Villreinnemnda har vært involvert i arbeidet med skjøtselsplanen gjennom representasjon i prosjektgruppa som ble nedsatt. Det har i tillegg vært etablert en mer operativ arbeidsgruppe der forvaltningsmyndighetene for strekningen har vært representert.

Villreinens arealbruk

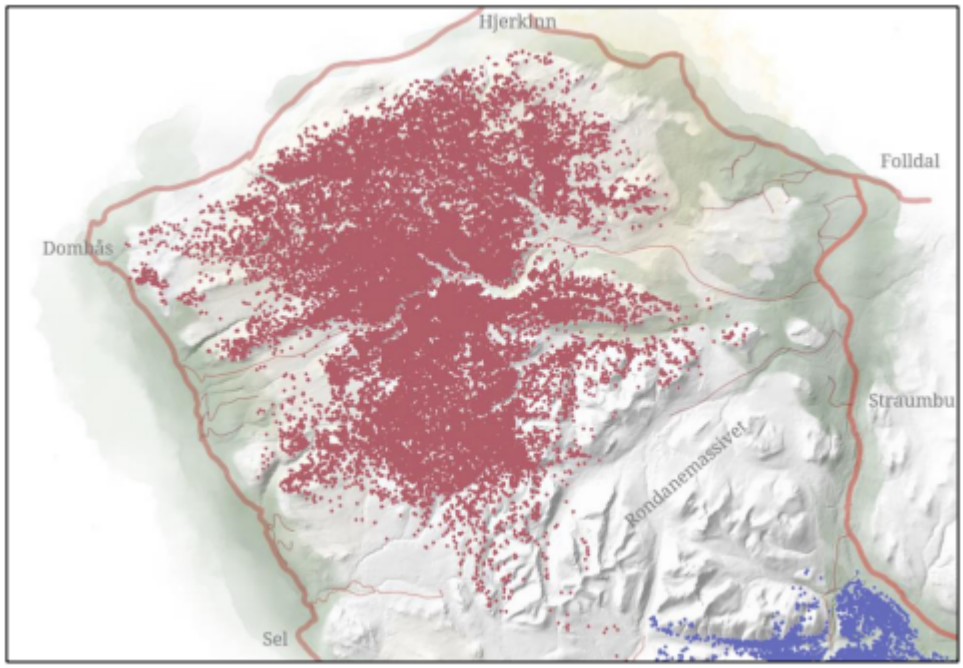

Figur 3. GPS-merka simler mars 2009-april 2018 (Kilde: NINA)

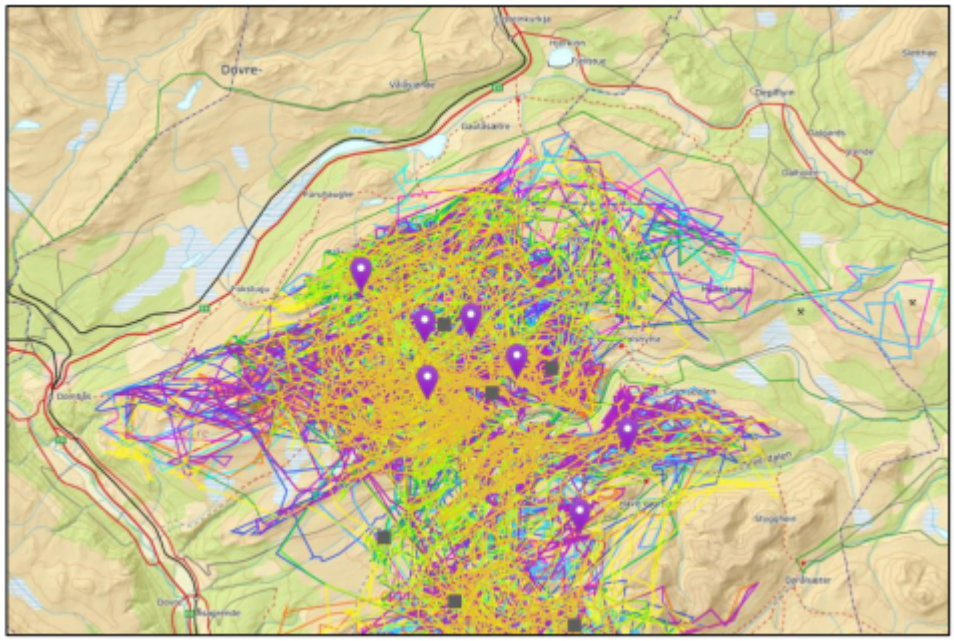

Figur 4. GPS-merka simler Mars 2018-mars 2019 (Kilde: dyreposisjoner.no)

Kvalitetsnormen for villrein
Forskriften for kvalitetsnorm for villrein ble fastsatt i juni 2020. «Formålet med kvalitetsnormen er å bidra til at villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretakelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås» https://lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2020- 06-23-1298.

Hvert fjerde år skal tas en gjennomgang av tilstanden i de 24 villreinområdene i Norge. Tre forhold skal vurderes; 1) Bestandsforhold, 2) Lavbeiter og 3) Leveområde og menneskelig påvirkning. Dersom klassifiseringen etter kvalitetsnormen viser at kvaliteten for et villreinområde er dårlig, skal det vurderes om det skal lages en plan for hvordan kvaliteten kan bedres.

For de nasjonale villreinområdene, inkludert Reinheimen-Breheimen, Snøhetta og Rondane, er det varslet at klassifiseringen av områdene skal framlegges før sommeren. Dersom områdene kommer ut som røde (trafikklysklassifisering) skal det vurderes om det skal gjennomføres en påvirkningsanalyse og utarbeides en tiltaksplan for villreinbestanden/villreinens leveområder.

Funksjonsområdene i Rondane villreinområde ble sist kartlagt i 2008, som grunnlag for ny regional plan (NINA rapport 339). Gjennom arbeidet med kvalitetsnormen er dette kunnskapsgrunnlaget oppdatert, se: https://storymaps.arcgis.com/stories/d8273320f9144bbe9a3d70b3a4585422 I dette arbeidet har en også kartlagt såkalte fokusområder: «Fokusområder omfatter områder hvor det er, eller man mistenker at det kan bli, utfordringer for villreinen som skyldes arealinngrep og menneskelig aktivitet».

Kongevegen er utpekt som et slikt fokusområde (figur 2), med følgende beskrivelse: «Kongevegen ligger i et lavtliggende område som blir tidlig bart. Den største utfordringen er derfor knyttet til kalvings-, oppvekst- og sommerperioden. Det var tidligere et viktig vårbeite mellom Fortinnakollen, Gråhøranden mot elva Hundyrju og videre sørover mot Hjellådalen og Einbuggdalen.

Det er satt i gang et prosjekt for å utbedre stien. En potensiell utfordring i den sammenheng er økt ferdsel av gående og syklende som kan føre til ytterligere arealunnvikelse».

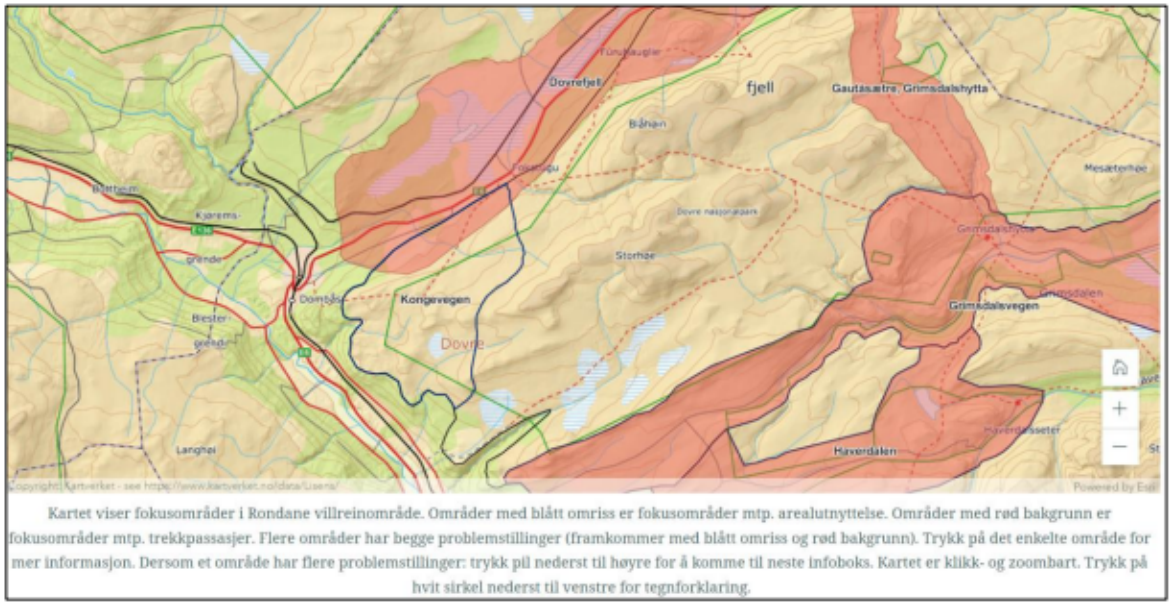

Figur 5. Utsnitt fra Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane https://storymaps.arcgis.com/stories/d8273320f9144bbe9a3d70b3a4585422

Utvidet vern av Dovre nasjonalpark?
I 2018 satte nasjonale miljømyndigheter i gang med en prosess for å identifisere områder som kunne være aktuelle for vern. Prosessen har omfattet både nye områder og utvidelser av eksisterende områder. Det har vært en silingsprosess der kommunene også har vært involvert. I november 2021 sendte Miljødirektoratet oppdragsbrev til landets statsforvaltere om å avklare aksept for verneprosesser med kommunen. Ett av områdene som er aktuelle er utvidelse av Dovre nasjonalpark vestover. Dette begrunnes med sikring av villreinens leveområder. En prosess for avklaring av om verneprosess skal igangsettes eller ei, har startet.

Uavhengig av om det blir et utvidet vern eller ikke av Dovre nasjonalpark, er dette nok et signal om verdien av områdene for villreinen i Rondane.

VURDERING
Utfordringene for villreinen i Rondane er velkjente, med fragmentering og reduksjon av villreinens leveområder. Dette skyldes i hovedsak ferdsel.

I besøksstrategien for Dovre nasjonalpark vises det til at «Ferdselen langs Kongevegen/Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens krysninger av et bestemt stisegment og arealunnvikelse……En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen». I kunnskapsgrunnlaget for Kvalitetsnormen for villrein sies det at en potensiell utfordring for denne strekningen av Kongevegen er økt ferdsel av gående og syklende som kan føre til ytterligere arealunnvikelse.

For villreinen er det med andre ord helt sentralt at ferdselen ikke øker på den strekningen som skjøtselsplanen omfatter. Kongevegprosjektet ønsker å tilrettelegge Kongevegen primært for gående, ikke syklister. I skjøtselsplanen er det ikke foreslått tiltak for å utbedre toppdekket på Kongevegen, utover dreneringstiltak/klopping på noen punkter. «På strekningen Åteigen-Fokstugu vil prosjekt Kongevegen og Pilegrimsleden anmode om at det ikke sykles, og det vil bli informert om dette gjennom våre informasjonskanaler og på informasjonsskilt ved Åteigen og Fokstugu». I tillegg skal driften av ferdselstellerne videreføres, slik at en kan følge utviklingen i ferdsel på Kongevegen.

Det er positivt at slike tiltak gjennomføres, men både fysiske tilretteleggingstiltak og informasjon/markedsføring vil kunne bidra til økt ferdsel på strekningen. Det er derfor helt sentralt at de tilretteleggingstiltakene som gjennomføres ikke fører til bedrede forhold for sykling. Sykling har økt i popularitet de siste årene, og «Tour de Dovre» gjennom Grimsdalen har blitt et populært reiselivstilbud, der det også har kommet inn ikke-lokale tilbydere. En rundtur fra Dombås via eksisterende sykkelsti til Fokstugu, over Kongevegen til Dovre og med retur til Dombås, har potensiale til å bli nok et attraktivt sykkeltilbud i området.

Med sosiale medier har forvaltningen svært begrensa muligheter til å styre informasjonsstrømmen. Det er derfor tvilsomt om de foreslåtte informasjonstiltakene er tilstrekkelige for å hindre økt bruk av Kongevegen til sykling. En to km lang strekning av Kongevegen, fra nord og opp til høyeste punkt på Kongevegen, ligger f.eks. allerede inne på treningsappen «Strava» som et segment det konkurreres på.
https://www.strava.com/segments/21356519

I Dovre og Rondane nasjonalparker er det åpnet for sykling på tre eksisterende veger, samt at det i organisert sonene ved Høvringen og Dombås (inkludert Kongevegen) kan sykles på merkede stier (jfr. avsnitt 4.5.2 i forvaltningsplanen). Ved revisjon av forvaltningsplanen, som er igangsatt, bør det vurderes om sykling ikke lenger skal være tillatt heller på den delen av Kongevegen som ligger i Dovre nasjonalpark.

Det er ikke ønskelig med ferdsel langs flere parallelle traséer. Dette vil skape ekstra barrierer for villreinens arealbruk. Merking bør derfor skje bare for en hovedtrasé.

SNO har etter hvert bred erfaring med å bedre ferdselsmulighetene i myr/våte partier og stivedlikehold generelt. Denne kompetansen må brukes inn også ved skjøtsel av Kongevegen, og SNO bør også ha oppsyn med arbeidet for å sikre ivaretakelse av naturverdiene.
FORSLAG TIL VEDTAK
Villreinen i Rondane har internasjonal verneverdi, og Norge har gjennom Bern-konvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold et særlig ansvar for å ivareta villreinen. Miljødirektoratet vil i løpet av våren 2022 presentere den første klassifiseringen som er gjennomført av de 10 nasjonale villreinområdene, inkludert Rondane

villreinområde. Ut fra det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget som nå foreligger, ser villreinnemnda det som svært sannsynlig at Rondane villreinområde Nord blir klassifisert som «rødt» pga. sterk menneskelig påvirkning av villreinens leveområder de siste 50 årene.

Dersom villreinområder blir klassifisert som røde (trafikklysklassifisering) skal det vurderes om det skal gjennomføres en påvirkningsanalyse og utarbeides en tiltaksplan for villreinbestanden/villreinens leveområder. Det kan derfor komme signaler i dette klassifiseringsarbeidet som bør tas inn i skjøtselsplanen. Selv om skjøtselsplanen for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu kun foreslår begrensede tiltak, bør det likevel vurderes om endelig godkjenning av skjøtselsplanen bør avvente klassifiseringen etter Kvalitetsnormen, siden denne er varslet å komme før sommeren.

For villreinen er det helt sentralt at ferdselen ikke øker på den strekningen som skjøtselsplanen omfatter. Tilrettelegging og skjøtselstiltak som fører til at det blir enklere å ferdes, særlig sykle, langs Kongevegen, må derfor unngås dersom de ikke er strengt nødvendige av kulturminnehensyn:

- Det er ikke ønskelig med ferdsel langs flere parallelle traséer. Dette vil kunne skape en ekstra barriere for villreinens arealbruk. Merking bør derfor skje bare for en hovedtrasé, og også kavling bør unngås på andre traséer.
- Skilt av type 1 og 2 bør ikke settes opp i snaufjellsområder fordi silhuettvirkningen kan skremme villreinen.
- SNO bør ha oppsyn med arbeidet langs Kongevegen for å sikre ivaretakelse av naturverdiene.

Ved revisjon av forvaltningsplanen, som er igangsatt, bør det vurderes om sykling ikke lenger skal være tillatt på den delen av Kongevegen som ligger i Dovre nasjonalpark.

Villreinnemnda forutsetter at tiltak som innebærer permanente fysiske innretninger, som bruer, skilting, klopping og kavling, omsøkes vernemyndigheten på vanlig måte før gjennomføring. Det samme gjelder skjøtselstiltak som ikke er initiert av vernemyndigheten selv.

Litteraturlista bør suppleres med de viktigste villreinreferansene, og figur s. 8 bør byttes ut med en mer oppdatert figur (se vedlegg).

STYRETS BEHANDLING
Når traséen blir opprustet med nye bruer mm vil den bli brukt som sykkel- og gangsti for kortere turer. Når traséenblir mye omtalt i media er dette negativ markedsføring for villreinen, som har et viktig beiteområde ned mot dalen. Forslaget til vedtak ble støtta.

VEDTAK
Villreinen i Rondane har internasjonal verneverdi, og Norge har gjennom Bern-konvensjonen og konvensjonen om biologisk mangfold et særlig ansvar for å ivareta villreinen. Miljødirektoratet vil i løpet av våren 2022 presentere den første klassifiseringen som er gjennomført av de 10 nasjonale villreinområdene, inkludert Rondane villreinområde. Ut fra det oppdaterte kunnskapsgrunnlaget som nå foreligger, ser villreinnemnda det som svært sannsynlig at Rondane villreinområde Nord blir klassifisert som «rødt» pga. sterk menneskelig påvirkning av villreinens leveområder de siste 50 årene.

Dersom villreinområder blir klassifisert som røde (trafikklysklassifisering) skal det vurderes om det skal gjennomføres en påvirkningsanalyse og utarbeides en tiltaksplan for villreinbestanden/villreinens leveområder. Det kan derfor komme signaler i dette klassifiseringsarbeidet som bør tas inn i skjøtselsplanen. Selv om skjøtselsplanen for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu kun foreslår begrensede tiltak, bør det likevel vurderes om endelig godkjenning av skjøtselsplanen bør avvente klassifiseringen etter Kvalitetsnormen, siden denne er varslet å komme før sommeren. For villreinen er det helt sentralt at ferdselen ikke øker på den strekningen som skjøtselsplanen omfatter.

Tilrettelegging og skjøtselstiltak som fører til at det blir enklere å ferdes, særlig sykle, langs Kongevegen, må derfor unngås dersom de ikke er strengt nødvendige av kulturminnehensyn:

• Det er ikke ønskelig med ferdsel langs flere parallelle traséer. Dette vil kunne skape en ekstra barriere for villreinens arealbruk. Merking bør derfor skje bare for en hovedtrasé, og også kavling bør unngås på andre traséer.

• Skilt av type 1 og 2 bør ikke settes opp i snaufjellsområder fordi silhuettvirkningen kan skremme villreinen.

• SNO bør ha oppsyn med arbeidet langs Kongevegen for å sikre ivaretakelse av naturverdiene.

Ved revisjon av forvaltningsplanen, som er igangsatt, bør det vurderes om sykling ikke lenger skal være tillatt på den delen av Kongevegen som ligger i Dovre nasjonalpark.

Villreinnemnda forutsetter at tiltak som innebærer permanente fysiske innretninger, som bruer, skilting, klopping og kavling, omsøkes vernemyndigheten på vanlig måte før gjennomføring. Det samme gjelder skjøtselstiltak som ikke er initiert av vernemyndigheten selv.

Litteraturlista bør suppleres med de viktigste villreinreferansene, og figur s. 8 bør byttes ut med en mer oppdatert figur (se vedlegg)

Kommentar:

En kort omtale av villreinens internasjonale verdi tas inn skjøtselsplanen:

«Norge har forpliktelser til å ivareta villrein gjennom internasjonale konvensjoner (Bern-konvensjonen, konvensjonen om biologisk mangfold) og plasseringen av villrein både på den internasjonale og nasjonale «rødlista» over trua arter.»

Det er etter vår mening ikke hensiktsmessig å avvente endelig godkjenning av skjøtselsplanen til klassifiseringen kvalitetsnormen for villrein er framlagt. Dette arbeidet skal følges om av Klima- og miljødepartementet.

Etter nasjonalparkforvalteren si vurdering vil vedlikehold av kulturminnene ikke påvirke villreinens leveområde i nevneverdig grad.

Tilrettelegging for ferdsel er ikke et mål eller tema i skjøtselsplanen. Skjøtselsplanen legger opp til fortsatt overvåking av ferdselen langs Kongevegen. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret vil sette fokus på sykling langs Kongevegen i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Skjøtselsplanen legger opp til en nøktern form for skilting langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu. Det vil være en informasjonstavle i hver ende, og ellers et fåtall lavtstående informasjonsskilt. I nasjonalaprken er det planlagt et lavtstående skilt ved Allamnnrøysa.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret har etablert gode rutiner for planleggingsmøter med lokalt SNO. I tillegg har Innalndet fylkeskommune tilsvarende møter for kultuminnefaget.

Rondane nord villreinutvalg, 17.03.22

Rondane Nord villreinutvalg har mottatt utkast til skjøtselsplan for parsell av Kongevegen i Dovre kommune til uttale. Villreinutvalget har vært representert i prosjektgruppe under arbeidet. Rondane Nord villreinutvalg representerer rettighetshaverne i villreinområdet. Selv om fokusområdet for skjøtselsplanen berører en liten del av villreinområdet og relativt få rettighetshavere har alle tiltak innenfor villreinens leveområde betydning for samtlige rettighetshavere. Tiltak kan derfor ikke vurderes ut fra sin lokale og dirkete påvirkning

isolert, men i et større bilde der utfordringene for villrein som følge av menneskelig aktivitet og tilrettelegging i et totalbilde for hele Rondane Nord

Grunnleggende vil villreinutvalget gi støtte til og peke på de momenter som er tatt opp særskilt i uttale fra Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten. Videre vi vi utype noen tema/områder.

Områdets verdi for villrein Villreinen i Rondane nord bruker et areal som er i markert ubalanse i forholdet mellom vinter- og sommerbeiter. Villreinen er både fysiologisk og helsemessig tilpasset å vandre mellom sommer- og vinterbeite. Dette behovet er ikke tilfredsstillende ivaretatt med de ferdselshindringer menneskelig aktivitet har lagt på villreinbestandene i regionen. Særlig er tilgang til gode vår- og sommerbeiter så vidt liten at stammenivået må holdes under tålegrense for vinterbeitet. Planområdet er ett av få meget godt egnet vår- og sommerbeiter i Rondane Nord, og således av stor verdi.

Grad av forstyrring Villreinutvalget forvalter en art med stor kulturverdi, både direkte og som en del av den lokale identiteten til befolkningen. Med det utgangspunktet har villreinutvalget forståelse for kulturminner og ivaretakelse av dette. Hva gjelder Kongevegen er det da ikke installasjonen og opprustningen/restaureringen av selve anlegget som er utfordrende, men den økte ferdsel og forstyrring man må forvente vil bli et resultat av tiltaket. Det er etter villreinutvalgets syn og erfaring direkte naivt å forutsette at ikke et slikt tiltak og oppgradering samt omtale og beskrivelse vil medføre økt ferdsel. Særlig i en tid hvor fokuset på reiseliv, turisme og tilrettelagte traseer både for gange og sykling etableres av enhver via sosiale medier. Traseen for Kongevegen gjør brukere av denne meget eksponert i de viktigste beiteområdene for villrein og må forventes å være gangbar/syklebar tidlig i sesongen, nettopp når tilgang til disse beitene er som viktigst.

Forholdet til kvalitetsnormen for villrein Vi står straks overfor en bekjentgjøring av hvordan kvalitetsnormen for villrein vil slå ut for Rondanes del. Villreinutvalget forutsetter at denne legges til grunn ved all offentlig planbehandling i villreinområdet. Dersom Rondane Nord kommer ut med «rødt lys» på området arealunnvikelse/arealbruk/forstyrring må dette få konsekvenser for tiltak som kan innebære en tilrettelegging som medfører økt ferdsel.

Mangel på kompenserende tiltak og fravær av ansvarsplassering Som tidligere nevnt kan villreinutvalget ha forståelse for bevaring av kulturverdier og opplevelser knyttet til at disse ivaretas. Det kan imidlertid ikke fortsette slik vi har sett i mange år at ulike svært velmente og for så vidt positive tiltak iverksettes av så vel private som offentlige aktører uten noen form for ansvarsplassering for oppfølging av eventuelle negative konsekvenser. Nasjonalparkstyret må i sin behandling av skjøtselsplanen forutsette og legge til grunn at tiltakseier legger frem konkrete planer for oppfølging, informasjon til besøkende og eventuell kontroll med ferdsel. Å begrense dette til passive informasjonsplakater som møter motiverte besøkende som har søkt og funnet informasjon på forhånd vet vi erfaringsmessig har liten effekt. Vi vet at direkte kontakt med og informasjon til besøkende har positiv effekt. Villreinutvalget forutsetter at det etterspørres en plan og finansiering av oppfølging av skjøtselsplanen også for å unngå økt ferdsel i et av de mer sårbare områdene. Eksempelvis kunne man ivaretatt både formålet om å spre kjennskap til kulturverdier med ønsket om vekst i reiselivsnæringen lokalt og regionalt ved å tilrettelegge for besøks- eller informasjonssenter utenfor de sårbare områdene. Det vil bidra til å gjøre attraksjonen egnet for vekst i antall besøkende fremfor et allerede hardt presset leveområde for villrein. Samtidig vil man kunne ivareta de fysiske og kulturrike elementene etter et annet og ikke aktivitetsøkende program.

Kommentar:

Etter nasjonalparkforvalteren si vurdering vil vedlikehold av kulturminnene ikke påvirke villreinens leveområde i nevneverdig grad.

Tilrettelegging for ferdsel er ikke et mål eller tema i skjøtselsplanen. Skjøtselsplanen legger opp til fortsatt overvåking av ferdselen langs Kongevegen. Sekretariatet for

Rondane-Dovre nasjonalparkstyret vil sette fokus på sykling langs Kongevegen i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Det er etter vår mening ikke hensiktsmessig å avvente endelig godkjenning av skjøtselsplanen til klassifiseringen kvalitetsnormen for villrein er framlagt. Dette arbeidet skal følges om av Klima- og miljødepartementet.

Nasjonalt pilegrimssenter / Pilegrimssenter Dovrefjell, 17.03.22

Pilegrimssenter Dovrefjell (PSD)og Nasjonalt pilegrimssenter (NPS) har behandlet forslaget til skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu og vil gi følgende uttalelse:

Generell kommentar:

NPS og PSD er positive til at det utarbeides en skjøtselsplan for strekningen Åteigen til Fokstugu. Vi vurderer planen som positiv for Pilegrimsleden, både for vandrerne på leden og for leden som struktur, forutsatt at pilegrimsmerkingen og stolpene får stå. Generelt ønsker vi at tidsdybden på traseen får en noe større plass i beskrivelsene.

Planforslaget som er sendt ut på høring er en skjøtselsplan for Kongevegen, hvor vi i teksten blir gjort oppmerksom på at pilegrimsleden følger nøyaktig den samme traseen. Vi mener det må tas stilling til om planen kun skal omhandle skjøtsel av Kongevegen eller skal skjøtsel av Pilegrimsleden også inn i planen? Det som taler for at skjøtsel av Pilegrimsleden også bør inn i planen er at vi da vil få en bedre samordning av tiltak og på den måten spare tid og ressurser. Vi mener at dette spørsmålet er særlig viktig for Dovre kommune, som har ansvaret for skjøtselen av Pilegrimsleden og som har et partsansvar i skjøtselen av Kongevegen. Dersom en velger å gjøre dette til en skjøtselsplan både for Kongevegen og for Pilegrimsleden vil det få noen mindre implikasjoner for teksten som helhet, med unntak av de stedene hvor det beskrives konkrete tiltak. Dersom planen forblir en skjøtselsplan kun for Kongevegen bør det vurderes om det skal lages en egen skjøtselsplan for Pilegrimsleden på samme strekning.

Uavhengig av konklusjonen på dette spørsmålet mener vi at de fleste av følgende momenter bør vurderes tatt inn i planen:

Kommentarer til enkeltheter:

Forside – navn på dokumentet:

Skal dette være en skjøtselsplan både for Kongeveg og Pilegrimsled så kan dokumentets navn kan gjøres om til: Skjøtselsplan for de historiske veifar fra Åteigen til Fokstugu. Kongeveg og Pilegrimsled.

1.0 Innledning: 1.1 Bakgrunn og formål (s.5) ”Kongevegen mellom …” - kan erstattes av: Ferdselsvegen mellom Åteigen og …..

”Pilegrimsleden følger også Kongevegen fra Åteigen til Fokstugu, og regnes som den mest autentiske delstrekningen av hele Pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim.” Dette er et svært viktig poeng og moment for NPS og PSD. Vi mener det er viktig å framstille tidsdybden på vegen tydelig – at dette med stor sannsynlighet er et veifar som går tilbake til vikingtid og antakelig til jernalder og kanskje lenger bakover i tid. Så er det slik at vi i løpet av de siste 50 år har løftet fram to ulike tidsperioder for ferdsel på denne strekningen – pilegrimsleden som omhandler middelalderferdselen og Kongevegen som omhandler tilrettelegging av veien som kjørevei fra slutten av 1600-tallet og fram til begynnelsen på 1800-tallet. Vi mener ikke at alt dette skal stå i innledningen, men det er viktig at både Kongeveg og Pilegrimsled settes inn i en større historisk sammenheng – jfr. pkt. 1.3. Dette blir enda viktigere når vi fra enkelte hold hører en argumentasjon som sier at Kongevegen er

historisk og autentisk, mens Pilegrimsleden er noe som har kommet til senere. Det er viktig at planen er tydelig på de ulike tidslagene, slik at misforståelser unngås.

1.2 Bruker- og verneinteresser – Friluftsliv – s. 10 Bør ikke bruken av Pilegrimsled og Kongeveg nevnes her?

1.3 Kongevegen over Dovrefjell – historikk. 1.3 starter med Kongevegen og 1600-tallet. Vi mener dette er stedet for å si noe mer om tidsdybden på vegen, - jfr. 1.1 – første setning – et rikt veghistorisk landskap med stor tidsdybde. Kanskje kan avsnittet om Middelaldervegen over Hardbakken (s.18) løftes fram og legges inn i punkt 1.3 – historikk? – kan også vurderes for de to neste punktene: Allmannrøysa og Løsfunn.

3.1 Kulturminneforvaltning: Pilegrimsleden og Dovre kommune (s.28) Her mener vi det skal stå Dovre kommune, ikke Pilegrimsleden – jfr. de øvrige overskriftene i kpt. 3.1. Videre mener vi at hovedpoenget her er å tydeliggjøre at Dovre kommune har ansvaret or å holde pilegrimsleden ryddet og merket og i tillegg sørge for informasjon lokalt.

En revidert tekst kan være slik:

> Dovre kommune Prosjekt pilegrimsleden (1994-1997) hadde som formål å finne tilbake til den gamle middelalderveien mellom Oslo og Trondheim for å rydde og merke den som pilegrimsled. Prosjektet var initiert av Klima- og Miljø-departementet med Riksantikvaren og Miljødirektoratet som utøvende myndighet i samarbeid med fylkeskommuner og kommuner. Det er kjent at det går flere gamle ferdselsårer over Dovrefjell. Når valget sto mellom Gautstigen og veien over Hardbakken, ble den siste valgt av hensyn til villreinen i området. Etter åpningen i 1997 har Dovre kommune hatt ansvaret for å holde leden ryddet og merket og for å sørge for lokal informasjon om leden. Dovre kommune har også en viktig rolle i …..

(s. 39 bilde Retningsskilt …..: foto: Hans-Jacob Dahl)

Vi håper dette er nyttige innspill til planen, som vi håper blir vedtatt og implementert!

Kommentar:

Etter nasjonalparkforvaltarens vurdering er skjøtselsplanen en plan for å ta vare på kulturminnene. Det er derfor ikke grunnlag for å trekke fram Pilegrimsleden som en del av tittelen og hovedmålet med planen. Interesser knyttet til Pilegrimsleden og bruken av Kongevegen er likevel gitt en dekkende omtale i plandokumentet.

Nasjonalparkforvalteren mener videre at historien knyttet middalders vegfar på strekningen er godt dokumentert i plandokumentet.

Det foreslås å ta inn følgende avsnitt under kapittel Friluftsliv», s. 10:

«Både lokale og nasjonale friluftslivsinteresser er knyttet til vandringer langs Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim og Kongevegen over Dovrefjell.»

«Pilegrimsleden» kan tas ut av overskriften øverst på s. 12. Nasjonalparkforvalteren mener ellers at teksten i avsnittet er dekkende for dagens situasjon.

Foto-by-line på s 39, tas inn: «Hans Jacob Dahl»

Innlandet fylkeskommune, 22.03.22

Vi viser til brev fra Rondane- Dovre nasjonalparkstyre den 03.02.2022 med oversendelse av skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu på høring. Det foreslås mange tiltak i planen. Blant flere kan nevnes:

- Oppføring av informasjonsskilt ved Åteigen, Allmannrøysa/Hardbakken og Fokstugu, eventuelt også ved Bønnealteret og Hondyrju.
- Reparasjon og restaurering av sammenraste stikkrenner.

- Dreneringstiltak og grøfting for å lede vann bort fra vegen.
- Klopplegging av bekker og våtdrag/etablering av stikkrenner.
- Utskifting og oppgradering av merking (skiferstein med påmalt blå kongekrone).
- Vegetasjonspleie.
- Skjøtsel og sikring av brukar, eventuelt også tilrettelegging av overgang over Hondyrju.

Hensikten med tiltakene er å sikre en fremtidig bevaring av Kongevegen som kulturminne, men vil også bedre fremkommeligheten langs Kongevegen og pilegrimsleden som turveg. Skjøtselsplanen har også som formål å ivareta andre vernehensyn innenfor verneområdene som for eksempel villrein og annet naturmangfold. Det har i arbeidet med skjøtselsplanen vært utrykt bekymring for en økt og endret ferdsel som en konsekvens av de foreslåtte tiltakene, da spesielt knyttet til økt sykling på strekningen. Skjøtselsplanen legger opp til å videreføre bruken av ferdselstellere for å monitorere ferdsel og på den måten fange opp eventuelle endringer i ferdselsmønsteret.

Kongevegen som kulturminne
Strekningen mellom Åteigen og Fokstugu er en av de lengste, mest sammenhengende og best bevarte delene av Kongevegen gjennom Gudbrandsdalen. Kongevegen har her unngått seinere nedbygging og fragmentering som man så ofte ser ellers i dalen hvor kun mindre bruddstykker av den opprinnelige Kongevegen er bevart. Over Hardbakken kan man flere steder også se flere generasjoner av Kongevegen og gjenstandsfunn funnet langs vegen tilsier at ferdselen har gått i dette området i alle fall tilbake til jernalder og middelalder, muligens også tidligere. Det veghistoriske kulturmiljøet er følgelig i en særstilling hva gjelder kompleksitet og tidsdybde og har derav en meget høy verneverdi. Mye av kunnskapsgrunnlaget for denne delen av Kongevegen ble innhentet i forbindelse med fylkeskommunens verdiskapingsprosjekt «VINK Dovre – enig og tro til Dovre faller» i 2013 og det SVV sin forprosjektrapport for Kongevegen over Dovrefjell fra 2017.

Villreinhensyn
Kongevegen Åteigen-Fokstugu avskjærer et begrenset areal i nordvest til delbestanden av villrein i Rondane nord. Det er allikevel viktig å ta høyde for sumvirkninger av menneskelig ferdsel. Delbestanden har spesielt utfordringer lenger sør langs Grimsdalen og på vestsiden av Rondanemassivet. Arealunnvikelser kan føre til at villreinen ikke får benyttet viktige beiteog leveområder. Kunnskapsgrunnlaget for villreinens arealbruk i Rondane og effekter av menneskelig ferdsel er god, med GPS-merking siden 2009. Rondane er relativt langt og smalt. For å ta vare på villreinen, kan det være nødvendig med begrensninger på tiltak også i buffersona og utviklingssona, og ikke bare i nasjonalt villreinområde. Skjøtselsplanen har som mål å sikre kulturminner og ikke øke ferdselen på Kongevegen. Fylkeskommunen støtter opp om at man fortsatt gjennomfører overvåkning av ferdsel med de to ferdselstellerne. Videre at man gjør tiltak i forhold til ferdsel, hvis det skulle vise seg å bli en markant økning som følge av forbedret stitrasé. I skjøtselsplanen fremstår dette å være ivaretatt dette med et definert ansvar for oppfølging av overvåkningen og eventuelle ferdselsbegrensende tiltak.

Kulturminnehensyn
Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu er et veghistorisk kulturmiljø med høy verneverdi og sammenfaller med pilegrimsleden. Generelt bør historiske vegfar vedlikeholdes og holdes åpen for ferdsel i samsvar med vegens tåleevne. Dersom gamle vegfar ikke holdes i hevd vil disse sakte men sikkert gro igjen, utsettes for erosjon, sporene forsvinne og kunnskapen om dem etter hvert forvitre. Kongevegen på den angitte strekningen har allerede skader fra vannrelatert problematikk og det er viktig å få stoppet videre skade for å kunne ivareta vegen som et kulturminne. I utgangspunktet ser derfor fylkeskommunen det som positivt at forelagte skjøtselsplan søker å sikre veganlegget som kulturminne og opplevelsesverdien langs denne. Skjøtselsplanen forutsetter at tiltak gjennomføres etter antikvariske prinsipper slik at Kongevegens historiske egenart og autentisitet ivaretas. Fylkeskommunen ser dette som positivt. Vi forutsetter også at

arbeidene må foretas av personer med relevant kompetanse. Tiltakene bør gjøres så skånsomt som mulig slik at ikke dette påfører vegen ytterligere skade og at man unngår unødvendige kjøreskader. Eventuelle terrengsår må istandsettes, tilbakeføres og revegeteres etter endt gravearbeid.

Deler av Kongevegen er vurdert å sammenfalle med den gamle jernalder- og middelaldervegen over Hardbakken. Den er følgelig stedvis registrert som automatisk fredet i den nasjonale kulturminnedatabasen, Askeladden. Alle tiltak som kan komme i berøring med automatisk fredete kulturminner krever avklaring i forhold til kulturminneloven og skal oversendes kulturminnemyndighetene i fylkeskommunen for godkjenning.

I tiltaksplanen er ansvaret for videre skjøtsel for mange av tiltakene ført opp at skal avklares i løpet av 2022, hvor det forutsettes at skjøtselsavtale kommer på plass før «Prosjektet Kongevegen» avsluttes. Fylkeskommunen er også innforstått med at SVV har igangsatt arbeid med en forvaltningsplan for ulike, verneverdige vegstrekninger. Muligens vil denne forvaltningsplanen ligge som en premissleverandør for videre oppfølging av denne typen skjøtselstiltak. Ansvarsfordelingen for videre oppfølging av skjøtselsplan er essensiell for anvendeligheten til planen, og det bør vurderes hvorvidt ikke dette bør landes før endelig vedtak av skjøtselsplanen.

Området rundt Allmannrøysa preges av mye eldre tilrettelegging i form av skilt, merking, turpostkasse etc. hvor blant annet et skilt er plassert oppe i den automatisk fredete røysa trolig uten godkjenning fra kulturminnemyndighetene. Flere av tilretteleggingstiltakene er uheldige for oppfattelsen av røysa og Kongevegen som kulturminner, og det bør derfor ryddes opp i. Vi støtter derfor skjøtselsplanens intensjon om å se på mulighetsrommet for å få satt opp et nytt skilt som kan redusere det totale antallet skilt og samlokalisere tilretteleggingstiltakene ved røysa. Dette må i så tilfelle gjøres i tett dialog med kulturminnemyndighetene.

I arbeidet med skjøtselsplanen har det fra ulike hold vært utrykt en bekymring for at en skjøtsel og tilrettelegging av Kongevegen over Hardbakken og Fokstugu vil kunne medføre økt ferdsel, spesielt knyttet til sykling. Den økte ferdselen vil kunne få negative konsekvenser både med hensyn til skader på vegfarene som kulturminner og med hensyn til villreinen i området. Vi deler denne bekymringen, men mener også at tiltakene skjøtselsplanen legger til rette for er viktige for å sikre kulturminnene mot skade. Bruken av ferdselstellere for å overvåke omfanget av ferdselen og eventuelt avdekke endrede ferdselsmønstre er avgjørende for å hindre en uheldig utvikling, både med tanke på hensynet til villrein, men også med tanke på uønsket slitasje og skade på vegen som kulturminne. Det er positivt at skjøtselsplanen legger opp til videre bruk av dette verktøyet og at dette blir fulgt opp i det videre arbeidet med skjøtsels- og tilretteleggingstiltak.

SNO og bestillingsdialogen.
Lov om statlig naturoppsyn hjemler oppsynsmyndighet gjennom kontroll med bestemmelsene gitt i, eller i medhold av flere spesiallover hvor kulturminneloven er en av disse. Kontroll med etterlevelse av kulturminneloven er følgelig en av SNO sine kjerneoppgaver. SNOs virksomhet avgrenses til synlige kulturminner i utmark og spesielt automatisk fredede kulturminner. I tillegg til kontroll og tilsyn er informasjons- og veiledningsaktivitet og dokumentasjon av tilstand, viktige oppgaver under temaet kulturminner.

For å sikre en omforent forståelse av oppsynsbehov og prioriteringer mellom forvaltningsmyndigheten og SNO, er det av stor betydning at forvaltningsmyndigheten gir SNO lokalt faglige premisser og forslag til prioriteringer for aktiviteten som ligger i SNOs egen oppgaveportefølje. SNO er ansvarlig for egen planlegging, prioritering, personell og økonomi for gjennomføring og rapportering av kjerneoppgavene.
Kulturminnemyndighetene i fylkeskommunen spiller årlig inn behov og prioriteringer til SNO gjennom den såkalte bestillingsdialogen. En miljøovervåkning av Kongevegen med

automatisk fredete kulturminner på strekningen Åteigen – Fokstugu vil kunne være aktuell å spille inn som en prioritert oppgave. Frekvensen av tilsyn må vurderes etter behov, kanskje med hyppigere besøk i starten, men hvor videre behov vurderes ut ifra observert utvikling.

Merknader til tekst og kart
Kommunene har en viktig rolle i kulturminneforvaltningen, både som planmyndighet og som vedtaksmyndighet i bygge- og tiltakssaker. Kommunen har også ansvar for nyere tids kulturminner med lokal verneverdi. Selv om disse kulturminnene både kan være tallrike og mer vanlig forekommende enn de regionalt og nasjonalt verneverdige, så ligger de ofte tettere opp til nåtiden, og kommunens innbyggere kan i større grad relatere seg til kulturminnene. Vi vil derfor anbefale at kommunens rolle fremheves med egen underoverskrift og utdypes noe under kapittel 3.1 i skjøtselsplanen.

Mulig informasjonsskilt ved Bønnealteret ser ikke ut til å være ført opp i kartene over tiltak på strekningene Ståkån/Bønnealteret og Bønnealteret/Hardbakken. Dersom det skal være samsvar mellom kart og tekst bør dette rettes opp.

Kommentar:

Forhold som gjelder lovverk, og forhold mellom de ulike fagmyndigheter er dekkende omtalt plandokumentet.

Ideelt sett burde ansvaret for oppfølging av de ulike tiltakene vært omtalt i plandokumentet. Dette vil imidlertid først være på plass i sluttfasen av «Kongevegprosjektet», og det var derfor ikke mulig å ha en utfyllende omtale av dette nå.

Tilrettelegging for ferdsel er ikke et mål eller tema i skjøtselsplanen. Skjøtselsplanen legger opp til fortsatt overvåking av ferdselen langs Kongevegen. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret vil sette fokus på sykling langs Kongevegen i arbeidet med rullering av forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane.

Skjøtselsplanen legger opp til en nøktern form for skilting langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu. Det vil være en informasjonstavle i hver ende, og ellers et fåtall lavtstående informasjonsskilt. I nasjonalaprken er det planlagt et lavtstående skilt ved Allamnnrøysa. Det er også planlagt tiltak for opprydding i eldre tilrettelegging her.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret har etablert gode rutiner for planleggingsmøter med lokalt SNO. I tillegg har Innalndet fylkeskommune tilsvarende møter for kultuminnefaget.

Under kap. 3.1 foreslås tatt inn nytt avsnitt:

«Kommunen
Kommunen har et ansvar for å ivareta kulturminneverdiene i sin planlegging og saksbehandling etter bl.a. plan- og bygningslovens bestemmelser.»

Informasjonsskilt ved Bønnealteret føres opp i kartene over tiltak på strekningene Ståkån/Bønnealteret og Bønnealteret/Hardbakken.

Dovre kommune, 09.03.22

Dovre kommune søker om utsatt frist på høyring av forslag til Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu. Grunnen til dette er at vi må ta uttalen som ein politisk sak, og da i det fyrste møtet i PNU-utvalet 05.04.22. Vi vil kunne kome med uttale kort tid etter dette politiske møtet.

Kommentar:

Vårt svar:

Dovre kommune får innvilga utsett høyringsfrist til 06.04.22.

Det er likevel slik at vi vil leggje saka fram for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i møte fredag 08.04.22. Uttala frå Dovre kommune må derfor blir ettersendt til nasjonalparkstyre si behandling, då møteboka med saksframstilling går ut ei veke på førehand.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Verneformål – forskrift

§ 2 Verneformål
Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- **ta vare på verdifulle kulturminner**.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser
4. Kulturminner

4.1. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til restaurering, istandsetting og skjøtsel av kulturminner.

Forvaltningsplan

s. 58

• Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaureringsverdig tilstand, som nedraste steinbuer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene skal tillegges avgjørende vekt. Faglig verdi av fortsatt forfallsprosess skal også tas med i vurderingen. Forfallet i fjellet går sent og tufter som kan synes restaureringsverdige kan være automatisk fredet kulturminne. En forvaltningsrettet tiltaksplan bør angi aktuelle objekter.

• Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker.

• Dersom det gis tillatelse til vedlikehold av kjørespor eller stier og til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregraver eller lignende brukes til nybygg.

• Ved anlegging av nye turstier skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før endelig trase fastsettes.

• Ved nedlegging av stier og evt. riving av varder skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før tiltak iverksettes. I en del tilfeller kan dagens turstier være etablert der det gikk eldre ferdselsveger

Skjøtsel og skilting bør forankres i en helhetlig og overordna plan. Ved skjøtsel og skilting av kulturminner skal kulturminnemyndighetene høres.

s. 59
Tiltak

Forvaltningsmyndighetene vil ta initiativ til å få:

• Utarbeidet en overordnet skilt-, skjøtsel- og formidlingsplan for kulturminner. Et overordnet mål er aktiv og målrettet informasjon om områdets kulturminner og kulturhistorie. Deretter gjennomføre tiltak iht. en slik plan.

• Utarbeidet plan og rutiner knyttet til oppsyn og registrering av kulturminner.

• Utarbeidet en plan hvor en går igjennom og evaluerer den kulturhistoriske verdien til enkeltbygninger og bygningsmiljøer. Planen kan blant annet brukes til å kanalisere midler til istandsetting av bygningene/miljøene med størst verneverdi.

Tiltakene må i stor grad gjennomføres av fylkeskommunen(e).

Miljødirektoratet veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven

s. 30

Alle nasjonalparkene og de fleste landskapsvernområder skal ha forvaltningsplaner. Disse skal inneholde retningslinjer om forvaltningen av kulturminner innenfor verneområdet

s. 34

Samarbeid mellom ulike aktører

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative kontaktpersoner i kommunene. Sistnevnte samarbeider med forvalterne om bl.a. bestillingsdialog og saker etter plan- og bygningsloven.

Saksbehandling etter ulike lovverk

Naturmangfoldloven og kulturminneloven er spesielle lover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

…

Der freda kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde.

s. 35

Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtselsplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Naturmangfoldloven

§ 47 skjøtsel av verneområder

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

Miljørettsprinsippene
I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen, skal saken også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Kulturminner i verneområder
Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Vurdering

Naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonal § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2, gir nasjonalparkstyre hjemler til å behandle forslaget til skjøtselsplan og legge det ut på høring. Det formelle ansvaret for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret er knyttet til Dovre nasjonalpark.

Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området

(naturmangfoldloven § 8).

Nedenfor er det vist to kartplott fra GPS-merkede simler sin bruk av området i april-mai og juni-august. Det er går fram av kartplottene at områdene i nord-vest er lite brukt, men at bruken har en viss økning i sommermånedene.

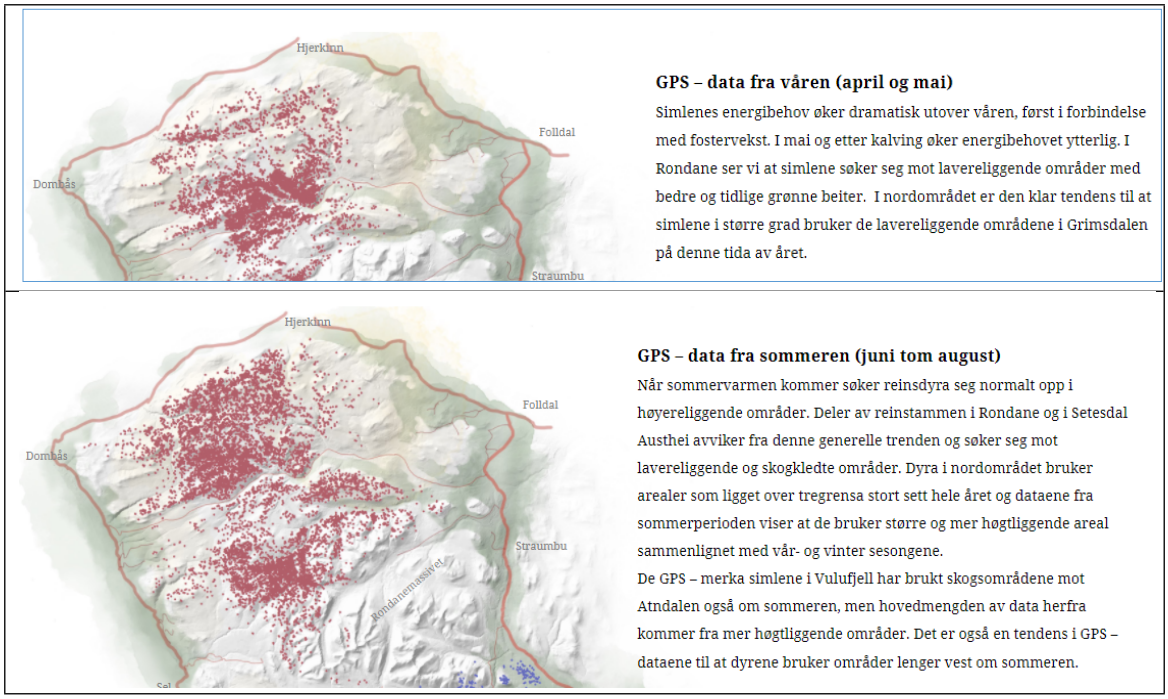

Ferdselen på Kongevegen er defor konfliktfylt i.f.t. villreinens bruk. Skjøtselsplanen er likevel ikke en plan for økt ferdsel, men en plan for å vedlikeholde og sikre kulturminner av nasjonal verdi. Nasjonalparkforvalteren vurderer derfor at planen vil ha liten påvirkning på villreinens leveområder. (naturmangfoldoven § 9 og 10).

Det er ikke foreslått tunge informasjonstiltak, heller ikke innenfor grensene av Dovre nasjonalpark. Det er likevel foreslått å sanere informasjonen/skiltingen på vegens høyeste punkt, Hardbakken, og erstatte dette med et skilt i kne-/hoftehøyde med informasjon om kulturminnet Allmannrøysa. Dette er en såkallet «påkastrøys», en skikk som stammer fra pilegrimsvandringene i middelalderen. Nasjonalparkforvalteren mener etter en helhetlig vurdering, at et slikt tiltak kan aksepteres, gitt Allmannrøysa spesielle verdi og karakter som kulturminne.

Nasjonalparkforvalterens vurdering er at det ikke har kommet uttalelser som er til hinder for å godkjenne skjøtselsplanen.

Nasjonalparkforvalteren vil videre innstille på følgende endringer i høringsdokumentet (jf. kommentarene til den enkelte uttalelse):

- En kort omtale av villreinens internasjonale verdi tas inn skjøtselsplanen:

  «Norge har forpliktelser til å ivareta villrein gjennom internasjonale konvensjoner (Bern-konvensjonen, konvensjonen om biologisk mangfold) og plasseringen av villrein både på den internasjonale og nasjonale «rødlista» over trua arter.»

- Det foreslås å ta inn følgende avsnitt under kapittel Friluftsliv», s. 10:

  «Både lokale og nasjonale friluftslivsinteresser er knyttet til vandringer langs Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim og Kongevegen over Dovrefjell.»

  «Pilegrimsleden» kan tas ut av overskriften øverst på s. 12. Nasjonalparkforvalteren mener ellers at teksten i avsnittet er dekkende for dagens situasjon.

Foto-by-line på s 39, tas inn: «Hans Jacob Dahl»

- Under kap. 3.1 foreslås tatt inn nytt avsnitt:

«Kommunen
Kommunen har et ansvar for å ivareta kulturminneverdiene i sin planlegging og saksbehandling etter bl.a. plan- og bygningslovens bestemmelser.»

Informasjonsskilt ved Bønnealteret føres opp i kartene over tiltak på strekningene Ståkån/Bønnealteret og Bønnealteret/Hardbakken.

Nasjonalparkforvalteren vurderer det framlagte forslaget til skjøtselsplan, til å ha en helhetlig framstilling når det gjelder verneverdier, brukerinteresser, mål og tiltak, og innstiller på at forslaget blir godkjent med foreslåtte endringene.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre
Arbeidsutvalget

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2021/810-37 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 25.01.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret	1/2022	02.02.2022

Dovre NP - Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu - høring

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslag til *Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu* lagt ut på høring i minst seks uker.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil også være teknisk tilrettelegger av høringen for forvaltningsmyndighetene med ansvar for strekningene utenfor Dovre nasjonalpark - Innlandet fylkeskommune og Dovrefjell nasjonalparkstyre.

--- slutt på innstilling ---

Saksprotokoll i Arbeidsutvalget i Rondane-Dovre nasjonalparkstyret - 02.02.2022

Enstemmig vedtatt som innstillingen fra nasjonalparkforvalteren.

Vedtak

Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2 blir forslag til *Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu* lagt ut på høring i minst seks uker.

Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre vil også være teknisk tilrettelegger av høringen for forvaltningsmyndighetene med ansvar for strekningene utenfor Dovre nasjonalpark - Innlandet fylkeskommune og Dovrefjell nasjonalparkstyre.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 220121 forslag Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

2 220113 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - referat fra møte i prosjektgruppa, 13.01.22

3 211112 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - oppsummering møte arbeidsgruppe 09.11.21

4 211029 Innlandet fylkeskommune Uttalelse til skjøtsels- og tilretteleggingstiltak langs Kongevegen

5 210712 Dovre NP - Fokstugu LVO - Kongevegen - Pilegrimsleden - oppsummering av befaring 16.06.21

6 210621 Dovre NP - oppsummering av møte i arbeidsgruppe skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - 10.06.21

7 210614 Møte om samhandling og saksbehandlingsrutiner vedr. Statens vegvesens Nasjonal verneplan

8 210520 Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden - referat fra orienteringsmøte

9 210406 Innlandet fylkeskommune Uttalelse til oppstart av skjøtselsplan for Kongevegen Pilegrimsleden - Dovre nasjonalpark

10 210323 Referat - møte arbeidsgruppa 23.03.21 - Dovre NP - skjøtselsplan for Kongevegen - Pilegrimsleden

11 210309 Referat fra oppstartsmøte 09.03.21 - prosjektgruppe - Skjøtselsplan for Kongevegen - Dovre nasjonalpark

Saksopplysninger

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i møte 10.02.21, styresak 9/2021 sluttet seg til:

«*Med hjemmel i naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonalpark § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalpark pkt. 8.2 blir det satt i gang arbeid med en skjøtselsplan for Kongevegen i tråd med prosjekteplanen og utredningen ellers i saksframlegget.*

En skjøtselsplan vil bidra positivt til bevaring av kulturminnene, og samordning av ulike verne- og brukerinteresser i dette området av Dovre nasjonalpark.»

Dovrefjell nasjonalparkstyre gjorde i møte 21.06.21 styresak 31/2021 følgende vedtak:

«Dovrefjell nasjonalparkstyre deltar i videre arbeid med skjøtselsplan for Kongevegen / Pilegrimsleden stekningen Fokstugu – Åteigen. Skjøtselsplanen skal omfatte også strekningen i Fokstugu landskapsvernområde. Dovrefjell nasjonalparkstyre er styringsgruppe for prosjektet i Fokstugu LVO. Forvalter går inn i den etablerte arbeidsgruppen for skjøtselsplanarbeidet.»

Innlandet fylkeskommune, skrev i brev datert 06.04.21, bl.a.:

«(…) Vi oppfordrer også til å se på muligheten for en helhetlig skjøtselsplan for hele strekningen Åteigen – Fokstugu, da tiltak på kongevegen også utenfor nasjonalparkgrensa kan få innvirkning på forhold inne i nasjonalparken. (…)»

Etter innspillene mottatt fra Dovrefjell nasjonalparkstyre og Innlandet fylkeskommune, har det blitt arbeidet med et forslag til skjøtselsplan for hele strekningen mellom Åteigen og Fokstugu. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sitt formelle ansvar er begrenset til strekningen innenfor Dovre nasjonalpark. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har likevel stått som en teknisk tilrettelegger av prosessen, også for de strekningene som ligger sør for nasjonalparken (ikke vernet), og nord for nasjonalparken (Fokstugu landskapsvernområde, forvaltet av Dovrefjell nasjonalparkstyret).

Denne endringen har også gitt at prosjektgruppen har blitt utvidet med sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre. I tillegg har private grunneiere sør for nasjonalparken blitt invitert til møte i prosjektgruppen i januar 2022, men ingen av disse deltok her.

Tabell 1 viser sammensetningen av henholdsvis prosjektgruppen og arbeidsgruppen.

Tabell 1. Medlemmer i prosjektgruppen og arbeidsgruppen.

Part	Navn	Prosjektgruppen	Arbeidsgruppen
Kongevegprosjektet	Marit Johansson,	X	X
Pilegrimsenter Dovrefjell	Hans Jacob Dahl	X	X
Dovre kommune	Bernhard Svendsgard / Kari Bentdal	X	X
Innlandet fylkeskommune	Øystein Rønning Andersen	X	X
Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre	Carl S. Bjurstedt	X	X
Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre	Bernhard Svendsgard	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Eirin Berge	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Trond Stensby	X	X
Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	Martine Hårstad	X	
Innlandet fylkeskommune	Thea Sørensen	X	
Statsforvalteren i Innlandet	Marit Vorkinn	X	
Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten	Marit Vorkinn	X	
Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten	Arne Vadet	X	
Rondane nord villreinutvalg	Hans Olav Arnekleiv	X	
Dombåsfeltet grunneierlag	Hans Olav Arnekleiv	X	
Einbuggdalen grunneierlag	Ivar Michael Ulekleiv	X	
SNO	Finn Bjormyr	X	
Private grunneiere		Invitert til møte 13.01.22	

Prosessen har ellers blitt gjennomført som vist i tabell 2. Referater og andre viktige dokumenter er vedlagt saken.

Tabell 2. Oversikt over aktiviteter i planprosessen.

Dato	Aktivitet
09.03.21	Prosjektgruppe, oppstartsmøte.
23.03.21	Arbeidsgruppe, møte.
20.05.21	Orienteringsmøte, (Statsforvalteren, Villreinnemnda for Rondane-Sølnkletten, Innlandet fylkeskommune, Kongevegprosjektet, Pilegrimssenter Dovrefjell, sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre, sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.)
10.06.21	Arbeidsgruppe, møte.
16.06.21	Prosjektgruppe befaring, Fokstugu – Åteigen.
09.11.21	Arbeidsgruppe, møte.
13.01.22	Prosjektgruppe, møte

I prosessen har det vært fokus på hovedtemaene vist i punktlista nedenfor. Dette går fram av ulike møtereferat og innspill, og er også er beskrevet i forslaget til skjøtselsplan.

Hovedtema i planprosessen:

- Kulturminneverdier.
- Hensynet til villreinen.
- Grunneierinteressene.
- Ferdsel.
- Samhandling verneområdeforvaltning og kulturminneforvaltning.

Kulturminneverdier

Det er godt beskrevet og dokumentert at den aktuelle delen av Kongevegen er et kulturminne av nasjonal verdi. Verdien er knyttet til både samferdselshistorie og historie for den generelle samfunnsutviklinga. Slik sett er Kongevegen også av lokalhistorisk verdi. F.eks. er vegen bygd som pliktarbeid, utført av gårdene i bl.a. Dovre og Lesja. Kongevegen representerer også ulike faser i den teknologiske utviklingen i samfunnet.

Villrein

Villreininteressene i området er god dokumentert. Området er viktig som helårsbeite, men særlig viktig som et friskt grøntbeite om våren og forsommeren. Ulike kartleggings- og overvåkingsprosjekt har vist at villreinen i noen grad unnviker å bruke beiteområdene rundt Kongevegen.

Grunneierinteressene

Grunneierlagene har uttrykt skepsis og motstand til ytterligere tiltak på Kongevegen. Her er det vist til faren for økt ferdsel, ulemper for villreinens bruk av leveområdene, beitebruk, forsøpling og at grunneierinteressene blir overkjørt.

I forslaget til skjøtselsplan står det bl.a. dette på side 32:
«Ulike tiltak vil kreve avklaringer med grunneierne. Jf. Naturmangfoldloven §47: «Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd». Naturmangfoldloven § 47 gir likevel forvaltningsmyndigheten rett til å gjennomføre skjøtselstiltak. I samme paragraf utdypes det videre: «Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep».

Ferdsel

I *NINA-rapport 1771 Kongevegen over Dovrefjell Bruksstatus 2019* er det bl.a. opplyst følgende om ferdsel og ferdselstellere:

- Fokstugu, 2259 passeringer
- Aateigen, 1348 passeringer
- Hardbakken, 2246 registrerte passeringer,

«*noe som kan indikere at en høy andel går over Hardbakken fra disse to utgangspunktene.*»

Ferdselstellerne viser at ferdselen fordeler seg gjennom sesongen 2019, som vist i figur 1.

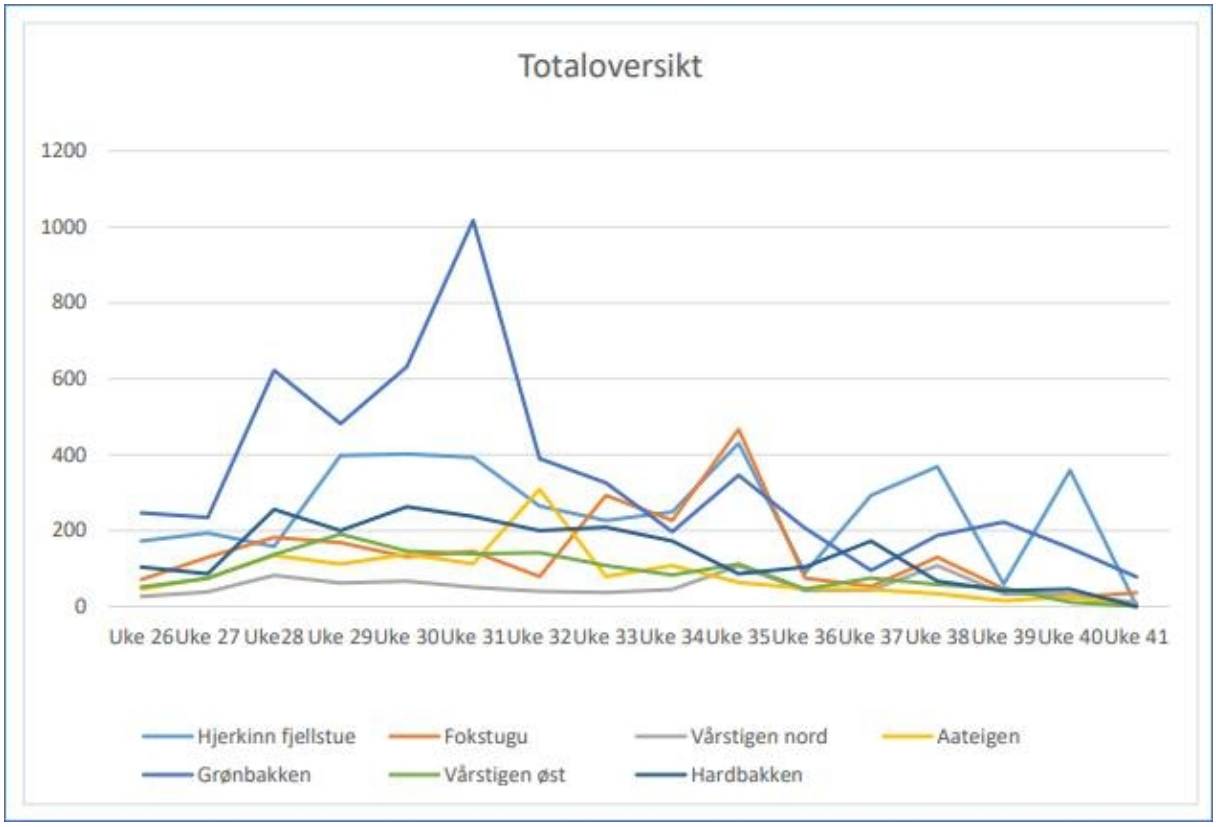

Figur 1 Fra NINA-rapport 1771 - Figur 16 *Ferdselstellinger registrert på de sju tellerne som stod ved Kongevegen over Dovrefjell fra 27.06 til 10.10 i 2019 fordelt på uker. For uke 26 og uke 41 (første og siste uke i perioden) er ikke hele uka registrert, dermed er disse tallene lavere enn hva som er reelt.*

Ferdselen er knyttet til utøving av friluftsliv, både fra tilreisende og fra innbyggerne i Dovre. Det er positivt for folkehelsen, og gir gode natur- og kulturopplevelser. Ferdselen kan også være til ulempe for verneformålet og kulturminneverdien ved at dyrelivet blir forstyrret, og det kan bli slitasje på vegetasjon, terreng og kulturminner. Det er derfor lagt opp til fortsatt overvåking av ferdselen på Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Samhandling verneområdeforvaltning og kulturminneforvaltning.

Innenfor nasjonalparken er kulturminnene vernet både etter kulturminneloven og etter verneforskriften for Dovre nasjonalpark. I tillegg gjelder bestemmelser i plan- og bygningsloven. Hvordan samhandlingen mellom verneområdestyrene og kulturminnemyndighetene skal være går bl.a. fram av brev fra Miljødirektoratet, og er omtalt i forslaget til skjøtselsplan.

Tiltaksplan

Det er foreslått ulike tiltak langs Kongevegen knyttet til:

- Informasjonsskilt
- Stikkrenner og drenering
- Vegetasjonspleie
- Merking
- Ferdselstellere
- Tilrettelegging/bru/klopplegging.

De ulike tiltakene er beskrevet i vedlegg/kartvedlegg til skjøtselsplanen.

Det er foreslått at Kongevegprosjektet / Statens vegvesen tar ansvaret for gjennomføring av skjøtselstiltakene i 2022. Det er videre lagt opp til at Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, gjennom en avtale med Innlandet fylkeskommune og Kongevegprosjektet, overtar ansvaret for de to ferdselstellerene. Kongevegprosjektet vil i løpet av året avklare hvem som skal ha ansvaret for ulike skjøtselstiltak etter 2022.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77

Verneformål – forskrift

§ 2 Verneformål
Hovedformålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- **ta vare på verdifulle kulturminner**.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser
4. Kulturminner

4.1. Kulturminner skal beskyttes mot skade og ødeleggelse. Løse kulturminner kan ikke flyttes eller fjernes.

4.2. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til restaurering, istandsetting og skjøtsel av kulturminner.

Forvaltningsplan

s. 58
• Rekonstruksjon av kulturminner som har forfalt hinsides restaureringsverdig tilstand, som nedraste steinbuer, tufter uten påstående hus og lignende, skal kun unntaksvis tillates og da etter godkjenning fra kulturvernmyndighetene. Forholdet til verneverdiene skal tillegges avgjørende vekt. Faglig verdi av fortsatt forfallsprosess skal også tas med i vurderingen. Forfallet i fjellet går sent og tufter som kan synes restaureringsverdige kan være automatisk fredet kulturminne. En forvaltningsrettet tiltaksplan bør angi aktuelle objekter.

• Ved vedlikehold / restaurering / ombygging / rekonstruksjon av bygninger med kulturhistorisk verdi og andre kulturminner skal det brukes opprinnelige materialer og håndverksteknikker.

• Dersom det gis tillatelse til vedlikehold av kjørespor eller stier og til bygningsmessige tiltak som forutsetter terrenginngrep som uttak av torv eller stein, skal det settes vilkår om at objekter av kulturhistorisk verdi ikke skades. Eksempelvis skal ikke stein fra gamle tufter, dyregraver eller lignende brukes til nybygg.

• Ved anlegging av nye turstier skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før endelig trase fastsettes.

• Ved nedlegging av stier og evt. riving av varder skal kulturminnemyndighetene høres og gis anledning til å gjennomføre befaring før tiltak iverksettes. I en del tilfeller kan dagens turstier være etablert der det gikk eldre ferdselsveger

Skjøtsel og skilting bør forankres i en helhetlig og overordna plan. Ved skjøtsel og skilting av kulturminner skal kulturminnemyndighetene høres.

s. 59
Tiltak

Forvaltningsmyndighetene vil ta initiativ til å få:

• Utarbeidet en overordnet skilt-, skjøtsel- og formidlingsplan for kulturminner. Et overordnet mål er aktiv og målrettet informasjon om områdets kulturminner og kulturhistorie. Deretter gjennomføre tiltak iht. en slik plan.

• Utarbeidet plan og rutiner knyttet til oppsyn og registrering av kulturminner.

• Utarbeidet en plan hvor en går igjennom og evaluerer den kulturhistoriske verdien til enkeltbygninger og bygningsmiljøer. Planen kan blant annet brukes til å kanalisere midler til istandsetting av bygningene/miljøene med størst verneverdi.

Tiltakene må i stor grad gjennomføres av fylkeskommunen(e).

Miljødirektoratet veileder M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven

s. 30

Alle nasjonalparkene og de fleste landskapsvernområder skal ha forvaltningsplaner. Disse skal inneholde retningslinjer om forvaltningen av kulturminner innenfor verneområdet

s. 34

Samarbeid mellom ulike aktører

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative kontaktpersoner i kommunene. Sistnevnte samarbeider med forvalterne om bl.a. bestillingsdialog og saker etter plan- og bygningsloven.

Saksbehandling etter ulike lovverk

Naturmangfoldloven og kulturminneloven er spesielle lover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

…

Der freda kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde.

s. 35

Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtselsplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Naturmangfoldloven

§ 47 skjøtsel av verneområder

I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av verneområdet. Forvaltningsmyndigheten skal, hvis mulig, inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak. Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med interesserte organisasjoner eller andre om at disse utfører slike skjøtselstiltak.

Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep. Skjøtselstiltak som innebærer høsting av naturlige ressurser eller en vesentlig endring i naturtilstanden slik den var da vernearbeidet tok til, jf. § 42 eller § 45 første ledd, kan ikke skje etter denne paragraf.

Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd.

Økonomiske fordeler ved gjennomføring av skjøtselstiltak tilfaller grunneieren eller rettighetshaveren.

Beslutninger om å iverksette skjøtselstiltak etter første og andre ledd er ikke enkeltvedtak

Utkast til plan for skjøtsel av verneområdet skal om mulig legges frem samtidig med at verneforskriften blir fastsatt.

Miljørettsprinsippene
I tillegg til behandling etter verneforskrift og eventuelle retningslinjer i forvaltningsplanen, skal saken også vurderes etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldlovens §§ 8-12 i (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jmf. § 7.

Strategi for bruk av midler til tiltak i verneområder, 2020-2025

Kulturminner i verneområder
Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

Vurdering

Naturmangfoldoven § 47, jf. verneforskriften for Dovre nasjonal § 5, og vedtektene for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre pkt. 8.2, gir nasjonalparkstyre hjemler til å behandle forslaget til skjøtselsplan og legge det ut på høring. Det formelle ansvaret for Rondane-Dovre nasjonalparkstyret er knyttet til Dovre nasjonalpark.

Nasjonalparkstyret kan likevel være en teknisk tilrettelegger for høringen, også utenfor nasjonalparkens grenser. Det vil da være opp til forvaltningsmyndigheten for disse områdene

å sluttbehandle skjøtselsplanen for sine strekninger av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Villreinen er et gjennomgående verneformål for alle verneområdene i Rondane og Dovre. Kunnskapsgrunnlaget om verneverdiene i dette området er godt. Når det gjelder villrein foreligger

- NINA Rapport 1013, Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2009-2014 og
- NINA Rapport 339 fra 2008 som oppsummerer kunnskapsstatus og leveområde, samt tilhørende kart utarbeidet i forbindelse med arbeid med regional plan for villreinen i Rondane og Sølnkletten.
- NINA Rapport 551 utreder konflikten mellom villrein og menneskelig ferdsel i området (naturmangfoldloven § 8).

Nedenfor er det vist to kartplott fra GPS-merkede simler sin bruk av området i april-mai og juni-august. Det er går fram av kartplottene at områdene i nord-vest er lite brukt, men at bruken har en viss økning i sommermånedene.

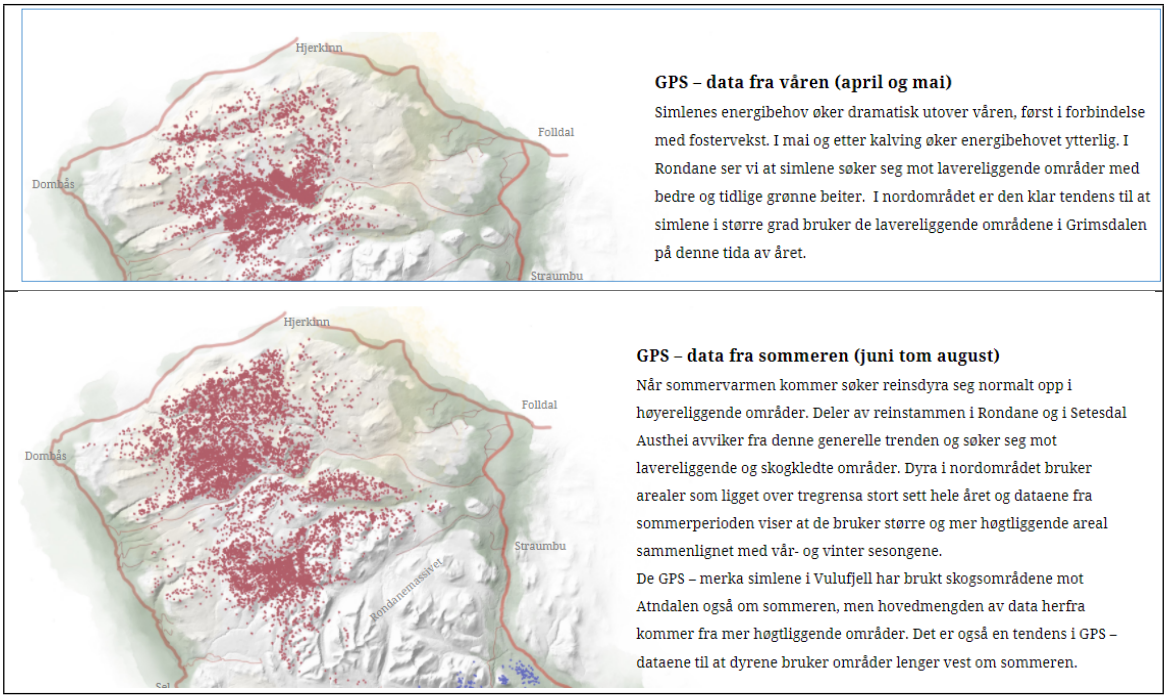

Ferdselen på Kongevegen er defor konfliktfylt i.f.t. villreinens bruk. Skjøtselsplanen er likevel ikke en plan for økt ferdsel, men en plan for å vedlikeholde og sikre kulturminner av nasjonal verdi. Nasjonalparkforvalteren vurderer derfor at planen vil ha liten påvirkning på villreinens leveområder. (naturmangfoldoven § 9 og 10).

Det er ikke foreslått tunge informasjonstiltak, heller ikke innenfor grensene av Dovre nasjonalpark. Det er likevel foreslått å sanere informasjonen/skiltingen på vegens høyeste punkt, Hardbakken, og erstatte dette med et skilt i kne-/hoftehøyde med informasjon om kulturminnet Allmannrøysa. Dette er en såkallet «påkastrøys», en skikk som stammer fra pilegrimsvandringene i middelalderen. Nasjonalparkforvalteren mener etter en helhetlig vurdering, at et slikt tiltak kan aksepteres, gitt Allmannrøysa spesielle verdi og karakter som kulturminne.

Nasjonalparkforvalteren vurderer det framlagte forslaget til skjøtselsplan, til å ha en helhetlig framstilling når det gjelder verneverdier, brukerinteresser, mål og tiltak, og innstiller på at forslaget blir lagt ut på høring.

Skjøtselsplan for Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

Dovre nasjonalpark, Fokstugu landskapsvernområde

Kongevegen i Dovre nasjonalpark ved Hardbakken. Foto: Matti Bernitz

Forord

Arbeidet med skjøtselsplanen har pågått gjennom 2021 og sluttføres i 2022. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har ledet prosessen. Marit Johansson, prosjektleder for Kongevegen over Dovrefjell i Statens vegvesen, har skrevet skjøtselsplanen, men flere har gitt viktige bidrag til teksten ut fra sin faglige kompetanse og rolle. Bidragsytere er Carl S. Bjurstedt (Dovrefjell nasjonalparkstyre), Trond Stensby og Eirin Berge (Rondane-Dovre nasjonalparkstyre), Hans-Jacob Dahl (Pilegrimssenter Dovrefjell) og Øystein Rønning Andersen (Innlandet fylkeskommune). I arbeidet ble det nedsatt både en prosjektgruppe og arbeidsgruppa. Prosjektgruppa har bestått av representanter fra Innlandet fylkeskommune, Statsforvalteren Innlandet, Dovre kommune, Villreinnemda Rondane-Sølnkletten, Villreinutvalget for Rondane nord, grunneiere, Statens vegvesen, Pilegrimssenter Dovrefjell og SNO Rondane. Det har blitt avholdt to møter og én befaring av strekningen Åteigen-Fokstugu i prosjektgruppa. Deltagere i arbeidsgruppa har vært Trond Stensby, Eirin Berge, Bernhard Svendsgard (Dovrefjell nasjonalparkstyre), Kari Bentdal (Dovre kommune), Finn Bjormyr (SNO-Rondane), Øystein Rønning Andersen, Hans-Jacob Dahl og Marit Johansson. Arbeidsgruppa har hatt jevnlige møter hvor utkast til skjøtselsplanen har blitt gjennomgått og diskutert.

Vi vil takke alle bidragsytere og involverte for gode diskusjoner og innspill gjennom prosessen!

Innhold

Forord 2
1.0 Innledning 5
1.1 Bakgrunn og formål 5
Formål med skjøtselsplanen 5
Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell 5
1.2 Bruker- og verneinteresser i området 7
Villrein 7
Bestandsforvaltning 7
Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark 9
Utmarksbeite 10
Friluftsliv 10
1.3 Kongevegen over Dovrefjell – historikk 12
2.0 Beskrivelse av strekningen Åteigen – Fokstugu 13
2.1 Delstrekning Åteigen-Ståkån 14
2.2 Delstrekning Ståkån – Bønnealteret 14
2.3 Delstrekning Bønnealteret – Hardbakken 16
2.4 Delstrekning Hardbakken – Hundyrju 17
Allmannrøysa 19
Løsfunn 20
Kongevegen ved Hundyrju 21
2.5 Delstrekning Hundyrju – Fokstugu 23
Kongevegens yngste trasé 23
Kongevegens eldste trasé 25
3.0 Forvaltningsansvar, lovverk og retningslinjer 27
3.1 Kulturminneforvaltningen 27
Kulturminneloven 27
Statens vegvesen 27
Regional kulturminneforvaltning – Innlandet fylkeskommune 27
Pilegrimsleden og Dovre kommune 28
3.2 Verneområdeforvaltningen 28
Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde 28
4.0 Grunneiere – rettigheter og interesser 32
5.0 Skjøtselsplan 32
5.1 Retningslinjer for skjøtsel av kulturminner 32
5.2 Retningslinjer/metode for skjøtsel av historiske veger 32

Vegetasjonsrydding 33
Tørrmurer 33
Stikkrenner 33
5.3 Skjøtsel av kulturminner og tilrettelegging mellom Åteigen og Fokstugu 33
Skjøtselstiltak Åteigen-Ståkån 33
Skjøtselstiltak delstrekning Ståkån – Bønnealteret 34
Skjøtselstiltak Bønnealteret – Hardbakken 35
Skjøtselstiltak Hardbakken – Hundyrju 36
Skjøtselstiltak Hundyrju – Fokstugu 37
Informasjonsskilt og merking 38
Eldre tilrettelegging/rydding av området 40
Håndtering av søppel 40
Ferdselsteller 40
Sykling langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu 41
Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden 41
5.4 Tiltaksplan 42
6.0 Oppsummering 43
Litteratur 44
Vedlegg 45
Praktisk veiledning – årlige skjøtselstiltak 45
Åteigen – Ståkån 45
Ståkån – Bønnealteret 45
Bønnealteret – Hundyrju 45
Hardbakken – Hundyrju 46
Hundyrju – Fokstugu 46
Kart 48

1.0 Innledning

1.1 Bakgrunn og formål

Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu inngår i et rikt veghistorisk landskap med stor tidsdybde, og er av spesiell kulturminnefaglig interesse og verneverdi. Deler av vegmiljøet ligger innenfor Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde. Skjøtselsplanen skal sikre en fremtidig bevaring av de veghistoriske kulturminnene innenfor området, og samtidig ivareta andre verneformål i verneområdene, blant annet villrein og annet naturmangfold.

Formål med skjøtselsplanen

- Sikre en helhetlig ivaretagelse av Kongevegen med det historiske vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu.
- Sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet.
- Være et førende dokument for skjøtsel og ivaretagelse av strekningen.

Planen utarbeides etter initiativ fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i forbindelse med prosjekt Kongevegen over Dovrefjell som er et større samarbeidsprosjekt mellom Statens vegvesen, Innlandet fylkeskommune, Trøndelag fylkeskommune, Dovre kommune, Oppdal kommune, Dovrefjell nasjonalparkstyre, Gudbrandsdalsmusea, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Pilegrimssenter Dovrefjell. Pilegrimsleden følger også Kongevegen fra Åteigen til Fokstugu, og regnes som den mest autentiske delstrekningen av hele Pilegrimsleden fra Oslo til Trondheim.

Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell

Hovedmålet med prosjektet Kongevegen over Dovrefjell er å bevare kulturminnet Kongevegen over Dovrefjell gjennom istandsetting, formidling og tilrettelegging. Istandsettingen gjennomføres etter kulturminnefaglige og naturfaglige prinsipper. Formidlingen av veghistorien skal øke kunnskapen om Kongevegen og være en viktig del av bevaringen av kulturminnet Kongevegen. Prosjektet har som målsetning å tilrettelegge Kongevegen som en sammenhengende historiske vandringsveg fra Dovre kikre til Oppdal kirke. En sammenhengende tilrettelegging vil bidra til en mer helhetlig bevaring. Tilretteleggingen av Kongevegen skal også fremme fysisk aktivitet, næringsutvikling og inngå i reiselivssatsingen på begge sider av fjellet. Et annet viktig premiss og mål for prosjektet er at Kongevegen skal være et tiltak for å kanalisere ferdsel utenfor de mest sårbare naturområder på Dovrefjell.

Skjøtselsplanen har tatt utgangspunkt i rapporten som ble skrevet etter kartleggingen av Kongevegen som ble foretatt i løpet forprosjekt Kongevegen over Dovrefjell (Johansson 2018).

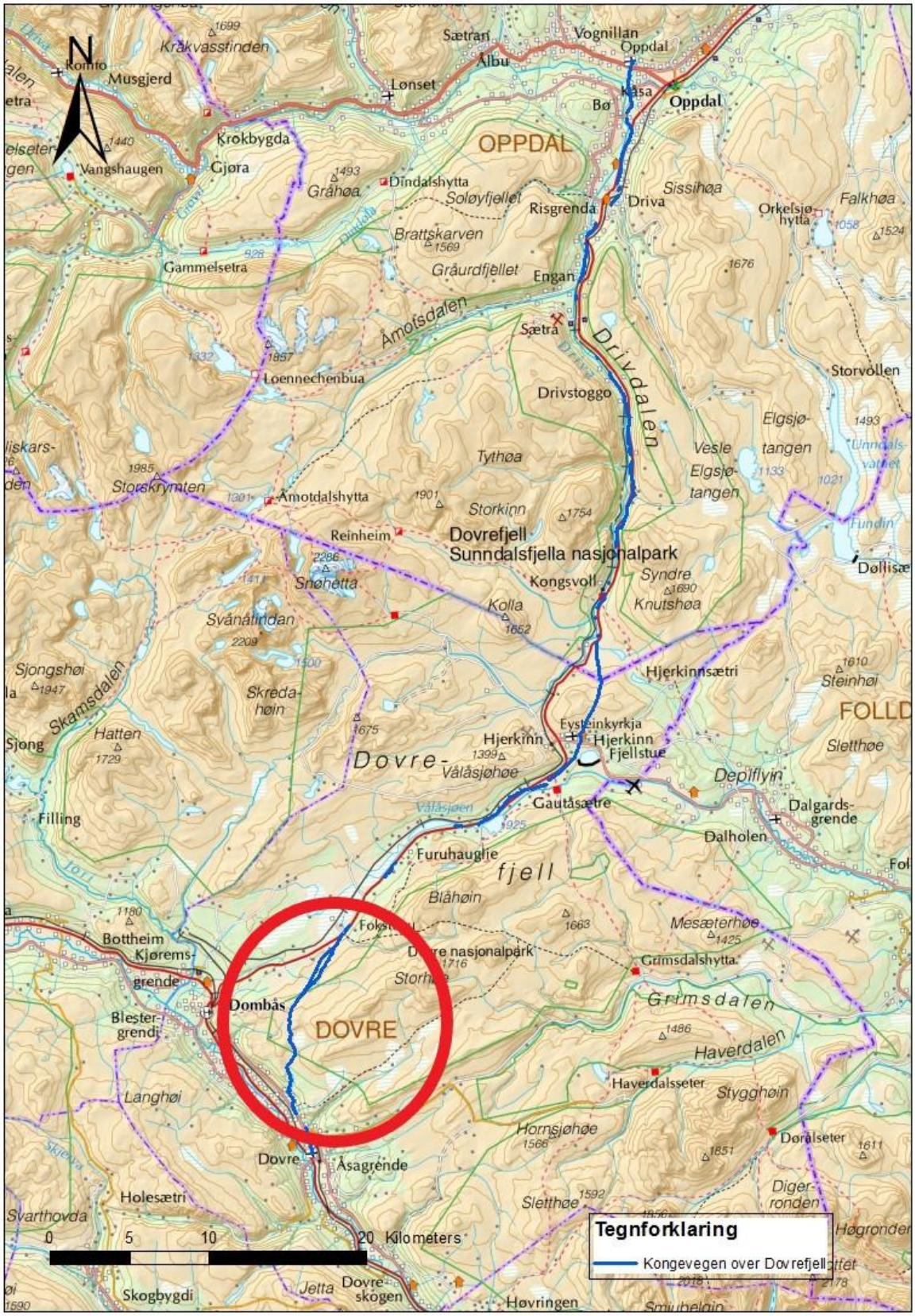

Oversiktskart som viser Kongevegen over Dovrefjell hvor strekningen mellom Åteigen og Fokstugu er utringet med rødt.

Kongevegen strekker seg over Hardbakken med utsikt til Snøhetta. Foto: Kjetil Rolseth

1.2 Bruker- og verneinteresser i området

Villrein

Villrein er hovedformålet med vern av Dovre nasjonalpark, og største delen av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu ligger innenfor leveområdet for villreinbestanden i Rondane nord villreinområde.

Bestandsforvaltning

Villreinnemnda for Rondane Sølnkletten er forvaltningsorgan for villrein, jf. hjorteviltforskriften § 21: *«Villrein i alle villreinområder med areal i to eller flere kommuner skal forvaltes av ei villreinnemnd. Villreinnemnda skal arbeide for en langsiktig bærekraftig forvaltning av villreinen og dens leveområder i samsvar med naturmangfoldloven og viltloven.»*

Rondane nord villreinutvalg er en sammenslutning av jaktrettshavere i Rondane nord villreinområde. Villreinutvalget fremmer forslag til bestandsplan m.m. til villreinnemnda, og er ellers ansvarlig for gjennomføring av villreinjakta.

Villreinutvalget for Rondane nord har i sin bestandsplan en målsetting om å ha 1200 vinterdyr nord for Ula, ca. 1600 dyr om sommeren, se figur på side 8.

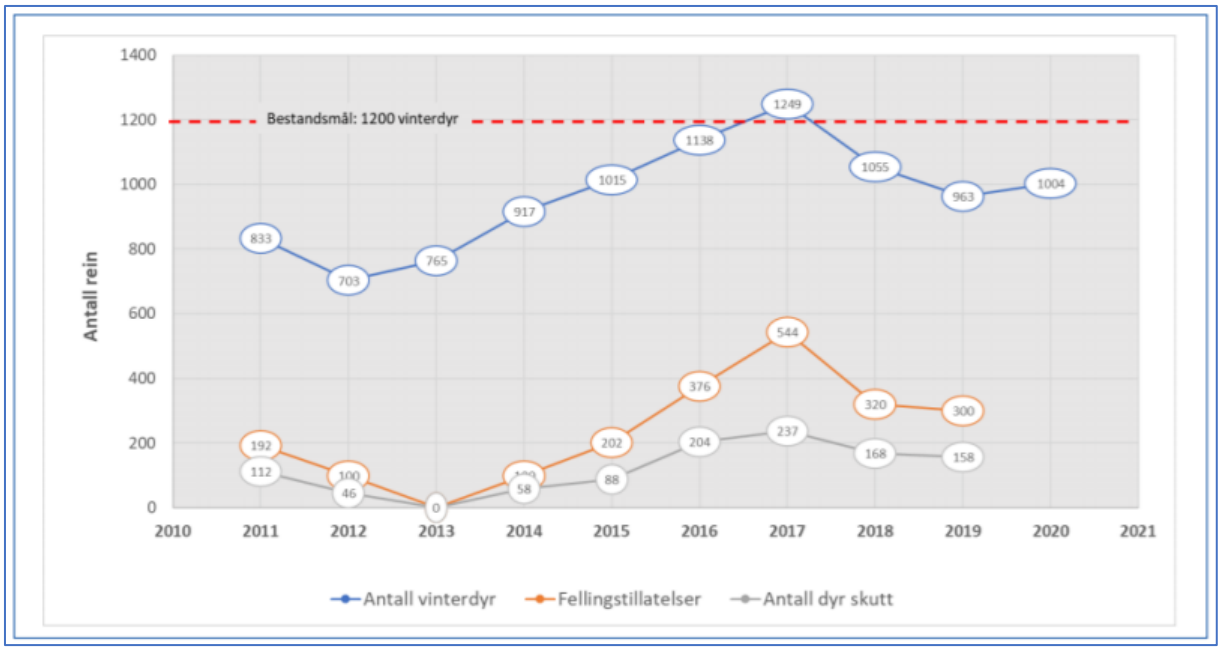

Bestandsutvikling nord for Ula. (Villreinutvalget for Rondane nord)

Villreinnemnda for Rondane Sølnkletten peker på sin hjemmeside på følgende hovedutfordringer:

Rondane nord

- Restaurere trekkmuligheter på begge sider av Rondanemassivet ved hjelp av konkrete tiltak.
- Bedre tilgangen til sommerbeiter
- Sikre trekk- og sommerbeitemuligheter i Grimsdalen
- Kanalisere ferdselen ved en plan for sommerstier og skiløyper
- Sikre trekk- og beitemuligheter inn mot Sølnkletten.

Kunnskapsgrunnlag – kvalitetsnorm for villrein, delnorm 3

I forbindelse med arbeidet med Kvalitetsnormen for villrein, delnorm 3, har Norsk villreinsenter kartlagt følgende (Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane) i kartfortelling som er publisert på villrein.no:

I avsnittet som omhandler funksjonsområder, beskrives områdene Dovre og Folldal:

«[…] Dette er det nordligste kalvings- og oppvekstområdet, og inkluderer Dovre, Folldal og nordlige deler av Sel kommune. Det er godt kjent at villreinen benytter seg av dette området under kalvingen så vel som i oppvekstsesongen. Flere steder er det observert dyr som trekker langt ned mot skoggrensen. Dette gjelder ofte bukk, men det forekommer også at fostringsflokker benytter seg av disse områdene, spesielt områdene i nord og vest ut mot E6. […]

Videre omtales også Kongevegen:

«[…] Kongevegen ligger i et lavtliggende område som blir tidlig bart. Den største utfordringen er derfor knyttet til kalvings-, oppvekst- og sommerperioden. Det var tidligere et viktig vårbeite[1] mellom Fortinnakollen, Gråhøranden mot elva Hundyrju og videre sørover mot Hjellådalen og Einbuggdalen.

[1] Det er fortsatt et viktig vårbeite.

Det er satt i gang et prosjekt for å utbedre stien. En potensiell utfordring i den sammenheng er økt ferdsel av gående og syklende som kan føre til ytterligere arealunnvikelse.»

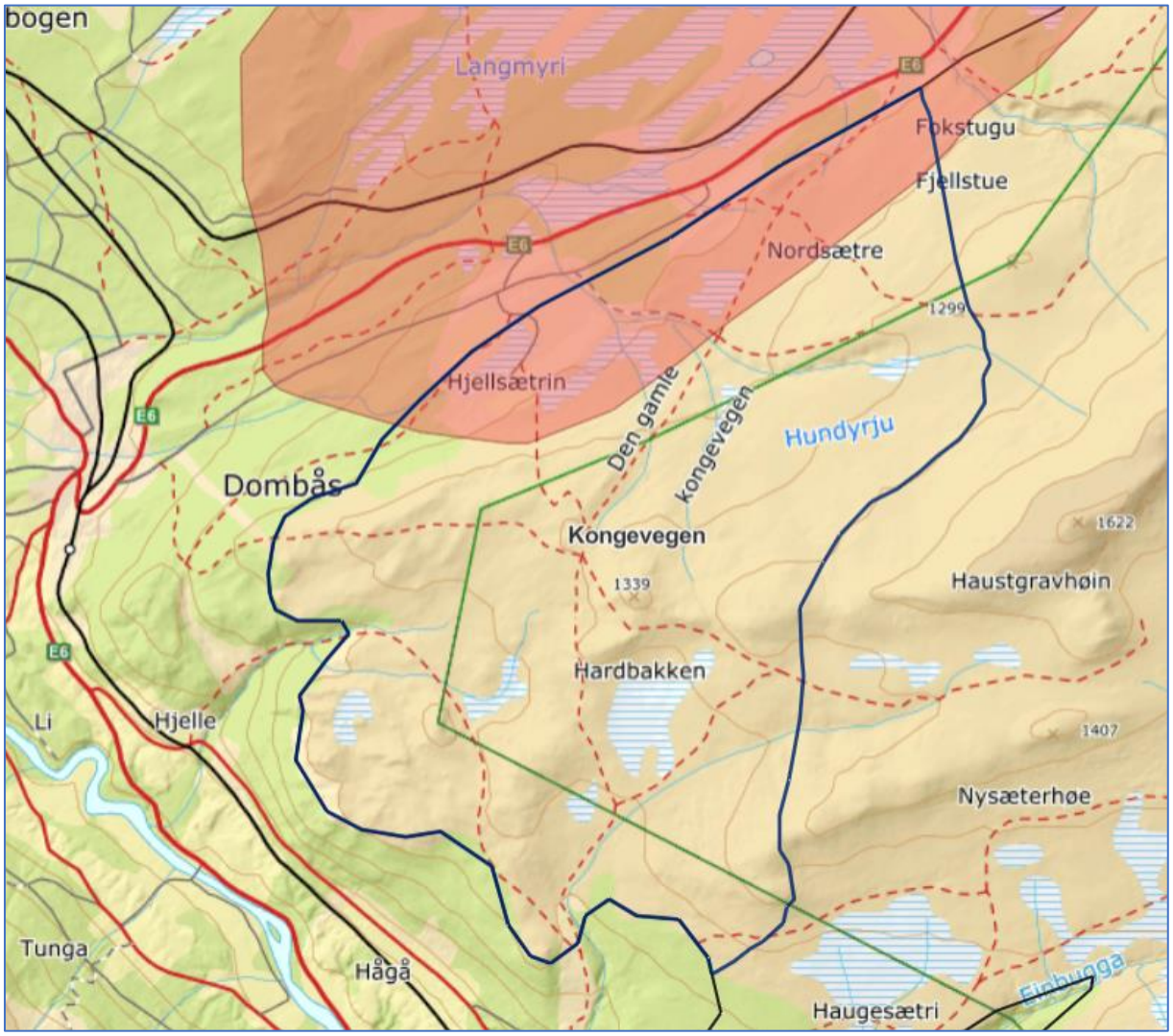

Fokusområde «Kongevegen», Kunnskapsgrunnlaget for delnorm 3 i Rondane – kartfortelling villrein.no.

Besøksstrategi for Dovre nasjonalpark

I sårbarhetsanalysen for Besøksstrategien for Dovre nasjonalpark står det bl.a.:

«Ferdselen langs Kongevegen /Pilegrimsleden er over de terskelverdier som angis for å gi negativ påvirkning på villreinens kryssinger av et stisegment og arealunnvikelse, jf. NINA-rapport 1013. Arealunnvikelse fører til tap av viktige beiteressurser i barmarksperioden. En har ikke virkningsfulle avbøtende tiltak for å avgrense ferdselen.»

Annet naturmangfold

I sårbarhetsanalysen for Besøksstrategien for Dovre nasjonalpark står det bl.a.:

«Kongevegen har en godt avgrenset trasé uten tilløp til parallelle stifar. De sensitive enhetene som er registrert ser ut til å tåle dagens ferdsel godt. Det er aktuelt med overvåking av tilstanden, og enkelte forbyggende tiltak, jf. eget notat fra sekretariatet.»

Det er ikke registrert sensitive enheter for dyreliv eller planteliv i området langs Kongevegen.

Utmarksbeite

På NIBIO sin kartløsning *Kilden* finner vi informasjon om beitelag og utmarksbeite knyttet til området, som vist i tabellen og kartet under.

Oversikt over beitelag og dyr på utmarksbeite for 2019 i området:

Beitelag	**Medl.**	**Sau sluppet**	**Lam sluppet**	**Sau lam / km²**	**Storfe sluppet**	**Tilgjengelig areal (km²)**
Grimsdalen (Dovre)	12	20	30	1	371	76,2
Bergsgrenda (Dovre)	5	577	954	9	25	166,5
Einbuggdalen og Hardbakken (Dovre)	10	1011	1845	15	35	189,4
Streite – Meseterhø beitelag (Folldal)	10	561	1028	9	42	168,8
Sum	**37**	**2169**	**3857**		**473**	**600,9**

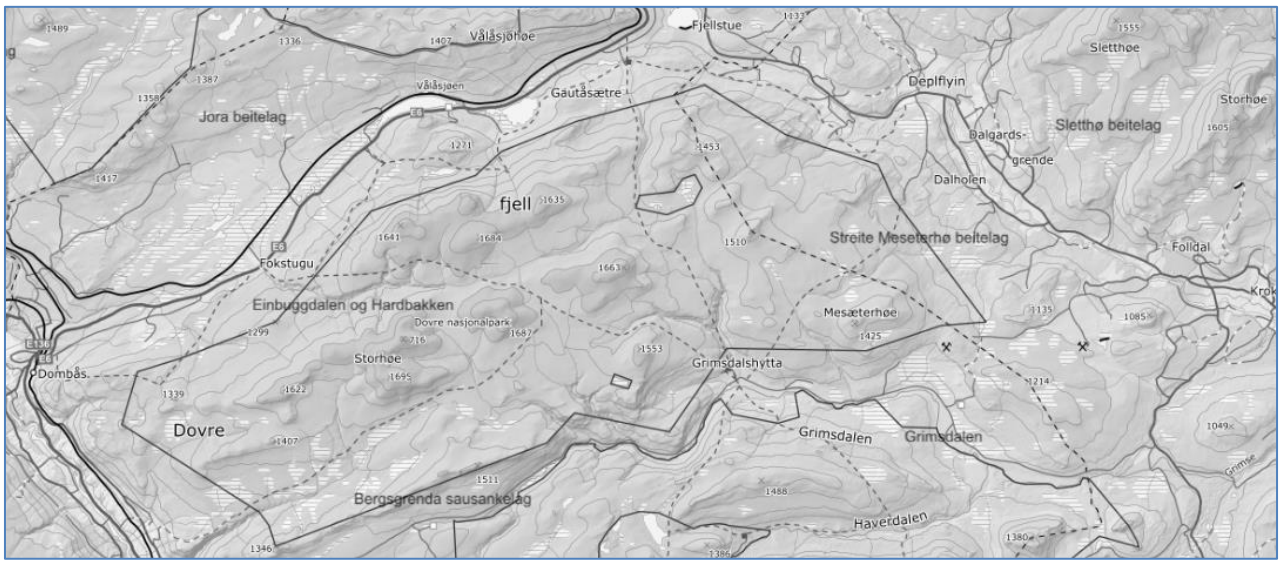

Kart over beitelag knyttet til Dovre nasjonalpark (fra NIBIO Kilden)

Representanter for beitebrukerne har uttrykt at ferdselen langs Kongevegen medfører ulemper for beitebruk. Det er bl.a. pekt på forsøpling, og at beitedyrene følger etter turvandrere ut av beiteområdet.

Friluftsliv

I tilknytning til Kongevegen går det turstier til/fra Dombås og Hjelleseter. Disse stiene har erfaringsmessig mest lokal bruk som nærturområde for befolkningen på Dombås. I brukerundersøkelsen for Kongevegen som ble gjennomført av NINA i 2019 stå det imidlertid: «I fokusområde Hardbakken avskjærer Kongevegen et begrenset villreinareal der GPS posisjonene viser en arealunnvikelse, men ferdselen fra Dombås er stor i dette området, uavhengig av hva som skjer med ferdsel på Kongevegen» (Wold og Selvaag 2019:4).

Om vinteren blir skigåere i stor grad kanalisert til oppkjørte skiløyper ved Dombås og over Dovrefjellet (området Fokstugu – Furuhaugli – Gardsenden), se kartutsnitt fra skisporet.no under.

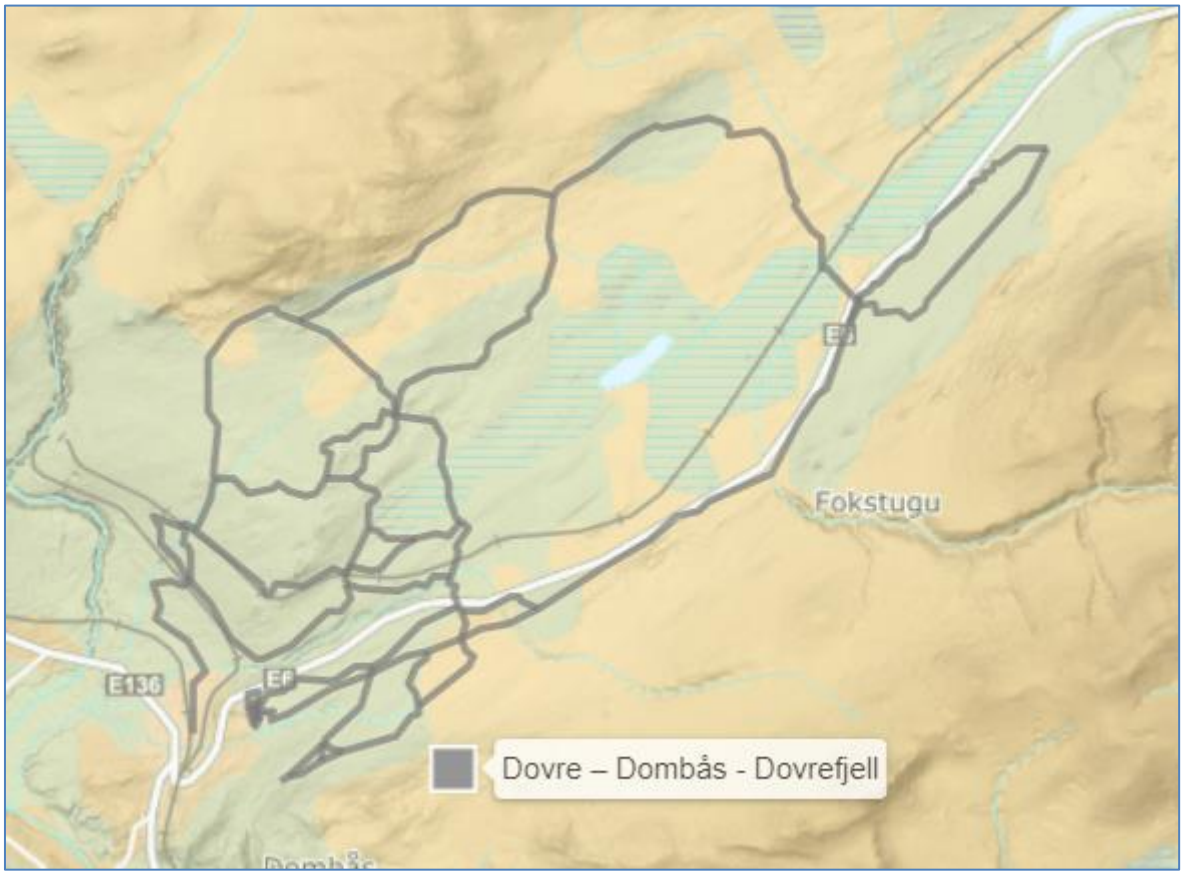

Kartutsnitt fra skisporet.no.

1.3 Kongevegen over Dovrefjell – historikk

Kongevegen over Dovrefjell ble anlagt på slutten av 1600-tallet og begynnelsen av 1700-tallet som den første offentlige anlagte vegen over et høyfjellsområde i Norge. Anleggelsen var en bestilling fra den dansk-norske kongen, og Kongevegen var i statlig eie. Utbyggingen av vegen over Dovrefjell førte til at man fikk en kjørbar veg som var anlagt etter datidens krav med oppbygget veglegeme, planbestemt kurvatur og stigning, stabbesteiner, varder og stikkrenner. Kongevegen over Dovrefjell ble sentral for å bedre kommunikasjon og transport mellom to landsdeler, og anses som et pionerarbeid i sin tid og utgjør en viktig del av norsk samferdselshistorie. De mange kongeferdene langs Kongevegen over Dovrefjell på 1700-tallet og 1800-tallet gir denne Kongevegen en helt spesiell kulturhistorie.

Anleggelsen av vegen ble utført etter instrukser fra generalvegmestere, og arbeidet ble gjennomført med ren håndmakt av bøndene i området, som ble pålagt pliktarbeid. Generalvegmester Peter Dreyer var ansvarlig for å anlegge Kongevegen over Vårstigen og opp til Porten (fylkesgrensen) forut for Frederik IVs kongeferd over Dovrefjell i 1704, og generalvegmester Ulrich Fredrik Boysen gjennomførte utbedringer av Kongevegen på strekningene i det sønnenfjelske i samme periode.

Da Christian V reiste over Dovrefjell i 1685 var det kun mulig å ri til hest, selv om det antagelig ble gjort noen utbedringer av vegen allerede før denne ferden. Beretninger om neste kongeferd beskriver hvordan Fredrik IV kunne reise med en tohjuls vogn – en chaise – i 1704 (Nielsen 1999: 30). 1704 anses derfor som det første sikre årstallet hvor hele Kongevegen over Dovrefjell var anlagt som en kjørbar veg. Antagelig ble vegstandarden ytterligere forbedret til Christian VIs kongeferd i 1733, da han og hans følge kunne kjøre på Kongevegen over Dovrefjell med firehjuls vogner (Sletbak 1977). Det var trolig generalvegmester Charles Æmilius Lützow som var ansvarlig for utbedringene av vegen før kongeferden i 1733.

I siste halvdel av 1700-tallet ble Kongevegen over Dovrefjell igjen utbedret. Brødrene Krogh, som var generalvegmestre for hver sin landsdel, var ansvarlig for disse utbedringene. Nicolai Fredrik Krogh var generalvegmester for det nordenfjelske fra 1768 til 1801 og ansvarlig for utbedringene i Trøndelag, mens Georg Anton Krogh var generalvegmester for det sønnenfjelske fra 1767 til 1786, og ansvarlig for utbedringene av Kongevegen over Dovrefjell i Innlandet (Paus 1966: 36, 37). Flere steder fikk Kongevegen nye løp da utbedringene av brødrene Krogh ble gjennomført etter det franske prinsipp.

Det franske prinsipp handlet om bedre fundamentering og grøfting, samt idealet om den rette linjeføring. I stedet for å følge terrengets naturlige svinger og stigninger, skulle vegen nå gå rett fram for å gjøre vegen kortere (Eikehaug og Adriansen 2011: 36). På Dovrefjell førte dette idealet til at kongevegen ble lagt gjennom våte myrer og bratte bakker, noe som både må ha vært upraktisk og vedlikeholdskrevende. Kongevegen på Dovrefjell har flere eksempler som viser det franske prinsippet og hvordan det ble gjennomført uansett landskapsmessige forhold, som for eksempel traséen gjennom myra sør for Fokstugu, den lange rette linjen før Hjerkinn fjellstue, og de bratte rette bakkene på Vårstigen.

Kart fra 1806 som viser Kongevegen mellom Ruste og Fokstugu, med bruene over Hundyrju inntegnet.

2.0 Beskrivelse av strekningen Åteigen – Fokstugu

Høyfjellsstrekningen på nesten 12 km mellom Åteigen og Fokstugu er trolig den lengste autentiske strekningen av den Trondhjemske kongeveg. Strekningen går fra gården Åteigen på Dovre til kjennemerket Ståkån og Bønnealteret, før Allmannrøysa som ligger på ca. 1200 meter over havet, fram til Hundyrju-elvene og Fokstugu fjellstue. Fra Allmannrøysa er det god sikt inn over Dovrefjell, og mot Snøhetta og Svånåtindan i vest. Fokstugu fjellstue kan også skimtes fra Allmannrøysa.

Allmannrøysa er et kjennemerke og et kjent varp som fremdeles er i flittig bruk. Den stadig voksende røysa er et synlig bevis på en høyst levende varptradisjon. Allmannrøysa er registrert som en mulig gravrøys og det kan være sannsynlig at det ligger en gravrøys under varpet (Hildre og Tidemansen 2013). Over Hardbakken er det spor etter flere vegfar, og et stort antall løsfunn registrert ved Hardbakken gjør at vi kan datere ferdselsvegen over Hardbakken til jernalder og middelalder, kanskje enda lengre tilbake i tid.

Langs strekningen mellom Åteigen og Fokstugu har vi flere vegrelaterte kulturminner, som varder, brukar, kavlebruer og steinsatte stikkrenner. Vi finner også flere traséer av Kongevegen nord for Hardbakken. Et tydelig bevis på vegutbedringen som ble gjennomført på slutten av 1700-tallet, inspirert av det franske prinsipp, finner vi mellom Hundyrju og Fokstugu.

Under følger en beskrivelse av Kongevegen slik den fremstår i dag og som kulturminne. Andre kulturminner i tilknytning til Kongevegen beskrives også.

2.1 Delstrekning Åteigen-Ståkån

Kongevegen strekker seg fra Åteigen 27/4, hvor det første partiet er rett og spesielt tydelig markert med en oppbygning i sør. Etter hvert slynger Kongevegen seg jevnt oppover lia, og flere steder er det partier med synlig tørrmur i nedkant av vegen. Etter vegetasjonsrydding av strekningen i 2020 og 2021 ble disse tørrmurene igjen synlige etter å ha vært dekket av einerkratt.

Terrenget er svakt hellende mot vest, og vegetasjonen består av løv- og barskog. Bredden på vegen varierer fra 2,5 til 3 meter. Vegdekket er preget av gress og jord, samt noe stein og berg. Strekningen brukes i dag som turveg og er en del av Pilegrimsleden. Vegen benyttes også som kjøreveg i forbindelse med utmarksressurser.

Dagens tilstand på denne strekningen er forholdsvis god, men enkelte steder er det markerte hjulspor som har blitt dypere ved utvasking. I nedre del av traséen ved 29/16 Knausn er det en ødelagt stikkrenne som har ført til en mindre oversvømmelse av vegen. Ved retningsskiltet til Fokstugu, på midten av strekningen, er det en bekk som renner over vegen. Begge steder kan utbedres ved heller eller steinsatte historiske stikkrenner.

Etter en brattere bakke, når vi stedet Ståkån som er markert med en pilegrimsstolpe. Fra stedet er det er god utsikt over Dovrebygda og Jetta mot sydvest. Stedsnavnet *Ståkån* kan være knyttet til vegmerking, da merkingen over fjellet tradisjonelt startet her. En annen forklaring på dette stedsnavnet er knyttet til henrettelsen av en tjenestejente på Tofte, som fikk hodet satt på en stake akkurat her, til spott og spe for de ferdende langs Kongevegen (Hildre og Tidemansen 2014: 22).

Kongevegen i dette området dateres til førreformatorisk tid og er registrert som et automatisk fredet kulturminne i Riksantikvarens kulturminnedatabase med ID-nummer 35026. I tillegg er det registrert tre løsfunn i nærheten av Kongevegen på strekningen, som pilspiss fra eldre jernalder (ID 17189), ildstål fra vikingtid-middelalder (ID 17792) og kniv fra jernalder/middelalder (ID 171790). Funnene vitner om at området har vært brukt som jaktområder og for ferdsel, og kan tyde på at Kongevegen er blitt lagt i nærheten av eldre vegfar (Hildre og Tidemansen 2014:22)

2.2 Delstrekning Ståkån – Bønnealteret

Fra stedet Ståkån blir terrenget noe flatere, og vi får et mer fjellpreget landskap. Vegetasjonen består av noe fjellbjørk, og einerbusker preger terrenget ved Kongevegen. På strekningen er det flere steinsatte stikkrenner fra kongevegperioden som er markerte, men kollapset. Det er også spor etter minering på strekningen, hvor det er synlig at berg har blitt sprengt bort. Stikkrennene og mineringen utgjør i seg selv enkeltkulturminner langs Kongevegen og er synlige bevis på den høye vegstandarden som var nødvendig for kjørevegen og hovedvegen som en gang gikk her. Kongevegen er på deler av strekningen datert til førreformatorisk tid og registrert som et automatisk fredet kulturminne i Riksantikvarens kulturminnedatabase med ID 35026.

På strekningen mellom Ståkån og Bønnealteret er det en generell utfordring i forhold til tilsig av vann, spesielt på våren, som fører til oversvømmelser av vegen. Det er omtrent 10 steder med større vannproblematikk fra det flatere partiet nord for Ståkån til bekken som renner over vegen og ut i Rådååe, syd for Bønnealteret. Det første området møter vi omtrent 500 meter etter Ståkån, hvor to store dammer gjør vegen lite farbar, og man må gå større omveger rundt dammene for å komme videre

langs Kongevegen. Området måler omtrent 30 meter i lengde. Problemet ved den nordligste dammen kan løses ved en stikkrenne og dreneringsgrøft, som kan lede vannet ut av vegen og ned mot elva som renner øst for vegen. Det er mulige spor etter en stikkrenne her. I dette området lider vegen under store utvaskinger, noe som innebærer at vegfundamentet har forsvunnet, og naturlig berg ligger synlig i dagen. Det er også hjulspor i vegen.

Det neste området med vannproblematikk, finner vi kun noen meter nord for det første området og måler omtrent 14 meter i lengde. En renne i nordre del kan løse problemet med tilsig og opphoping av vann her. Hvis vi følger vegen videre nordover møter vi snart et nytt område med tilsig fra overkanten av vegen. Her er det mulig å legge en renne for å lede vannet ut av vegen. Etter dette partiet forsvinner vegen på grunn av et myrlendt område og store utvaskinger. Det er også tydelige markert hjulspor her. Nord for dette partiet finner vi to lignende våte og myrlendte områder. Det er en original stikkrenne i dette området som har kollapset. Det er mulig å restaurere denne stikkrenna for å løse vannproblematikken i området.

Kongevegen nord for Ståkån med stikkrenne fra Kongevegperioden. Foto: Ann Kristin Engh

I et tørt område like nord for stikkrenna som er omtalt ovenfor finner vi restene etter en ny stikkrenne. Stikkrennene er en type vegrelatert kulturminne som gir god informasjon om hvordan Kongevegen ble anlagt, og det kan være et egnet sted for et informasjonspunkt. Går vi noen skritt nordover langs Kongevegen ser vi restene av en oppbygd tørrmur i nedkant av vegen. Muren er omtrent 0, 5 meter høy med fire omfar. Etter muren finner nok en original stikkrenne som har kollapset. Her samler det seg vann i dag og stikkrenna kan istandsettes for å gjøre vegen tørrere.

Lengre nordover renner det en bekk over Kongevegen. Bekken renner fra Sauhansstugumyre til Rådåa. Det er vanskelig å forsere bekken, spesielt om våren, og kloppsteiner eller en helle kan legges over bekken. Etter bekken finner vi et parti av vegen med store utvaskinger. Kun enkelte tuer står igjen av

det opprinnelige vegfundamentet, da det meste av vegfundamentet er vasket bort. De store utvaskingene i området ved Bønnealteret skyldes antagelig store nedbørsmengder, da vegen fungerte som et bekkefar. Store skader ble påført Kongevegen i dette området under flommen i 2013. Bildet under viser skadene og utvaskingen av vegen i 2013.

Bildet viser skader ved storflommen i 2013. Bjørn Romsås går langs kongevegen ved Bønnealteret. Foto: Ann Kristin Engh

2.3 Delstrekning Bønnealteret – Hardbakken

Strekningen mellom Bønnealteret og Hardbakken ligger for det meste over tregrensen, og vegen stiger jevnt opp mot toppunktet Allmannrøysa. I det øvre partiet er vegen i forholdsvis god stand, mens det er større utfordringer ved Bønnealteret og området nord for Bønnealteret. Vegfundamentet ble delvis vasket bort i dette området i 2013, men deler av fundamentet har nå stabilisert seg (se bildet over). Bønnealteret er en tradisjonslokalitet knyttet til den farefulle ferden over fjellet. Her skal de vandrende ha bedt for en sikker ferd over fjellet, og de som kom motsatt veg, skal ha takket for at de kom seg velberget ned fra fjellet (Hildre og Tidemandsen 2014:22). Bønnealteret er registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase som en tradisjonslokalitet med ID 12014.

Videre nordover blir vegfundamentet etter hvert i bedre stand. Her er det få utvaskede partier, men vegen går inn i et parti med tettere vegetasjon, noe som gjør vegen smalere og mer stipreget. Det er også mye stein i vegen her, og stedvis ligner vegen en ur.

Fra Arnkleivshø er det registrert en varderekke som strekker seg nesten fram til Vesle-Hundyrju, nord for Hardbakken. Varderekken er trolig middelaldertraséen over Hardbakken, og er registrert som automatisk fredet med ID 174378 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Enkelte av vardene er også intakte. Like nord for Arnkleivshø ble det også funnet en mindre strekning av Kongevegen som strekker seg i nord-vestlig retning fra dagens turveg og det vi da antar er en senere fase av Kongevegen.

Kongevegen er tydelig markert i bakkene fra Arnkleivshøe mot Hardbakken, og enkelte steder kan vi se den opprinnelige bredden på vegen. Flere steder er det rester av varder eller fundament til stikker langs Kongevegen på den øvre delen av strekningen.

Terrenget blir noe slakere når vi nærmer oss Hardbakken, og vegen blir tydeligere og bredere. Vegbredden er omtrent 3 meter i dette området. Vegen er tydelig oppbygd, og på ett parti kan vi se en oppbygging på begge sider av vegen. På et annet parti er det store stabbesteiner på hver side av vegen. Vegfundamentet er generelt klart markert, og vegbanen er tørr, forholdsvis jevn og i god stand. Det er imidlertid enkelte våtere områder og steder hvor det er dammer i vegen. Her kan det vurderes dreneringsgrøfter som leder vannet ut av vegbanen. Det er rester etter to stikkrenner syd for Hardbakken, hvor den ene har kollapset og fungerer i dag som en helle. Disse stikkrennene kan eventuelt istandsettes som et dreneringstiltak. Kongevegen er i best stand rett sør og i nærheten av Allmannrøysa, og fortsetter tydelig og bred over åsen til vi ser inn mot Dovrefjell og Snøhetta.

Ann Kristin Engh på kongevegen sør for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

2.4 Delstrekning Hardbakken – Hundyrju

Over Hardbakken er Kongevegen bred og tydelig, og det er mindre behov for tiltak. Når vegen heller ned lia mot nord, nord for Hardbakken, kan vi se to parallelle vegløp av Kongevegen. Den østlige

traséen av Kongevegen brukes i dag som vandringsveg, mens den vestlige traséen er svakt markert, gjengrodd og ute av bruk. Det vestlige vegløpet er likevel synlig i terrenget og fremheves av en tydelig oppbygging i øst. Det er en kant som skjærer inn i hellingen i vest. Den vestlige vegen har en bredde på 4 meter, mens den østlige vegen måler 5–5,5 meter i bredden. Det vestlige parallelle løpet går helt frem til grensen for nasjonalparkområdet, hvor det forsvinner.

Kongevegstrekningen nord for Hardbakken med et parallelt løp ved dagens turveg. Foto: Matti Bernitz

Middelaldervegen over Hardbakken

Som nevnt er det et lengre middelaldervegfar over Hardbakken som er markert med en lang rekke med varder (ID 174378). Varderekken strekker seg fra Arnkleivshø vest for Kongevegtraséen før den går over på østre side sør for Hardbakken, ved Hardbakken fortsetter den på ryggen vest over Allmannrøysa, og krysser Kongevegen like nord for nasjonalparkgrensen hvor vardene fortsetter på østre side av vegen nesten fram til Vesle-Hundyrju (se kart under). Varderekken på den østre side av Kongevegen nord for Hardbakken har ID 174481 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Varderekken er spesielt godt synlig i området nord for nasjonalparkgrensen hvor det er flere bevarte varder langs Kongevegen (se bilde under). Varderekken består ellers av en steinkrans hvor det har stått en oppreist stein eller trestaur (Hildre og Tidemandsen 2014). Varderekken er registrert som et automatisk fredet kulturminne med ID 174378 i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden.

Pilegrimsleden er lagt over Hardbakken på grunn av middelaldervegfaret. Det er også gjort flere løsfunn ved Hardbakken som knytter seg til pilegrimstrafikken her i middelalder. Kongevegen ble altså anlagt i samme ferdselsområde og stedvis også i samme trasé som middelaldervegfaret over Hardbakken.

I årene etter Olav Haraldssons død på Stiklestad i 1030 begynte en ny gruppe å reise over fjellet; pilegrimene. De var på reise til Olav den helliges skrin i Nidaros. Pilegrimstrafikken varte i om lag 500 år. I årene etter innføringen av reformasjonen i 1537 ble pilegrimene borte fra stiene over Dovrefjell.

Varder som markerer middelaldertraséen. Foto: Matti Bernitz

Allmannrøysa

Allmannrøysa ligger ved Kongevegen på den flate ryggen vest for Hardbakken hvor det er god sikt mot Snøhetta og Dovrefjell. Røysa er et kjennemerke og et kjent varp som fremdeles er i flittig bruk. Her legges det også skjell og andre gjenstander av pilegrimer som går mot Trondheim i dag. Den stadig voksende røysa er et synlig bevis på en høyst levende varptradisjon. Allmannrøysa er registrert som en mulig gravrøys i Riksantikvarens kulturminnedatabase (ID 78613), og det kan være sannsynlig at det ligger en gravrøys under varpet (Hildre og Tidemansen 2013), da gravminner ofte ble anlagt ved vegfar og utsiktspunkt. Over Hardbakken er det spor etter flere vegfar, og et stort antall løsfunn registrert ved Hardbakken gjør at vi kan datere ferdselsvegen over Hardbakken til middelalder og jernalder, kanskje enda lengre tilbake i tid.

Allmannrøysa med utsikt mot Snøhetta. Foto: Ann Kristin Engh

Løsfunn

Over Hardbakken og nord for Hardbakken er det registrert flere løsfunn i form av rangler, isbrodder, ildstål, samt flere pilspisser. På 2000-tallet ble det funnet over 30 løsfunn ved metallsøker langs Kongevegen. I nærheten av Allmannrøysa ble det funnet et pilegrimsmerke fra middelalder med et portrett av Olav den hellige, samt del av en vandringsstav. Løsfunnene har en viss spredning i alder, men de fleste løsfunnene dateres til yngre jernalder og middelalder. Flere av funnene er ferdselsrealterte løsfunn. Løsfunnene beviser at det har vært en ferdselsveg over Hardbakken siden jernalderen og gjennom middelalderen, kanskje også tidligere (Hildre og Tidemansen 2013: 27, 28).

Pilegrimsmerke funnet ved Hardbakken. Foto: Kulturhistorisk museum, UiO

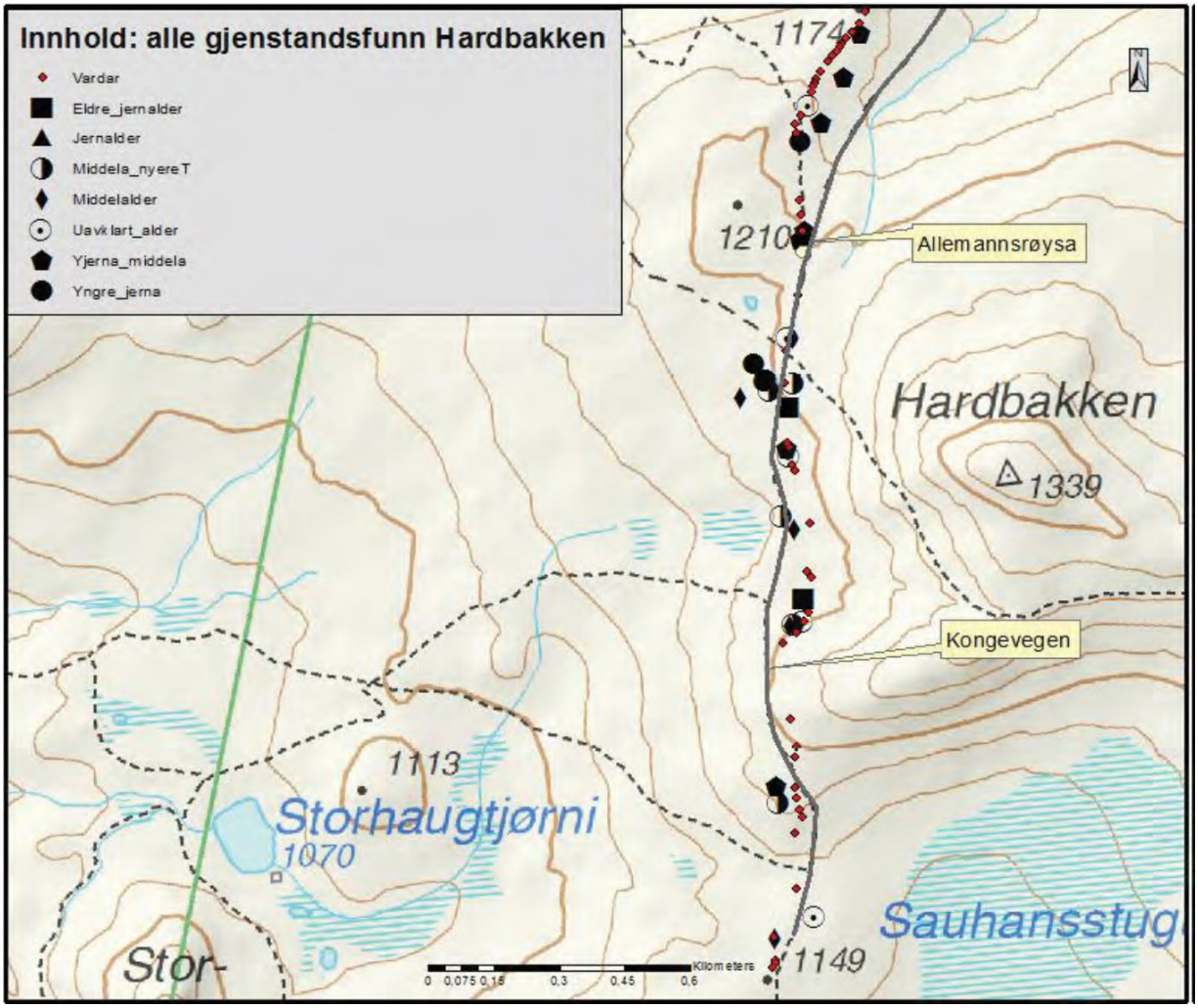

Kart som viser gjenstandsfunn ved ferdselsvegene over Hardbakken. Innlandet fylkeskommune.

Kongevegen ved Hundyrju

Nord for nasjonalparkgrensen går Kongevegen inn i Fokstugu landskapsvernområde og deler seg i to traséer, et vestre og et østre vegløp, som strekker seg parallelt i retning Fokstugu. Fra krysset er den vestlige vegen forholdsvis godt markert og bred fram mot Vesle-Hundyrju, men delvis gjengrodd. Dette vegløpet er en omlegging og utbedring av Kongevegen som ble foretatt i siste halvdel av 1700-tallet. Strekningen går som en rett linje over Hundyrju-elvene og gjennom myrområdene mot Fokstugu og er et godt eksempel på vegbyggingsprinsippet *Det franske prinsipp,* som var førende for vegbygging i Norge på slutten av 1700-tallet. En datering av en kavlebru på strekningen, bekrefter også at dette er en trasé fra slutten av 1700-tallet.

Det finnes forholdsvis godt bevarte brukar på begge sider av både Vesle-Hundyrju og Hundyrju i forbindelse med vegen fra slutten av 1700-tallet. Brukarene var brufundament til trebruene som en gang var anlagt over Hundyrju-elvene. På det historiske kartet fra 1806 på side 13 er trebruene markert. Ved Vesle-Hundyrju finner vi et tydelig markert brukar på nordre side av elva. Brukaret måler omtrent 6 meter i bredden og er omtrent 1 meter høyt (se bildet under). På den søndre siden av elva er det kun antydninger til et brufundament. Mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju er det et myrlendt og vått område hvor det ble funnet en stokk under flere heller. Stokken måler omtrent 2 meter. Det er

mulig stokken er en del av en kavlebru. Stokken med overliggende heller kan gi informasjon om hvordan vegen er bygd gjennom myra sør for Fokstugu (se bildet under). Stokken som vi antar er en del av en kavlebru, funnet i Kongevegen mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju, ble sendt til dendrokronologisk undersøkelse. Resultatet fra prøven viser at det tidligste mulige tidspunktet for hogståret er 1769 e.Kr, og det mest sannsynlige hogståret beregnes til slutten av 1700-tallet (ca. 1780), noe som stemmer godt med anleggelsen av denne traséen, da vi tror den ble anlagt i 1770/80-årene av generalvegmester Georg Anton Krogh.

Del av kavlebru med heller mellom Vesle-Hundyrju og Hundyrju som ble datert til slutten av 1700-tallet. Foto: Matti Bernitz

Ved Hundyrju finner vi brukar på begge sider av elvebredden. Brukarene er godt synlig i terrenget, og måler 6 meter i bredden og er 6 meter lange. Høyden på brukarene er omtrent 1,5–2 meter. Kongevegen vises tydelig inn mot det søndre brukaret, mens vegen er svakere markert på nordre side av nordre brukar. Det har også dannet seg et elveløp på nordre side av nordre brukar.

Oversiktsbilde over den vestlige traséen av kongevegen over Vesle-Hundyrju, hvor brukarene også er synlig på bildet. Foto: Matti Bernitz

Det østligste og eldste vegfaret er godt merket, og det er denne vegen som brukes som tursti og pilegrimsled i dag. Vegen er forholdsvis tydelig markert fra krysset etter nasjonalparkgrensen og frem til Hundyrju. Det er imidlertid ingen spor etter tidligere brukar eller bru på den øverste og østligste traséen av Kongevegen.

2.5 Delstrekning Hundyrju – Fokstugu

Kongevegens yngste trasé

Fra Hundyrju fortsetter den vestlige (nedre) og yngste traséen av Kongevegen i en rett linje over et myrlendt område, som strekker seg nesten helt fram til Fokstugu. Strekningen er svakt markert i terrenget, men godt synlig på dronebildet som vises under. Kongevegen er svakt markert gjennom det myrlendte området, men på deler av strekningen kan vi se antydninger til oppbygging i nedkant av vegen. De avtegner seg mer som voller i dag, på grunn av tilgroing. Ved de markerte vollene er det også en steinsatt stikkrenne.

Vegen er markert med skiferheller med blå kongekrone enkelte steder over det lengre myrlendte området i nærheten av Hundyrju. Kongevegen var tydeligere markert i terrenget da vegen ble merket her for 30-40 år siden, da den også ble brukt som turveg.

Dronebilde som viser Kongevegen som ble lagt gjennom myra før Fokstugu på slutten av 1700-tallet. Foto: Matti Bernitz

Kongevegen fortsetter nordover mot Fokstugu til vi treffer en bekk og et nytt myrlendt område. Området er forholdsvis åpent her, og vi kan se svake konturer av vegfundamentet. I dette myrlendte område, som er kun noen hundre meter sør for krysset hvor den østlige traséen møter den vestlige traséen, er det en ny stikkrenne som er et tydelig bevis på at denne traséen var i bruk hele året (det var tidligere en teori at dette har vært en vinterveg). Stikkrenna har kollapset, men er likevel forholdsvis intakt og godt synlig både i den vestvendte muren og på overflaten av vegen.

Kongevegens vestlige(nedre) og yngste trasé sør for Fokstugu. Kongevegens trasé og oppbygging i vest er godt synlig fra høyden som ligger vest for vegen. Fra høyden ser vi hvordan traséen er oppbygd og skjærer seg inn i terrenget. Vegens oppbygning mot vest synes på midten av bilde. Foto: Marit Johansson

Det yngre vegløpet av Kongevegen strekker seg fram til det eldre vegløpet av Kongevegen sør for Fokstugu, og begge traséene går i samme løp fram til E6 ved Fokstugu fjellstue.

Stikkrenne som er synlig i vestre oppbygning på Kongevegen som går gjennom myra sør for Fokstugu. Foto: Marit Johansson

Kongevegens eldste trasé

Den østlige (øvre) traséen av Kongevegen mellom Hundyrju og Fokstugu ligger noe høyere i terrenget enn den vestlige, og traséen antas å være den tidligste fasen av Kongevegen i området. Trolig følger denne kongevegtraséen samme trasé som middelaldervegfaret, og dagens pilegrimsled er også lagt i traséen. Traséen er klassifisert som automatisk fredet, og registrert i Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden med ID 174481 og 21442.

På den østlige og eldste traséen er det ingen spor etter eldre brukar ved Hundyrju. Det er mulig det kun har vært en mindre bru her, med et enkelt brufundament, men brua må har vært dimensjonert for vogner da vegen var en kjøreveg senest i 1704. Kongevegen fortsetter som en sti i nordlig retning mot Fokstugu, som er omtrent 1–1,5 meter bred. Enkelte partier består av oppbygd mur og stabbesteiner, noe som samsvarer med at dette har vært en kjøreveg, men på store deler av strekningen mellom Hundyrju og Gamle Nordseter, er det få spor etter Kongevegen. På denne strekningen finner vi også mange våte og myrlendte områder som er vanskelig å forsere som turgåer. Stier danner seg i stedet rundt disse våte områdene. Like sør for Gamle Nordseter er vegen noe markert med oppbygning, og vegen blir mer fremtredende fra seteren og fram til Fokstugu. På hele denne strekningen er det en tydelig oppbygning i nedkant av vegen med steinstreng og stabbesteiner. Ved Gamle Nordseter er det registrert et bosetnings-aktivitetsområde som er automatisk fredet med ID 51043 i Riksantikvarens kulturminnedatabase.

Strekningen mellom Hundyrju og Fokstugu ble ryddet for vegetasjon i 2019. Ved ryddingen av vegstrekningen, ble vegens oppbygning og bredde tydeligere. Strekningen mellom Gamle Nordseter og Fokstugu, som hadde en tettere vegetasjon og et tydeligere veglegeme, ble ryddet i større grad enn

strekningen mellom Hundyrju og Gamle Nordseter, hvor vegen var svakere markert og det var mindre vegetasjon. På den sistnevnte strekningen, ble bare enkelte partier med tydelig oppbygning og stabbesteiner ryddet fram i større grad. Bildet under viser et eksempel på det.

Stabbestein og deler av vegoppbygging ryddet fram i 2019. Foto: Marit Johansson

I den nordligste delen av strekningen ved Fokstugu, er det imidlertid også flere våte områder hvor det er lagt ut kreosotimpregnerte stokker langs Kongevegen. Som nevnt går den eldre og den yngre Kongevegen i samme løp fram til den gamle riksvegen og E6 hvor Kongevegen er brutt. På det siste partiet inn mot riksvegen er det registrert et fangstanlegg som er automatisk fredet med ID 51047 i Riksantikvarens kulturminnedatabase. Det er også gjort et løsfunn langs Kongevegen i dette området i form av en øks med ID 171783.

Den eldre og yngre Kongevegen går i samme løp før den blir brutt av den gamle hovedvegen og E6 før Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

3.0 Forvaltningsansvar, lovverk og retningslinjer

Kulturminneforvaltningen og naturforvaltningen har et felles ansvar for forvaltningen av strekningene mellom Åteigen og Fokstugu. Under følger en redegjørelse av ansvar og roller.

3.1 Kulturminneforvaltningen

Kulturminneloven

Kulturminneloven fra 1978 har som formål å verne om kulturminner og kulturmiljøer.

§ 1.Lovens formål

Kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon skal vernes både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.

Det er et nasjonalt ansvar å ivareta disse ressurser som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.

Når det etter annen lov treffes vedtak som påvirker kulturminneressursene, skal det legges vekt på denne lovs formål.

§ 2.Kulturminner og kulturmiljøer

Med kulturminner menes alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, herunder lokaliteter det knytter seg historiske hendelser, tro eller tradisjon til.

Med kulturmiljøer menes områder hvor kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

Statens vegvesen

Statens vegvesen er prosjekteier for Kongevegen over Dovrefjell og har et sektoransvar for nyere tids veghistoriske kulturminner, et ansvar som er pålagt etaten gjennom kongelig resolusjon av 01.09. 2006. For Statens vegvesen gjelder dette ansvarsområdet veger, bruer, bygninger og andre vegrelaterte kulturminner. Det styrende dokumentet for arbeidet er Nasjonal verneplan fra 2002 med 211 lokaliteter og omtrent 450 enkeltminner.

Regional kulturminneforvaltning – Innlandet fylkeskommune

Regional kulturminneforvaltning består av fylkeskommunen og Sametinget. Sametinget har forvaltningsmyndighet for alle samiske kulturminner. De arkeologiske universitetsmuseene, Sjøfartsmuseene og Norsk institutt for kulturminneforskning (NIKU) er primært forsknings- og utgravningsinstitusjoner. Sjøfartsmuseene behandler også saker i første instans.

Den regionale kulturminneforvaltningen har to roller i forvaltningen av kulturminner, kulturmiljøer og landskap:

• Som myndighet i saker etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven

• Som rådgiver i saker som berører kulturminner.

For vegrelaterte kulturminner er det følgelig fylkeskommunen som har forvaltningsansvaret etter kulturminneloven og plan- og bygningsloven. Fylkeskommunen støtter seg imidlertid ofte på Statens vegvesen/ Norsk vegmuseum som spesialisert fagmyndighet i sine uttalelser.

Pilegrimsleden og Dovre kommune

I 1993 ble det tatt et initiativ til å finne tilbake til de gamle ferdselsårene som pilegrimene brukte. Prosjekt Pilegrimsleden ble etablert og drevet av Direktoratet for naturforvaltning (i dag Miljødirektoratet) og Riksantikvaren, i samarbeid med fylker og kommuner. Vegen fra Oslo til Trondheim over Dovrefjell ble valgt, og lokalt gikk Oppdal kommune og Dovre kommune i gang med å kartlegge de eldste kjente ferdselsårene over Dovrefjell. Konklusjonen ble at over Dovrefjell har vi flere gamle ferdselsårer fra middelalderen. En av disse ble valgt, den som i hovedsak samsvarer med den senere Kongevegen over Dovrefjell.

Pilegrimsleden ble åpnet i 1997. I dag har Dovre kommune i samråd med Pilegrimssenter Dovrefjell ansvar for å forvalte og tilrettelegge Pilegrimsleden innenfor kommunen, og da strekningen mellom Åteigen og Fokstugu.

Kommunene har også en viktig rolle i kulturminneforvaltningen, særlig gjennom arbeidet med arealplaner etter plan- og bygningsloven. I planarbeidet har lokal forvaltning et ansvar for at verdifulle kulturminner i nærmiljøet blir anerkjent og tatt hensyn til. Dersom eiere av kulturminner ønsker kulturminnefaglig bistand, skal kommunen og/eller regional kulturminneforvaltning bidra med dette.

3.2 Verneområdeforvaltningen

Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde

Vegmiljøet mellom Åteigen og Fokstugu strekker seg gjennom Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde. Utarbeidelse av en skjøtselsplan for et kulturmiljø innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet sees i sammenheng med at kulturminner utgjør et av verneformålene i verneområdene. Grensen mellom Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde går der Kongevegen krysser Gammelseterbekken, en liten kilometer sørvest for kryssingen av Hundyrju.

Dovre nasjonalpark

Ifølge verneforskriften, er formålet med opprettelsen av Dovre nasjonalpark å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster
- **ta vare på verdifulle kulturminner**

Fokstugu landskapsvernområde:

Formålet med dette landskapsvernområdet er å ta vare på et særpreget og vakkert natur- og kulturlandskap, seterlandskap med seterbebyggelse og setervoller, vegetasjon og kulturminner, geologiske forekomster og landskapsformer. Ut fra foredraget til vernevedtaket hos Kongen i statsråd er det også et formål med Fokstugu LVO å binde sammen verneområdene i Rondane og Dovrefjell, med tanke på eventuell tilbakeføring av reinens gamle trekkveier, dette er imidlertid ikke nedfelt i forskriften.

Nasjonalpark kontra landskapsvern og kulturminner

En viktig forskjell på forskriften for nasjonalparken og landskapsvernområdet er at forskriften for førstnevnte har kulturminner som eksplisitt formål, mens forskriften for landskapsvernområdet ikke har det. Dette er en generell forskjell mellom de to verneformene. I nasjonalparken forvaltes altså kulturminner både etter nasjonalparkforskriften (naturmangfoldloven) og kulturminneloven, mens kulturminneloven er den primære for kulturminner i landskapsvernområdet. Uansett kan skjøtselstiltak som innebærer fysiske inngrep kreve tillatelse etter verneforskrift.

Miljødirektoratet er overordna myndighet etter naturmangfoldloven bl.a. når det gjelder delegering av myndighet, klagebehandling og tildeling av midler til nasjonalparkstyrenes tiltak i verneområdene.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Dovre nasjonalpark.

Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet for Fokstugu landskapsvernområde

Innlandet fylkeskommune er bl.a. forvaltningsmyndighet etter kulturminneloven, og planmyndighet etter Regional plan for Rondane Sølnkletten.

Statsforvalteren har ikke konkrete forvaltningsoppgaver i verneområder der det er etablert styrer, men har klagerett på nasjonalparkstyrenes vedtak etter verneforskrifter og naturmangfoldloven.

Statens naturoppsyn er Miljødirektoratets og nasjonalparkstyrenes feltapparat med ansvar for bl.a. oppsyn, dokumentasjon og skjøtsel. Oppsynsansvaret gjelder etter flere miljølover, blant annet kulturminneloven og naturmangfoldloven (dvs. bl.a. verneforskriftene).

Dovre kommune er bl.a. myndighet etter plan- og bygningsloven. Kommunen har også gjennom avtaler forpliktet seg til vedlikehold av ulike element på Pilegrimsleden.

Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten er forvaltningsmyndighet etter viltloven, og skal ivareta villreininteressene i plansaker.

Villreinutvalget for Rondane nord er en sammenslutning av grunneiere/fjellstyrer om forvaltning av fellingsretter for villrein, gjennomføring av villreinjakta, informasjon m.m.

Gjeldende forvaltningsplaner for Dovre nasjonalpark og Fokstugu LVO er hhv. «Forvaltningsplan for de store verneområdene i Rondane» fra 2009 og «Forvaltningsplan for Dovrefjell» fra 2006. Disse inneholder retningslinjer for forvaltning av kulturminner innenfor verneområdene, jf. Miljødirektoratet sin veileder *M-420|2015 Kulturminner i områder vernet etter naturmangfoldloven. For Dovrefjell forutsetter forvaltningsplanen samarbeid med kulturminnemyndighetene.* Der fredete kulturminner er nevnt i verneforskriften, vil både kulturminneloven og verneforskriften gjelde. Interessekonflikter kan også løses gjennom utarbeidelse av forvaltnings- og eventuelt skjøtselsplaner, eller tilpasninger i måten man utfører et tiltak eller istandsetting på, for eksempel hvilke tider på året dette gjennomføres. Slike tilpasninger bør gjøres så langt det er mulig i saker hvor ulike verdier står imot hverandre.

Generelt krever forvaltningen av kulturminner i verneområdene et nært samarbeid mellom verneområdeforvaltere, SNO, regional kulturminneforvaltning og administrative kontaktpersoner i kommunene. Saksbehandling etter ulike lovverk Naturmangfoldloven og kulturminneloven er særlover. De går foran plan- og bygningsloven, som er en generell lov.

I forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane viser vedlegg 17 traséen der Kongevegen går gjennom Dovre nasjonalpark som en sti (Kongevegen sammenfaller med Pilegrimsleden gjennom Dovre nasjonalpark). Traséen betraktes som en sti i forvaltningsplanen. I foreliggende skjøtselsplan omtales traséen/strekningen som en veg i den forstand at kulturminnet Kongevegen over Dovrefjell er en offentlig veg fra 1600–1700-tallet, anlagt med en vegstandard for hest og vogn (og kan ikke sidestilles med veger som er omtalt i forvaltningsplanen for de store verneområdene i Rondane). Prosjekt Kongevegen over Dovrefjell tilrettelegger imidlertid Kongevegen for gående ferdsel.

I Miljødirektoratet sin strategi 2020–2025 for bruk av tiltaksmidler i verneområder over statsbudsjettet gjelder følgende føringer for kulturminner i verneområder:

> Kulturminner er en del av verneformålet i de aller fleste nasjonalparker og i enkelte andre verneområder. Ansvaret for oppfølging og ivaretagelse av kulturminner ligger hos kulturminnemyndighetene. Det er egne poster på statsbudsjettet for forvaltning av kulturminner, og tiltaksmidler prioriteres vanligvis ikke til dette formålet. Skjøtsel av enkelte kulturminner, slik som steingjerder, gravrøyser og fangstsystemer, kan likevel vurderes prioritert for samfinansiering med kulturminnemyndigheten. Eksempler på tiltak som ikke finansieres av tiltaksmidler eller driftsmidler er vedlikehold av bygninger i verneområder. Ansvaret for finansiering av vedlikehold og drift av bygninger ligger hos eier.

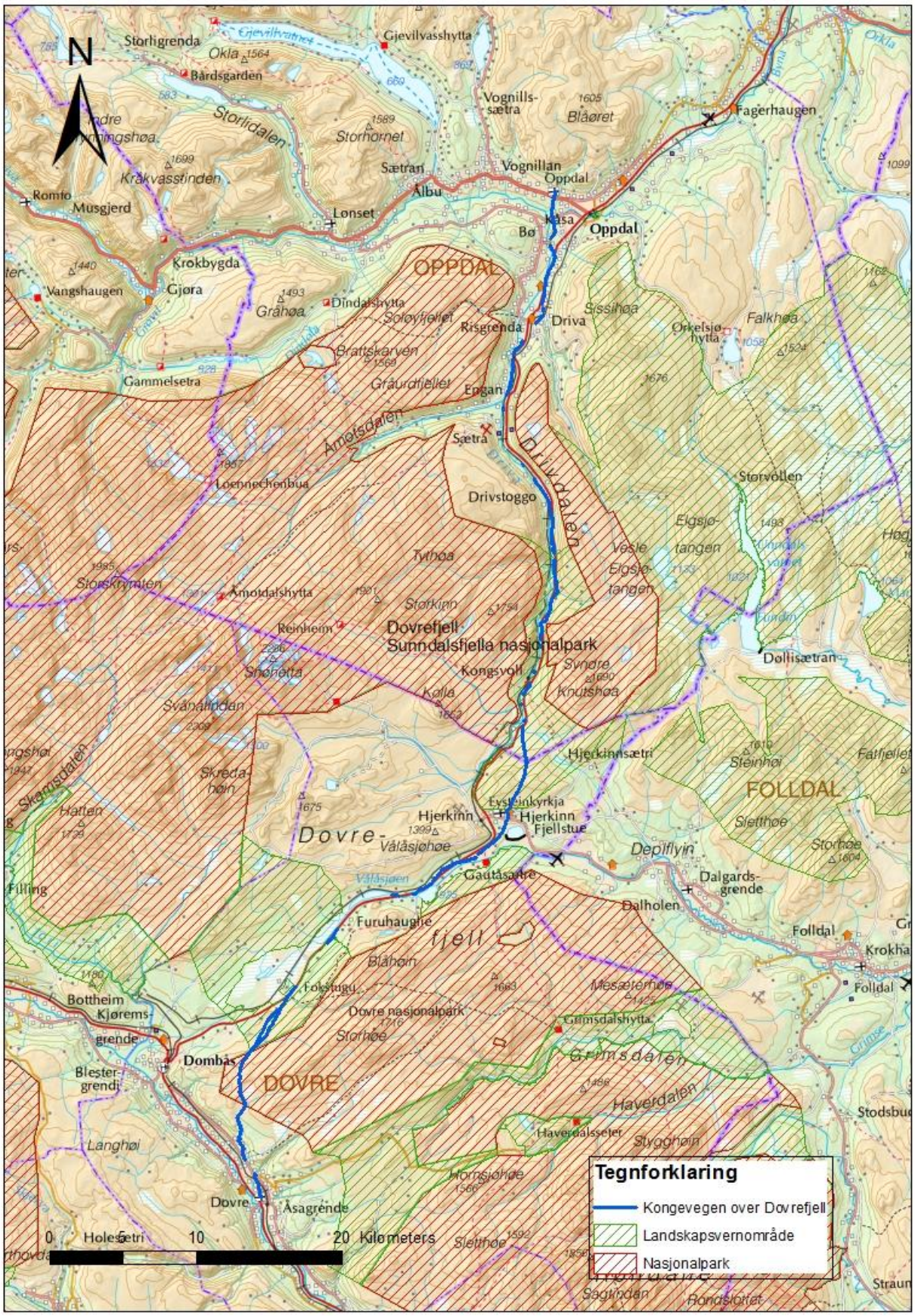

Kartet viser Kongevegen mellom Dovre og Oppdal og verneområdene på Dovrefjell.

4.0 Grunneiere – rettigheter og interesser

Oversikt over berørte grunneiere:

Gnr./bnr.	Eier	Kontakt
19/9	Dombåsfeltet grunneierlag	Hans Olav Arnekleiv
	Einbuggdalen grunneierlag	Ivar Michael Ulekleiv
2/1	Statskog	Runar Myrer Rueslåtten
19/1	Joramo bygdeallmenning	
23/2 og 24/5	Målfrid og Odd Aspehol	
29/6	Konrad Eithun	
27/1	Anita Killi	
26/1, 28/1 og 3	Jørn Erik Killi	
24/3-4	Birger Iversen Korsvold	
29/1	Tore Killi Moastuen	
25/1	Ingebrigt Vigenstad	
29/9	Alf Aateigen	
27/3-4	John Anton B. Ruste	

Ulike tiltak vil kreve avklaringer med grunneierne. Jf. Naturmangfoldloven §47: «Berører skjøtselstiltak privat eiendom eller rettigheter i verneområdet, skal eieren eller rettighetshaveren så vidt mulig varsles på forhånd». Naturmangfoldloven § 47 gir likevel forvaltningsmyndigheten rett til å gjennomføre skjøtselstiltak. I samme paragraf utdypes det videre: «Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep».

5.0 Skjøtselsplan

5.1 Retningslinjer for skjøtsel av kulturminner

Skjøtsel av kulturminner skal sikre bevaring, formidling og opplevelse, og forhindre forfall, slitasje og gjengroing. Skilting, tilrettelegging og skjøtsel øker tilgjengeligheten til et kulturminner. I tillegg kan informasjonsskilt bidra til kunnskap, forståelse og respekt for kulturminner.

Skjøtsel av kulturminner skal gjennomføres så skånsomt som mulig, og så langt det er mulig skal det gjennomføres med håndmakt. Vedlikeholdet som beskrives i denne planen skal gjennomføres med jevne mellomrom for å opprettholde kulturminnets verdi og forhindre forringelse. Skjøtselsarbeid skal ikke tilføre noe nytt, eller endre/gjøre inngrep i vegminnene.

5.2 Retningslinjer/metode for skjøtsel av historiske veger

Skjøtsel og istandsetting av Kongevegen over Dovrefjell skal gjennomføres etter kulturminnefaglige og naturfaglige hensyn, og historiske prinsipper.

Direktoratet for naturforvaltning ga ut en håndbok for bruk, vern og istandsettelse av eldre vegfar i 1994. Håndboken gir råd om hvordan vegfundament, vegdekket, grøfter og stikkrenner, samt murer skal istandsettes. Håndboken er nå revidert og ble utgitt i ny utgave høsten 2021. Den nye utgaven gis ut av Riksantikvaren og Statens vegvesen i samarbeid med Miljødirektoratet. Håndboken, og de råd og veiledning som den gir, vil legges til grunn for skjøtselsarbeidet.

Vegetasjonsrydding

Vegetasjonsrydding er et sentralt tiltak ved istandsettelse av en historisk veg. Rydding av vegetasjon bør være det første tiltaket som settes i gang, da ryddingen kan gi en bedre oversikt over vegens utstrekning, dimensjoner og tilstand. Et hovedprinsipp for rydding av historiske veger er at vegens fulle bredde, inkludert grøfter og murer, blir ryddet.

Rydding av trær og busker som vokser i vegen, muren eller tett ved vegen må vurderes nøye slik at eventuelle skader på vegen unngås. Ellers må mengde trær, og hvor mye som skal ryddes, vurderes i hvert enkelt tilfelle, og et estetisk utseende bør etterstrebes. Rydding bør i flere tilfeller også omfatte kulturminner ved vegen og siktlinjer (Adriansen 2017: 26). Det er uansett viktig å rydde vekk kvist, stubber og annet avfall, slik at dette ikke tetter grøfter eller stikkrenner. Trær og kvist som ligger igjen langs en historisk veg kan også skjule opplevelsesverdige kulturminner langs vegen, som gravhauger eller røyser, varder eller tørrmurer (Møyner 1994: 78–79).

Et generelt problem på historiske veger, er trær som vokser i tørrmurene. Trærne både støtter og bryter muren, og fjerningen av disse trærne kan derfor være kompleks (Møyner 1994: 72).

Tørrmurer

Ved reparering av *tørrmurer* bør det originale uttrykket opprettholdes. Steiner bør legges på samme måte som det ble gjort opprinnelig, med både jevn og ujevn skiftgang, og det er viktig at original størrelse, form og type stein benyttes. Entreprenøren som utfører tørrmuringsarbeidet må ha god erfaring med historisk tørrmuring, og må kunne fordele last i murliv, tverrsnitt og bakmur ved bruk av forband og tverrband.

Stikkrenner

I forbindelse med en restaurering av et vegfar er det grunnleggende å anlegge eller istandsette *stikkrenner* og *grøfter*. Vann er en stadig trussel mot et vegfar, og det er viktig å lede vannet ut av vegen. I noen tilfeller vil det kun være nødvendig å rense grøfter og stikkrenner. Andre ganger kan det være behov for å istandsette stikkrenner eller anlegge nye stikkrenner på vegstrekningen, og da bør stikkrennen bygges i stein. Stein er både et autentisk materiale og mer holdbart enn plastikk og betong.

5.3 Skjøtsel av kulturminner og tilrettelegging mellom Åteigen og Fokstugu

Skjøtselstiltak Åteigen-Ståkån

Aktuelle tiltak er vegetasjonspleie, anleggelse av stikkrenner, istandsetting av et utvasket område, merking og formidling. Strekningen ble ryddet i 2021, og det vil være viktig å gjennomføre årlig vedlikehold for å holde vegetasjonen nede, spesielt med tanke på å holde tørrmurene på strekningen synlige. Se ellers oversiktskart på side 48 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

Nedenfor hytta 29/16 Knausen er det en moderne stikkrenne som er ødelagt. Vegen er her delvis oversvømt og det har blitt en forsenkning i vegfundamentet på grunn av tilsiget av vann. Dagens stikkrenne er laget av sement, og denne kan oppgraderes til en steinsatt stikkrenne som vil være mer historisk riktig. Videre oppover ved merkeskiltet til Fokstugu er det en bekk som renner over vegen, og her kan det eventuelt anlegges en steinsatt stikkrenne/legges en helle for å gjøre forseringen enklere.

I en av svingene opp mot Ståkån er det noen utvaskede partier som kan utbedres ved hjelp av dreneringstiltak/stikkrenne og grusing.

På strekningen er det jevnlig merking med blå kongekrone malt på skiferhelle, men det er behov for vedlikehold av noe av den eksisterende merkingen. Åteigen utgjør en inngangsport til Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu, og det vil være nyttig med et informasjonsskilt her.

Skjøtselstiltak delstrekning Ståkån – Bønnealteret

Aktuelle tiltak på denne strekningen vil hovedsakelig være vegetasjonspleie, dreneringstiltak, eventuelt restaurering av stikkrenner, utbedring av overgang over bekk, samt vedlikehold av merking og mulig oppsetting av informasjonsskilt. Se ellers oversiktskart på side 49 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak for strekningen Ståkån – Bønnealteret.

I de våtere områdene hvor det dannes store dammer kan det gjøres tiltak for å lede vannet ut av vegen ved hjelp av grøfter, renner og restaurering av stikkrenner. Dette gjelder spesielt i området fra Ståkån til bekken som renner ut i Rådåa.

Stikkrenne fra 1700-tallet som ble ryddet fram i 2021. Foto: Marit Johansson

Det kan samtidig legges ut en helle eller kloppsteiner, slik at elva fra Sauhansstugumyre til Rådåa er lettere å forsere. Deler av strekningen ble ryddet for vegetasjon i 2020 og 2021 for å synliggjøre

vegbredde, stikkrenner og tørrmur. Det er en tørrmur som utmerker seg på strekningen, og det vil være spesielt viktig å gjennomføre vedlikehold av vegetasjon her slik at tørrmuren forblir synlig.

Tørrmuring på strekningen mellom Ståkån og Bønnealteret, ryddet fram i 2020. Foto: Marit Johansson

Skjøtselstiltak Bønnealteret – Hardbakken

Aktuelle tiltak vil være istandsetting av stikkrenner, samt vedlikehold av eksisterende merking og opprydding av eldre merking og tilretteleggingstiltak. Hardbakken kan være et naturlig punkt for et informasjonsskilt som kan erstatte noe av dagens eldre tilrettelegging. Se ellers oversiktskart på side 50 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

På det flatere partiet opp mot Hardbakken, er det enkelte våtere områder og steder hvor det er dammer i vegen. Her kan det vurderes tiltak som dreneringsgrøfter som leder vannet ut av vegbanen. I dette området er det to kollapsede stikkrenner, og disse kan eventuelt restaureres. Den eksisterende merkingen langs strekningen bør også vedlikeholdes. Med vedlikehold menes kun utskifting av steiner som er ødelagt eller med slitt maling.

Kollapset stikkrenne sør for Hardbakken. Foto: Ann Kristin Engh

I forhold til middelaldertraséen bør det gjennomføres jevnlig tilsyn med varderekken over Hardbakken slik at vardene bevares. Allmannrøysa bør på samme måte ettersees med jevnlig mellomrom, og søppel eller lignende bør fjernes.

Skjøtselstiltak Hardbakken – Hundyrju

Aktuelle tiltak på strekningen er vedlikehold av eksisterende merking, informasjonsskilt, vegetasjonsrydding på kongevegens vestre løp, sikring og rydding av brukar, bedre tilrettelegging av overgang over Hundyrju/rekonstruksjon av bruer over Hundyrju. Se ellers oversiktskart på side 51 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak på strekningen.

Langs Kongvegens nedre og yngste trasé, over Hundyrju-elvene, er det brukar på begge sider av begge elvene som er godt synlig i terrenget. Disse bør i det minste ryddes for vegetasjon og sikres slik at de kan formidles og videre forfall forhindres. Det er også ønskelig å anlegge en ny og bedre bru/overgang eller rekonstruere de tidligere trebruene. En eventuell rekonstruksjon av trebruene, bør gjennomføres etter den historiske byggeinstruksen for bruer fra 1767. Rekonstruerte bruer/tilrettelegging ved det yngste løpet kan sikre en god og trygg overgang over elvene, da det er vanskelig å forsere elvene både på den øvre og nedre traséen. Det vil også være en viktig måte å formidle de bevarte brukarene og de tidligere bruene som en gang stod her. Ved en tilrettelegging av overgang over Hundyrju-elvene/rekonstruksjon av trebruene langs det nedre løpet, vil man kunne flytte Pilegrimsleden og Kongevegen som turveg til det vestlige og lavereliggende løpet. En lavereliggende turveg vil være gunstig for villreinen og deres beiteområder. Et mer langsiktig mål kan være å tilrettelegge hele den nedre traséen av Kongevegen (gjennom myra mot Fokstugu) som en turveg.

Gjengrodde brukar ved Hundyrju. Foto: Marit Johansson

Skjøtselstiltak Hundyrju – Fokstugu

Aktuelle skjøtselstiltak på denne strekningen er vegetasjonsrydding, klopplegging/kavlebruer, rekonstruksjon av stikkrenner, samt vedlikehold av eksisterende merking og nytt informasjonsskilt ved Fokstugu. På strekningen finner vi to parallelle traséer av Kongevegen (et eldre og et yngre løp), og begge løp har behov for videre skjøtsel og bedre tilrettelegging for å bevare traséene. Den eldste traséen av Kongevegen, som er en middelaldertrasé og et automatisk fredet kulturminne, ble ryddet for vegetasjon i 2019, og det vil være behov for å holde vegetasjonen nede for å forhindre ny gjengroing av vegen. Se ellers oversiktskart på side 52 som viser de aktuelle stedene for skjøtselstiltak.

Vegetasjonsrydding av strekningen sør for Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

På Kongevegen like sør for Fokstugu er det to større våte områder med en eldre klopplegging som består av kreosotimpregnerte stokker. Stokkene er både gamle og sleipe, samt skadelig for miljøet, og det vil være gunstig å gjennomføre dreneringstiltak og anlegge steinsatt historiske stikkrenner for å gi en tørrere og mer farbar veg. Alternativt kan man klopplegge det våte området med stein. Det er også to mindre områder nord for Gamle Nordseter hvor det er behov for mindre dreneringstiltak. Der Kongevegen møter den tidligere riksvegen ved Fokstugu står det i dag et informasjonsskilt om Kongevegen, og dette bør erstattes med et nytt kongevegskilt som omtalt under. Den yngste Kongevegen kan eventuelt ryddes og tilrettelegges ved kavlebruer. På begge traséer er det behov for å vedlikeholde den eksisterende merkingen.

I dette området møtes den yngre og den eldre Kongevegen. Området er vått og det er eldre kreosotimpregnerte stokker som bør erstattes med en mer varig løsning. Foto: Marit Johansson

Informasjonsskilt og merking

I forbindelse med prosjektet, vil Kongevegen over Dovrefjell merkes med både skifersteiner med blå kongekrone og retningsskilt. Blå kongekrone males på skiferheller og settes på bakkenivå. Traséen mellom Fokstugu og Åteigen ble merket med skiferheller med kongekrone for omtrent 40 år siden, og for denne traséen vil det kun være aktuelt å vedlikeholde eksisterende merking, det vil si bytte ut ødelagte og slitte skiferplater. Se bilde under som viser denne type merking.

Pilegrimsleden har et eget merkesystem med beskyttet logo for å sikre en enhetlig merking av alle godkjente pilegrimsleder. Informasjon om dette finnes på nettsiden www.pilegrimsleden.no. På strekningen Åteigen til Fokstugu er leden merket med skiferstein påmalt logo. Dette ble gjort i årene 1996–1997. Samtidig ble det satt opp tre merkestolper med tekst innhugget; ved Ståkån, Bønnealteret og Allmannrøysa. Disse markerer viktige kulturminner langs leden. Det årlige vedlikeholdet av pilegrimsleden, inkludert merkingen, er det vertskommunen Dovre kommune, som har ansvaret for.

Kongevegmerking sør for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

I tillegg vil vi merke med retningsskilt som følger nasjonal standard for merking. Se bilde under. Det vil ikke være aktuelt å merke med retningsskilt innenfor nasjonalparken, men retningsskilt vil være viktig å sette opp ved Åteigen og Fokstugu, samt ved Hundyrju.

Retningsskilt for Kongevegen.

Formidling av kunnskap om Kongevegen er sentralt for å sikre en god bevaring av vegen, og prosjekt Kongevegen har ønsket å sette opp enkelte informasjonsskilt på strekningen mellom Åteigen og Fokstugu. Viktigst vil det være å sette opp informasjonsskilt ved utgangspunktene ved Fokstugu og Åteigen. Det kan ellers være hensiktsmessig å sette opp enkelte skilt av type 2 der det er forsvarlig ut fra et naturfaglig ståsted. Hardbakken utgjør et spesielt verneverdig veghistorisk kulturmiljø hvor det kan være relevant å opplyse om verneverdiene for å sikre en bevaring av kulturminnene. Alle skilt bør etterses vår og høst, og eventuelle ødelagte plakater må byttes ut. Det bør på samme måte gjøres ettersyn av merking slik at merkingen holdes i god stand med tydelig blåmalt kongekrone og eventuelt falne skifersteiner må settes opp og støttes med omkransede steiner.

Informasjonsskilt type 1 (høytstående) og 2 (skråstilt) som skal informere om Kongevegen. Foto: Marit Johansson

Eldre tilrettelegging/rydding av området

I området ved Hardbakken er det per dags dato noe eldre skilting og tilrettelegging. Den eldre tilretteleggingen bør fjernes eller oppgraderes slik at det ikke skjemmer området. All merking og skilting langs strekningen skal være i god stand. Aktuelle ansvarlige bør kontaktes før eldre skilt og tilrettelegging fjernes.

Håndtering av søppel

I forbindelse med skjøtsel og ivaretagelse av Kongevegen vil det føres jevnlig tilsyn i forhold til forsøpling. Forsøpling er ikke tillatt, og på informasjonsskiltene for prosjekt Kongevegen over Dovrefjell bes det om at all søppel tas med hjem eller til nærmeste søppelkasse. Generelt oppfordres det til å ta hensyn til natur og dyr der du ferdes. Punktene under står på alle skilt ved inngangsporter til Kongevegen.

Ta hensyn til natur og dyr der du ferdes

- Lukk grindene etter deg
- Avfall tar du med hjem, eller til nærmeste søppelkasse
- Hunden skal være i bånd
- La busker, trær og planter få stå i fred

Ferdselsteller

Det er satt opp to ferdselstellere langs Kongevegen på strekningen. En av tellerne er satt opp innenfor nasjonalparkgrensen nord for Hardbakken. Den andre er satt opp i området sør for Bønnealteret. Ferdselstellere skal sikre god kontroll over trafikken langs Kongevegen inn mot Dovre nasjonalpark. Tellingene gir informasjon om daglige passeringer, gjennomsnittlig passeringer og de mest aktive periodene. For eksempel registrerte telleren ved Bønnealteret et gjennomsnitt på 12 passeringer i døgnet i 2021 (juni-oktober). Det er viktig at det føres jevnlig tilsyn med tellerne, minst to ganger i året. Det vil også være behov for å skifte batteri hvert andre år. Kontroll av tellerne gjennomføres på nettsiden hvor trafikkdata er tilgjengelig. Nettsiden vil gi informasjon dersom noe er galt med tellerne. Hovedansvaret for videre oppfølging og skjøtsel av ferdselstellerne vil ligge hos Rondane-Dovre nasjonalparkstyre. Nasjonalparkstyret vil ha en årlig gjennomgang av trafikktallene, og vurdere eventuelle tiltak for ferdsel hvis det skulle vise seg å bli en markant økning.

Aktuelle tiltak ved en mulig markant økning i ferdselen kan være:

- Bruk av ferdselstellere for å ha oppdatert kunnskap om totalt volum og sesongvariasjoner i ferdselen.
- Analyser av villreindata og ferdselsdata.
- Overvåking av slitasje på Kongevegen – terreng og kulturminner.
- Informasjon om og styring av besøkende til mer robuste deler av Kongevegen og til ønsket sesong.
- Regulering av ferdsel ved grupper.
- Dialog og samarbeid med grunneiere, rettighetshavere og reiselivsnæringen/bedriftsnettverket.

Ferdselsteller ved Kongevegen nord for Hardbakken. Foto: Marit Johansson

Sykling langs Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu

Kongevegen i dette området er spesielt sårbar i forhold til sykling. Store deler av strekningen er også automatisk fredet da Kongevegen følger det gamle middelaldervegfaret her. I dag ser vi hvordan elsykling blir mer aktuelt, noe som medfører en bruk av en tyngre sykkel som kan sette mer spor i terrenget. Innenfor nasjonalparken og landskapsvernområdet er elsykkel forbudt. På strekningen Åteigen-Fokstugu vil prosjekt Kongevegen og Pilegrimsleden anmode om at det ikke sykles, og det vil bli informert om dette gjennom våre informasjonskanaler og på informasjonsskilt ved Åteigen og Fokstugu. I tillegg ønsker vi å gjennomføre en jevnlig miljøovervåkning i forhold til sykling på traséen, og det er også ønskelig å telle antall syklister for å få mer oversikt over volumet. Det vil videre være viktig å ha god dialog med reiselivsnæringen angående sykling og kulturminnets sårbarhet på strekningen.

Riksantikvarens kulturminnedatabase Askeladden

Strekningen mellom Åteigen og Fokstugu er registrert med flere ID-nummer i Riksantikvarens database Askeladden. Som en del av det videre arbeidet med strekningen bør de eldre registreringene gjennomgås slik at det kun blir ett ID-nummer for hele strekningene. Gjennomgangen av registeringer i Askeladden vil være et samarbeid mellom prosjekt Kongevegen, Statens vegvesen og Innlandet fylkeskommune.

5.4 Tiltaksplan

Strekning	Skjøtselstiltak	Tidspunkt for tiltak	Ansvar 2022	Ansvar videre skjøtsel*
Åteigen-Ståkån	Informasjonsskilt Åteigen	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Stikkrenne	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Klopplegging bekk/stikkrenne	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Dreneringstiltak	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Vegetasjonspleie	Årlig		Avklares i 2022
	Merking	2022/ årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen, SVV	Avklares i 2022
Ståkån-Bønnealteret	Stikkrenner/dreneringstiltak	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Klopplegging bekk	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/Årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ferdselsteller	Årlig tilsyn og kontroll	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre/SVV/Innlandet fk	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Bønnealteret-Hardbakken	Ev. restaurering av stikkrenner	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Opprydding av forfallen merking og tilrettelegging	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Informasjonsskilt	2022 og årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Tilsyn varderekke og Allmannrøysa	Årlig tilsyn		Avklares i 2022
Hardbakken-Hundyrju	Vegetasjonsrydding vestre løp	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Tilrettelegging av overgang over Hundyrju med sikring av brukar	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ev. informasjonsskilt ved Hundyrju	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Merking	2022/årlig ettersyn		Avklares i 2022
	Ferdselsteller	Årlig tilsyn og kontroll	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre/SVV/Innlandet fk.	Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Hundyrju-Fokstugu	Vegetasjonspleie	Årlig		Avklares i 2022
	Klopplegging/historiske stikkrenner	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022

	Merking	2022/ årlig ettersyn	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Informasjonsskilt Fokstugu	2022	Prosjekt Kongevegen/SVV	Avklares i 2022
	Ev. tilrettelegging/rydding – Yngre Kongeveg	2022 eller senere	Prosjekt Kongevegen/SVV	

* Prosjektet Kongevegen over Dovrefjell med samarbeidspartnere har som mål å ha en skjøtselsavtale på plass for videre drift og gjennomføring av tiltak for hele strekningen innen prosjektet avsluttes i 2022.

6.0 Oppsummering

Målet med skjøtselsplanen er å sikre en framtidig bevaring av kulturminnet Kongevegen som inngår i et veghistorisk miljø mellom Fokstugu og Åteigen. Samtidig er målet å sikre at villreinens leveområde og andre verneformål i Dovre nasjonalpark og Fokstugu landskapsvernområde blir ivaretatt i skjøtsel og vedlikehold av kulturminnet. Planen utarbeides i forbindelse med prosjekt Kongevegen over Dovrefjell etter initiativ fra Rondane-Dovre nasjonalparkstyre, da bevaring av kulturminner er et av verneformålene for nasjonalparken. Strekningen mellom Åteigen og Fokstugu utgjør et rikt ferdselslandskap med en lang tidsdybde. Denne strekningen av Kongevegen er trolig også den lengste delen av den Trondhjemske kongeveg som fremdeles er autentisk.

I skjøtselsplanen er strekningen mellom Åteigen og Fokstugu beskrevet, og det er blitt redegjort for aktuelle skjøtselstiltak langs strekningen. Videre er ulike verne og brukerinteresser gjort rede for, samt relevante lovverk og forvaltningsinstanser.

I tillegg til skjøtsel, vil kunnskap om og bruk av strekningen være viktig for å ta vare på vegen, men bruken må være bærekraftig både med tanke på kulturminnet, villreinen og annet naturmangfold. Tilsyn, skjøtsel og god kontroll på ferdsel må ligge til grunn for bruken av Kongevegen mellom Åteigen og Fokstugu.

Kongevegen sør for Fokstugu. Foto: Matti Bernitz

Litteratur

Adriansen, Jan (2017): Utbetring av Kongevegen over Filefjell. NVP Filefjell 2012–2016 Rapport, Region vest, Prosjektavdeling E16 Filefjell, Statens vegvesen

Bjurstedt, Carl S., Rusten, Espen, Hoel, Arild og Thyrum, Kirsten (2006): Forvaltningsplan for verneområdene på Dovrefjell. Dovrefjellrådet

Eikehaug, Tine og Jan Adriansen (2011): *Kongevegen over Filefjell. Forprosjektet – en mulighetsstudie*. Statens vegvesen.

Hildre, Nina og Kjersti Tidemansen (2014): Arkeologiske registreringer på Dovrefjell 2013. *Kulturhistoriske rapporter 2014/1*, Oppland fylkeskommune, Dovre kommune

Johansson, Marit (2018): *Kongevegen over Dovrefjell. En kartlegging av historien og mulighetene i dag.* Statens vegvesen.

Møyner, Kari (1994): Gamle veger og vegfar. Bruk, vern og vedlikehold. *DN-håndbok 5*, Trondheim

Nielsen, Anne Marie (1999): *Kongeferder i Norge gjennom 300 år.* Statens vegvesen/Norsk vegmuseum. Thorsrud A.S. Lokalhistoriske forlag, Lillehammer

Paus, H. W. (1966): Norges generalvegmestre. Generalvegmesterperioden 1665–1824. Nationaltrykkeriet, Oslo

Sletbak, Nils (1977): *Fjellstuene på Dovrefjell*. Det norske samlaget, Oslo

Wold, Line C. og Sofie K. Selvaag (2019): Kongevegen over Dovrefjell. Bruksstatus 2019. *NINA rapport 1772*

Vedlegg

Praktisk veiledning – årlige skjøtselstiltak

Åteigen – Ståkån

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Stikkrenne

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Dreneringstiltak

Årlig rens og ettersyn av grøfter. Rens skal foretas manuelt.

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningen som ble ryddet for vegetasjon i 2020 og 2021. Vegetasjonspleien gjennomføres ved ryddesag, hvor vegetasjon på hele veglegemet holdes nede, og det er spesielt viktig å holde alle murer ryddet for vegetasjon.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Ståkån – Bønnealteret

Stikkrenner/dreneringstiltak

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Ferdselsteller

Tilsyn minst to ganger årlig med teller. Reparasjoner ved behov. Fortløpende tilsyn med nettside og innhenting og bearbeiding av data. Ansvar for skjøtsel og forvaltning er Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Bønnealteret – Hundyrju

Stikkrenner

Stikkrenner må renses hvert år, og eventuelle skadete stikkrenner må repareres etter historiske instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner. Ved istandsetting, ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum om produksjon/innhold av plakat.

Hardbakken – Hundyrju

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningene ved Hundyrju. Pleien skal gjennomføres med ryddesag, og det er spesielt viktig å holde alle murer/brukar ryddet for vegetasjon.

Tilrettelegging/bru Hundyrju

Det må føres årlig tilsyn med bru/tilrettelegging over Hundyrju. De historiske bruene må tjæres og repareres ved behov. Alle reparasjoner skal følge den historiske bruinstruksen fra 1767, og gjennomføres etter prinsipper for tradisjonshåndverk.

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Ferdselsteller

Det skal føres tilsyn med teller minst to ganger årlig. Reparasjoner ved behov. Fortløpende tilsyn med nettside og innhenting og bearbeiding av data. Ansvar for skjøtsel og forvaltning er Rondane-Dovre nasjonalparkstyre.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein) og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Hundyrju – Fokstugu

Vegetasjonspleie

Det må foretas årlig vegetasjonspleie av strekningene som er ryddet. På den mest fremtredende strekningen fram til Fokstugu skal hele veglegemet holdes fritt for vegetasjon, og det er spesielt viktig å holde murer frie for vegetasjon. Vegetasjonspleien gjennomføres ved ryddesag.

Klopplegging/stikkrenner

Det skal føres årlig tilsyn med stikkrenner og/eller klopper. Klopper skal repareres ved behov, og stikkrenner skal renses og eventuelt repareres ved behov. Eventuelt skadete stikkrenner må repareres etter historisk instruks. Hovedprinsipp er tørrmurt kiste med lokkstein. Det skal ikke benyttes annet materiale enn stein ved reparasjon og istandsetting av historiske stikkrenner.

Informasjonsskilt

Det skal føres årlig tilsyn med informasjonsskiltet og eventuelt skadet plakat eller skilt skal skiftes ut. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen om produksjon/innhold av plakat.

Merking

Årlig ettersyn av nåværende merking (blåmalt kongekrone på skiferstein), og utskiftning av slitte og ødelagte skilt. Ta kontakt med kulturminneforvaltningen ved Norsk vegmuseum, Statens vegvesen for nye merker.

Kart

Strekning Åteigen – Ståkån med skjøtselstiltak markert

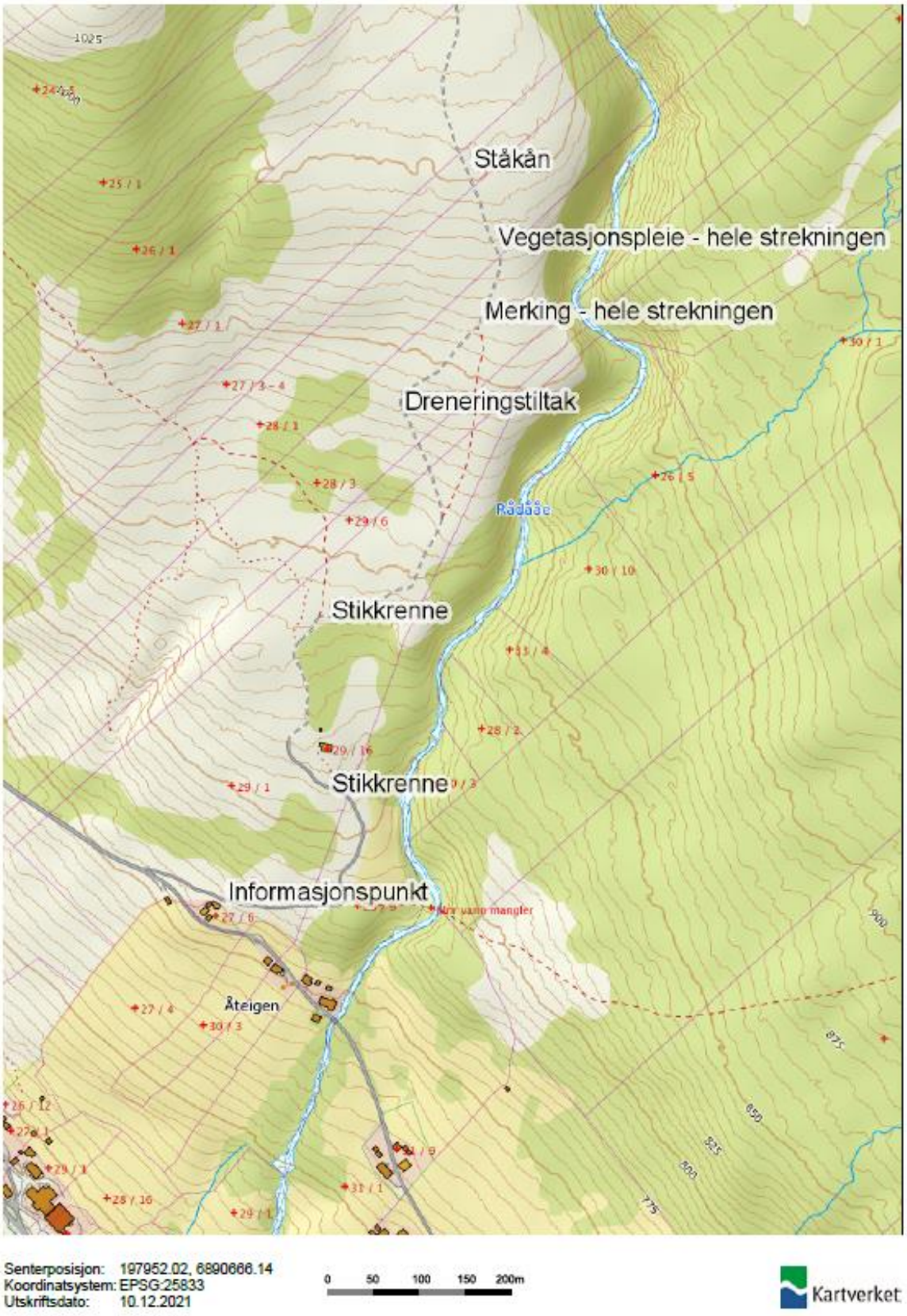

Strekning Ståkån – Bønnealteret med skjøtselstiltak markert

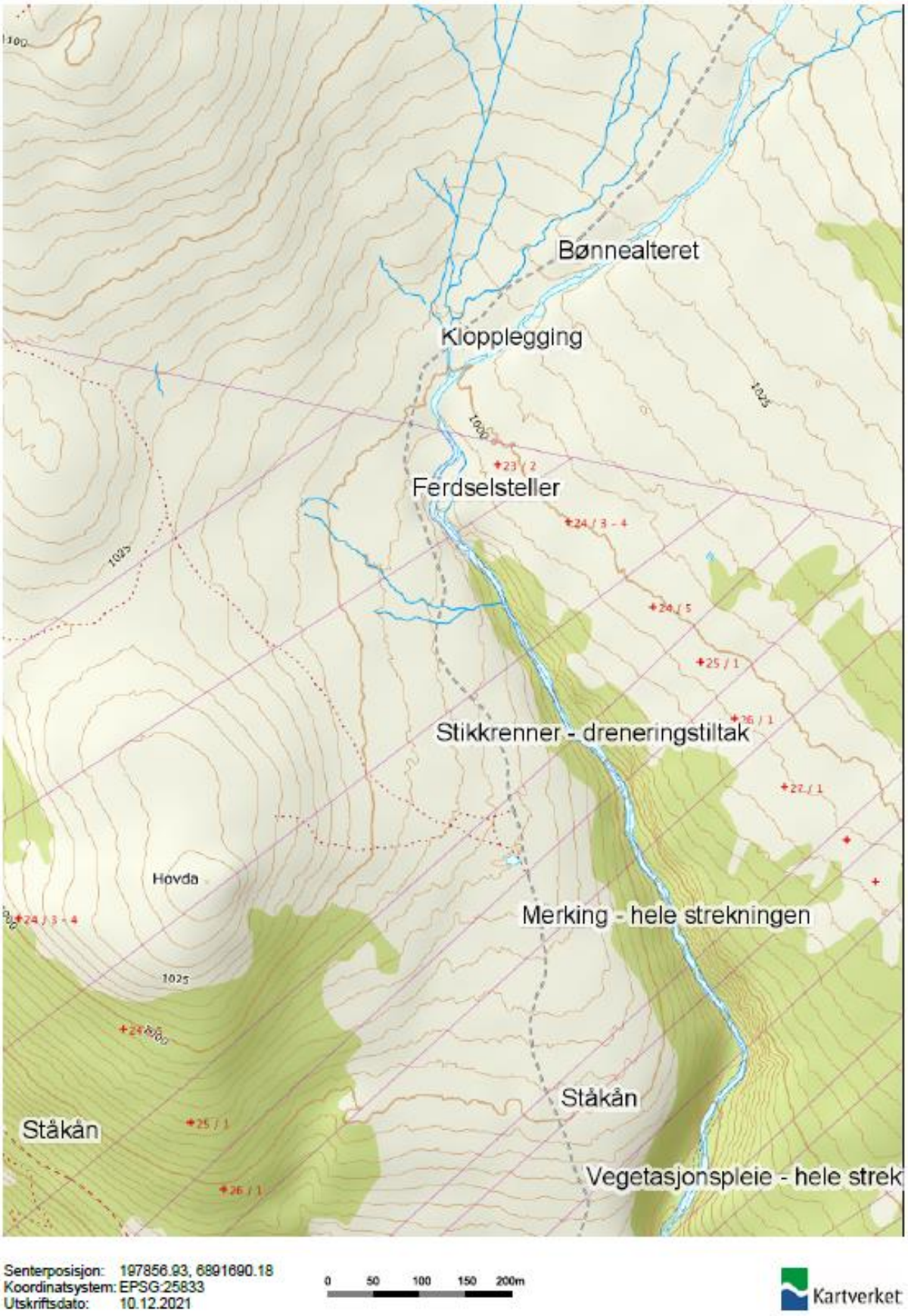

Strekning Bønnealteret-Hardbakken med skjøtselstiltak markert

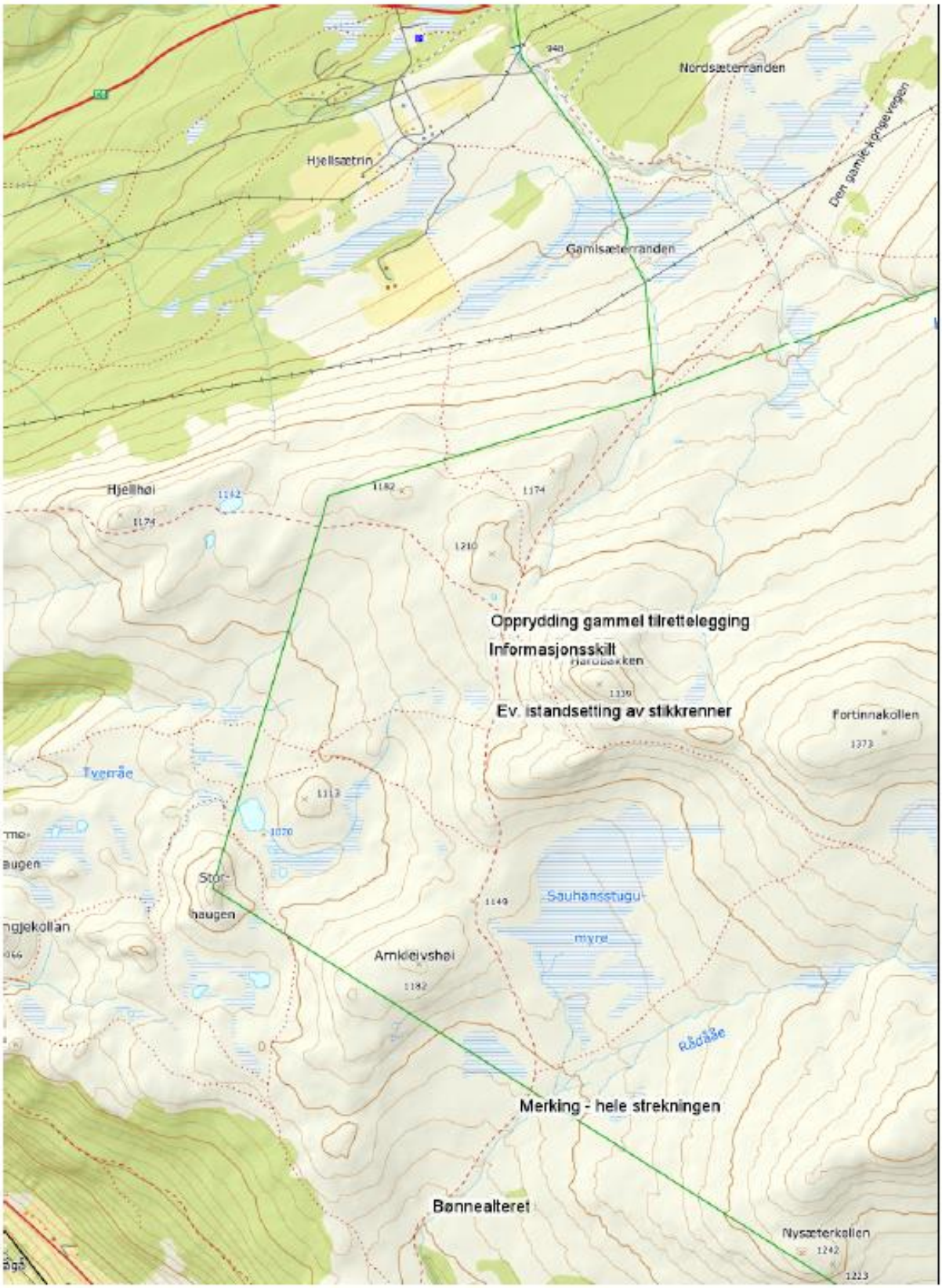

Strekningen Hardbakken-Hundyrju med skjøtselstiltak markert

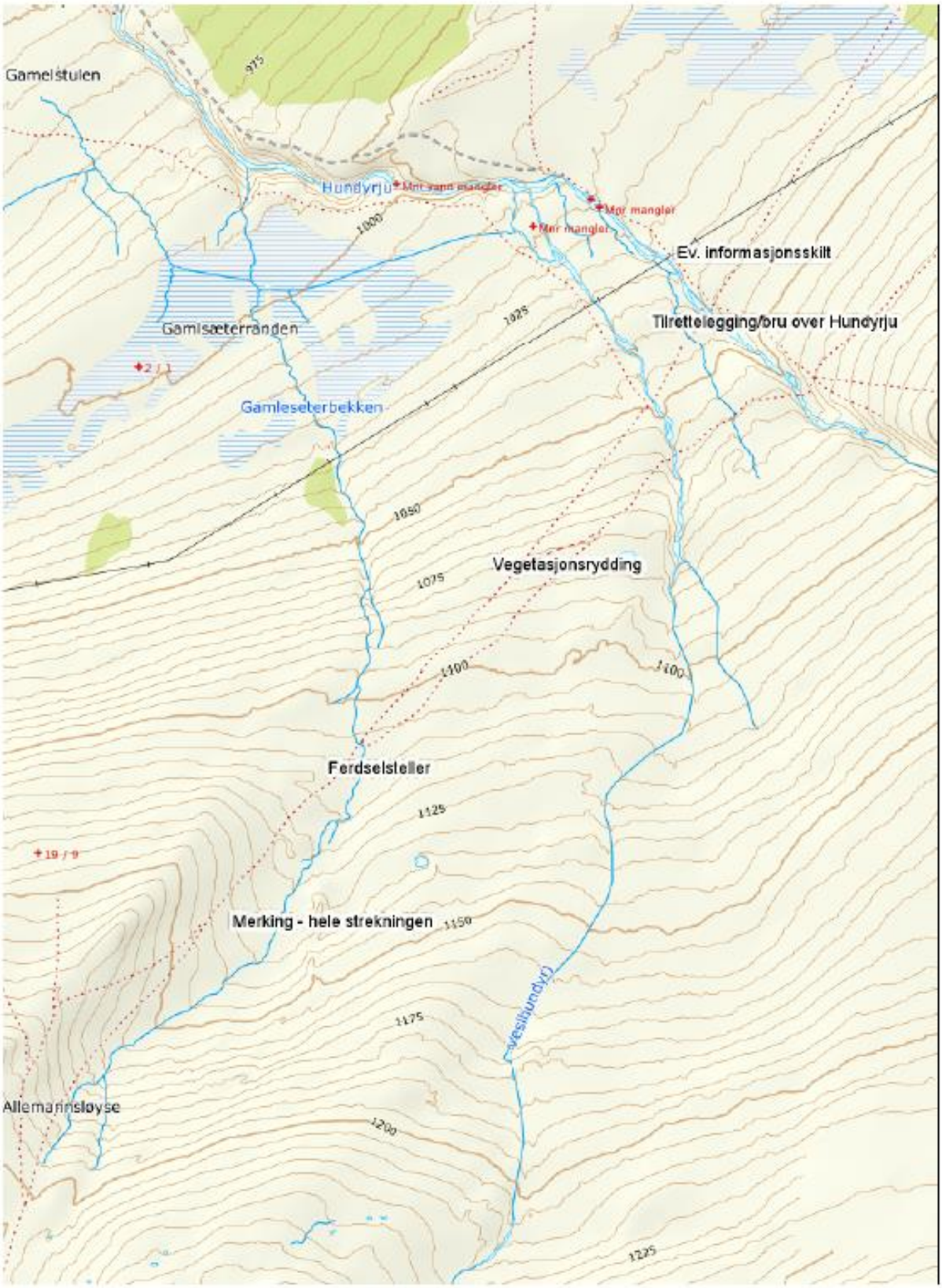

Senterposisjon: 199295.48, 6896505.02
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 13.12.2021

0 100 200 300 400m

Kartverket

Strekningen Hundyrju – Fokstugu med skjøtselstiltak markert

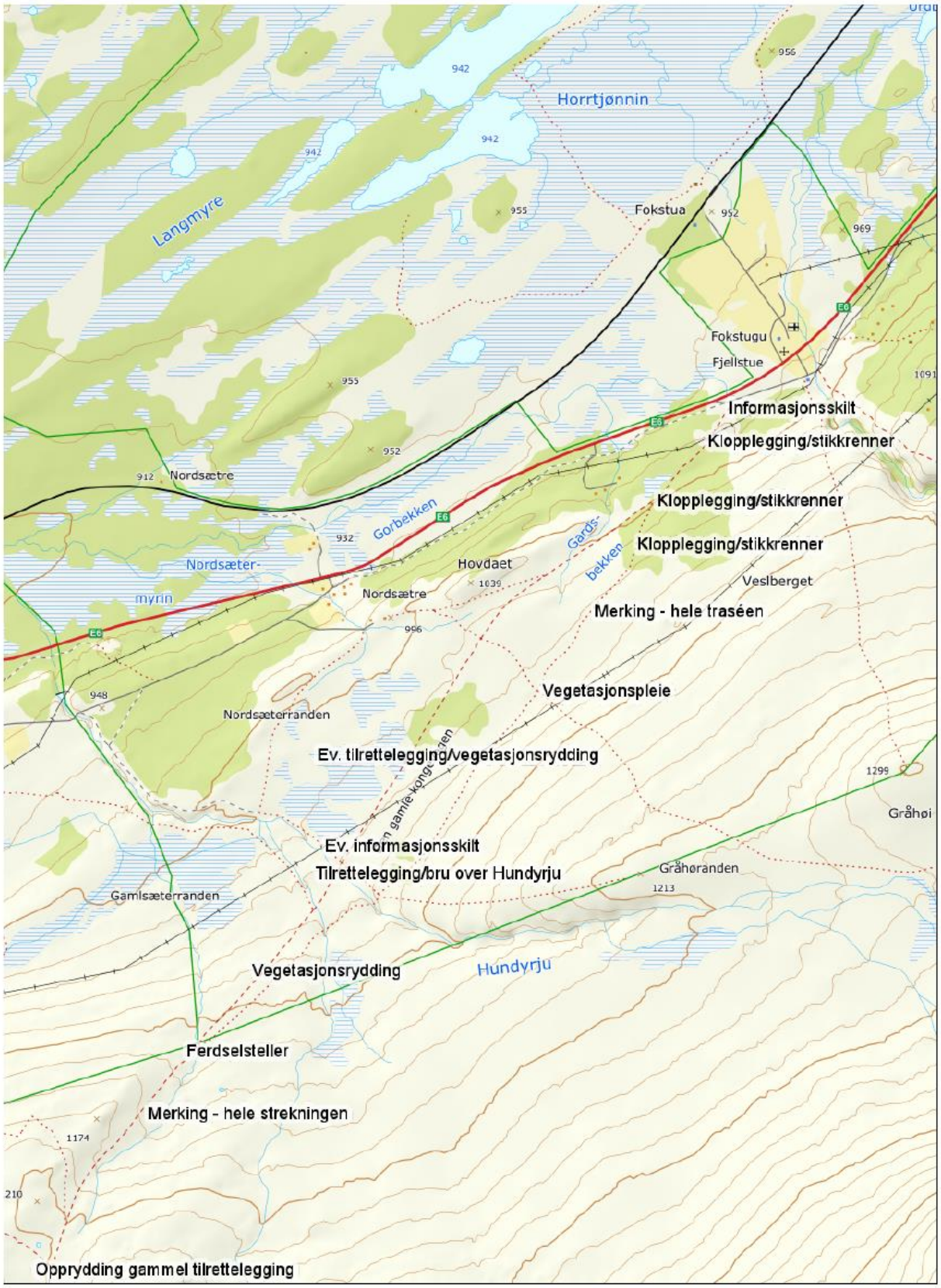

Senterposisjon: 200485.31, 6898392.33
Koordinatsystem: EPSG:25833
Utskriftsdato: 13.12.2021

0 200 400 600 800m

Kartverket

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2022/3568-1 **Saksbehandler:** Eirin Berge **Dato:** 30.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	24/2022	08.04.2022

Sak - Delegert myndighet - dispensasjoner etter nml § 48 i forbindelse med skadefellingsforsøk

Innstilling fra forvalter

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i vedtak den 25. september 2015 gitt sekretariatet myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark,organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespann.

For å sikre en rask og forsvarlig behandling av søknader om dispensasjon fra vernevedtak om motorferdselforbud og båndtvangbestemmelser etter nml § 48 i samband med skadfellingsforsøk, gir Rondane-Dovre nasjonalparkstyre sin tilslutning til at søknader om dispensasjon i slike tilfeller behandles delegert og refereres til nasjonalparkstyret.

Det foreligger en etablert forvaltningspraksis på området og sammen med behovet for rask saksbehandling mener styret at dette er i tråd med styrets vedtekter, jf. kap 6. punkt 6.2 og delegeringsvedtak av 25.september 2015.

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

- Styrets vedtekter 2020
- Delegeringsvedtak 25.september 2015

Saksopplysninger

Ved tillatelser til skadefelling av fredet rovvilt i verneområder kan det bli behov for en dispensasjon fra vernevedtak, særlig knyttet til motorferdsel for utkjøring av utstyr og mannskap, men også fra båndtvangbestemmelser (løs på drevet, halsende hund). Slik sett blir en behandling av søknad om dispensasjon fra vernevedtak også en del av skadefellings-saksgangen.

Det har i ulike møter og diskusjoner (både internt og eksternt) blitt satt fokus på behovet for god dialog og rask saksbehandling i tilknytning til effektuering av vedtak om skadefelling.

Sekretariatet i Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har behov for at styret vurderer delegeringsmyndigheten i slike saker.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Styrets vedtekter:

5.OPPRETTELSE AV ARBEIDSUTVALG

Styret kan nedsette et arbeidsutvalg bestående av personer fra styret. Styret kan gi arbeidsutvalget myndighet til å treffe vedtak etter naturmangfoldloven/verneforskriftene i enkeltsaker som ikke er av stor betydning for verneverdiene. Arbeidsutvalgets vedtak skal treffesinnenfor rammen av prinsipper fastsatt av styret for de ulike saksområdene i tråd med naturmangfoldloven/verneforskriftene.

6.NASJONALPARKSTYRETS SEKRETARIAT

(…)

6.2 Styretsrolle i forhold til forvalter

Styret kan gi forvalter myndighet til å treffe vedtak isaker av kurant karakter. Med kurant karakter menesfølgende:

- Saker etter verneforskriftenesspesifiserte dispensasjonsbestemmelser om ferdsel og motorferdsel.
- Saker etter verneforskriftenes øvrige spesifiserte dispensasjonsbestemmelser og etter naturmangfoldloven § 48 der:

a) Det dreier seg om fornying av dispensasjon gitt av styret eller arbeidsutvalget, og forutsetningene er tilnærmet uendret.

b) Det foreligger etablert forvaltningspraksis fra saker behandlet av styret/AU i tilsvarende sak.

c) Forvaltningsplanen gir entydige føringer for utfallet. Ved tvil skal forvalter drøfte saken med styreleder. Dette skal komme frem av saksutredningen hvisforvalter treffer delegert vedtak isaken. Alle delegerte vedtak skal refereresforstyret. Styret disponerer forvalters arbeidstid. Betalt overtid avtalessærskilt med fylkesmannen

Vurdering

Søknader om dispensasjon fra motorferdselforbud og båndtvangbestemmelser i tilknytning til skadefellingsforsøk er ikke hjemlet i de spesifikke unntakene i verneforskiftene. Slike søknader må derfor behandles etter dispensasjonshjemmelen i naturmangfoldlovens § 48 (dispensasjon fra vernevedtak). Bestemmelsen i § 48 er en sikkerhetsventil som i første rekke skal fange opp uforutsette eller spesielle tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet, og skal i første rekke anvendes på søknader som gjelder bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser.

Praksis har vært at søknader om dispensasjon fra motorferdselforbud og båndtvangbestemmelser i tilknytning til skadefellingsforsøk avklares/diskuteres med styreleder, sakene blir utsendt fra sekretariatet og nasjonalparkstyret har blitt orientert i etterkant . Det har også vært enkelte saker som har vært behandlet i AU med alle AU medlemmene tilstede.

I sak 21/6966 ble søknad om dispensasjon fra båndtvangbestemmelser og motorferdselforbud i forbindelse med et spesifikt skadefellingsforsøk behandlet delegert etter avklaring med nasjonalparkstyret (jf styremøte 25.5.2021). Det er etter dette blitt behandlet en søknad om «stående» eller «åpen» dispensasjon fra båndtvangbestemmelser og motorferdselforbudet i forbindelse med skadefellingsforsøk i samme område som i sak 21/6966. Saken ble behandlet delegert og i vedtaket datert 22.2.2022 ble det gitt avslag på en slik «stående» dispensasjon. da et slikt vedtak ville gi en utvidelse av rammene for vernevedtaket. Det forutsettes at søknader om dispensasjon fra verneforskriftene er knyttet til spesifikke skadefellingsforsøk slik at både tidsperiode, områder, traséer mm kan vurderes og vilkår settes.

I den senere tid har det kommet enkelte tilbakemeldinger fra de kommunale skadefellingslagene og lag i landbruket om at det er et behov for at søknader om dispensasjoner fra motorferdselsforbudet ev. båndtvanbestemmelsene i verneområdene blir håndtert raskere av verneområdeforvaltninga enn det som hittil har blitt gjort. Sekretariatet viser til tabeller under som synliggjør innkomne saker innefor dette temaet og saksbehandlingstid i 2020 og 2021. Sammenlignet med andre typer saker nasjonalparkstyret behandler er saksbehandlingstiden svært kort.

Saker 2020

Arkivsak	Søkt dato	Behandling	Utfall
20/5741 Motorferdsel 2020 - skadefelling ulv i kommunene Sør- og Nord-Fron og Ringebu	10.05.2020	13.05.2020	for tidsrommet fra vedtaksdato og frem til 18.mai 2020 kl 12. • Dersom tidsrommet for skadefellingsforsøket utvides, vil dispensasjonen for motorferdsel i verneområdene utvides tilsvarende.
20/5859 motorferdsel 2020 og båndtvang - snødekt mark - Skadefelling av ulv - Ringebu - Sør-Fron - Nord-Fron kommuner	15.05.2020	15.05.2020	Dispensasjonen gjelder for tidsrommet fra vedtaksdato og frem til 20.mai 2020 kl 12. • Dersom tidsrommet for skadefellingsforsøket utvides, vil dispensasjonen for motorferdsel i verneområdene utvides tilsvarende.
20/8502 kjøre bil fra Spranget til Rondvassbu i forbindelse med skadefelling på jerv	31.07.2020	31.07.2020	Dispensasjon t.o.m. 06.08.2020
20/8688 transport fra Spranget til Rondvassbu og Gammelgarden til Bjørnhollia	08.08.2020 17.08.2020	08.08.2020 17.08.2020	Dispensasjon 08.08 – 17.08.2020 Forlenget i samsvar med fellingstillatelsen.
20/8776 barmark - bruk av ATV i forbindelse med skadefelling av ulv	11.08.2020	11.08.2020	Dispensasjon 08.08 – 17.08.2020

Saker 2021

Arkivsak	Søkt dato	Behandling	Utfall
21/6966 båndtvangbestemmelsene i forbindelse med skadefellingsaksjoner	22.06.2021	25.06.2021	i perioden for den gitte fellingstillatelsen, og for en evt. forlengelse av denne
21/8021 bruk av laus hund ved skadefellingsforsøk på jerv	23.07.2021	23.07.2021	perioden for fellingsløyvet gjeve av Statsforvaltaren i Innlandet, 22.07.21, og for ei evt. forlenging av dette
21/8212 bruk av ATV til transport av jegere i forbindelse med skadefellingsforsøk på jerv	31.07.2021	31.07.2021	Dispensasjon t.o.m. 04.08.21
21/8409 barmark - vegen til Rondvassbu - skadefelling av jerv	06.08.2021	07.08.2021	dispensasjon for perioden 7.august.2021 t.o.m. 10.august.2021
		10.08.2021	Forlenget dispensasjon fom 11.august tom 17.august 2021
21/8605 barmark - båndtvangbestemmelser og bruk av viltkamera - skadefellingsforsøk på jerv - Skadefellingslaget i Fron / Stor-Elvdal	18.08.2021	18.08.2021	Dispensasjonen gjelder for tidsrommet fram t.o.m. 24. august 2021. • Dispensasjonen gjelder for inntil to ATV-kjøretøyer, en tur-retur pr. dag i perioden frem til 24.august. • Dersom tidsrommet for skadefellingsforsøket utvides, vil dispensasjonen for motorferdsel i verneområdene utvides tilsvarende.

Rask saksbehandling er en forutsetning for å kunne effektuere vedtak om skadefelling. Rovviltgruppa hos Statsforvalteren som gir vedtak om skadefelling har i sesongen en vaktordning for å følge opp dette, og det opereres med muntlige vedtak/vedtak pr sms som følges opp med skriftlig vedtak like etter (på første virkedag).

Da sekretariatene for verneområder ikke har noen ordning for vaktgodtgjørelse er det ikke aktuelt med en ordning tilsvarende den som rovviltgruppa hos Statsforvalteren har. I tillegg

oppstår ikke behovet like hyppig hos oss. Telefonbehandling er ingen løsning om vi skal oppfylle kravet om kunnskapsbasert og forsvarlig saksbehandling. Ved eventuelle klager er det avgjørende at vedtaket er tydelig og grunngitt i tråd med regelverket.

Saker knyttet til skadefelling av freda rovvilt er saker som betyr en del for omdømmet til forvaltninga. Vedtak om skadefelling gitt av Statsforvalteren gir klare vilkår for bruk av motorisert transport og løs på drevet, halsende hund. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har nå, gjennom flere vedtak i AU over flere år, en etablert praksis på behandling av søknader om dispensasjoner fra motorferdselsforbudet i verneområder og dispensasjon fra båndtvangbestemmelsene.

For å sikre en rask og forsvarlig behandling av søknader om dispensasjon fra vernevedtak i samband med skadfellingsforsøk, ber sekretariatet om at nasjonalparkstyret gir sin tilslutning til at slike saker behandles delegert og refereres til nasjonlparkstyret (som vanlig ved delegerte vedtak).

Konklusjon

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har i vedtak den 25. september 2015 gitt sekretariatet myndighet til å treffe vedtak i alle saker som gjelder søknad om tillatelse etter verneforskriftenes spesifiserte dispensasjonsbestemmelser, samt kurante saker etter naturmangfoldlovens § 48, Dette inkluderer eksempelvis saker som omhandler motorferdsel både på snødekt mark og barmark,organisert ferdsel, og ferdsel med hest, sykkel eller hundespann.

Med bakgrunn i etablert forvaltningspraksis samt behovet for en rask saksbehandling for å imøtekomme uttalte behov/ønsker fra skadefellingslag og landbruket, ber sekretariatet om tilslutning fra nasjonalparkstyret om å behandle søknader om dispensasjon fra vernevedtak i tilknytning til vedtak om skadefellingsforsøk, som delegerte saker.

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2019/20682-6 **Saksbehandler:** Eirin Berge **Dato:** 22.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	25/2022	08.04.2022

Sak - Videre arbeid for å få videreført ressurs for informasjonsarbeid nasjonalparkstyrene for Rondane-Dovre og Dovrefjell

Dette er en sak utarbeidet av forvalterne for Rondane-Dovre og Dovrefjell nasjonalparkstyrer og fremmes likelydende for begge styrer.

Innstilling fra forvalter

Dovrefjell og Rondane-Dovre nasjonalparkstyrer mener erfaringene fra prosjektet for informasjon om nasjonalparkene Rondane, Dovre og Dovrefjell-Sunndalsfjella viser at det er et stort behov for en dedikert og informasjonsfagkyndig person til å drive informasjonsarbeid og kontakt mot reiselivet.

Styrene mener det er nødvendig med en fast stillingsressurs i 100 pst. til dette arbeidet og vil oppfordre bevilgende myndigheter til å sørge for at dette kommer på plass i statsbudsjettet for 2023.

Som alternativ er en styrking av Norsk villreinsenter slik at det kan betjene nasjonalparkstyrene med tjenester på området, men styrene mener dette er et dårligere alternativ.

Styrene viser til at Miljødirektoratet da iNasjonalparker ble nedlagt, stilte styrene i utsikt at midlene til dette besøkssenteret ville bli tilgjengelige for vårt informasjonsarbeid gjennom et nytt besøkssenter. Dette har man senere trukket tilbake. Vi mener dette nå må rettes opp, men da heller gjennom en ny stilling.

Styreledere og forvaltere får fullmakt til å arbeide videre inn mot overordna myndigheter. Styremedlemmer og vara- oppfordres til å bruke sine kontakter for å fremme disse synspunktene.

Nasjonalpark	Dovre, Rondane
Naturreservat	Flakktjørna, Grimsdalsmyrene, Hemmeldalen, Hovdsjømyrene, Kattuglehøi, Mesætermyre, Myldingi, Veslehjerkinntjønnin
Landskapsvernområde	Dørålen, Frydalen, Grimsdalen, Vesle Hjerkinn

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

1
Prosjektplan (2017) - info RondaneDovrefjell vedtatt Ro-Do NPS
2
Årsrapport 2020 for tjenestesalg - informasjonsarbeid for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
3
Årsrapport tjenestesalg 2021 NVS nasjonalparkstyrer
4
Brev fra Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet - Evaluerings av forvaltningsordning
5
Særutskrift Sak - arbeid for å få videreført ressurs for informasjonsarbeid – særutskrift Dovrefjell NPS

Saksopplysninger

Stillingen som informasjonsrådgiver for de to nasjonalparkstyrene Dovrefjell og Rondane-Dovrefjell har nå vært på plass i et + to år og prosjektet avsluttes i mars 2023. Erfaringen viser et svært vellykket prosjekt og det vurderes om svært viktig å få videreført denne ressursen. Denne saken er ment som et bakgrunnsnotat for videre arbeid med å få gjort en slik stilling permanent.

Historikk – opprettelse a nasjonalparkene (1962 og 1974) , informasjon gjennom iNaRDo og iNasjonalparker (2000 – 2016)

Landets første nasjonalpark ble opprettet i Rondane i 1962 og Dovre NP lenger nord i Rondane i 2003. Dovrefjell nasjonalpark ble opprettet i 1974 og kraftig utvidet til Dovrefjell-Sunndalsfjella i 2002.

iNaRDo – informasjon for nasjonalparkene i Rondane og Dovrefjell ble opprettet som en stiftelse i februar 2000 som resultat av et forprosjekt hos Fylkesmannen i Oppland. Bakgrunnen var at flere av de store nasjonalparksentrene slet økonomisk og det var vanskelig å opprettholde driften for disse. Fylkesmannen foreslo satellittbaserte senter uten hoved utstilling, med en sentral ressurs som støttet opp om de enkelte satellitter.

Modellen ble satt ut i livet og på det meste var det satellitter med varierende innhold på Otta, Dombås, Folldal, Kvikne, Oppdal, Sunndal (Gjøra) og Eresfjord. I tillegg var det hele tiden en daglig leder i 60 - 100 % stilling som koordinerte og betjente satellittene. Lokalt ble det gjennom årene lagt ned stor dugnadsinnsats og mye lokale midler, ikke minst fra enkelte kommuner.

Modellen utløste slik atskillig større ressurser enn det som ble tilført fra Staten gjennom bidrag fra kommuner og private, og bidro til lokal følelse av eierskap til verneområdene. Navnet ble etter hvert endret til iNasjonalparker da stiftelsesstyret hadde ambisjoner om et større nedslagsfelt. iNasjonalparker hadde i snitt ca. 60 000 årlig besøkende til sammen på sine forskjellige satellitter de siste årene stiftelsen eksisterte.

Det felles desentraliserte besøkssenteret iNasjonalparker ble avviklet i 2015 da stiftelsen ikke fikk fornyet sin godkjenning fra Miljødirektoratet og stiftelsen ble som følge av dette vedtatt oppløst, da det økonomiske grunnlaget forsvant. Begrunnelsen fra direktoratets side var at kvaliteten var for dårlig.

Miljødirektoratet utfordrer nasjonalparkstyrene (2016)

Miljødirektoratet utfordret i 2016 de to nasjonalparkstyrene i Rondane-Dovre og Dovrefjell til å komme med forslag til hvordan et framtidig konsept for informasjon om verneområdene kunne gjenoppstå, organisatorisk, økonomisk og fysisk, og til å ta ansvar for denne informasjonen i framtida.

Nasjonalparkstyrenes roller – informasjonsprosjekt (2018 – 2019)

De to nasjonalparkstyrene har i dag ansvaret for tre nasjonalparker, tretten landskapsvernområder, tretten naturreservater og to biotopvernområder i fra Molde kommune i nordvest til Åmot og Hamar kommuner i sør. Disse områdene utgjør en betydelig andel (11 %) av det vernede arealet på fastlands-Norge.

Nasjonalparkstyrene som forvaltningsmyndighet har et klart ansvar for at informasjon om verneområdene er tilgjengelig for publikum, brukere og andre interesserte. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre arbeidet i 2017 fram et forprosjekt for å utvikle en ny informasjonsstruktur for verneområdene. Forprosjektet beskrev hvordan en ny informasjonsstruktur for verneområdene kunne etableres.

For detaljering av bakgrunnen vises til prosjektplanen for informasjonsprosjektet (vedlagt).

Ut fra dette fikk de to nasjonalparkstyrene midler til 2 ½ års prosjekt for å gjennomføre forprosjektet i tråd med vedtatt plan. Prosjektleder (Rebecca Nedregotten Strand) ble ansatt i mars 2018.

Utgangspunktet som forsvant – felles besøkssenter nasjonalpark

Prosjektet skulle blant annet gi et beslutningsunderlag for å etablere et felles besøkssenter nasjonalpark for de tre aktuelle parkene. I utfordringen fra 2016 oppga Miljødirektoratet at det lå en «hvilende autorisasjon» som besøkssenter i påvente av at vi fikk etablert et nytt senter, og at dette kunne lokaliseres på Hjerkinn. Dette ble gjentatt i møte nytilsatt prosjektleder informasjon hadde med Direktoratet i juni 2018. Men i møte i desember samme år ga direktoratet motsatt beskjed – ingen «hvilende autorisasjon» og ingen åpning for både Besøkssenter villrein og ditto nasjonalpark samme sted. Det ble imidlertid stilt i utsikt åpning for ekstra midler til NP-info i besøkssenter villrein.

Etter dette ble delen av prosjektet som gjaldt besøkssenter skrinlagt, og vekten ble lagt over på å utrede informasjon i felt, på nett og på andre måter, samt kontakt mot reiselivet. Av personlige grunner måtte Strand slutte ved årsskiftet 2019. Øvrige som var blitt innstilt ved tilsettingen ble kontaktet umiddelbart, men alle hadde da fått andre nye jobber, og arbeidet ble inntil videre stilt i bero.

Omorganisering og ny prosjektleder (2020 - nå)

Prosjektet ble liggende inntil daglig leder ved villreinsenteret foreslo å skyte sammen våre restmidler med tilsvarende midler fra Norsk villreinsenter Nord (NVS) i en treårig prosjektstilling som informasjonskonsulent delt 50 % NVS og 25 + 25 % på nasjonalparkstyrene, organisert som tjenestekjøp fra NVS, noe våre styrer sluttet seg til. Informasjonsrådgiver Martine Hårstad ble tilsatt fra 1.3.2020. Rapportene fra de to årene hun har arbeidet vedlegges.

Å ha en slik stilling har gitt nasjonalparkstyrene et kraftig løft for informasjon gjennom nye besøksrettete nettsider, sosiale medier, møter med aktører m.v. Selv en så liten personellressurs som 25 % per styre har vært et stort løft, men gir et arbeidspress som i lengden ikke går, og informasjonsmedarbeideren opplever at mange oppgaver forblir ugjort. Hun vurderer en 100 % stilling for de to nasjonalparkstyrene som nødvendig ressurs for å kunne følge opp det som er igangsatt på kontinuerlig basis. Totalinnsatsen i stillingen i prosjektperioden der halvparten har vært for styrene har vært vesentlig mer enn 100 %. Dette er ikke holdbart over tid.

Det har hele tiden vært tilstrebet et godt samarbeid mellom nasjonalparkstyrene og Norsk villreinsenter Nord. Villreinsenteret har også noe verneinformasjon på sine formidlingsflater der de har tatt utgangspunkt i hva gjesten på Dovrefjell trenger av informasjon og kunnskap. De to faste naturveilederne ved senteret formidler verneområdeinformasjon som en del av sitt arbeid.

I år fikk Norsk villreinsenter Nord avslag på søknad om prosjektmidler til drift av blant annet tre naturveiledere / sommervikarer. Dette tilbudet til det store antall besøkende i sesongen har villreinsenteret gitt i en årrekke og reaksjonene fra besøkende har hele tiden vært svært positive. Begrunnelsen for avslaget var at Miljødirektoratet ville prioritere tilskudd til autoriserte nasjonalparksentre og til prosjektfinansiert naturveiledning.

Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområder (2019)

Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområder kom i 2019. Her pekes det på at både undervisning med naturveiledere og informasjonstavler blant annet er viktige tilbud til publikum og at besøkssentre samler et større fagmiljø. Fra Handlingsplanen hitsettes s.39: *«For å bedre kvaliteten på utadrettet kommunikasjon, bør det utvikles et tettere tverrfaglig samarbeid mellom de som arbeider med formidling. I dette arbeidet er museer, naturveiledere, natur- og kulturminneforvaltning, utdanningsinstitusjonene, natur- og kulturminneguidene og den enkelte bedrift viktige.»*

Nå-situasjon og veien videre

Etter mars 2023 går gjeldende prosjekt ut og nasjonalparkstyrene står igjen uten en dedikert person med kunnskap og kompetanse til å jobbe med informasjon om verneområdene og kommunikasjon med besøkende og reiseliv. Dagens løsning gir i tillegg en arbeidssituasjon som ikke er holdbar i lengden.

Besøksstrategi - merkevare

Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020 ifølge Miljødirektoratet sin veileder M-415/2015. Besøksstrategien skal være en del av forvaltningsplanen for verneområdene.

Dovre nasjonalpark har godkjent besøksstrategi fra 2021, Rondane nasjonalpark har godkjent besøksstrategi fra 2015 (en av 4 piloter i besøksforvaltningsarbeidet). Dovrefjell har godkjent besøksstrategi fra 2021.

I henhold til styrenes vedtekter skal styret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak, jf. vedtektenes punkt 8.4. Styret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratet sin merkestrategi.

Kommunikasjonsarbeidet er en viktig del av besøksforvaltningen. Besøksstrategiene som utarbeides skal ifølge Miljødirektoratet si noe om hvordan vi kommuniserer best mulig med de besøkende i våre områder. Merkevaren Norges nasjonalparker legger føringer for hvordan en bygger opp denne kommunikasjonen. Merkevaren skal gi en samlende visuell identitet for aktørene under merkevaren.
For nasjonalparkstyrene er det i merkevaren helt klare forventninger om at de skal arbeide med:

- Innfallsporter og informasjonspunkt
- Besøksretta hjemmeside
- Facebook
- Instagram
- Hjemmeside for styrene
- Brosjyremateriell
- Kommersielt merke
- Det er også en målsetting at en nasjonalpark skal ha et besøkssenter

Både Dovrefjell og Rondane-Dovre har godt gjennomarbeidede kommunikasjonsplaner for besøksstrategiene våre –nettopp takket være informasjonsressursen vi har hatt tilgjengelig. Kommunikasjonsplanarbeidet vårt brukes nå som mal for andre verneområdestyrer, og vår informasjonsrådgiver benyttes som ressurs av Miljødirektoratet for opplæring av andre sekretariat.

Arbeidsoppgaver og kompetanse
Kommunikasjon og informasjonsarbeid er et eget fag. Ikke alle nasjonalparkforvaltere besitter denne kompetansen, og kan bruke uforholdsmessig mye tid på slikt arbeid som igjen går ut over andre oppgaver. Særlig løpende kommunikasjonsarbeid opp mot sosiale medier krever kunnskap og tid (lage innlegg, annonser og promotering). Fordelen med å ha en dedikert person som jobber med informasjon og kommunikasjon er flere, og særlig i arbeidet med informasjon på internett, SoMe og for dialog med reise- og næringslivet er dette synlig. Sekretariatene vurderer at ressursen vi har hatt, i tillegg til å være en sårt tiltrengt ressurs med profesjonalitet på informasjons- og kommunikasjonsarbeid, gir oss ekstra synergier og nytteverdi fordi:

- Vi forvalter tilgrensende verneområder med delvis sammenfallende verneformål – ivaretakelse av villreinens areal et viktig formål
- Bidrar til at forvaltninga fremstår mer enhetlig og samlet på tvers av vernegrenser
- Får frem samarbeidsmuligheter med aktører som driver aktiviteter i flere verneområder
- Får frem nye samarbeidsmuligheter mellom sekretariatene

- Kan oppfattes av publikum som mer «nøytral» enn forvalterne – gir bedre forutsetning for å skape god dialog mellom forvaltning og aktører knyttet til verneområdene.
- Legger til rette for mer og enda bedre dialog sekretariatene imellom samt med Norsk Villreinsenter Nord

Sekretariatene i de ulike verneområdestyrene i Norge har et stort spenn i arbeidsoppgaver og arbeidsmengde. Arbeid med besøksstrategier og merkevare er nye arbeidsoppgaver som har kommet til i de senere år.

Evaluering av forvaltningen peker på underbemanning
I evalueringsrapporten om forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder i Norge (Nordlandsforskning 2021) trekkes både kompleksiteten i arbeidsoppgaver og knapphet på ressurser i de ulike sekretariatene frem.

I sin oversendelse av evalueringsrapporten (vedlegg 4) til Klima- og miljødepartementet skriver Miljødirektoratet (forvalter sin understrekning):

«Rapporten viser at det er store forsinkelser i mange av styrenes vedtak av forvaltningsplaner og besøksstrategier. Det synes ikke som mengden enkeltvedtak er noen avgjørende grunn til slike forsinkelser. Arbeidet med besøksstrategier har forsinket en god del styrer i arbeidet med forvaltningsplaner, til tross for at besøksstrategier etter intensjonen skulle bygge på forvaltningsplanene.»

(Det siste gjelder i en viss grad for Dovrefjell, selv om arbeidet med besøksstrategien ble satt bort, også for Rondane-Dovre som var en av 4 piloter i besøksstrategi arbeidet)

(….)

«I lys av ulikheter i arbeidsmengden mellom verneområdestyrene og innenfor det enkelte verneområdestyret over tid, påpeker evalueringen at det er behov for en gjennomgang av ressursfordelingen totalt, fordelingen mellom verneområdestyrene, og fordelingen av ressurser på faste ansettelser og midlertidige tiltak. Tregheten i arbeidet med (reviderte) forvaltningsplaner viser dette»

Rapporten peker på at styrer/sekretariater i stor grad mangler ressurser til aktiv strategisk forvaltning og at verneverdiene lider under dette. De fleste styrene har for lite bemanning og ressurser til å møte kompleksiteten i forvaltningsutfordringene, villrein i Rondane fremheves som eksempel.

«Ut fra egne vurderinger samt den samlete arbeidsbelastning som framgår fra evalueringsrapportene synes det som at det iallfall kunne vært behov for 5-10 forvaltere til, bl.a. til sekretariatene for Dovrefjell-Sunndalsfjella, Blåfjella-Skjækerfjella/Lierne, Midtre Nordland, Rondane-Dovre, Raet, Færder og Ytre Hvaler»

Dovrefjell nasjonalparkstyre behandlet denne rapporten som sak 33/2021 (vedlegg 5) og gjorde dette vedtaket:

« Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre har siden 2011 hatt for liten kapasitet til å utføre flere oppgaver som er nødvendig for å forvalte verneområdene på Dovrefjell og i Sunndalsfjella på en tilfredsstillende måte.

Det vises førøvrig til opplysningene i NF-rapport nr. 1/2021 om arbeidsmengde, ressurser, kapasitet i sekretariatene i nasjonalpark- og verneområdestyrene, bl.a. i Dovrefjell nasjonalparkstyre. Dovrefjell nasjonalparkstyre ser det som helt nødvendig å styrke ressurstilgangen til sekretariatet, bl.a. flere forvaltere. Det bør også vurderes om en av forvalterne også skal ha lederoppgaver.»

Hjemmelsgrunnlag

Dette er et strategigrunnlag for styrets, leders og forvalteres videre arbeid og det er naturlig at det er styretsom behandler dette.

Vurdering

Informasjon er et viktig virkemiddel i forvaltningen av verneområder, og trenger å bli profesjonalisert. Prosjektet for de to nasjonalparkstyrene demonstrerer dette svært godt. Informasjon fører til en bevisstgjøring av besøkende og andre som bruker verneområdene til friluftsliv og andre aktiviteter. Vi ser for oss to mulige alternativer for å ivareta det fremoverlente og nødvendige informasjons- og kommunikasjons arbeid- og samarbeid som er gjort siden 2018 og frem til nå, og samtidig føre dette videre for å imøtekomme de forventninger besøksstrategi og kommunikasjonsplan og merkevarearbeid gir.

Forvalterne har drøftet to mulige alternativer. Vi vurderer alternativ 1 som vesentlig bedre enn alternativ 2, men det siste er en løsning som det muligens kan være enklere å få gjennomslag for.

Begge løsninger forutsetter finansiering enten via grunntilskudd eller ny fast stilling og vil styrke forvaltningsknutepunktet på Hjerkinn. Slike ressurser finnes ikke i systemet i dag.

Med andre ord er dette noe det må jobbes politisk opp mot bevilgende myndigheter med.

Forvalterne anbefaler alternativ 1 med bakgrunn i følgende:

- Avsender av informasjonen blir nasjonalparkstyrene og ikke besøkssenter nasjonalpark, man unngår sammenblanding, men opprettholder det gode samarbeidet med NVS. Styrene vil instruere stilingen direkte.
- Omfanget av informasjonsarbeidet tilsier en 100 pst stilling fordelt på to styrer (50/50). Alternativ 2 vil gi mindre ressurser til vårt arbeid. Dette alternativet er utarbeidet i samarbeid med Norsk villreinsenter.

Alternativ 1

Det opprettes en egen informasjonsstilling hos nasjonalparkstyrene som arbeider 50/50 for Rondane-Dovre og Dovrefjell og som også har ansvaret for å utvikle innhold og følge opp

samarbeidet med Norsk villreinsenter Nord, med ansettelse gjennom Statsforvalteren tilsvarende løsning som forvalterne har. Det lages deretter en samarbeidsavtale mellom Norsk villreinsenter Nord og nasjonalparkstyrene om formidling av verneområdeinformasjon som del av villreinsenter sine utstillingsflater og naturveiledning.

Dette kan eventuelt kombineres med en omorganisering til et felles sekretariat for de to styrene der informasjonsmedarbeider blir en femte stilling og en forvalter får et koordinator- / lederansvar.

Alternativ 2
Norsk Villreinsenter søker om og får autorisasjon som Besøkssenter nasjonalpark på Hjerkinn. Det forutsettes da at en går bort fra å bruke navnet «Besøkssenter villrein», men at det er navnet «Norsk villreinsenter» som frontes, men at Besøkssenter nasjonalpark blir en del av dette. Dette vil være en lignende løsning som i Lom, der Norsk fjellsenter frontes, men hvor de også er Besøkssenter nasjonalpark. Denne løsningen forutsetter at det gis grunntilskudd for drift av Besøkssenter nasjonalpark.

Da vil Norsk villreinsenter kunne ansette 1 person til å drifte besøkssenterdelen. Informasjons- og kommunikasjonsarbeidet for de nasjonalparkstyrene som er knyttet til forvaltningsknutepunktet på Hjerkinn (dvs. Dovrefjell og Rondane-Dovre). Informasjons- og kommunikasjonsarbeidet må i tilfelle skje gjennom kjøp av tjenester fra besøkssenter nasjonalpark.

En slik ordning – uansett alternativ - må være en fast etablert ordning for nasjonalparkstyrene og ikke være avhengig av lite forutsigbare årlige tildelinger som prosjektmidler En fast medarbeider vil bidra til å styrke forvaltningsknutepunktene / besøkssentrene og styrke samarbeidet om informasjon- og kommunikasjon mellom ulike besøkssenter, nasjonalparkstyrene, reiseliv og andre.

Gjennom kommunikasjon og informasjon skapes forståelse for vernet, og forståelse kan få flere til å ta mer hensyn til villreinens leveområder og annen sårbar natur. Økt forståelse for vernet gir bedre ivaretakelse av verneverdiene

Forvalterne løfter denne saken til nasjonalparkstyrene med oppfordring til styrenes medlemmer om aktivt å arbeide med å få opprettet en fast informasjonsstilling hos Rondane-Dovre og Dovrefjell nasjonalparkstyre som arbeider 50/50 for Rondane-Dovre og Dovrefjell og som også har ansvaret for å utvikle innhold og følge opp samarbeidet med NVS. Målet vil være å få på plass en fast stilling gjennom statsbudsjettet 2023.

Dokumentet oversendes også Miljødirektoratet som en rapportering på status for informasjonsarbeidet med oppfordring til å videreformidle dette til Klima- og miljødepartementet.

Dovrefjell og
Rondane-Dovre
nasjonalparkstyrer

Informasjon for verneområdene i Rondane og Dovrefjell

PROSJEKTPLAN

1 Bakgrunn

Avviklingen av iNasjonalparker har ført til at verneområdene i Rondane og på Dovrefjell siden sommeren 2016 har stått uten organisert tilbud om informasjon om verneområdene.

Miljødirektoratet har utfordret nasjonalparkstyrene i Rondane-Dovre og Dovrefjell til å komme med forslag til hvordan et framtidig konsept for verneområdene kan gjenoppstå, organisatorisk, økonomisk og fysisk, og å ta ansvar for denne informasjonen i framtida. De to nasjonalparkstyrene har i dag ansvaret for tre nasjonalparker, tolv landskapsvernområder, tolv naturreservater og to biotopvernområder i fra Nesset kommune i nordvest til Åmot kommune i sørøst. Disse områdene utgjør en betydelig andel (11 %) av det vernede arealet på fastlands-Norge.

Nasjonalparkstyrene som forvaltningsmyndighet har et klart ansvar for at informasjon om verneområdene er tilgjengelig for publikum, brukere og andre interesserte. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre legger her fram et forprosjekt for å utvikle en ny informasjonsstruktur for verneområdene i Rondane og Dovrefjell. Forprosjektet skal beskrive og etablere en ny informasjonsstruktur for verneområdene hvor Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet, samt lage et beslutningsunderlag for etablering av et felles besøkssenter nasjonalpark.

1.1 Historikk – verneområdene og nasjonalparkstyrene

Rondane ble landets første nasjonalpark i 1962 og Dovre nasjonalpark lenger nord ble opprettet i

2003. I tillegg er Rondane-Dovre nasjonalparkstyre forvaltningsmyndighet i 4 landskapsvernområder og 8 naturreservater i området mellom Gudbrandsdalen og Østerdalen. Disse verneområdene omfatter deler av 10 kommuner i Hedmark og Oppland.

Dovrefjell ble vernet som nasjonalpark i 1974 sammen med at Hjerkinn/Kongsvoll/Drivdalen landskapsvernområder ble opprettet for å binde parken sammen over Drivdalen. Vernet omfattet Statens utmål på Dovrefjell. Etter en omfattende prosess ble nasjonalparken i 2002 kraftig utvidet til Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Samtidig ble landskapsvernområdene Knutshø, Åmotsdalen, Dalsida Eikesdalsvatnet, Åmotan-Grøvudalen, Jora, og Fokstugu opprettet, sammen med biotopvernområdene Torbudalen og Sandgrovbotn-Mardalsbotn og per i dag naturreservatene Flåman, Bjørndalen, Nordre Snøfjelltjønn og Mardalen. Verneområdene omfatter 8 kommuner i fylkene Møre og Romsdal, Sør-Trøndelag, Hedmark og Oppland.

Verneområdene som disse to nasjonalparkstyrene forvalter utgjør totalt ca. 6 100 km². Det viktigste formålet med flere av disse verneområdene er å ivareta leveområdene til de eneste gjenværende stammene av opprinnelig vill fjellrein i Skandinavia. Mange kulturminner som eksempelvis fangstgroper, fangstanlegg, boplasser, steinbuer, hellere og funn av fangstredskaper viser at villreinen har vært veldig viktig i disse områdene gjennom mange generasjoner. I dette store forvaltningsområdet er det også registrert sju nasjonalt viktige kulturlandskapsområder som representer viktige biologiske, økologiske og kulturhistoriske verdier. Et av disse (Fjellgardene i øvre Sunndal) er nasjonalt utvalgt kulturlandskap.

Disse verneområdene har mange, både store og små, innfallsporter til indrefileten til noen av de viktigste fjellområdene i Norge. Fjellturismen i Rondane og Dovrefjellområdet medfører i perioder stor ferdsel, både av lokale brukere og tilreisende turister. I tillegg er det store konsentrasjoner av hytter i tilknytning

til randsonene rundt verneområdene i regionen som generer mye ferdsel inn i verneområdene.

Fram til og med 2010 ble verneområdene i Rondane forvaltet av fylkesmennene. Dovrefjell var et av områdene i forsøket med lokal forvaltning av store verneområder og fra 2003 ble områdene forvaltet av kommunene, koordinert av Dovrefjellrådet. Dovrefjellrådet forvaltet nasjonalparken, fra 2008 alle verneområdene. Ved starten på 2011 ble det konstituert verneområdestyrer for verneområdene i Rondane og Dovrefjell. Tilsvarende skjedde for øvrige store norske verneområder unntatt Hardangervidda på denne tiden. Verneområdestyrene har hatt forvaltningsansvaret for verneområdene i forrige avsnitt siden styrene ble konstituert. Informasjon om verneområdene er en viktig del av forvaltningsansvaret, men utover informasjonsplakater ved større og mindre innfallsporter har informasjonsarbeidet i hovedsak vært overlatt iNasjonalparker.

1.2 Historikk: iNaRDo og iNasjonalparker

iNaRDo – informasjon for nasjonalparkene i Rondane og Dovrefjell ble opprettet som en stiftelse i februar 2000 som resultat av et forprosjekt hos Fylkesmannen i Oppland. Bakgrunnen var at flere av de store nasjonalparksentrene slet økonomisk og det var vanskelig å opprettholde driften for disse. Fylkesmannen foreslo satellittbaserte senter uten hovedutstilling, med en sentral ressurs som støttet opp om de enkelte satellitter. Stifterne var kommuner rundt de aktuelle områdene samt organisasjoner som fjellstyrer, turistforeninger og andre. I 2000 var det ikke tanker om lokal forvaltning, og en del av motivasjonen til stifterne var å komme i inngrep med forvaltningen av eksisterende og kommende verneområder.

Modellen ble satt ut i livet og på det meste var det satellitter med varierende innhold på Otta, Dombås, Folldal, Kvikne, Oppdal, Sunndal (Gjøra) og Eresfjord. I tillegg var det hele tiden en daglig leder i 60 - 100 % stilling som koordinerte og betjente satellittene. Lokalt ble det gjennom årene lagt ned stor dugnadsinnsats og mye lokale midler, ikke minst fra enkelte kommuner. Modellen utløste slik atskillig større ressurser enn det som ble tilført fra Staten, og bidro til lokal følelse av eierskap til verneområdene. Navnet ble etter hvert endret til iNasjonalparker da stiftelsesstyret hadde ambisjoner om et større nedslagsfelt. iNasjonalparker hadde i snitt ca. 60 000 årlig besøkende til sammen på sine forskjellige satellitter de siste årene stiftelsen eksisterte.

Miljødirektoratet ga ikke iNasjonalparker reautorisasjon fra 2016 av, og stiftelsen ble som følge av dette vedtatt oppløst, da det økonomiske grunnlaget forsvant. Ved avviklingen hadde iNasjonalparker satellitter følgende steder: Dombås (turistkontoret, middels utstilling), Folldal (en større utstilling knyttet til gruvemuseet), Gjøra (utstilling i Gjørasporten) og Eresfjord (enkel plakatutstilling). Med unntak av Folldal helårsåpne, og alle bemannet minimum i sommersesong. Satellitter i Oppdal (turistinfo, enkel utstilling), Otta (turistinfo, enkel utstilling) og Kvikne (utstilling i nasjonalparksenteret) var avviklet tidligere. Sommeren 2016 ble nasjonalparkinformasjon kun gitt på dugnadsbasis med fjorårets utstillinger i Folldal, Eresfjord og på Gjøra. Situasjonen for informasjon om verneområdene i

2017 er uavklart og ingen har nå et utførende ansvar for å gi denne typen informasjon om verneområdene i Rondane og Dovrefjell.

1.3 Dagens kompetansemiljø på Hjerkinn

Dagens kompetansemiljø består av:

- Norsk Villreinsenter Nord: Fire ansatte – daglig leder, fagkonsulent, to naturveiledere. Villreinsenterets hovedformål er å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villreinfjellene i Norge. Senteret har godkjenning fra Miljødirektoratet som besøkssenter villrein og har bygd opp et publikumstilbud som lokale reiselivsbedrifter benytter (Viewpoint Snøhetta, fangstminnepark). Publikumstilbudet er under kontinuerlig utvikling.
  Villreinsenteret er huseier og leier ut lokaler til de øvrige:
- Forvaltningsknutepunkt for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark: To nasjonalparkforvaltere
- Forvaltningsknutepunkt for Dovre og Rondane nasjonalparker: To nasjonalparkforvaltere
- SNO: En / to ansatt€ med kontorplass
- Pilegrimssenter Dovrefjell: En ansatt pluss en prosjektmedarbeider i halvt års stilling. Ansvar for en del av Pilegrimsleden mellom Oslo og Trondheim, veien fra Nord-Sel til Skaun. Oppgaven er å få flere til å bruke Pilegrimsleden/ Olavsveien og senteret jobber kontinuerlig med formidling
- Feltstasjon: Lokalene på Hjerkinn og områdene rundt brukes også hyppig av undervisnings- og forskningsinstitusjoner.

Miljøet på Hjerkinn er et av de største forvaltningsknutepunktene i landet og har stor forvaltnings og veiledningskompetanse, men bør styrkes på informasjonskompetanse.

Senteret har en oppgradert møteromsfløy med to møterom (maks 15 og 30 personer) og nytt kjøkken. Videre kontor og enkle overnattingsfasiliteter for inntil 14 personer (feltstasjon for biologisk forskning om sommeren).

Hjerkinn ligger vel to timer med tog unna Trondheim og Miljødirektoratet (3 min gange fra togstasjon til forvaltningsknutepunktet), slik at det praktisk ligger til rette for møtevirksomhet.

I videreutviklingen av Besøkssenter villrein skal det etableres en portal med utendørs møteplass (amfi, bålplass). Her skal informasjon om nasjonalparkene integreres. Samlokaliseringen av funksjoner her gir synergieffekter som vil være aktuelt å videreutvikle i informasjonssammenheng.

1.4 Besøksstrategi

Vi får stadig flere besøkende til våre verneområder og forvaltningsmyndigheten opplever at behovet for selv å være med å styre denne ferdselen, er større enn noen gang. I dette arbeidet er informasjon til alle våre besøkende, både turister og lokalbefolkning en svært viktig del.

Miljødirektoratet har bestemt at alle Norges nasjonalparker skal ha utarbeidet besøksstrategier innen 2020. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre har fra våren 2014 jobbet med en besøksstrategi for Rondane nasjonalpark og denne ble godkjent i nasjonalparkstyret i november 2015. I arbeidet med besøksstrategien ble det drøftet om denne også skulle ta for seg plassering av den typen informasjon som iNasjonalparker så langt hadde stått for. I og med at Rondane var en av pilotene i arbeidet, var det også krav om at besøksstrategien måtte være ferdig godkjent i løpet av 2015. Da det på det tidspunktet var uvisst om iNasjonalparker ville få videre autorisasjon, ble denne delen av informasjonsarbeidet ikke drøftet i den første versjonen av besøksstrategien. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre mener derimot at dette er en svært viktig del av informasjonsarbeidet, og at besøksstrategien må oppdateres når en plan for det videre informasjonsarbeidet foreligger.

I besøksstrategien for Rondane nasjonalpark er det valgt ut 6 fokusområder (områder hvor det er spesielle konflikter/utfordringer mellom mennesker og verneverdiene) inne i og i tilknytning til Rondane nasjonalpark, hvor nasjonalparkstyret ønsker å legge innsatsen i arbeidet med besøksforvaltning. Formålet med besøksstrategien skal gjenspeiles i fokusområdene totalt sett. Det vil ikke nødvendigvis være mulig og både ivareta verneverdier, øke forståelsen for vernet, bidra til gode opplevelser for de besøkende og bidra til lokal verdiskaping i alle fokusområdene, men målet er å oppnå flest mulig av disse delene i det enkelte fokusområdet. I tilknytning til flere av de aktuelle fokusområdene kan det være aktuelt å formidle informasjon utover det som bli presentert i plakatform, men det er på nåværende tidspunkt ikke tatt stilling til hvor og hvordan.

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre opplever så langt at besøksstrategien er med på å sette nasjonalparkstyret i førersetet i forhold til hvor vi ønsker å legge til rette for ferdsel og hvor vi ikke ønsker det. Når det gjelder informasjonsarbeidet og kundereisen mener nasjonalparkstyret at vi fortsatt har en lang vei å gå og forbedringspotensialet er stort. Områdets kompleksitet med tanke på areal, naturtyper, ulike brukergrupper, ferdselsmønster og ferdselsformer, gjør at en av de viktigste forvaltningsoppgavene blir å informere de besøkende på en presis og god måte. Informasjonsarbeid i et så stort område er tidkrevende og omfattende, og må følges opp over tid.

Dovrefjell nasjonalparkstyre har ikke startet arbeidet med å utarbeide en besøksstrategi for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. Planen er å gjøre dette som en del av revisjonen av forvaltningsplanen, det drøftes å løfte det ut og forsere dette arbeidet.

2. Mål og rammer

2.1 Visjon

Nasjonalparkstyrene skal formidle informasjon om verneområdene på en effektiv og fleksibel måte. Informasjonen skal være tilgjengelig, korrekt, attraktiv og oppfordre til god atferd i bruken av verneområdene.

2.2 Hovedmål

Beskrive og etablere en ny informasjonsstruktur for verneområdene hvor Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre er forvaltningsmyndighet. Lage et beslutningsunderlag for etablering av et besøkssenter nasjonalpark og en fast informasjonsmedarbeider som felles ressurs for hele miljøet på Hjerkinn

2.3 Mandat

Prosjektet skal gjennomgå og synliggjøre en ny informasjonsstruktur for Dovrefjell og Rondane hvor navet skal være et eller flere fremtidige Besøkssenter nasjonalpark. Prosjektet må beskrive rammer formelt, økonomisk, fysisk og på nett for en slik informasjonsstruktur. Prosjektet skal videre etablere og drive en slik struktur fram til permanent etablering / finansiering gjennom autorisasjon som besøkssenter for Dovrefjell-Sunndalsfjella og Rondane / Dovre nasjonalparker. Prosjektet skal også danne grunnlaget/utrede mulighetene for en fast informasjonsmedarbeider som felles ressurs for hele miljøet på Hjerkinn.

2.4 Resultatmål

RM 1	Beskrive (aktuelle målgrupper) og kartfeste alle eksisterende plasser med informasjon om våre verneområder (infopunkter, utstillinger, turistinfo, nettsider, museer, skilting mot verneområdene o.l.).
RM 2	Oppsummere gjennomsnittlig antall besøkende på alle startpunktene vi i dag har informasjon om (fra ferdselstellere).
RM 3	I samarbeid med nasjonalparkforvalterne/styrene beskrive hvor det bør være verneområdeinformasjon i fremtiden.
RM 4	Detaljert beskrive hvilken type informasjon som bør være hvor, inkludert på internett. Dette må koordineres med annen informasjon fra kommuner, reiselivslag osv. (sluttbehandles i nasjonalparkstyrene)
RM 5	Sette opp et investerings og driftsbudsjett for den anbefalte informasjonsstrukturen og legge dette frem for nasjonalparkstyrene.
RM 6	Beskrive en tydelig ansvarsfordeling for de forskjellige delene av informasjonsstrukturen, både overordnet og utførende.
RM 7	Kjøpe inn og være ansvarlig for oppsetting og gjennomføring av informasjonstiltakene i tråd med ny merkevarestrategi (f.eks. innendørs ubemannede infopunkt, eventuelle utstillinger, utendørs infopunkt, naturveiledning, nettinformasjon, brosjyremateriell, o.l.)
RM 8	Beskrive etablering av et besøkssenter nasjonalpark med ansvar for all informasjon av verneområdene hvor de 2 nasjonalparkstyrene er forvaltningsmyndighet. Investerings og driftsbudsjett inkludert.
RM 9	Beskrive betingelser for informasjonsmedarbeiderstilling på Hjerkinn som server hele Hjerkinnmiljøet (evt. også andre VO?)
RM 10	Søke om, og få, autorisasjon for nytt besøkssenter nasjonalpark
RM 11	Etablere informasjonsmedarbeiderstilling på Hjerkinn

2.5 Prosessmål

Gjennomføringstidspunkter er justert ut fra forsinket prosjektstart

Nr	**Prosessmål**	**Gjennomført innen**
PM 1	Vedtak om og signering av samarbeidsavtale mellom Dovrefjell nasjonalparkstyre, Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Miljødirektoratet	01.07.2017
PM 2	Ansette prosjektleder med oppstart 1. mars 2018	01.11.2017
PM 3	Gjennomføre RM 1-5	01.12.2018
PM 4	Gjennomføre RM 6-7	01.07.2019
PM 5	Gjennomføre RM 8-11	01.09.2020

2.6 Rammer

Perioder er justert ut fra forsinket prosjektstart

Tidsramme	**Kostnader**	**Ressurser (personer)**
01.03.2018 – 31.12 2018	713 000	9/12 årsverk
01.01.2019 - 31.12.2019	950 000	1 årsverk
01.01.2020 – 31.08.2020	712 000	9/12 årsverk

3. Organisering

3.1 Prosjektledelse

Prosjekteier	Dovrefjell nasjonalparkstyre Rondane – Dovre nasjonalparkstyre
Prosjektleder	Lyses ut, ansettes av Norsk villreinsenter

3.2 Styringsgruppe

Bengt Fasteraune	Leder Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane – Dovre nasjonalparkstyre
Ingvill Dalseg	Representant for Dovrefjell nasjonalparkstyre
Even Moen	Representant for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Ole Erik Bjørnstadhaugen	Nasjonalparkstyret reiseliv
Torunn Dyrkorn	Visit Nordmøre og Romsdal
Raymond Sørensen	Norsk villreinsenter nord
Hans-Jacob Dahl	Pilegrimssenter Dovrefjell

3.3 Sekretariat

Carl S. Bjurstedt	Nasjonalparkforvalter Dovrefjell
Eirin Berge	Nasjonalparkforvalter Rondane-Dovre
Rebecca Nedregotten Strand	Prosjektleder

4. Økonomi

4.1 Årlige utgifter

Dette er et beregningsgrunnlag og vil bli justert ut fra tilgjengelige midler og lønnsplassering.

Prosjektledelse 12 mnd. inkl. «sosiale utgifter»	780 000
Husleie og adm. gebyr NVS	75 000
Konferanse / reise	30 000
Utstyr og drift	65 000
Totalt	**950 000**

4.2 Utgifter totalt for prosjektperioden

Perioder justeres ut fra forsinket prosjektstart

2018	713 000
2019	950 000
2020	712 000
Totalt	**2 375 000**

4.3 Finansiering

2018	Miljødirektoratet	713 000
2019	Miljødirektoratet	950 000
2020	Miljødirektoratet	712 000
Sum		**2 375 000**

Med Statens budsjettering som skjer årsvis, kan direktoratet kun gi bevilgning for et år av gangen, det har gitt tilsagn om at dette prosjektet vil få midler i prosjektperioden så sant mulig.
Vi har per dato midler for første 6 mnd. «på bok» etter tildeling beregnet for 2017.

Prosjektplanen er gjennomgått, bearbeidet og godkjent av nasjonalparkstyrene:
Dovre-Rondane nasjonalparkstyre sak 10/2017 21.03.2017
Dovrefjell nasjonalparkstyre sak 15/2017 27.03.2017

Revidert for faktiske endringer siden vedtak 22.8.2017 og 2.11.2017
Carl S. Bjurstedt
nasjonalparkforvalter Dovrefjell-Sunndalsfjella

Norsk VILLREINSENTER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Dovrefjell nasjonalparkstyre

Deres ref: 2019/3019

Vår ref: Martine Hårstad
Sted: Hjerkinn
Dato: 25.01.2021

Årsrapport for tjenestesalg – informasjonsarbeid for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Arbeid gjennomført av Norsk villreinsenter i perioden 1. april 2020-31.12.2020

Forarbeid og skriving av kommunikasjonsplaner
Kommunikasjonsplanene kommer til å være førende for alt arbeidet informasjonsrådgiver gjør for nasjonalparkstyrene. Det er derfor lagt ned mye jobb for at dette skal bli et brukervennlig og godt verktøy.

For Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og tilliggende verneområder:

Informasjonsrådgiver har i perioden jobbet tett med Asgeir Meland som har ført besøksstrategien i pennen, og sammen med ham og på egen hånd gjennomført flere møter og besøk. Under følger en liste med navn på bedrift og hvor møtene fant sted:

- Dovrefjell adventures, Dombås
- Trollbinde, Dombås
- Bedriftene over Dovrefjell, Hjerkinn
- Visit Northwest, Molde
- Nasjonalparkriket, Otta og Dombås
- Visit Oppdal og Trøndelag reiseliv, Oppdal

Det ble også gjennomført et møte med Miljødirektoratet i Trondheim, her stilte både Asgeir Meland, Carl S. Bjurstedt og Martine Hårstad. I siste fase av skrivearbeidet ble besøksstrategien i sin helhet, inkludert kommunikasjonsplanen, sendt til Marit Vorkinn i Innlandet fylkeskommune. Her fikk vi mange gode innspill som ble implementert i strategien.

Norsk Villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerkinn ¦ +47 91 62 37 15 ¦ E-post: post.nord@villrein.no
Norsk Villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan ¦ Telefon: +47 95 30 06 40 ¦ E-post: post.sor@villrein.no
Stiftelsen Norsk Villreinsenter: NO-2661 Hjerkinn

Org.nr: NO 990 697 809 MVA
www.villrein.no

Besøksstrategien ble faglig godkjent av Miljødirektoratet og sendt til høring før jul 2020, med høringsfrist 15. februar.

For Dovre nasjonalpark:

Kommunikasjonsplanen for Dovre nasjonalpark er bygd opp på samme måte som planen for Dovrefjell, men tilpasset området. I dette arbeidet har informasjonsrådgiver gjennomført bedriftsbesøk sammen med nasjonalparkforvalter Trond Stensby hos følgende bedrifter:

- Hjerkinn fjellstue
- Fokstugu fjellstue
- Dovregubbens hall
- Folldal gruver
- Folldal fjellstue
- Bergseng seter
- Grimsdalshytta
- Hagester turisthytta og camping

Besøksstrategien, inkludert kommunikasjonsplan, for Dovre ble sendt til faglig godkjenning i Miljødirektoratet før jul 2020.

I forbindelse med arbeidet med kommunikasjonsplanene ble informasjonsrådgiveren invitert til å holde et innlegg under en forvaltersamling på Lillehammer. Dette ble gjennomført via Teams.

Besøksrettet nettside for Rondane nasjonalpark
I løpet av perioden har det blitt jobbet tett med Trollbinde som er ansvarlig for de tekniske løsningene på nettsiden. Det meste av innholdet var klart før årsskiftet og det er forventet at siden skal være ferdig i løpet av første del av 2021. Her har flere bidratt, deriblant nasjonalparkforvalter Eirin Berge, SNO ved Finn Bjormyr og Espen Rusten og Raymond Sørensen fra Norsk villreinsenter Nord. Når besøksstrategien for Dovre er godkjent skal dette bli en felles side for Rondane og Dovre nasjonalparker.

Besøksrettet nettside for Dovrefjell og Sunndalsfjella nasjonalpark med tilliggende verneområder
Denne siden ble påbegynt samtidig som Rondane-siden, og det er bygget en foreløpig struktur. Det videre arbeidet vil bli påbegynt i februar 2021.

Sosiale medier
For Rondane og Dovre er det blitt opprettet nye instagram- og facebookkontoer da dette ikke fantes fra før. For Dovrefjell sin del har informasjonsrådgiver tatt over ansvaret for de eksisterende kontoene. På Instagram har det blitt lagt ut innlegg jevnlig, mens det har vært stille på facebooksidene. Dette vil ta seg betraktelig opp når nettsider og planer er godkjent, og oppe og går. Informasjonsrådgiver mener at dette er et viktig satsingsområde. Det må også nevnes at det er opprettet en intern facebookgruppe for bedrifter på Dovrefjell og at det skal opprettes grupper for de øvrige områdene.

Møte for moskusguider og andre interesserte
Helt i starten av perioden gjennomførte informasjonsrådgiver i samarbeid med SNO et informasjonsmøte for moskusguider på Hjerkinn fjelltrue. Dette ble godt mottatt og skal videreføres.

Samarbeid med reiselivet – destinasjonsselskap og enkeltbedrifter
I besøksstrategiene er det lagt opp til samarbeid med reiselivet rundt oss. Dette er vi i gang med både på destinasjonsnivå og bedriftsnivå. Vi har hatt jevnlig dialog med flere av

destinasjonsselskapene, og har begynt å se på et konkret prosjekt sammen med Hageseter turisthytte og camping. Dette arbeidet følges opp i 2021.

Mvh

Raymond Sørensen
Daglig leder
Norsk villreinsenter Nord

Norsk VILLREINSENTER

Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
Dovrefjell nasjonalparkstyre

Vår ref: Martine Hårstad
Sted: Hjerkinn
Dato: 15.02.2022

Deres ref:

Årsrapport for tjenestesalg – informasjonsarbeid for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

Arbeid gjennomført av Norsk villreinsenter i perioden 1.1.2021-31.12.2021

Besøksrettet nettsted for Rondane og Dovre nasjonalparker
Det meste av innholdet var klart før årsskiftet, og Rondane-delen av nettstedet ble ferdigstilt i første halvdel av 2021. I løpet av vinteren 2022 skal det også produseres og legges inn informasjon om Dovre nasjonalpark.

Besøksrettet nettsted for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark
Våren ble i stor grad benyttet til å lage nettsted for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark. En norsk, foreløpig versjon ble ferdigstilt før sommersesongen 2021. Det skal jobbes videre med innhold til nettstedet og engelsk oversettelse i første halvdel av 2022.

I dag er begge nettstedene relativt lite synlige. I 2022 skal vi jobbe aktivt for å øke denne synligheten, blant annet ved å bruke SoMe/Google ads.

Sosiale medier/Google
Det har vært relativt stille på SoMe-kanalene våre i 2021, med unntak av juli. Til tross for dette øker antall følgere jevnt og trutt. I juli annonserte vi både på SoMe og kjøpte Google-annonser for å fremme Rondane-nettstedet. Dette resulterte i 10 000 besøkende på siden i juli mot 1000 i august. Her vil det bli lagt et vesentlig større trykk i 2022, og det er planlagt å opprette en felles TikTok-konto for de tre nasjonalparkene i løpet av våren.

Norsk Villreinsenter Nord: NO-2661 Hjerkinn | +47 91 62 37 15 | E-post: post.nord@villrein.no
Norsk Villreinsenter Sør: NO-3660 Rjukan | Telefon: +47 95 30 06 40 | E-post: post.sor@villrein.no
Stiftelsen Norsk Villreinsenter: NO-2661 Hjerkinn

Org.nr: NO 990 697 809 MVA
www.villrein.no

Foto
Høsten 2022 ble det organisert og gjennomført fotoseanser for både Rondane og Dovrefjell. Bildene skal brukes både til nettstedene og ved andre behov.

Møter for reiselivet
I 2021 arrangerte vi to møter for reiselivsbedrifter med tilknytning til verneområdene.

- Dialogmøte mellom reiselivsbedrifter og verneområdeforvaltning, 8. november på Dombås. Samarbeid mellom de to verneområdestyrene, Nasjonalparkriket, Visit Nordvest, Visit Lillehammer og Visit Oppdal. Her hadde vi også både gjester og foredragsholdere fra andre nasjonalparkstyrer.

- Moskusmøte, 26. november. Oppfølging av moskusmøte fra 2020. Her hadde både verneområdeforvaltninga, Statsforvalteren i Trøndelag og to av aktørene presentasjoner. Det ble ytret ønske om flere tema, og at det bør avholdes to møter i året.

Samarbeid med reiselivet – destinasjonsselskap og enkeltbedrifter
I besøksstrategiene er det lagt opp til samarbeid med reiselivet rundt oss. Dette er vi i gang med både på destinasjonsnivå og bedriftsnivå. I november var forvalterne for Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark og informasjonsrådgiver på bedriftsbesøk i Rauma. Disse besøkene ble gjennomført i samarbeid med forvalter for Reinheimen nasjonalpark Mari Rødstøl Melbø. Det ble også sendt ut informasjon om moskusbestanden i samarbeid med SNO.

Befaringer
- Befaring i Dørålen landskapsvernområde med Rondane-Dovre nasjonalparkstyre
- Befaring av Kongevegen over Allmannrøysa

Presentasjoner
Informasjonsrådgiver har holdt presentasjoner både internt og eksternt. Blant annet for:

- Nasjonalparkstyrene
- Administrativt kontaktutvalg
- Rådgivende utvalg
- Styreledersamling på Lillehammer

Deltagelse på møter/samlinger/konferanser
- Nasjonalparkstyremøter
- Planleggingsmøter (gamle bestillingsdialog)
- Administrativt kontaktutvalg
- Rådgivende utvalg
- Verneområdekonferanse

Mvh

Raymond Sørensen
Daglig leder
Norsk villreinsenter Nord

Miljø-
direktoratet

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Trondheim, 31.05.2021

Deres ref.:	Vår ref. (bes oppgitt ved svar):	Saksbehandler:
21/838	2020/6165	Olav Nord-Varhaug

Evaluering av forvaltningsordning for nasjonalparker og andre store verneområder

Innledning

Det vises til oppdrag i brev av 6. april d.å. hvor departementet ber om et sammendrag av, og en faglig anbefaling om hvordan følgende to rapporter bør følges opp:

1) sluttrapporten fra evaluering av forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder (NF-rapport nr.: 1/2021), jf. bestilling i tildelingsbrevet for 2019
2) sluttrapporten fra evalueringen av forsøksordningen med grunneier- og partssammensatte verneområdestyrer (NF-rapport nr.: 9/2020), som er gjennomført på bakgrunn av Klima- og miljødepartementets brev 31. mars 2016 og 16. august 2017

Miljødirektoratet finner at evalueringene svarer ut oppdraget på en god måte og i tråd med mandatene som ble gitt. Miljødirektoratet kjenner seg generelt godt igjen i funnene og vurderingene i rapporten, og mener de danner et godt grunnlag for utvikling og forbedring av forvaltningsordningen.

Miljødirektoratet viser til at evalueringsrapportene slår fast at nåværende forvaltningsordning ikke synes å ha svekket verneverdiene, men heller ikke ser ut til å ha styrket dem. Ordningen har bidratt til mindre konfliktnivå rundt vern av de store verneområdene samt bedre lokalt eierskap. Det er tilført betydelig økte ressurser til forvaltning av verneområder i perioden forvaltningsordningen har fungert. Direktoratet anbefaler at ordningen med nasjonalpark- og verneområdestyrer med folkevalgte representanter fra kommuner, fylkeskommuner og Sameting videreføres, men har en del forslag til hvordan forvaltningen kan ytterligere forbedres.

I tråd med funnene og anbefalingene i rapportene ser Miljødirektoratet særlig tre områder som bør følges opp, styresammensetning, styrket ressurstilgang og forvaltning innenfor vernets rammer. I tillegg ser vi behov for oppfølging som kan gi bedre beslutningsgrunnlag for forvaltningen av områdene og noen praktiske grep som bør tas for å få en ryddig og langsiktig forvaltning.

Miljødirektoratet anbefaler spesielt følgende oppfølging:

Postadresse: Postboks 5672, Torgarden, 7485 Trondheim | **Telefon:** 73 58 05 00
E-post: post@miljodir.no | **Internett:** www.miljødirektoratet.no | **Organisasjonsnummer:** 999 601 391
Besøksadresser: Brattørkaia 15, 7010 Trondheim | Grensesvingen 7, 0661 Oslo
Besøksadresser Statens naturoppsyns lokalkontorer: Se www.naturoppsyn.no

- videreføre dagens forvaltningsmodell med folkevalgte representanter fra kommuner, fylkeskommuner og Sameting
- styrke rådgivende utvalg og la det bli det dialogforum det var tiltenkt
- ansette flere forvaltere for å bedre ressurssituasjonen til noen av styrene
- utvikle et bedre system for kunnskapsoppdatering og overvåkning av tilstandsutviklingen i verneområdene, inkludert for omfanget av motorferdsel
- mer enhetlig forvaltning, inkludert for bruken av naturmangfoldloven §48
- prioritere utarbeidelse av tydelige forvaltningsplaner og besøksstrategier
- økte tiltaksmidler for å kunne følge opp forvaltningsplaner og besøksstrategier
- styrke oppfølging av og veiledning til styrer og forvaltere

Det er også viktig å huske på at det er flere forhold som påvirker svarene på de fire spørsmålene som er stilt i evalueringen og at det ikke alltid er mulig å skille ut hva som skyldes forvaltningsordningen og hva som skyldes andre forhold. Eksempler på dette er utvikling av budsjettsituasjonen, med bl.a. økning i tiltaksmidler, økende vekt på verdiskapning og besøksforvaltning i verneområder og utviklingen i reiselivet med bl.a. økning i antall turister i Norge.

Under følger et sammendrag av de to rapportene og en utfyllende gjennomgang av anbefalingene. Sammendragene er i stor grad hentet direkte fra rapportene.

Evaluering av forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder, sammendrag

I 2020 var det ti år siden gjeldende lokalt forankrede forvaltningsmodell for nasjonalparker og andre store verneområder i Norge ble innført. I perioden 2010-2020 er det etablert 48 lokalt/regionalt baserte nasjonalpark- og verneområdestyrer (inkl. styre for Trillemarka-Rollagsfjell naturreservat) og det er opprettet 62 statlige nasjonalpark- og verneområdeforvalterstillinger lokalt i tilknytning til de store verneområdene. På oppdrag fra Miljødirektoratet har Nordlandsforskning evaluert forvaltningsmodellen basert på følgende mandat i henhold til oppdraget fra KLD:

- Er formålet med vernet ivaretatt på kort og lang sikt?
- Har styrene en enhetlig praksis og måloppnåelse innenfor og mellom verneområder?
- Har reformen oppnådd bedre lokal forankring, medvirkning og eierskap?
- Er forvaltningsmodellen samfunnsøkonomisk lønnsom?

Evalueringen baserer seg på data samlet inn ved dokumentstudier, spørreundersøkelser og intervjuer. Med utgangspunkt i et omfattende materiale er det foretatt kvantitative og kvalitative analyser for alle nasjonalpark- og verneområdestyrene omfattet av forvaltningsreformen, og dybdestudier av de fire styrene for Dovrefjell-Sunndalsfjella, Jostedalsbreen, Stabbursdalen og Ytre Hvaler nasjonalparker. Nordlandsforskning har analysert og diskutert i hvilken grad verneområdestyrene ivaretar verneverdiene og peker på noen forhold som kan være utfordrende og andre som er positive. Viktige funn er:

- Det kan være vanskelig for styrene å fatte vedtak som er kontroversielle lokalt, men som kan være nødvendige for langsiktig ivaretakelse av verneverdiene.
- En stor mengde enkeltvedtak og arbeid med besøksforvaltning gjør det vanskelig for flere styrer å fatte vedtak som legger et langsiktig grunnlag for ivaretagelse av verneverdiene.
- En svært stor andel dispensasjonsvedtak fattes på grunnlag av det snevert formulerte unntaket i naturmangfoldloven § 48.

Det er positivt for ivaretakelse av verneverdiene at kunnskapsgrunnlaget er tydelig bedret det siste tiåret, samt at konfliktnivået ved forvaltningen av verneområdene synes å ha blitt redusert. Den lokalpolitiske forankringen tilskrives en positiv betydning, og i hovedsak pga. representantenes «lokale» tilknytning og i mindre grad partipolitiske forhold. Enkelte informanter påpeker imidlertid at et lokalt fokus kan ta noe oppmerksomhet bort fra nasjonale verneverdier.

Det er veldig stor variasjon mellom verneområdene i antall enkeltvedtak registrert i Miljøvedtaksregisteret siden opprettelsen av registeret i 2014. Antallet saker, andelene saker som avslås og andelen saker som behandles av Miljødirektoratet har vært stabilt gjennom perioden. Generelt dominerer motorferdselsaker (omtrent 70 prosent), med bygningssaker som nest største kategori (nesten 9 prosent). Det er få dispensasjonssøknader som avslås (6,7 prosent), og kun en svært liten andel av sakene behandles av Miljødirektoratet etter klage (omtrent 1,6 prosent). Dybdestudien av praksis i fire styrer viser stor variasjon i andelen enkeltvedtak fattet av det respektive styret og forvalter, noe som reflekterer den store variasjonen i saksmengde. Presedensvirkninger ble vurdert i omtrent hver femte sak, og det dominerende temaet var at tidligere tillatelser var argument for å gi tilsvarende tillatelse i senere sak. Studien viser også at andelen dispensasjonsvedtak på grunnlag av naturmangoldloven § 48 var på rundt 40 prosent og hadde en svakt synkende trend i perioden.

Rapporten viser at det er store forsinkelser i mange av styrenes vedtak av forvaltningsplaner og besøksstrategier. Det synes ikke som mengden enkeltvedtak er noen avgjørende grunn til slike forsinkelser. Arbeidet med besøksstrategier har forsinket en god del styrer i arbeidet med forvaltningsplaner, til tross for at besøksstrategier etter intensjonen skulle bygge på forvaltningsplanene.

Mandatet til rådgivende utvalg og administrativt kontaktutvalg virker for mange områder å være uklart. Mange representanter i rådgivende utvalg opplever at utvalget fungerer mest som en informasjonskanal og arena for å fremme egne syn, men uten at det medfører reell innvirkning på beslutninger. Det er fortsatt mange styrer som ikke har administrativt kontaktutvalg og det virker andre steder tilfeldig hvordan det brukes.

Hovedinntrykket er at bevisstheten om og eierskapet til verneområdene er stor, og har blitt styrket, selv om det er variasjoner mellom områdene. Noen aktører mener det legges til rette for medvirkning, andre ikke. Det er hovedsakelig positive erfaringer knyttet til at forvalterne er ansatt hos Fylkesmannen (fra 1.1.21 Statsforvalteren), særlig når det bidrar til at det skapes et fagmiljø mellom forvaltere, Statens naturoppsyn, fjelltjenesten og andre.

Fylkesmanntilknytningen skaper imidlertid også utfordringer, fordi forvalteren kan oppfattes av å være en del av Fylkesmannen. Informantene opplever det som positivt for forvaltningen at forvalterne har kontorsted nær verneområdene. Generelt har det vært lite diskusjon om lokalisering av arbeidssted, men det finnes også eksempler på sterk uenighet om dette.

I lys av ulikheter i arbeidsmengden mellom verneområdestyrene og innenfor det enkelte verneområdestyret over tid, påpeker evalueringen at det er behov for en gjennomgang av ressursfordelingen totalt, fordelingen mellom verneområdestyrene, og fordelingen av ressurser på faste ansettelser og midlertidige tiltak. Tregheten i arbeidet med (reviderte) forvaltningsplaner viser dette.

Rapporten sier at det fremstår som viktig at det brukes midler på å følge opp og kontrollere tiltak som foretas i verneområdene. Det gjelder ikke minst for ivaretakelse av verneverdiene, nå når besøksstrategiene skal realiseres. Samtidig bidrar midler og aktivitet til legitimiteten til den lokale forvaltningen.

Nordlandsforskning konkluderer med at forvaltningsmodellen – totalt sett – ikke ser ut til å ha styrket ivaretagelsen av verneverdiene, men trolig heller ikke svekket dem. Foreløpig kan det se ut til at reformen sammenholdt med besøksforvaltning og økt verdiskapning har økt faren for negativ utvikling for verneverdiene, selv om besøksstrategiene forsøker å kompensere for dette. I noen områder med sterke lokale brukstradisjoner ser det ut til at en liberal dispensasjonspraksis (motorferdsel, byggeprosjekter) har utviklet seg. På den annen side ser reformen ut til å ha gitt betydelig bedret lokal forankring, noe som på sikt kan gi potensiale for bedre ivaretagelse av verneverdiene. Det er imidlertid så langt begrenset medvirkning blant grupper som representerer bruker- og verneinteresser. Kunnskapsnivået har økt, og det har blitt større åpenhet i forvaltningen.

Den samfunnsøkonomiske analysen viser en økning i finansieringen av verneområdeforvaltningen og den indikerer at forvaltningsmodellen samlet sett har bidratt til bedre ivaretakelse av verneverdiene overfor visse trusler, mer enhetlig og kunnskapsbasert forvaltning, samt bedre lokal forankring og eierskap. I tillegg viser dybdestudien at enten forvaltningsmodellen i seg selv eller generelle trender det siste tiåret har bidratt til økt verdiskaping i de tre områdene Dovrefjell-Sunndalsfjella, Jostedalsbreen og Ytre Hvaler.

Evaluering av forsøksordningen med grunneier- og partssammensatte verneområdestyrer, sammendrag

Bakgrunnen for forsøksordningen er Regjeringserklæringen fra 2013 der det slås fast at «Lokal medvirkning er viktig i forvaltning av naturressurser og regjeringen vil ha forsøk med grunneierstyrt forvaltning av verneområder». Klima- og miljødepartementet besluttet på bakgrunn av dette å sette i gang forsøk med partssammensatte nasjonalpark- og verneområdestyrer som innebar grunneierrepresentasjon sammen med nærings- og interesseorganisasjoner i tillegg til de nåværende politisk folkevalgte representantene. Departementet ga etter dette Miljødirektoratet i oppdrag å forberede og gjennomføre forsøk med partssammensatte styrer. Klima- og miljødepartementet hadde plukket ut tre verneområder som skulle inngå i forsøket: Verneområdestyret for Trollheimen landskapsvernområde og nasjonalparkstyrene for Raet og Jomfruland.

I 2018 ble forsøksordningen utvidet til å omfatte nasjonalparkstyret for Skarvan og Roltdalen. For Jomfruland, Raet og Skarvan og Roltdalen ble styrene utvidet med grunneierrepresentanter,

mens styret for Trollheimen ble utvidet med både grunneierrepresentanter- og representanter fra nærings- og interesseorganisasjoner. For Skarvan og Roltdalen ble styret etter konsultasjon med Sametinget i tillegg utvidet med en politisk oppnevnt representant slik at forholdstallet med hensyn til samisk representasjon ikke skulle forrykkes i styret.

En forutsetning for forsøket var at de partssammensatte styrene ble fulgt tett opp med en evaluering, som blant annet skulle vise om forsøksordningen bidrar til forenkling og effektivisering, om det blir bedre lokal medvirkning og i hvilken grad verneverdiene eventuelt påvirkes. Nordlandsforskning har gjennomført evalueringen på oppdrag av Miljødirektoratet i tidsrommet 2017 til 2020.

En av målsettingene med forsøksordningen med partssammensatte verneområdestyrer er å bidra til **forenkling og effektivisering**. Evalueringen har hatt en bred tilnærming til disse begrepene, og satt søkelys på tilgjengelighet, sak- og søknadsbehandling, samspill mellom forvaltningsnivå, rolle- og ansvarsfordeling og etablering av tillit. Den mest tydelige sammenhengen mellom grunneier- og partsrepresentasjon i styrene og økt tilgjengelighet for innbyggerne i området er knyttet til nettopp økt representasjon. De nye sammensetningene av styrer, med grunneierrepresentanter fra ulike geografiske deler av verneområdet og representanter fra andre brukerinteresser, senker terskelen for å ta kontakt med styrerepresentanter og forvalter. Evalueringen konkluderer dermed med at utvidelse av verneområdestyrer med grunneiere og brukerrepresentanter har bidratt til å gjøre forvaltningen av verneområder mer tilgjengelig.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt det skjer endringer i sak- og søknadsbehandling, gir evalueringen et mer sammensatt svar. Grunneier- og brukerrepresentasjon bringer lokalkunnskap inn i styrenes arbeid, og bidrar til å opplyse saker ytterligere, gjøre beslutningsgrunnlaget mer solid og til å finne gode, praktiske løsninger samt at det også bidrar til økt legitimitet. Dette fører imidlertid ikke nødvendigvis til forenkling og effektivisering av sak- og søknadsbehandling.

Samspillet mellom verneområdestyrer, kommuner, Fylkesmann og andre offentlige organer har endret seg, viser evalueringen. Følgeevalueringen viser tydelig at det er en økt kontakt mellom forvaltningsnivåer, men gir verken grunnlag for å hevde at dette fører til endringer i rolle- og ansvarsfordeling eller at det er en sammenheng mellom disse endringene og endringene i sammensetning av verneområdestyrer. Evalueringen konkluderer ellers tydelig på at utvidelsen av verneområdestyrer med grunneier- og brukerrepresentanter har bidratt til større tillit, både internt i styrene og mellom styrene og befolkningen tilknyttet verneområdene.

Lokal medvirkning er evalueringens andre hovedtema. Når det gjelder hvem som medvirker, varierer dette mellom verneområdestyrene. I nasjonalparkene Raet og Jomfruland er det grunneiere som er representert i styrene, mens det i Trollheimen er både brukerinteresser og grunneiere som er representerte. I Skarvan og Roltdalen er det grunneierrepresentasjon kombinert med en ekstra politisk oppnevnt representant fra Sametinget. Et sentralt funn i evalueringen er at flere aktører har medvirket og hatt innflytelse i styrenes beslutningsprosesser. På tvers av de fire forsøksområdene opplever grunneier- og brukerrepresentanter å bli hørt, og at deres innspill og perspektiver blir verdsatt i styrenes arbeid. Hvem grunneier- og brukerrepresentantene opplever å representere, varierer mellom de ulike styrene. Representasjon blir forstått ulikt, og her representerer Jomfruland et ytterpunkt, der

grunneierrepresentantene oppfatter seg som lokalsamfunnsrepresentanter med et helhetlig perspektiv på forvaltning av nasjonalparken til beste for lokalsamfunnet. I de andre tre områdene framhever både grunneier- og brukerrepresentanter at de representerer sine respektive geografiske områder og særinteresser.

Tilrettelegging for medvirkning for ulike interesser og grupper utenfor styrene, skjer først og fremst gjennom rådgivende utvalg. Dette gjøres ulikt i de fire områdene, og det er store variasjoner i sammensetning av rådgivende utvalg, størrelse på utvalget, møtehyppighet og arbeidsform. Evalueringen viser at det er et tydelig ønske i alle verneområdestyrene om å bruke rådgivende utvalg som en arena for dialog og diskusjon, men at en til nå ikke har lykkes i å realisere dette potensialet fullt ut.

De ulike aktørene i verneområdestyrene vurderer ulikt hva som kommer ut av medvirkningen knyttet til utvidelse av styrene. Politisk oppnevnte styrerepresentanter trekker fram lokal kunnskap om verneområder og kjennskap til ulike grupper og interesser berørt av vernet, som en viktig effekt av lokal medvirkning. Grunneier- og brukerrepresentanter opplever at de blir lyttet til og at deres perspektiver anerkjennes i styrenes arbeid, uten at dette nødvendigvis innebærer at de får gjennomslag i alle saker. De viktigste barrierene for medvirkning i verneområdestyrene er knyttet til at sakene er komplekse og omfattende og at saksmengden er stor i styrene. Dette gjør at det oppleves som ressurskrevende å medvirke, og at medvirkning forutsetter et visst kompetansenivå. Styrelederne har tatt en aktiv rolle når det gjelder å senke terskelen for at representanter med mindre erfaring fra styrearbeid skal ha mulighet til å delta på lik linje med politiske representanter med langt større erfaring.

I hvilken grad forsøksordningen **påvirker verneverdiene**, er evalueringens tredje hovedtema. Verneverdiene kommer til uttrykk i styrenes arbeid på to måter; gjennom konkret saksbehandling knyttet til skjøtsel, byggevirksomhet, aktivitet eller ferdsel, og gjennom større, prinsipielle saker som arbeid med besøksstrategi. De vanligste diskusjonene som oppstår omkring verneverdier dreier seg om hvordan det er mulig å balansere verneverdier opp mot bruk. Dette handler ofte om hvilke handlingsrom som finnes, og hvilke mellomløsninger som kan ivareta både bruk og vern. Et tydelig funn i evalueringen er at forsøksordningen har bidratt til flere diskusjoner i styrene om verneverdier, som en følge av at grunneiere- og brukerrepresentanters lokalkunnskap møter forvaltningsplanenes overordnede og helhetlige hensyn til verneverdiene. Bevisstheten og kunnskapen om verneverdier har økt blant representantene i verneområdestyrene, og dette bidrar til at styrene i stor grad balanserer hensynet til lokale interesser med nasjonale vernehensyn. Når det gjelder påvirkning av verneverdier, er det ikke mulig å påvise at forsøksordningen med grunneier- og brukerrepresentanter har påvirket verneverdiene i noen entydig retning.

Miljødirektoratets vurderinger og faglige anbefalinger

Miljødirektoratet vil i det følgende gi noen vurderinger av forvaltningsordningen sett i lys av de to evalueringene. Vi mener evalueringene svarer ut de fire spørsmålene som lå til grunn for evalueringen:

- om formålet med vernet er ivaretatt på kort og lang sikt

- enhetlig forvaltning
- bedre lokal forankring, medvirkning og eierskap
- økonomiske vurderinger

Vi har i vår vurdering ikke gått inn på alt evalueringen belyser, men valgt å fokusere på forhold hvor vi anbefaler oppfølging. I tråd med funnene og anbefalingene i rapportene ser vi særlig tre områder som bør følges opp; deltagelse i forvaltningsmodellen, styrket ressurstilgang og forvaltning innenfor vernets rammer. I tillegg ser vi behov for oppfølging som kan gi bedre beslutningsgrunnlag for en kunnskapsbasert forvaltning av områdene og noen praktiske grep som bør tas for å få en ryddig og langsiktig forvaltning.

Ivaretakelse av verneverdier

Miljødirektoratet viser til at verneområdene representerer store naturverdier som, når de forvaltes i et generasjonsperspektiv og i tråd med verneformålet, er et viktig grunnlag for langsiktig, lokal og naturbasert verdiskaping. Særlig nasjonalparkene og de store landskapsvernområdene utgjør et grunnlag for utvikling av naturbasert reiseliv. Ordningen med lokal forvaltning, som ble innført fra 2010, bidrar til at kommunene har bedre muligheter til å se forvaltning av verneområdene i sammenheng med kommunens øvrige arealforvaltning etter plan- og bygningsloven og legge til rette for naturbasert reiseliv i og i tilknytning til verneområdene. Direktoratet viser videre til at det i 2019 ble lagt frem en handlingsplan for styrket forvaltning av verneområdene, hvor det legges til grunn en vernepolitikk som gjennom bruk skal bygge opp under både verneverdiene og gi grunnlag for økt verdiskaping.

I evalueringen av nåværende forvaltningsmodell konkluderer Nordlandsforskning med at forvaltningsmodellen – totalt sett – ikke ser ut til å ha styrket ivaretagelsen av verneverdiene, men trolig heller ikke svekket den. Nasjonalparkene gir mulighet for både økonomisk, kulturell, sosial og miljømessig verdiskaping. Det har skjedd en bevisst endring i forvaltningen de senere år med større vekt på å kunne ønske "velkommen inn" i nasjonalparkene slik at de, sammen med tilgrensende områder, i større grad kan brukes i markedsprofilering og økt verdiskapning. Evalueringene viser til at dette, i kombinasjon med den endrete forvaltningsordningen, kan ha økt faren for negativ utvikling for verneverdiene, selv om besøksstrategiene forsøker å kompensere for dette.

Med økende antall besøkende, klimaendringer, bestandsnedgang for mange arter og tap av biologisk mangfold samtidig med tydelige forventinger lokalt knyttet til reiseliv og arbeidsplasser, er det et økende behov for en strategisk og aktiv forvaltning av verneområdene. De sekretariatene som har kompetanse og kapasitet til å jobbe strategisk, gjennomføre målretta tiltak og drive nettverksbygging og forankring m.m, vil ha best forutsetninger for å møte utfordringene for sitt verneområde. Som evalueringen viser i f.eks. Dovrefjell-Sunndalsfjella nasjonalpark, hvor sentrale verneverdier er truet, så hindrer mengden enkeltsaker sekretariatet i å jobbe strategisk og planmessig som grunnlag for å igangsette nødvendige tiltak. I andre, mindre kompliserte områder finnes det både planer og strategier, mens gjennomføring av nødvendige tiltak begrenses av tildelte tiltaksmidler.

Miljødirektoratet vil også påpeke at en mer aktiv og kvalitetsmessig markedsføring av nasjonalparkene som besøksmål med store opplevelsesverdier kan være utfordrende for styrene å balansere opp mot ivaretakelse av verneverdiene. Nye brukergrupper (surfere, vindseilere,

terrengsyklister, m.m.) og tekniske nyvinninger (terrengkjøretøy, droner, elsykler, m.m.) forsterker denne utfordringen. Dette er likevel problemstillinger som ville vært utfordrende også med andre forvaltningsordninger.

Evalueringsrapporten stiller også spørsmålstegn med styrenes evne og vilje til å håndtere konflikttemaer gjennom langsiktige prioriteringer og konkrete løsninger. I evalueringsrapporten er det mange henvisninger til at kompleksiteten i verneområdestyrenes oppgaver generelt er stor for de aller fleste verneområdestyrene og at bemanning og ressurser til å håndtere kompleksiteten er for liten til å løse de pålagte oppgavene. Forvaltningen av villreinens leveområder i Rondane er et eksempel på dette. Det er derfor viktig at styrene blir tilført tilstrekkelige ressurser slik at de kan utarbeide, revidere og følge opp forvaltningsplaner og besøksstrategier som kan gi tydelige retningslinjer for hvordan styret vil håndtere disse problemstillingene. Dette vil også kunne forhindre fokus på enkeltsøknader uten å se sumvirkninger. En kan også stille spørsmål ved om det er nødvendig med tydeligere statlige føringer for å sikre verneverdiene i de mest konfliktfylte områdene, f.eks. ved at Miljødirektoratet gjennom en mer aktiv klagebehandling kan gi tydeligere føringer på skjønnsrommet. En har også muligheter til å gi tydeligere styringssignaler gjennom godkjenning av forvaltningsplaner, besøksstrategier samt gjennom tildeling av drifts- og tiltaksmidler.

Dispensasjonspraksis, inkludert bruk av naturmangfoldloven § 48

Utfra innhentede data fra Miljøvedtaksregisteret, hvor styrene er pålagt å føre inn alle enkeltvedtak, ser en at det er stor variasjon i antall vedtak mellom styrene. Mens det er fattet over 500 vedtak i perioden 2014-2020 i Reinheimen, Blåfjella-Skjækerfjella og Midtre Nordland og med Dovrefjell-Sunndalsfjella på topp med nær 1000 vedtak, så er det i samme periode fattet under 30 vedtak i Møysalen, Seiland, Reisa og Ånderdalen. Motorferdselsvedtak dominerer (70%) med byggesaker på andre plass (9%).

I noen områder med sterke lokale brukstradisjoner ser det ut til at en liberal dispensasjonspraksis (motorferdsel, byggeprosjekter) har utviklet seg. Evalueringen viser til at det er vanskelig for styrene å fatte vedtak som er kontroversielle lokalt, men som kan være nødvendige for langsiktig ivaretakelse av verneverdiene. Det kan virke som det er betydelig lettere å være prinsipiell overfor søkere som ikke har nær tilhørighet til verneområdet.

Miljødirektoratet deler evalueringens bekymring rundt bruken av naturmangfoldloven § 48. Denne bestemmelsen er først og fremst ment brukt på spesielle/særlige tilfeller som ikke ble vurdert på vernetidspunktet. Det fremgår også av forarbeidene til loven at bestemmelsen i første rekke tar sikte på søknader som gjelder bagatellmessige inngrep eller forbigående forstyrrelser. Hovedregelen skal derfor være at det ikke er anledning til å gi dispensasjon til større tekniske inngrep etter denne bestemmelsen.

Vi ser at § 48 i en god del saker forsøkes brukt på en slik måte at en endrer de rettslige rammene som er trukket opp i vernevedtak. Eksempler på slike vedtak kan være saker i tilknytning til kraftutbygging, hyttebygging og kjøring på bar mark. Det er derfor viktig at Statsforvalteren etablerer rutiner for å fange opp og om nødvendig påklage slike vedtak dersom de går utenfor verneforskriftenes rammer. Vi registrerer at statsforvalternes oppfølging og kontroll på dette området praktiseres forskjellig.

Det er samtidig en god del vedtak med hjemmel i naturmangfoldloven § 48 som skyldes at verneforskriftene ikke er oppdaterte. Det er f.eks. mange eksempler på ulike typer nyttekjøring som burde vært regulert gjennom spesifikke dispensasjonsbestemmelser, men som i stedet blir hjemlet i § 48. Vi har i dag et stort etterslep i arbeidet med oppdatering av verneforskrifter. Evalueringsrapporten sier også "Enkeltvedtak kan sette presedens som endrer karakter på bruken stort over tid, som igjen kan få negative konsekvenser. Det er få eksempler på denne type presedensvurderinger."

Miljødirektoratet vil fortsette arbeidet med veiledning om innhold i og anvending av regelverket, blant annet gjennom veiledere og samlinger.

Vedtak som ikke følger forvalternes tilrådning

Miljødirektoratet ser også at det i flere saker etter naturmangfoldloven § 48 treffes vedtak i strid med forvalters tilrådning. Saksframlegget i slike saker kan være godt begrunnet og ha en tilfredsstillende gjennomgang av hjemmelsforhold, miljørettsprinsipper og skjønnsmessige vurderinger. Når styrene så treffer vedtak som ikke følger forvalters tilråding, med motsatt konklusjoner og gjerne som benkeforslag på et styremøte, vil begrunnelsen for vedtakene (inkludert vurdering av vilkårene i nml § 48) ofte være svært mangelfulle. Her er det behov for en større bevissthet både om verneforskriftens rammer og kravene til hjemmelshenvisning og begrunnelse.

Samlet belastning

Evalueringsrapporten har også pekt på betydningen av å vurdere samlet belastning, og "å forhindre sumvirkninger (økt samlet belastning av menneskelig påvirkning) som har negativ effekt på verneverdiene", jf. nml § 10. Det er særlig vist til konsekvenser av byggevirksomhet (sumbetraktninger og mulige konsekvenser av tilbygg/utvidelser av hytter og setre) og konsekvenser for villrein med omfanget av motorferdsel. Samlet betraktning av alle tiltak og all virksomhet i et verneområde er meget viktig og i mange områder helt avgjørende for at verneverdiene skal kunne opprettholdes over tid. Vi registrerer at slike betraktninger i dispensasjonsvedtak ofte er svært summariske og lite kontrollerbare.

Det er derfor viktig at det utarbeides gode og grundige forvaltningsplaner for verneområder som gir forutsigbarhet for grunneiere og brukere og gir verneområdeforvaltningen en arena for å vurdere den samlede belastningen av nåværende og fremtidige tiltak. Forvaltningsplaner må være oppdaterte og revideres jevnlig. Ressurssituasjonen har i noen tilfeller gjort at flere verneområdestyrer ikke har revidert sine forvaltningsplaner.

Enhetlig forvaltning

Rapporten sier videre at de "finner betydelige forskjeller i praksis mellom verneområdestyrene". Lokal forvaltning gjennom nasjonalpark- og verneområdestyrer gjør at det er utfordrende å etablere en helt enhetlig praksis i dispensasjonssaker. Forvaltningsmodellen legger opp til et større lokalpolitisk skjønn i forvaltningen, og det må derfor til en viss grad forventes at det kan bli forskjeller i skjønnsutøvelsen så lenge denne utøves innen verneforskriftens rammer. Dette kan likevel være utfordrende bl.a. av hensyn til likebehandling av brukere.

Miljødirektoratets godkjenning av forvaltningsplaner, klagesaksbehandling og generelt veiledningsarbeid bidrar på en positiv måte til å samordne forvaltningspraksis på tvers av administrative grenser.

Det finnes ingen samlet oversikt over effekter av dispensasjonspraksis. Det vil være behov for å utvikle bedre indikatorer for tilstand i verneområdene samt rapporteringsrutiner slik at en bedre kan følge med utviklingen. Det samme gjelder en bedre statistikk over utviklingen av gitte motorferdselstillatelser samt gjennomførte turer, både på barmark og snødekt mark.

Lokal forankring, medvirkning og eierskap

Konfliktnivået i verneområdeforvaltningen er redusert på nasjonalt nivå. Forvaltningsmodellen har også ført til økt lokal forankring, eierskap til og bevissthet om verneverdiene. En ser likevel at styresammensetningen er endret etter siste valg. Det er en klar tendens til at det sitter færre ordførere i styrene enn før. En ser også en liten grad av gjenvalg av representanter i flere styrer, noe som gjør at kontinuiteten i styrene blir svekket. En ytterligere delegering av kurante saker til forvalterne vil kunne gjøre styrearbeidet mer interessant ved at en da får mer fokus på strategi og langsiktige planer og mindre fokus på enkeltsaker. Dette vil også både forenkle og effektivisere saksbehandlingen av denne type saker.

Styrene er opptatt av mulighetene nasjonalparkene gir til verdiskaping. Evalueringen viser også til et ønske om og behov for en mer sømløs forvaltning mellom verneområdene og tilgrensende områder. I denne sammenheng er de administrative utvalgene viktige og de styrer som ikke har slike bør etablere denne type utvalg for å sikre den administrative kontakten mot kommunene og samordning med kommunal forvaltning ellers.

Evalueringsrapporten etterlyser tydeligere forventninger og mandat for de fylkeskommunale representantene i styret. Det vises blant annet til at "en aktivering av fylkeskommunenes regionale utviklerrolle gjennom verneområdestyrene vil kunne bidra til et mer helhetlig og regionalt forvaltningsperspektiv". En slik rolle vil også kunne bidra til at verdiskapingspotensialet blir bedre utnyttet. Miljødirektoratet slutter seg til denne vurderingen.

Sammensetning av styrer

Bakgrunnen for etablering av forvaltningsordningen med politisk sammensatte styrer kan føres tilbake til behandlingen av nasjonalparkmeldingen (St.meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*) i Stortinget i 1993 hvor det ble etterlyst "*folkevalgt medvirkning og medbestemmelse*" i forvaltningen (Innst. S. nr. 124 (1992-93) *Innstilling fra kommunal- og miljøvernkomiteen om ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*). Etter noen år med forskjellige forsøksordninger ble dagens modell med nasjonalparkstyrer med folkevalgte politikere fra kommuner, fylkeskommuner og, hvor relevant, Sametinget valgt. Antallet representanter utpekt fra Sametinget i de enkelte styrene er fastsatt gjennom konsultasjoner mellom departementet/direktoratet og Sametinget og sikrer den samiske representasjonen i ordningen. Partssammensatte styrer ble også den gang diskutert. Representasjon i styret vil naturlig medføre bedre innsikt i og påvirkningsmuligheter på forvaltningen. Hvilke parter som ev skal inviteres til å sitte i styrene vil derfor være av betydning for deres påvirkningsmuligheter og hvilke interesser som blir vektlagt.

Etter naturvernloven av 1970 kunne nasjonalparker kun etableres på statens grunn eller grunn av samme art som grenser inntil statens grunn. Ved innføring av naturmangfoldloven i 2009

bortfalt kravet om statsgrunn. Dette medførte at det de senere år også er etablert nasjonalparker med en vesentlig andel privat grunn. Større verneområder på privat grunn ble tidligere etablert som landskapsvernområder. Eksisterende verneområder med styrer består derfor av en blanding av områder på hovedsakelig statlig og privat grunn. Hvem som eventuelt skal representere grunneierinteressene ved et ønske om grunneierrepresentasjon i styrene vil derfor ikke være åpenbart. For statlig grunn kan det også skilles mellom områder med ren statsgrunn i Nord-Norge og statsallmenninger i Sør-Norge.

En bred representasjon vil også bidra til store styrer, noe som kan bli mer krevende å administrere.
Etableringen av dagens forvaltningsordning kom etter et ønske om mer **folkevalgt** medvirkning og medbestemmelse i forvaltningen. Berørte kommuner ønsket større innflytelse over hvordan de store verneområdene ble forvaltet. Både partssammensatte styrer og grunneierrepresentasjon i styrene vil svekke innflytelsen til berørte kommuner og dermed svekke intensjonene bak forvaltningsordningen, slik den var tenkt. Politikere er også valgt for å representere alle interessene i forvaltningen, er ofte erfarne styrerepresentanter, vant med å sette seg inn i vanskelige og kompliserte prosesser og er gjennom dette vant med å foreta nødvendige politiske avveininger mellom interessene innen de rammer som ulikt lovverk setter. Med få unntak er all annen arealforvaltning underlagt lokalpolitisk styring. Det virker derfor unaturlig at områder av så stor nasjonal interesse at de har fått et eget forskriftsverk skal fravike fra et slikt system.

Dagens styrer varierer i størrelse fra 3 til 16, alt etter hvor mange kommuner og fylkeskommuner verneområdet berører samt hvor mange representanter som er valgt fra Sametinget. Ved grunneierrepresentasjon eller partssammensatte styrer vil antallet styrerepresentanter øke, noe som både vil medføre administrative og økonomiske konsekvenser. En endring av styresammensetning som medfører at noen av de berørte kommunene må vike plassen for partsrepresentanter for å ha samme antall styrerepresentanter, kan ikke anbefales. En eventuell utvidet representasjon vil også øke behovet for driftsmidler til styrene.

Miljødirektoratet vil anbefale at forvaltningsordningen videreføres med ren folkevalgt sammensetning av styrene.

Miljødirektoratet vil likevel understreke at grunneier- og partsinvolvering er viktig i verneområdeforvaltningen, men at dette bør ivaretas gjennom en mer aktiv bruk av rådgivende utvalg.

Klima- og miljødepartementet må vurdere hva som skal skje med de fire prøveordningene som er igangsatt, om de skal avvikles eller om de, eventuelt noen av dem, skal gjøres permanente.

Rådgivende utvalg

Rammene for dagens forvaltningsordning ble lagt i 2009 i Prop 1 S (2009-2010) og budsjettproposisjonen for KLD. Rådgivende utvalg ble understreket som et viktig organ for å legge til rette for et godt samarbeid mellom forvaltningsmyndighet, offentlige organ, grunneiere, næringsliv, frivillige organisasjoner, bl.a. natur- og miljøorganisasjoner, samiske interesser der det er relevant osv. Begge evalueringene viser at en til nå ikke har lykkes i å realisere potensialet som rådgivende utvalg har som en arena for dialog og diskusjon.

En større bevissthet hos flere av styrene og forvalterne om den ressursen et rådgivende utvalg kan være er nødvendig, både for å tilføre verdifulle innspill til forvaltningen samt sikring av bedre lokal forankring, medvirkning og eierskap til verneområdene. En mer aktiv bruk av utvalgene til å diskutere prioriteringer og rammer for skjønnsutøvelse i forvaltningsplaner og besøksstrategier vil også gjøre deltakelse i utvalgene mer interessant. Dette vil utvikle utvalgene fra kun å være en enveis informasjonskanal, som mange informanter i evalueringen påpeker, til å bli en mer aktiv del av forvaltningen. Evalueringen av styrer med parts- og grunneierrepresentasjon viser at en mer aktiv deltakelse fra disse gruppene kan gi en merverdi til bakgrunnen for styrets vedtak. Denne erfaringen bør kunne utnyttes gjennom de rådgivende utvalgene selv om en ikke kan legge opp til ordninger hvor enkeltsaker skal innom utvalgene i særlig grad. For å sikre mulighetene for deltakelse i utvalgene, spesielt fra frivillige organisasjoner, bør det også vurderes om utvalgsrepresentantene bør honoreres slik at ikke økonomi blir et hinder for å delta.

Andre forhold

Forholdet til Statsforvalteren

Ved etablering av nåværende ordning ble det bestemt at Fylkesmennene skulle være arbeidsgiver for forvalterne, men at forvalters tid skulle disponeres av styrene/styreleder. Alternativer kunne ha vært at styrene selv sto som arbeidsgiver, noe som ville krevd en helt annen administrativ ressurs samtidig som det ville åpne for større ulikhet og usikkerhet i ansettelsesforholdene for den enkelte forvalter. En ansettelse i en av kommunene kunne også vært en mulighet, men ville trolig også medført behov for en større administrativ ressurs og mindre enhetlig ansettelsesforhold.

Ansettelse hos statsforvalteren har medført enhetlige ansettelsesforhold, selv om vi ser at de økonomiske rammebetingelsene for forvalterne varierer. Forvalterne nyter også godt av det faglige fellesskapet og ressursene som finnes hos statsforvalteren, noe som er viktig for forvalterne. Dette er en ordning som har fungert bra selv om en ser noe ulik faglig og administrativ oppfølging av forvalterne fra statsforvalternes side. Det har vært en del utskifting av samt permisjoner hos forvaltere. Statsforvalteren vil da kunne sikre vikarer samt følge opp nyansettelser på en god måte og dermed bidra til kontinuitet og erfaringsoverføring. Det er viktig at statsforvalteren er bevisst på dette ansvaret slik at styrene er sikret den forvalterkapasitet de er tildelt uten unødig opphold. Evalueringen påpeker at det er et ønske om at både Statsforvalteren og Miljødirektoratet følger opp forvalterne enda bedre. Miljødirektoratet vil følge opp dette med hyppigere fagsamlinger hvor faglige oppdateringer, erfaringsdeling mellom forvaltere, juridiske problemstillinger og praktiske erfaringer fra naturoppsynet (SNO) kan være aktuelle tema. Direktoratet vil også videreføre ordningen med egne kontaktpersoner, både naturfaglig og juridisk, til hvert styre.

Forvalterne sitter på små kontorsteder adskilt fra statsforvalternes hovedkontorer. Dette krever en del egne tekniske løsninger for å fungere godt. Det er viktig at statsforvalternes fellesadministrasjon (STAF) er bevisst på dette og sørger for at de tekniske løsningene fungerer godt også på slike steder. Når forvalterne er ansatt hos statsforvalterne, vil de i dag få en mailadresse som indikerer ansettelsesforholdet (nn@statsforvalteren.no). Statsforvalteren administrerer også arkivtjenester for styrene og postadressen til styrene og forvalterne blir dermed postadressen til aktuell statsforvalter. Dette skaper en viss misnøye hos styrene og samarbeidsparter og kan bidra til unødig forvirring og uklare signaler om styrenes og forvalternes myndighet og tilhørighet. Dette bør teknisk være enkelt å endre på, og det finnes

noen konkrete forslag til mulige løsninger. Dette burde være en oppgave som STAF burde kunne bidra til. Miljødirektoratet vil følge opp dette punktet.

Ved etablering av forvaltningsordningen ble det lagt opp til at det skulle bygges opp robuste forvaltningsknutepunkt lokalt hvor forvalterne skulle sitte i et kontorfellesskap med andre som jobbet med utmarksrelaterte oppgaver, f.eks. nasjonalparksentre, fjellstyrer og SNO. Eksempler på denne type forvaltningsknutepunkt er Lom, Røros, Hjerkinn og Saltdal. Lokalpolitiske ønsker medførte imidlertid at flere forvaltere ble mer spredt enn det som var intensjonen og dermed sitter på kontorer uten det ønskede fagmiljøet rundt seg. Miljødirektoratet vil vurdere om lokaliseringssted kan være medvirkende årsak til en viss utilfredshet og turnover hos noen forvaltere og eventuelt ta dette opp med aktuelle styrer med tanke på hvordan eksisterende knutepunkt kan styrkes.

Kunnskapsgrunnlag for forvaltningen

Evalueringen av forvaltningsordningen påpeker behovet for økt kunnskap som grunnlag for en god kunnskapsbasert forvaltning. Dette gjelder generelt kunnskap om verneverdiene i området, men det understrekes også at det er viktig å få bedre kunnskap både om sumeffekter av bruk, tålegrenser samt en bedre samlet oversikt over de dispensasjonene som gis, både til byggevirksomhet og andre inngrep samt den økende motorferdselen, både på snødekt mark og barmark. Utarbeidelse og oppdatering av forvaltningsplaner og besøksstrategier vil også kreve denne type kunnskapsinnhenting. Det vil også være nødvendig framover å få bedre oversikter over etterlevelsen av disse planene. Oppsyn og overvåkning bør derfor styrkes og det bør utvikles et eget overvåkningsprogram for de store verneområdene.

Statens naturoppsyn

Behovet for SNO sin tilstedeværelse for å drive naturoppsyn og å gjennomføre tiltak berøres flere steder i evalueringsrapporten. Miljødirektoratet deler oppfatningen av at SNO sin rolle som nasjonalt ansvarlig oppsynsmyndighet for verneområder er svært viktig, og erfarer at behovet for tilstedeværelse både har økt og endret karakter i løpet av den tiden forvaltningsordningen har eksistert. Noen årsaker til dette er at:

- En stor andel av verneområdene opplever økt bruk og nye bruksformer som medfører økt press på verneverdiene. Dette medfører økt behov for oppfølging av ulovligheter og informasjon
- Stort behov for tiltak i form av tilrettelegging, skjøtsel, restaurering og overvåking for å ivareta verneformålet, utfordrer og underbygger behovet for SNO som kompetansemiljø for slike tiltak
- SNO har kunnskap om naturtilstand, bruksmønster over tid, samt skjøtselshistorikk, som forvaltningsmyndigheten drar nytte av. SNO erfarer at man på den måten blir en viktig kontinuitetsbærer i et system der medlemmer i styrene og til dels forvaltere jevnlig skiftes ut.

SNO sin kapasitet til å følge opp de store verneområdene søkes dekket opp av eget personell og gjennom tjenestekjøp fra blant andre Statskog Fjelltjenesten, fjelloppsyn, med flere. I de første årene etter etablering av SNO var samtlige av oppsynsstillingene i SNO knyttet til nasjonalparker og andre store verneområder. I forbindelse med gjennomføringen av nasjonalparkplanen (St.meld. nr. 62 (1991-1992)) ble det de første årene i tillegg etablert flere nye oppsynsstillinger

ved opprettelse av nye verneområder. Denne praksisen opphørte etter hvert og det har i den siste 10-årsperioden kun blitt opprettet en slik stilling, tilknyttet Lofotodden nasjonalpark.

SNO har i samme perioden fått mange nye oppsynstillinger og nye typer oppdrag knyttet til rovvilt, kystoppsyn, villreinoppdrag mv., og hele korpset har med dette blitt mer multifunksjonelt, som igjen gir stordriftsfordeler og synergieffekter for aktiviteten. Kapasiteten i SNO har imidlertid ikke økt i tilstrekkelig grad til å kunne følge opp den store økningen i antall verneområder (store og små) og dermed det økte behovet for oppsyn og gjennomføring av bestilte forvaltningstiltak. Denne utviklingen nevnes i evalueringsrapporten, og en økning i antall oppsynsstillinger vil være nødvendig for å kunne dekke dagens og fremtidens behov.

Miljødirektoratet mener SNO gjennom det nasjonale oppsynsansvaret, miljø- og lokalkunnskap og som kontinuitetsbærer, har en særlig viktig funksjon i store verneområder hvor de forvaltningsmessige utfordringene kan være svært mangfoldige og utfordrende, og hvor forvaltningsordningen medfører stadige utskiftninger av styremedlemmer og forvaltere. Disse aspektene er derfor viktig å se i sammenheng i den videre oppfølgingen av evalueringen av forvaltningsordningen.

Veiledere og veiledning

Miljødirektoratet har utarbeidet en rekke veiledere for arbeidet i nasjonalpark- og verneområdestyrene:

- Forvaltning av verneforskrifter
- Strategi for bruk av tiltaksmidler
- Besøksforvaltning
- Norges nasjonalparker - designmanual
- Sårbarhetsvurdering
- Forvaltningsplaner på nett

Miljødirektoratet vil oppdatere disse ved behov. Miljødirektoratet vil også bidra til at forvaltningsplaner inkludert besøksstrategier blir utarbeidet og revidert som et grunnlag for mer enhetlig forvaltning og en tilrettelegging for bruk som ikke går utover verneverdiene.

Miljødirektoratet vil også videreføre veiledning og informasjon gjennom ulike etablerte kanaler, både direkte dialog med styrer og forvaltere og gjennom felles ordninger som nasjonalparkkonferansene og forvaltersamlinger.

Mer ressurser til forvaltning og tiltak

Oppbygging av forvaltningsordningen har bidratt til 62 nye statlige forvalterstillinger lokalisert lokalt i kommuner rundt de store verneområdene. Statsforvalterne, som arbeidsgiver og ansvarlig for lønns- og driftsutgifter til forvalterne, er tilført ca. 1 mill. kr i økte rammeoverføringer pr stilling. Drift av de 48 nasjonalpark- og verneområdestyrene koster ca. 15 mill. kr pr år. Som tidligere nevnt har økt fokus på en mer aktiv forvaltning i form av besøksforvaltning m.m. krevd en økt innsats fra forvaltningsapparatet, et behov som imidlertid er uavhengig av forvaltningsordningen. Saksforberedelse til styrebehandling krever imidlertid en betydelig ekstrainnsats i forhold til hva som hadde vært nødvendig dersom statsforvalteren skulle behandlet sakene selv etter gammel forvaltningsordning. Forvaltningsordningen har dermed krevd en betydelig økning i tildelte ressurser sammenlignet med en ren statlig forvaltning.

Miljø-
direktoratet

Tiltaksmidlene til skjøtsel, vedlikehold, kanalisering, tilrettelegging, informasjon og andre tiltak har økt betydelig etter at den nye forvaltningsordningen ble innført. Det er derfor tilført betydelige ressurser til forvaltning av nasjonalparkene og andre store verneområder. Økt behov for skjøtsel og kanalisering samt oppfølging av besøksstrategier tilsier at disse behovene fortsatt vil være økende i årene som kommer. Det samme gjelder midler til nødvendig kunnskapsinnhenting av ny og oppdatert kunnskap som grunnlag for en bedre målrettet og kunnskapsbasert forvaltning. Søknadsmengden fra styrene ligger i dag på det dobbelte av tilgjengelige ressurser på aktuell budsjettpost og antas å ville øke ytterligere etter hvert som besøksstrategiene for styrene blir vedtatt. Dette er behov som er uavhengige av forvaltningsordning.

I evalueringsrapporten er det likevel mange henvisninger til at ressursene er ulikt fordelt. Miljødirektoratet vil også påpeke dette. Noen forvaltere/styrer har en så stor arbeidsbyrde, både grunnet stor saksmengde og/eller høyt besøkstrykk, at det går ut over langsiktig og målrettet planlegging gjennom utarbeidelse og oppdatering av forvaltningsplaner og besøksstrategier. Selv om det kan synes som at kapasiteten er god flere steder, finnes det flere styrer/forvaltere hvor det klart er behov for økt kapasitet.

Utfra egne vurderinger samt den samlete arbeidsbelastning som framgår fra evalueringsrapportene synes det som at det iallfall kunne vært behov for 5-10 forvaltere til, bl.a. til sekretariatene for Dovrefjell-Sunndalsfjella, Blåfjella-Skjækerfjella/Lierne, Midtre Nordland, Rondane-Dovre, Raet, Færder og Ytre Hvaler.

Det er et uttrykt politisk ønske å stimulere til mer lokal verdiskaping, næringsutvikling, levedyktige bedrifter og helårlige arbeidsplasser med grunnlag i verneområdene og merkevaren Norges nasjonalparker. Verdiskapingsprogrammet "Naturarven som verdiskaper" viste at det ligger gode muligheter for økt verdiskaping i tilknytning til verneområder. Evalueringsrapporten viser at nasjonalpark- og verneområdestyrene også er opptatt av dette. Budsjettposten som gir muligheter for stimulerings- og innovasjonsmidler til denne type virksomhet har imidlertid blitt kraftig redusert siden 2019.

Dersom det er ønskelig kan direktoratet gi en presentasjon og utdypende gjennomgang av rapportene og av våre anbefalinger.

Hilsen
Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent

Ivar Myklebust	Knut Fossum
avdelingsdirektør	seksjonsleder

Dovrefjell
nasjonalparkstyre

Samlet saksframstilling

Arkivsaksnummer: 2019/3019-12 **Saksbehandler:** Carl Severin Bjurstedt/ Eirin Berge **Dato:** 22.03.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Dovrefjell nasjonalparkstyre	6/2022	28.03.2022

Videre arbeid for å få videreført ressurs for informasjonsarbeid

Dette er en sak utarbeidet av forvalterne for Rondane Dovrefjell og Dovrefjell nasjonalparkstyrer og fremmes likelydende for begge styrer.

Innstilling fra forvaltere

Dovrefjell og Rondane-Dovre nasjonalparkstyrer mener erfaringene fra prosjektet for informasjon om nasjonalparkene Rondane, Dovre og Dovrefjell-Sunndalsfjella viser at det er et stort behov for en dedikert og informasjonsfagkyndig person til å drive informasjonsarbeid og kontakt mot reiselivet.

Styrene mener det er nødvendig med en fast stillingsressurs i 100 pst. til dette arbeidet og vil oppfordre bevilgende myndigheter til å sørge for at dette kommer på plass i statsbudsjettet for 2023.
Som alternativ er en styrking av Norsk villreinsenter slik at det kan betjene nasjonalparkstyrene med tjenester på området, men styrene mener dette er et dårligere alternativ.

Styrene viser til at Miljødirektoratet da iNasjonalparker ble nedlagt, stilte styrene i utsikt at midlene til dette besøkssenteret ville bli tilgjengelige for vårt informasjonsarbeid gjennom et nytt besøkssenter. Dette har man senere trukket tilbake. Vi mener dette nå må rettes opp, men da heller gjennom en ny stilling..

Styreledere og forvaltere får fullmakt til å arbeide videre inn mot overordna myndigheter. Styremedlemmer og vara- oppfordres til å bruke sine kontakter for å fremme disse synspunktene.

Saksprotokoll i Dovrefjell nasjonalparkstyre - 28.03.2022

Behandling i møtet

Vi sammen med Rondane-Dovre NPS må snarest råd få til et møte med politisk ledelse i KLD om saken.

Vedtak

Som innstillingen,
- enstemmig.

Dokumenter i saken

Vedlegg:

1 Prosjektplan (2017) - info RondaneDovrefjell vedtatt Ro-Do NPS

2 Årsrapport 2020 for tjenestesalg - informasjonsarbeid for Dovrefjell nasjonalparkstyre og Rondane-Dovre nasjonalparkstyre

3 Årsrapport tjenestesalg 2021 NVS nasjonalparkstyrer

4 Brev fra Miljødirektoratet til Miljøverndepartementet - Evaluering av forvaltningsordning for nasjonalparker og andre store verneområder

5 Særutskrift DNPS-sak 33/2021 - NF rapport nr. 1/2021: Evaluering av forvaltningsordning for nasjonalparker og andre store verneområder

Saksopplysninger

Stillingen som informasjonsrådgiver for de to nasjonalparkstyrene Dovrefjell og Rondane-Dovre har nå vært på plass i et + to år og prosjektet avsluttes i mars 2023. Erfaringen viser et svært vellykket prosjekt og det vurderes som svært viktig å få videreført denne ressursen. Denne saken er ment som et bakgrunnsnotat for videre arbeid med å få gjort en slik stilling permanent.

Historikk – opprettelse av nasjonalparkene (1962 og 1974), informasjon gjennom iNaRDo og iNasjonalparker (2000 – 2016)

Landets første nasjonalpark ble opprettet i Rondane i 1962 og Dovre NP lenger nord i Rondane i 2003. Dovrefjell nasjonalpark ble opprettet i 1974 og kraftig utvidet til Dovrefjell-Sunndalsfjella i 2002.

iNaRDo – informasjon for nasjonalparkene i Rondane og Dovrefjell ble opprettet som en stiftelse i februar 2000 som resultat av et forprosjekt hos Fylkesmannen i Oppland. Bakgrunnen var at flere av de store nasjonalparksentrene slet økonomisk og det var vanskelig å opprettholde driften for disse. Fylkesmannen foreslo satellittbaserte senter uten hovedutstilling, med en sentral ressurs som støttet opp om de enkelte satellitter. Stifterne var kommuner rundt de aktuelle områdene samt organisasjoner som fjellstyrer, turistforeninger og andre. I 2000 var det ikke tanker om lokal forvaltning, og en del av motivasjonen til stifterne var å komme i inngrep med forvaltningen av eksisterende og kommende verneområder gjennom å tilby informasjonstjenester

Modellen ble satt ut i livet og på det meste var det satellitter med varierende innhold på Otta, Dombås, Folldal, Kvikne, Oppdal, Sunndal (Gjøra) og Eresfjord. I tillegg var det hele tiden en daglig leder i 60 - 100 % stilling som koordinerte og betjente satellittene. Lokalt ble det gjennom årene lagt ned stor dugnadsinnsats og mye lokale midler, ikke minst fra enkelte kommuner.
Modellen utløste slik atskillig større ressurser enn det som ble tilført fra Staten gjennom bidrag fra kommuner og private, og bidro til lokal følelse av eierskap til verneområdene.

Navnet ble etter hvert endret til **iNasjonalparker** da stiftelsesstyret hadde ambisjoner om et større nedslagsfelt. iNasjonalparker hadde i snitt ca. 60 000 årlig besøkende til sammen på sine forskjellige satellitter de siste årene stiftelsen eksisterte.

Det felles desentraliserte besøkssenteret iNasjonalparker ble avviklet i 2015 da stiftelsen ikke fikk fornyet sin godkjenning fra Miljødirektoratet og stiftelsen ble som følge av dette vedtatt oppløst, da det økonomiske grunnlaget forsvant. Begrunnelsen fra direktoratets side var at kvaliteten var for dårlig.

Miljødirektoratet utfordrer nasjonalparkstyrene (2016)

Miljødirektoratet utfordret i 2016 de to nasjonalparkstyrene i Rondane-Dovre og Dovrefjell til å komme med forslag til hvordan et framtidig konsept for informasjon om verneområdene kunne gjenoppstå, organisatorisk, økonomisk og fysisk, og til å ta ansvar for denne informasjonen i framtida.

Nasjonalparkstyrenes roller – informasjonsprosjekt (2018 – 2019)

De to nasjonalparkstyrene har i dag ansvaret for tre nasjonalparker, tretten landskapsvernområder, tretten naturreservater og to biotopvernområder i fra Molde kommune i nordvest til Åmot og Hamar kommuner i sør. Disse områdene utgjør en betydelig andel (11 %) av det vernede arealet på fastlands-Norge.

Nasjonalparkstyrene som forvaltningsmyndighet har et klart ansvar for at informasjon om verneområdene er tilgjengelig for publikum, brukere og andre interesserte. Rondane-Dovre nasjonalparkstyre og Dovrefjell nasjonalparkstyre arbeidet i 2017 fram et forprosjekt for å utvikle en ny informasjonsstruktur for verneområdene. Forprosjektet beskrev hvordan en ny informasjonsstruktur for verneområdene kunne etableres.
For detaljering av bakgrunnen vises til prosjektplanen for informasjonsprosjektet (vedlagt).

Ut fra dette fikk de to nasjonalparkstyrene midler til 2 ½ års prosjekt for å gjennomføre forprosjektet i tråd med vedtatt plan. Prosjektleder (Rebecca Nedregotten Strand) ble ansatt i mars 2018.

Utgangspunktet som forsvant – felles besøkssenter nasjonalpark

Prosjektet skulle blant annet gi et beslutningsunderlag for å etablere et felles besøkssenter nasjonalpark for de tre aktuelle parkene. I utfordringen fra 2016 oppga Miljødirektoratet at det lå en «hvilende autorisasjon» som besøkssenter i påvente av at vi fikk etablert et nytt senter, og at dette kunne lokaliseres på Hjerkinn. Dette ble gjentatt i møte nytilsatt informasjonsarbeider hadde med Direktoratet i juni 2018. Men i møte i desember samme år ga direktoratet motsatt beskjed – ingen «hvilende autorisasjon» og ingen åpning for både Besøkssenter villrein og ditto nasjonalpark samme sted. Det ble imidlertid stilt i utsikt åpning for ekstra midler til NP-info i besøkssenter villrein.

Etter dette ble delen av prosjektet som gjaldt besøkssenter skrinlagt, og vekten ble lagt over på å utrede informasjon i felt, på nett og på andre måter, samt kontakt mot reiselivet. Av personlige grunner måtte Strand slutte ved årsskiftet 2019. Øvrige som var blitt innstilt ved tilsettingen ble kontaktet umiddelbart, men alle hadde da fått andre nye jobber, og arbeidet ble inntil videre stilt i bero.

Omorganisering og ny prosjektleder (2020 - nå)

Prosjektet ble liggende inntil daglig leder ved villreinsenteret foreslo å skyte sammen våre restmidler med tilsvarende midler fra villreinsenteret i en treårig prosjektstilling som informasjonskonsulent delt 50 % NVS og 25 + 25 % på nasjonalparkstyrene, organisert som tjenestekjøp fra NVS, noe våre styrer sluttet seg til. Informasjonsrådgiver Martine Hårstad ble tilsatt fra 1.3.2020. Rapportene fra de to årene hun har arbeidet vedlegges. Å ha en slik stilling har gitt nasjonalparkstyrene et kraftig løft for informasjon gjennom nye besøksrettete nettsider, sosiale medier, møter med aktører m.v. Selv en så liten personellressurs som 25 % per styre har vært et stort løft, men gir et arbeidspress som i lengden ikke går, og informasjonsmedarbeideren opplever at mange oppgaver forblir ugjort. Hun vurderer en 100

% stilling for de to nasjonalparkstyrene som nødvendig ressurs for å kunne følge opp det som er igangsatt på kontinuerlig basis. Totalinnsatsen i stillingen i prosjektperioden der halvparten har vært for styrene har vært vesentlig mer enn 100 %. Dette er ikke holdbart over tid.

Det har hele tiden vært tilstrebet et godt samarbeid mellom nasjonalparkstyrene og Norsk villreinsenter Nord. Villreinsenteret har også noe verneinformasjon på sine formidlingsflater der de har tatt utgangspunkt i hva gjesten på Dovrefjell trenger av informasjon og kunnskap. De to faste naturveilederne ved senteret formidler også verneområdeinformasjon som en del av sitt arbeid.
I år fikk Norsk villreinsenter Nord avslag på søknad om prosjektmidler til drift av blant annet tre naturveiledere / sommervikarer. Dette tilbudet til det store antall besøkende i sesongen har villreinsenteret gitt i en årrekke og reaksjonene fra besøkende har hele tiden vært svært positive. Begrunnelsen for avslaget var at Miljødirektoratet ville prioritere tilskudd til autoriserte nasjonalparksentre og til prosjektfinansiert naturveiledning.

Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområder (2019)

Handlingsplan for styrket forvaltning av verneområder kom i 2019. Her pekes det på at både undervisning med naturveiledere og informasjonstavler blant annet er viktige tilbud til publikum og at besøkssentre samler et større fagmiljø. Fra Handlingsplanen hitsettes s.39: *«For å bedre kvaliteten på utadrettet kommunikasjon, bør det utvikles et tettere tverrfaglig samarbeid mellom de som arbeider med formidling. I dette arbeidet er museer, naturveiledere, natur- og kulturminneforvaltning, utdanningsinstitusjonene, natur- og kulturminneguidene og den enkelte bedrift viktige.»*

Nå-situasjon og veien videre

Etter mars 2023 går gjeldende prosjekt ut og nasjonalparkstyrene står igjen uten en dedikert person med kunnskap og kompetanse til å jobbe med informasjon om verneområdene og kommunikasjon med besøkende og reiseliv. Dagens løsning gir i tillegg en arbeidssituasjon som ikke er holdbar i lengden.

Besøksstrategi - merkevare

Alle nasjonalparker skal ha en besøksstrategi innen 2020 ifølge Miljødirektoratets veileder M-415/2015 som skal være en del av forvaltningsplanen for verneområdene. Dovre nasjonalpark har godkjent besøksstrategi fra 2021, Rondane nasjonalpark har godkjent besøksstrategi fra 2015 (en av 4 piloter i besøksforvaltningsarbeidet). Dovrefjell har godkjent besøksstrategi fra 2021.

I henhold til styrenes vedtekter skal styret i besøksstrategien vurdere behovet for særskilte informasjonstiltak, jf. vedtektenes punkt 8.4. Styret er hovedansvarlig for informasjonstiltak og skal gjennomføre dette i henhold til Miljødirektoratets merkestrategi.

Kommunikasjonsarbeidet er en viktig del av besøksforvaltningen. Besøksstrategiene som utarbeides skal ifølge Miljødirektoratet si noe om hvordan vi kommuniserer best mulig med de besøkende i våre områder. Merkevaren Norges nasjonalparker legger føringer for hvordan en bygger opp denne kommunikasjonen. Merkevaren skal gi en samlende visuell identitet for aktørene under merkevaren.

For nasjonalparkstyrene er det i merkevaren helt klare forventninger om at de skal arbeide med:

- Innfallsporter og informasjonspunkt
- Besøksretta hjemmeside
- Facebook
- Instagram
- Hjemmeside for styrene

- Brosjyremateriell
- Kommersielt merke
- Det er også en målsetting at en nasjonalpark skal ha et besøkssenter

Både Dovrefjell og Rondane-Dovre har godt gjennomarbeidede kommunikasjonsplaner for besøksstrategiene våre –nettopp takket være informasjonsressursen vi har hatt tilgjengelig. Kommunikasjonsplanarbeidet vårt brukes nå som mal for andre verneområdestyrer, og vår informasjonsrådgiver benyttes som ressurs av Miljødirektoratet for opplæring av andre sekretariat.

Arbeidsoppgaver og kompetanse

Kommunikasjon og informasjonsarbeid er et eget fag. Ikke alle nasjonalparkforvaltere besitter denne kompetansen, og kan bruke uforholdsmessig mye tid på slikt arbeid som igjen går ut over andre oppgaver. Særlig løpende kommunikasjonsarbeid opp mot sosiale medier krever kunnskap og tid (lage innlegg, annonser og promotering). Fordelen med å ha en dedikert person som jobber med informasjon og kommunikasjon er flere, og særlig i arbeidet med informasjon på internett, SoMe og for dialog med reise- og næringslivet er dette synlig.

Sekretariatene vurderer at ressursen vi har hatt, i tillegg til å være en sårt tiltrengt ressurs med profesjonalitet på informasjons- og kommunikasjonsarbeid, gir oss ekstra synergier og nytteverdi fordi:

- Vi forvalter tilgrensende verneområder med delvis sammenfallende verneformål – ivaretakelse av villreinens areal et viktig formål
- Bidrar til at forvaltninga fremstår mer enhetlig og samlet på tvers av vernegrenser
- Får frem samarbeidsmuligheter med aktører som driver aktiviteter i flere verneområder
- Får frem nye samarbeidsmuligheter mellom sekretariatene
- Kan oppfattes av publikum som mer «nøytral» enn forvalterne – gir bedre forutsetning for å skape god dialog mellom forvaltning og aktører knyttet til verneområdene.
- Legger til rette for mer og enda bedre dialog sekretariatene imellom samt med villreinsenteret

Sekretariatene i de ulike verneområdestyrene i Norge har et stort spenn i arbeidsoppgaver og arbeidsmengde. Arbeid med besøksstrategier og merkevare er nye arbeidsoppgaver som har kommet til i de senere år.

Evaluering av forvaltningen peker på underbemanning

I evalueringsrapporten om forvaltningsordningen for nasjonalparker og andre store verneområder i Norge (Nordlandsforskning 2021) trekkes både kompleksiteten i arbeidsoppgaver og knapphet på ressurser i de ulike sekretariatene frem.

I sin oversendelse av evalueringsrapporten (vedlegg 4) til Klima- og miljødepartementet skriver Miljødirektoratet (forvalter sin understrekning):

«Rapporten viser at det er store forsinkelser i mange av styrenes vedtak av forvaltningsplaner og besøksstrategier. Det synes ikke som mengden enkeltvedtak er noen avgjørende grunn til slike forsinkelser. Arbeidet med besøksstrategier har forsinket en god del styrer i arbeidet med forvaltningsplaner, til tross for at besøksstrategier etter intensjonen skulle bygge på forvaltningsplanene.»

(Det siste gjelder i en viss grad for Dovrefjell, selv om arbeidet med besøksstrategien ble satt bort, også for Rondane-Dovre som var en av 4 piloter i besøksstrategi arbeidet)

(….)

« *I lys av ulikheter i arbeidsmengden mellom verneområdestyrene og innenfor det enkelte verneområdestyret over tid, påpeker evalueringen at det er behov for en gjennomgang av ressursfordelingen totalt, fordelingen mellom verneområdestyrene, og fordelingen av ressurser på faste ansettelser og midlertidige tiltak. Tregheten i arbeidet med (reviderte) forvaltningsplaner viser dette»*

Rapporten peker på at styrer/sekretariater i stor grad mangler ressurser til aktiv strategisk forvaltning og at verneverdiene lider under dette. De fleste styrene har for lite bemanning og ressurser til å møte kompleksiteten i forvaltningsutfordringene, villrein i Rondane fremheves som eksempel.

« *Ut fra egne vurderinger samt den samlete arbeidsbelastning som framgår fra evalueringsrapportene synes det som at det iallfall kunne vært behov for 5-10 forvaltere til, bl.a. til sekretariatene for Dovrefjell-Sunndalsfjella, Blåfjella-Skjækerfjella/Lierne, Midtre Nordland, Rondane-Dovre, Raet, Færder og Ytre Hvaler»*

Dovrefjell nasjonalparkstyre behandlet denne rapporten som sak 33/2021 (vedlegg 5) og gjorde dette vedtaket:

« *Sekretariatet for Dovrefjell nasjonalparkstyre har siden 2011 hatt for liten kapasitet til å utføre flere oppgaver som er nødvendig for å forvalte verneområdene på Dovrefjell og i Sunndalsfjella på en tilfredsstillende måte.*
Det vises førøvrig til opplysningene i NF-rapport nr. 1/2021 om arbeidsmengde, ressurser, kapasitet i sekretariatene i nasjonalpark- og verneområdestyrene, bl.a. i Dovrefjell nasjonalparkstyre.
Dovrefjell nasjonalparkstyre ser det som helt nødvendig å styrke ressurstilgangen til sekretariatet, bl.a. flere forvaltere.
Det bør også vurderes om en av forvalterne også skal ha lederoppgaver.»

Hjemmelsgrunnlag

Dette er et strategigrunnlag for styrets, leders og forvalteres videre arbeid og det er naturlig at det er styret som behandler dette.

Vurdering

Informasjon er et viktig virkemiddel i forvaltningen av verneområder, og trenger å bli profesjonalisert. Prosjektet for de to nasjonalparkstyrene demonstrerer dette svært godt. Informasjon fører til en bevisstgjøring av besøkende og andre som bruker verneområdene til friluftsliv og andre aktiviteter. Vi ser for oss to mulige alternativer for å ivareta det fremoverlente og nødvendige informasjons- og kommunikasjons arbeid- og samarbeid som er gjort siden 2018 og frem til nå, og samtidig føre dette videre for å imøtekomme de forventninger besøksstrategi og kommunikasjonsplan og merkevarearbeid gir:

Forvalterne har drøftet to mulige alternativer. Vi vurderer alternativ 1 som vesentlig bedre enn alternativ 2, men det siste er en løsning som det muligens kan være enklere å få gjennomslag for.

Begge løsninger forutsetter finansiering enten via grunntilskudd til Besøkssenter eller ny fast stilling og vil styrke forvaltningsknutepunktet på Hjerkinn. Slike ressurser finnes ikke i systemet i dag. Med andre ord er dette noe det må jobbes politisk opp mot bevilgende myndigheter med.

Forvalterne anbefaler alternativ 1 med bakgrunn i følgende:

- Avsender av informasjonen blir nasjonalparkstyrene og ikke besøkssenter nasjonalpark, man unngår sammenblanding, men opprettholder det gode samarbeidet med NVS. Styrene vil instruere stilingen direkte.

- Omfanget av informasjonsarbeidet tilsier en 100 pst stilling fordelt på to styrer (50/50). Alternativ 2 vil gi mindre ressurser til vårt arbeid. Dette alternativet er utarbeidet i samarbeid med Norsk villreinsenter.

Alternativ 1

Det opprettes en **egen informasjonsstilling hos nasjonalparkstyrene** som arbeider 50/50 for Rondane-Dovre og Dovrefjell og som også har ansvaret for å utvikle innhold og følge opp samarbeidet med NVS. Det lages deretter en samarbeidsavtale mellom NVS og nasjonalparkstyrene om formidling av verneområdeinformasjon som del av Norsk villreinsenter sine utstillingsflater og naturveiledning.
Dette kan eventuelt kombineres med en omorganisering til et felles sekretariat for de to styrene der informasjonsmedarbeider blir en femte stilling og en forvalter får et koordinator- / lederansvar.

Alternativ 2

Norsk Villreinsenter søker om og får autorisasjon som **Besøkssenter nasjonalpark** på Hjerkinn. Det forutsettes da at en går bort fra å bruke navnet «Besøkssenter villrein», men at det er navnet «Norsk villreinsenter» som frontes, men at Besøkssenter nasjonalpark blir en del av dette. Dette vil være en lignende løsning som i Lom, der Norsk fjellsenter frontes, men hvor de også er Besøkssenter nasjonalpark. Denne løsningen forutsetter at det gis grunntilskudd for drift av Besøkssenter nasjonalpark.
Da vil **Norsk villreinsenter kunne ansette 1 person til å drifte besøkssenterdelen. Informasjons- og kommunikasjonsarbeidet for de nasjonalparkstyrene som er knyttet til forvaltningsknutepunktet på Hjerkinn** (dvs. Dovrefjell og Rondane-Dovre). Informasjons- og kommunikasjonsarbeidet må i tilfelle skje gjennom kjøp av tjenester fra besøkssenter nasjonalpark.

En slik ordning – uansett alternativ - må være en **fast etablert** ordning for nasjonalparkstyrene og ikke være avhengig av lite forutsigbare årlige tildelinger som prosjektmidler En fast medarbeider vil bidra til å styrke forvaltningsknutepunktene / besøkssentrene og styrke samarbeidet om informasjon- og kommunikasjon mellom ulike besøkssenter, nasjonalparkstyrene, reiseliv og andre.

Gjennom kommunikasjon og informasjon skapes forståelse for vernet, og forståelse kan få flere til å ta mer hensyn til villreinens leveområder og annen sårbar natur. Økt forståelse for vernet gir bedre ivaretakelse av verneverdiene

Forvalterne løfter denne saken til nasjonalparkstyrene med oppfordring til styrenes medlemmer om aktivt å arbeide med å få opprettet en fast informasjonsstilling hos Rondane-Dovre og Dovrefjell nasjonalparkstyre som arbeider 50/50 for Rondane-Dovre og Dovrefjell og som også har ansvaret for å utvikle innhold og følge opp samarbeidet med NVS. Målet vil være å få på plass en fast stilling gjennom statsbudsjettet 2023.

Dokumentet oversendes også Miljødirektoratet som en rapportering på status for informasjonsarbeidet med oppfordring til å videreformidle dette til Klima- og miljødepartementet.

Rett utskrift

Hjerkinn 29.03.2022

Carl S. Bjurstedt
nasjonalparkforvalter

Rondane-Dovre
nasjonalparkstyre

Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2022/3732-2 **Saksbehandler:** Trond Stensby **Dato:** 05.04.2022

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato
Rondane-Dovre nasjonalparkstyre	26/2022	08.04.2022

Rondane NP - søknad om kledning Vesllegerbua - Sel fjellstyre

Innstilling fra forvalter

Med hjemmel i verneforskriften for Rondane nasjonalpark, § 3, pkt. 1.3 b) får Sel fjellstyre tillatelse til å ha på utvendig stående panel på Vesllegerbua, i Sel kommune i Rondane nasjonalpark.

Vilkår:

1. Eventuelle rivningsmaterialer skal fraktes ut av nasjonalparken.
2. Tillatelsen gjelder til 08.04.25.
3. Sekretariatet for Rondane-Dovre nasjonalparkstyre skal ha melding når tiltaket er fullført. Melding sendes på e-post til sfinpost@statsforvalteren.no , og merkes *«søknad om kledning Vesllegerbua - Sel fjellstyre»*

--- slutt på innstilling ---

Dokumenter i saken

Søknad fra Sel fjellstyre, datert 01.04.22.

Saksopplysninger

Vi har mottatt følgende søknad fra Sel fjellstyre, datert 01.04.22:

«Det ble denne uken oppdaget store skader på de sørlige veggene på Vesllegeret og tilhørende uthus. Det er derfor behov for snarlig transport av materialer, slik at veggene kan repareres til sommeren for å unngå større skader på bygningene.

Om buene:
Vesllegeret ble satt opp høsten 1965. 4,40m x 3,80m. Uthuset i 1995. ca 2,5m x 3,0m. Begge bygningene er av tømmer, noe som gjør de svært utsatt for vær og vind. De ødelagte veggene vil derfor dekkes med utvendig stående panel.

GPS-posisjon: 32 V 547733 6856588

Om transporten:
Fjelloppsynet foretar kjøringen for Sel Fjellstyre. Med inntil 2 skutere, for å begrense antall

turer. Inntil 4 turer. Vedlagt kart over transportrute.

Kart:

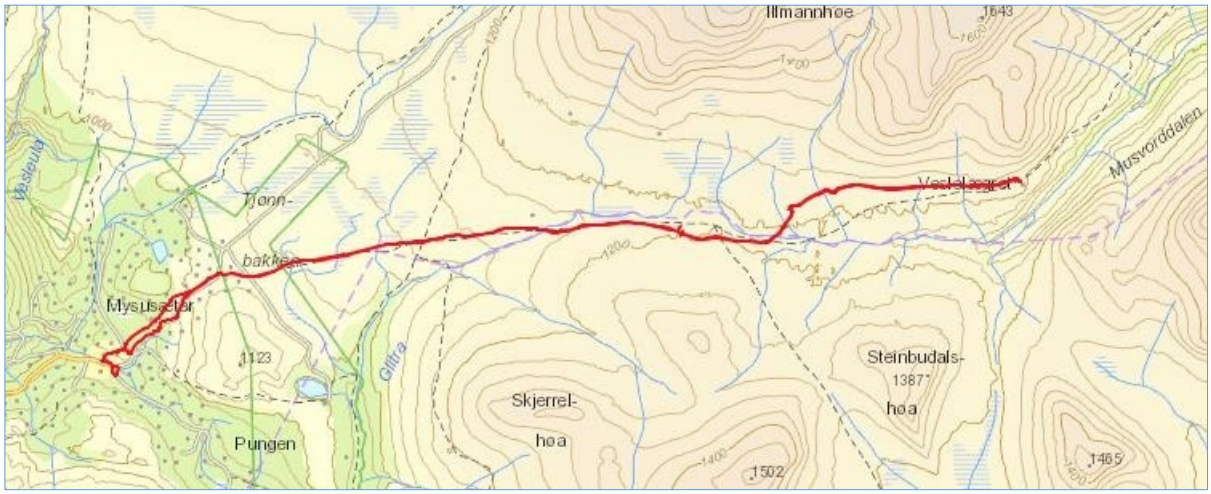

Figur 1. Kartutsnitt – transportrase Mysusæter – Vesllegeret.

Bilder:

Bilde 1 Viser Vesllegeret.

Bilde 2 Viser skade på vegg, uthus.

Sel Fjellstyre søker med dette om tillatelse til motorisert ferdsel på snødekt mark i forbindelse med reparasjon/vedlikehold av Vesllegeret.»

Sel fjellstyre har i delegert sak 01.04.22 fått tillatelse til å frakte inn materialene som trengs for byggetiltaket. Fjellstyret er i melding om vedtaket gjort oppmerksom på at selve bygetiltaket er søknadspliktig.

Hjemmelsgrunnlag

Delegering

Miljøverndepartementet har i brev av 9. mars 2011 delegert forvaltningsmyndigheten for verneområdene til Rondane-Dovre nasjonalparkstyre i medhold av naturmangfoldloven § 62, jf. § 77.

Verneformål – forskrift

§ 2 Formål

Formålet med opprettelsen av Rondane nasjonalpark er å:

- ta vare på et stort, sammenhengende og i det vesentlige urørt fjellområde,
- ta vare på et høyfjellsøkosystem med et egenartet og variert biologisk mangfold,
- ta vare på sentrale leveområder til villreinstammen i Rondane,
- sikre variasjonsbredden i naturtyper som Rondaneområdet omfatter, herunder innslag av høyereliggende bjørke- og barskog,
- bevare landskapsformer og særpregede geologiske forekomster,
- ta vare på verdifulle kulturminner.

Allmennheten skal fortsatt ha anledning til naturopplevelse gjennom utøving av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.

§ 3 Vernebestemmelser

1.1 Området er vernet mot inngrep av enhver art, herunder oppføring av bygninger, tilbygg (…) Kulturminner skal beskyttes mot skade. Opplistingen er ikke uttømmende.

1.2 Bestemmelsene i 1.1 er ikke til hinder for: a. Vedlikehold av eksisterende bygninger, veier og andre innretninger. Vedlikehold av bygninger skal skje i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Vedlikehold omfatter ikke ombygginger eller utvidelser av bygninger. (…)

1.3. Forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: (…) b. Ombygging og utvidelse av bygninger.

Forvaltningsplan

s. 42
Verneforskriftene tillater vedlikehold i samsvar med tradisjonell byggeskikk. Dette omfatter vanlig vedlikehold som reparasjon av tak, vinduer, fundamenteringer og ytterkledning og som er tillatt etter plan- og bygningsloven. For vedlikeholdsarbeid skal eksteriøret ikke endres og reparasjoner er å foretrekke fremfor hele utskiftninger der dette er mulig. (…)

(…) Påbygninger/ombygninger er ikke å anse som vedlikehold, og en må derfor søke om tillatelse fra forvaltningsmyndigheten.

Naturmangfoldloven

Saken må i tillegg til vurdering etter verneforskrift og forvaltningsplan også vurderes etter naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper i §§ 8-12 (kunnskapsgrunnlag, føre-var prinsippet, samlet belastning på økosystemet, kostnader ved miljøforringelse bæres av tiltakshaver samt miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder), jamfør § 7.

Presedens

Presedens
I brev fra Miljødirektoratet, datert 02.03.15 heter det bl.a.: Presedensvurderingen bør være så konkret som mulig. Presedensfaren skal være reell og ikke hypotetisk. En konkret presedensvurdering vil bidra til likebehandling og ivareta hensynet til rimelighet. Dette vil øke forståelsen for verneforvaltningen. Vurderingen av presedensvirkninger knytter seg for det første til sannsynligheten for at lignende tiltak vil fremmes i fremtiden.

Vurdering

Sel fjellstyre vil skifte til utvendig stående panel på Vesllegerbua. Den ny kledningen vil skille seg ut frå tømmerveggene som er på bua i dag. Tiltaket er ikke å se på som vedlikehold, jf. forvaltningsplanen: «(…)For vedlikeholdsarbeid skal eksteriøret ikke endres, (…)»

Tiltaket blir derfor behandlet etter verneforskriften § 3, pkt. 1.3 b) – forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ombygginger og utvidelser. I dette tilfellet er det snakk om en «ombygging» uten utvidelse av arealet for bua.

Vesllegerbua er et laftet bygg av nyere dato (1965). Etter nasjonalparkforvalteren si vurdering er bygningen ikke viktig for bygningsvernet og kulturminneverdiene i nasjonalparken.

Under de harde værforholdene en har i fjellet, vil det tidvis for alle bygninger forventes et behov for vedlikehold. Saken vil derfor gi presedens for lignende tilfeller i nasjonalparken, uten at dette blir vurdert å ha nevneverdige konsekvenser for verneverdiene.

Sett bort fra motorferdselen som er nødevndig for å frakte inn materialene, vil skifte av kledning etter nasjonalparkforvalterens vurdering ikke ha konsekvenser for naturmangfoldet, og en vurdering etter naturmangfoldloven §§ 8 – 12 er derfor lite relevant.

Det blir lagt til grunn at riviningsmateriale blir fraktet ut av nasjonalparken.

ST 27/2022 Delegerte vedtak
DS 27/2022 Rondane NP - Dovre NP - Veslehjerkinntjønnin NR - Mesætermyre NR - dispensasjon - bruk av drone ved telling villrein - nord for Ula - Rondane nord villreinutvalg 2022/2684 04.03.2022 00:00:00
DS 28/2022 Delegert vedtak - Dovre NP - dispensasjon - 2022 - 2025 - organiserte rideturer - Kvistli Islandshester 2022/1814 21.02.2022 00:00:00
DS 29/2022 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Motorferdsel snødekt mark 2022 - ekstraturer - Jens Naas-Bibow 2022/2610 03.03.2022 00:00:00
DS 30/2022 Delegert sak - Rondane NP - Dispensasjon og avslag - motorferdsel 2022 - 2025 - Cecilie Haug Eriksson 2021/8196 11.01.2022 00:00:00
DS 31/2022 Delegert sak - dispensasjon - Rondane NP - Frydalen LVO - snødekt mark - transport til Rundhøbu - Jørn Lodver Dalseg 2022/3202 23.03.2022 00:00:00
DS 32/2022 Delegert sak - Rondane NP - Motorferdsel snødekt mark 2022 - transport til hytte - Erik Bassøe 2022/2150 09.03.2022 00:00:00
DS 33/2022 Hemmeldalen NR - dispensasjon - motorferdsel - snødekt mark - transport av drager og øvrig materiell - Birken AS 2022/3507 29.03.2022 00:00:00
DS 34/2022 Delegert sak - avslag - Rondane NP - Dovre NP - Grimsdalen LVO - bruk av løs sporhund i forbindelse med skadefelling - Felles landbruksforvaltning for Lesja og Dovre 2022/702 22.02.2022 00:00:00
DS 35/2022 Delegert sak - Hemmeldalen NR - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022-2025 - Gudbrand Skraastad 2022/1700 21.02.2022 00:00:00
DS 36/2022 Avvist klage på vedtak - Frydalen LVO - skjøtselsplan for utvalgte naturtypelokaliteter 2021/8074 23.02.2022 00:00:00
DS 37/2022 Delegert sak - Dovre NP - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022-2025 - utkjøring saltstein - Hardbakken-Einbuggdalen sankarlag 2022/3191 17.03.2022 00:00:00
DS 38/2022 Delegert sak - Hemmldalen NR - Dispensasjon motorferdsel snødekt mark 2022 - utvidet antall ekstraturer - Andreas Hartz 2022/2307 21.03.2022 00:00:00
DS 39/2022 Delegert sak - Rondane NP - dispensasjon - motorferdsel - 2022 - snødekt mark - utbedring av pipe - Langtjønnbu - Dovre fjellstyre 2022/3203 22.03.2022 00:00:00
DS 40/2022 Delegert sak - Dispensasjon - Motorferdsel snødekt mark 2022 - Andreas Hartz 2022/2307 01.03.2022 00:00:00
ST 28/2022 Referatsaker
Signert Avtale Miljøfaglig Utredning 2022 - kartlegging av lokaliteter i Frydalen LVO 2021/9548
Møte - oppstart søknadsprosess om riving av stall/fjøs og oppføring av vintersel Gammelsteig 2022/2404
Dovre NP - svar - turforslag ved Grimsdalshytta 2022/3029
Rondane NP - svar - kledning Korstadbua 2022/2152
Frydalen LVO - godkjenning av melding om hogst i vernskog - Iver Eide 2022/2527
Dovre NP - turforslag ved Grimsdalshytta 2022/3029
Tilbakemelding på varsel om re-varding og merking av ruter i fjellet - DNT Oslo og Omegn 2021/12454
Frydalen LVO - svar - oppretting av punktfester for fritidseiendommer og naust - gbnr 344/5 - Luseby - Pål Martin Sletten 2022/2716
Rondane NP - Frydalen LVO - Melding om vedtak - motorferdsel i utmark - dispensasjon ved skadefelling av freda rovvilt 2022-2025 - Sør-Fron kommune 2022/2136
Rondane NP - Frydalen LVO - kopi - søknad fra det interkommunale skadefellingslaget i Fron om tillatelse til motorferdsel i utmark 2022/2136
Årsmelding 2021 - Villreinnemnda for Rondane og Sølnkletten 2022/2318
Rådgivende utvalg for Rondane-Dovrefjell Nasjonalpark- medlem Visit Lillehammer